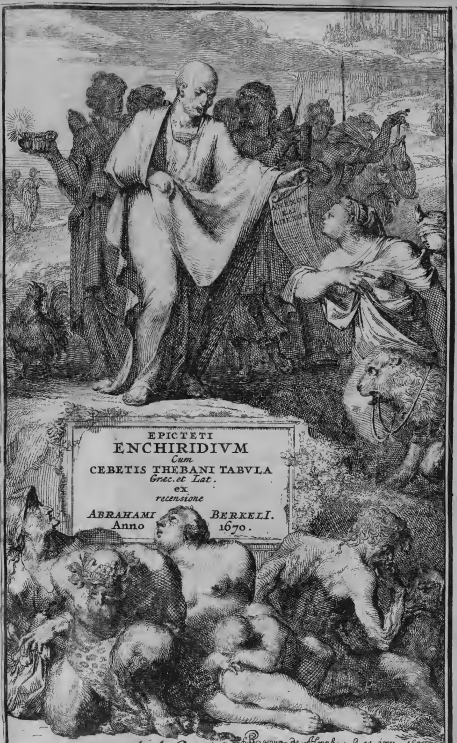

EPICTETI
ENCHIRIDIVM
Cum
CEBETIS THEBANI TABVLA
Græc. et Lat.
ex
recensione
ABRAHAMI BERKELI.
Anno 1670.
Apud GAESBEQUIOS.
Romyn de Hooghe fc. et inv. 1670

EPICTETI ENCHIRIDIUM,

Unà cum

CEBETIS THEBANI TABULA

Græcè & Latinè:

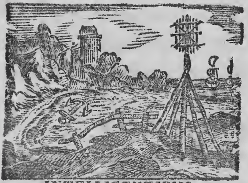
Ex recensione

ABRAHAMI BERKELII,

Cum ejusdem animadversionibus & notis:

Quibus accedunt notæ

WOLFII, CASAUBONI, CASELII & Aliorum, cum Græca Paraphrasi.

INTELLIGENTIBVS.

LUGDUNI-BATAV. & AMSTELOD.

Ex Officinâ DANIELIS, ABRAHAMI & ADRIANI à GAASBEEK.

cIↄ Iↄc LXX.

Præstantissimis ac Ornatissimis

VIRIS,

D^no. ARENTIO SLAGTOE,

Ecclesiæ Delphensis Præsbytero, & Xenodochii ibidem Præfecto dignissimo:

E T

D^no. FRANCISCO BOINDERO,

Gymnasii Delphensis Conrectori doctissimo, de juventute optimè merito, indiesque merenti.

S. P.

Qui hoc tempore libros suos publici juris faciunt, virum excelso loco natum eligunt, aut quosdam patriæ civitatis proceres, in quorum potestate amplissimorum officiorum præmiorumque distributio sita est, quibus editionem sacram faciunt. Sed in hunc usque diem animus ab hoc instituto abhorruit, & à me ipsò, morem antiquissimâ rerum memoriâ receptum, impetrare non potui; præsertim hanc Epicteti sententiam

 ob

ob oculos ponens. ὅταν φοιτᾷς πρός τινα τῶν μέγα δυναμένων, πρόβαλε, ὅτι οὐχ εὑρήσεις αὐτὸν ἔνδον, ὅτι ἀπεκλείσθη, ὅτι ἐκτιναχθήσονταί σοι αἱ θύραι, ὅτι οὐ φροντιεῖ σου. *Cum ad magnatum aliquem iturus es, proponito tibi, fore ut eum domi non invenias: ut inclusus sit: ut occludantur tibi fores: ut ille te negligat*. Prudentissimo igitur hoc Epicteti consilio instructus, vos, ad supremum in Republ. dignitatis fastigium nondum evectos, eligere placuit, quibus publicas mei operis primitias sacras facerem: à vobis enim mihi nihil est ambiendum, quam ut intelligatis, me propensâ ac minimè fucatâ animi inclinatione hoc Enchiridium hominis quidem inter ethnicos pientissimi, sed servi, corpore mutilati, & ad mendicitatem usque egeni, vestro nomini inscripsisse atque dedicasse. Exiguum equidem est volumen, verum non ex mole, qua parvum cernitis, sed pro rerum, quæ in eo tractantur, dignitate atque excellentia æstimandum. Quemadmodum vulgus & crassior mortalium turba balænas, camelos, ele-

elephantes & dromedarios, aquatilium terrestriumque animalium maxima, attonitis quasi animis admiratur, cum tamen apes, formicæ, araneæ, muscæ, papiliones & alia minutissima animalculorum corpuscula præstantiorem admirationis materiam intra se contineant, imo plenius concinniusvè profundissimam sui creatoris sapientiam ostendant; qua de causa etiam multò magis veris & indefessis rerum creatarum scrutatoribus admiranda suspiciendaque, quam prodigiosi isti animalium colossi. Ita etiam plerumque eruditorum plebeia & ignobilis turba immensa quorundam hominum scripta atque volumina, quibus evolvendis vix mediocris vitę usura sufficeret, admiratur magis & stupet, quam libellos Laconicè elucubratos. Sed toto cœlo errant: Unum hoc Enchiridium plus moribus hominum formandis valet, quam universa Aristotelis Ethica, imo & omnium post illum Philosophorum, qui moralem Philosophiam magnâ verborum pompâ scriptis mandarunt.

runt. Nam ita naturâ comparatum eſt, ut pretioſiſſima quæque exiguo corpore contineantur. Si conſideremus hiacynthos, pyropos, ſmaragdos, uniones, chryſolithos, adamantes, margaritas, cæteraſque hujus generis gemmas; quam pretioſæ, & quam puſillæ ſunt? pretio enim atque æſtimatione ſilices, lapides molares & alia ingentia ſaxa longè antecellunt. Præſtat nimirum in delineandis virtutum ac vitiorum proprietatibus brevi oratione & argutis ſententiis rei naturam concludere, quam vaga & non neceſſaria verborum circuitione uti, juxta illud Horatianum,

Quicquid præcipies, eſto brevis, ut citò dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles:
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.

Neque hoc latuit Antoninum Illuſtriſſimum & Optimum Romanorum imperatorem,

rem, qui in divino prorſus *de ſe ipſo ad ſe ipſum* tractatu, diis immortalibus gratias egit, magnique beneficii loco reputavit Epicteti ὑπομνήματα accepiſſe, atque ex tali ſcriptorum genere ad beatam in tanto imperio vitam multum fructus & utilitatis percepiſſe. Quod ſi ergò Marco Antonino, in ſummo humanæ dignitatis faſtigio collocato, eximium hoc Epicteti Enchiridium fuerit gratum acceptumque, nihil minus mihi de vobis veſtrâque humanitate ſpondeo, quibus juxta alios officium gubernandi Eccleſiam, & juventutem humanioribus literis & præceptis ad vitam neceſſariis imbuendi, incumbit: Quamplurima enim continet à præſtantiſſimo Stoïco genio ac pectore profecta; imò dogmata in hoc Zenonis ſectatore tam præclara reperiuntur, quę de pulpito dicta, ſatis Theologica ſunt habenda. Serena igitur fronte, qua vobis exhibetur, levidenſe noſtrum munuſculum accipite, tanquam pignus meæ erga vos obſervantiæ. Interim Deum Opt. Max. orans, ut vobis

largiatur in hac vita fælicitatem inconcussam & integram valetudinem, quò porrò possitis Ecclesiæ Dei & Scholæ inservire. Dabam Lugduni in Batavis A. D. XX. Augusti, anno CIↃ IↃC LXX.

Vestro Nomini

Addictissimus

ABRAHAMUS BERKELIUS.

CANDIDO LECTORI.

S.

Exhibemus tibi, amice Lector, Epicteti Enchiridium cum integris variorum commentariis, qui quondam Stoïcæ ſectæ Philoſophus fuit acutiſſimus; quique ſemper apud omnes talis ac tantus eſt habitus, ut noſtra commendatione minimè egeat, utpote cui olim Imperatores Romani imperii & alii viri ſummi ſua benevolentia & favore non dedignati fuêre. Ne igitur in hoc ad te alloquio actum agere videamur, nulla omninò de ejus ſcriptis & vita verba facere animum noſtrum induximus: Sed quia Barthius, vir alias doctiſſimus & infinitæ lectionis, in Adverſariis ſuis ſatis confidenter & nulla argumentorum probabilitate adſtruere nititur, Epictetum profeſſione Chriſtianum fuiſſe, Tibi non ingratum fore ſperamus, ſi noſtras ſuper hanc rem cogitationes pauciſſimis verbis communicemus, & in medium producamus. Optimè eruditiſſimus Mericus Caſaubonus vir nunquam ſatis laudandus exiſtimat, Barthium partem aliquam Paraphraſεως, à ſe editæ & nunc huic Enchiridii editioni etiam adjunctæ, vidiſſe (in qua ſubindè

ſubindè unus & item alter ſacræ Scripturæ locus à Paraphraſte citatur) quæ tam ſimillimi ubique cum Enchiridio eſt argumenti, ut multis in locis prorſus ipſum Epicteti Enchiridium eſſe credas, & indè argumenta pro fulcienda nava hac conjectura deprompſiſſe. Profectò frivolum, inſulſum, imo ridiculum videtur de Chriſtiana Epicteti profeſſione cogitare, quid dicam, confidenter aſſerere, aut aliis pro re extra controverſiam quaſi poſita velle obtrudere. Ego conjecturam meam diſſimulare nolens, ſi non indubitatis & firmiſſimis, ſaltem argumentis valde probabilibus poſſem demonſtrare Epicteti animum cœleſti & matutino Chriſtianæ religionis rore quodammodo fuiſſe aſperſum & humectatum, ſed abſit ut cogitem ipſum profeſſione Chriſtianum fuiſſe. Nam auctores, qui de hujus Philoſophi vita & moribus ſeris nepotibus aliquid tradidère, uno quaſi ore omnes affirmant, eum tempore Neronis Romæ vitam tranſegiſſe & ſervitutem ſerviviſſe. Conſentiunt in eo omnes ipſum Epaphroditi ſervum fuiſſe, qui Imperatori humani generis monſtro familiaris, & ut optimè Suidas teſtatur, unus ex σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως Νέρωνος *erat. Hæc à profanis etiam ſcriptoribus commemorata, ſi rectô judicii oculô comparentur cum illis, quæ refert Apoſtolus gentium capite ultimo epiſtolæ ad Philippenſes, facillimè eſt animadvertere,*

in

in Neronis aula multos fuisse Christianos, inter quos procul dubio Epaphroditus erit recensendus, qui Paulo in vinculis & captivitate multa benevolentiæ & favoris signa præstitit. Atque hinc non admodum difficile erit conjicere, servum Epictetum ex Domini sui ore, de Paulo tanquam viro eximio, docto, justo, facundo, & alienæ, imo fortasse verioris religionis propugnatore (quamque Epaphroditus jam fuerat amplexus) subindè verba facientem audivisse: vel aliquando domino suo, cum Apostolo de principiis, & aliis fidei Christianæ mysteriis differenti, adfuisse. Si igitur Epictetus ejusmodi habuerit dominum, nempè Neronis satellitem, & religionis Christianæ fundamentis imbutum, quis non consentiet, dum Paulus & alii scriptores de horum nominibus, tempore, loco aliisque circumstantiis ex-amussim sibi invicem respondeant, Epictetum ex Epaphrodito, vel ex ipso Paulo, plus quam humanæ eloquentiæ viro prima elementa & quasi guttulas quasdam fidei Christianæ, tanquam ex uberrimo fonte, hausisse, quæ passim per totum Enchiridium fluunt & conspiciuntur: verum jam Stoicæ Philosophiæ sacris initiatus, imo addictissimus, statim, uti nec Agrippa, nec alii religionis ethnicæ antistites, patriis opinionibus de Deorum pluralitate, & vanissi-

nißimis istius religionis ceremoniis valedicere, neque ad intimum veritatis adytum penetrare potuit. Sed alia procul dubio Candidus Lector in hujus operis vestibulo exspectat, nimirum ut indicemus quid à nobis in hac nova Epicteti editione sit præstitum. Illud paucis accipe: Textum ipsius Enchiridii & Tabulæ Cebetis, quæ plerumque ei annectitur, emendatissimum atque accuratissimum exhibemus, uti sedulò legenti sole meridiano clarius apparebit: nam eum comparavimus cum variis editionibus, præsertim cum Salmasiana, quæ multorum doctorum judicio elaboratissima habebatur: Sed concepta animo de ea spes nos valde fefellit: nam præter innumera typothetarum vitia, multa etiam in ipso textu prætermissa & alio transposita invenimus, de quibus in notis nostris mentionem facimus, & multis probamus; imo pluribus easdem auxissemus, nisi Typographorum opera festinassent. A Wolfiana versione nec in Enchiridio neque Cebetis tabula discedimus, quod sæpissimè à Salmasianæ editionis præfecto temerè & sine necessitate factum animadvertimus. Integras omnium notas apposuimus, nempè Wolfii, Casauboni, Caselii, & quasdam Snecani, præter illas tamen, quas ex Wolfio & Caselio, viris de Enchiridio & Tabula Cebetis optimè meritis, compilaverat, & suo nomine publici juris fecerat. Multa vir summus Claudius Salmasius in præfatione ad Sim-

Simplicii commentarium promisit, sed utinam ea præstitisset! Hæc sunt ipsissima incomparabilis viri verba. Ipsum Epicteti Enchiridium, quod semper nobis in deliciis fuit, cum scriptis codd. comparavimus, & viginti aliquot locos in tantulo opere nondum intellectos cæteris interpretibus, explicavimus; multosque alios parum hactenus explicatos, elucidavimus. *Hæc tamen diligentissimè investigando invenire non potuimus; quam operam tandem Casaubonum etiam lusisse animadvertimus; nam ad mox allegata Salmasii verba ita inquit in præfatione in Epictetum.* Quam facile credent, qui tantum virum ex scriptis, & ab eo jam præstitis norunt, eum quæ promiserat, si semel aggressus esset, præstiturum fuisse: tam certo cuivis constare queat, in eis quæ hactenus sub ejus sive viventis, sive fato functi nomine publicata sunt, nihil hujus ne minima quidem ex parte repræsentatum esse. *Verum-enim-vero, ut nemo, huic editioni aliquid deesse, calumniari, vel alibi terrarum editionem exstare gloriari posset, in qua plus reperitur, huic Enchiridio Paraphrasin à Merico Casaubono J. fil. primùm editam, versam & notis auctam annectere, & Cebetis Thebani colloquio tabulam ære incisam præfigere necessarium duximus: In qua designanda & exsculpenda præstantissimus ille artifex nimiam sibi sumpsit libertatem & ar-*

& arrogantiam, dum veterem à Goltzio incisam in quibusdam locis emendare nititur. Tu Lector si æquus es, factum nostrum benè interpretaberis, & proximâ fœturâ Stephanum de Urbibus infinitis mendis, ope manu exaratorum codicum & nostrâ curâ repurgatum exspecta, qui jam apud Gaasbequios sub prælo sudat, eôque ad umbilicum perductô, nostros Fœderati Belgii Annales cum numismatibus aureis, & argenteis, ad memoriam rerum gestarum excusis, vernaculo idiomate conscriptos publicabimus, si fons vitæ nobis vitam & sanitatem permiserit. Vale Lector, & interim hisce fruere.

EPICTE-

EPICTETI VITA.

EPICTETUS, Stoïcæ ſectæ Philoſophus Hierapolitanus patria fuit, (eſt autem Hierapolis Cariæ urbs, non longè à Laodicea ſita,) conditione ſervus, ut in Noctibus Atticis etiam teſtatur Aulus Gellius. Servivit enim Romæ Epaphrodito cuidam Neronis familiari, Vir ſanctiſſimæ & integerrimæ vitæ, alieniſſimus ab omni faſtu & arrogantia; quibus tamen vitiis omnes ferè laborarunt philoſophi. Tantæ autem fuit apud omnes exiſtimationis & famæ, ut lucerna ejus fictilis tribus drachmarum millibus divendita olim fuiſſe feratur. Meminit hujus & Lucianus Græcus auctor, ſed cum laude, cum is tamen nulli philoſophorum ſatis æquus fuerit, utpote irriſor deorum & hominum: quo loco & lucernæ Epicteti mentionem facit: ſic enim habet in Dialogo πρὸς τὸν ἀπαίδευτον καὶ πολλὰ βιβλία ὠνούμενον, id eſt, *ad ineruditum, & multos coementem libros*:
« Et noſtra, inquit, ætate fuit quis, & adhuc
« ſupereſt opinor, qui Stoïci Epicteti ficti-

« lem lucernam ter mille drachmis emit. Spe-
« rabat enim, opinor, & ille, si noctu ad eam
« lucernam legeret continuò, & Epicteti sa-
« pientiam in somnis se adepturum, & simi-
« lem se fore admirandi illius senis. Hactenus Luciani verba. Summam totius philosophiæ duobus his verbis contineri dicebat, Ἀ'νέχου καὶ ἀπέχου, id est, *Sustine & abstine.* Domitiano autem imperante, vel offensus ejus tyrannide, vel coactus ob Senatusconsultum de pellendis urbe philosophis, Roma Hierapolim commigravit. Commoratus iterum dicitur Romæ usque ad tempora Marci Antonini.

EPICTETI VITA

EX

SUIDA.

Ἐπίκτητος Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγίας φιλόσοφος. δοῦλος δὲ Ἐπαφροδίτου τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως Νέρωνος· πηρωθεὶς δὲ τὸ σκέλος ὑπὸ ῥεύματος, ἐν Νικοπόλει τῆς νέας ἠπείρου ᾤκησε. καὶ διατείνας μέχρι Μάρκου Ἀντωνίνου, ἔγραψε πολλά. ὅτι Θεοσέβιος ὁ φιλόσοφος, ἔλεγε πολλὰ ἀπὸ τῶν Ἐπικτήτου σχολῶν.

Epictetus, ex Hierapoli Phrygiæ urbe Philoſophus. Servus autem Epaphroditi, unius de ſatellitibus Imperatoris Neronis. Ob defluxionem autem altero crure mutilatus, in novæ Epiri urbe Nicapoli habitavit. Et vitâ productâ uſque ad M. Antoninum, multa ſcripſit. Theoſebius autem Philoſophus multa ex Epicteti ſcholis deſumpta dixit.

EX

MACROBII

SATURNAL.

Lib. primo. cap. XI.

De Epicteto autem Philoſopho nobili, quod is quoque ſervus fuit, recentior eſt memoria, quam ut poſſit inter oblitterata neſciri. Cujus etiam de ſe ſcripti duo verſus feruntur: ex quibus illud latenter intelligas, non omnimodo Dis exoſos eſſe, qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur; ſed eſſe arcanas cauſas, ad quas paucorum potuit pervenire curioſitas.

Δοῦλος Ἐπίκλητος γενόμην, καὶ σώματι πηρὸς,
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Habes, ut opinor, aſſertum, non eſſe faſtidio deſpiciendum ſervile nomen; cum & Jovem tetigerit cura de ſervo, & multos ex his fideles, providos, fortes, philoſophos etiam exſtitiſſe conſtiterit.

ME-

MERICI CASAUBONI

N O T Æ

in hoc Dist.

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σῶμ' ἀνάπηρος·
Καὶ πενίην Ἶρος· καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Sive Epictetus (ut olim credidit Aul. Gellius) sive alius est auctor, plane divina sententia est, quæ ex intima tum Vet. *tum* N. Testam. *philosophia prompta videri possit: adeo certè supra vulgarem sensum & saporem, ut pauci sint Christiani, quorum fides ad istam sublimitatem pervenerit. Formula erat antiquis ethnicis usitatissima, si quis fortuna in tribuendis quæ avidè inhiant homines indulgentiore frueretur; sed præcipuè si cui in dubiæ aleæ conatibus & inceptis, sive per se laudabilibus, sive secus, res pro voto cederet; ut eum* φίλον *esse* τοῖς θεοῖς, *id est*, Diis charum & dilectum *prædicarent. Hoc tum ex aliis passim; tum ex Homero discamus eximiè, cui tam solemne est ita loqui, ut ex ipso manasse videri possit. Hinc miratur extrema Odyssea Achilles, Agamemnonem Regem, quem* Διῒ φίλον ἔμμεναι *crediderant, (* φάμεν *apud Hom. elegantissime:)*

me:) acerba & cruenta morte periisse: & alibi Penelope maritum Ulyssem Deo exosum esse colligit, quia reditu in patriam longis erroribus prohiberetur. Ipse Ulysses, à subulco suo lautè acceptus, vicissim optat illi, ut Διὶ φίλος *sit: bonorum scil. quæ vulgò nuncupantur, optat illi copiam: quod & ex Eumæi responsione satis liquet. Odyss.* ζ. *Nausicaa, Regis Phæacum filia, mortales ullos adeò fortes aut feroces usquam reperiri negat, qui terram Phæacum bello lacessere audeant,* μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν. *Hinc etiam illud Poëtæ Latini, de quodam in amore suo præter expectationem fœlici;* Solus es, quem Dii diligunt. *Sed insignia in hanc rem Ciceronis in Oratione pro* L. Flaco, *de* Judæis *verba:* Quam chara Diis immortalibus (*inquit*) gens esset, docuit quod est victa, quod elocata, quod serva. *Plane ut hodierni demagogi, concionatores & politici, quorum pietas isto maximè* (τῆς εὐημερίας) *tibicine nititur: per quos non stabit, opinor, quin ad* Mahumedanos *ocyus (quibus est commodum) transeant, qui longè plura & insigniora (ut jam non uni observatum) in hoc genere jactare possunt, quam (si miraculosa* Vet. Testam. *omittamus) quævis alia gens potest.*

Huic igitur vesanæ hominum opinioni, qua veræ pietati nihil perniciosius, ut contrairet

Epicte-

Epictetus, *& suo exemplo ad saniora de nobis ipsis aliisvè judicia præiret*; *generosam hanc de sua fide professionem edidit*; Servum se natum; (*quæ vilissima in terris conditio :*) corpore quoque (*cujus charitas omnibus maxima innata est :*) mutilatum fuisse, sed & egenum (*ne quid malis deesset*) ad mendicitatem usque : in hac tamen tam miserabili, tam vili (*si hominum judicia spectentur*) conditione, tantum abesse ut à Diis neglectum se crederet, ut de amore ipsorum & charitate non dubitaret. *O virum! ô sententiam dignam quæ cordibus omnium qui ad veram beatitudinem & æternas sedes adspirant, inscribatur*; *& memoriæ præsens semper obversetur. Jam dixi, sensum verborum ex intima Sacr. Volum. philosophia promptum videri posse. Sed & verba non uno loco non dissimilia : qualia Davidis ista* ואני עני ואביון אדני יחשב׃ Pf.40. verf. ult. *quæ recentior interpres haud malè :* Sum quidem pauper & egenus : Sed Deus cogitat de me : *quem recentior & accuratior Anglica versio secuta est*; But I am poor and needy : yet the Lord thinketh upon me. *Belg.* Ik ben wel ellendig ende nooddruftig, maar de Heere denkt aen my.

Observavi non paucos in Distichi *hujus scopo longius aberrare. Flor. Christianus* (*vir alias in istis incomparabilis*) *non adeò fœliciter hic*;

Servus Epictetus, Diis charus, pauper ut Irus:
Quin & parte aliqua corporis orbus eram.

Melius, ſive is Politianus, ſive alius, qui ſervato verborum ordine, qui magnum hic habet momentum, vertit,

Servus Epictetus: mutilati corporis: Irus
Pauper: at hæc inter charus eram ſuperis.

Longiſſimè illi à ſenſu abeunt, qui neſcio quam jactationem in verbis ariolantur, modeſtiæ philoſophi minus convenientem. Sed hæc hactenus.

ΤΩι

Ἀγχινουστάτῳ καὶ περὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων
γλῶτταν μάλιστα διατρίψαντι

ΑΒΡΑΑΜΩι τῷ ΒΕΡΚΗΛΙΩι,

τὸν Ἐπίκλητον ἐξηγήματι συνεχεῖ σα-
φηνισθέντα ἐκδιδόντι.

Αἴκεν Ἐπικλήτου μάλα θαυμαστοῖο γέροντος
Θεῖα πάλαι σοφίη τόσσον μέγαν ἔσχεν ἔπαινον,
Ὥς, τιν' ἀνηρέθμου κεραμήϊον ὄντα πρίασθαι
Λυχνίδιον τιμῆς, νύκτας καταλάμψον ἀΰπνῳ.
Εἴτε καὶ οὐδὲ σοφὸν, οὐκ ἔσθενε μῶμος ὀνοῦσθαι,
Τίς ποτε μὲν δύναται ΒΕΡΚΗΛΙΟΝ οὐκ ἀναμέλπειν;
Ὃς σοφίην ἀμῖν εὐκλήν καὶ ἀγακλέα κείνην,
Ἀλλὰ χρόνου διὰ δολιχοῦ καὶ πάντα φέροντος
Λωβηθέσαν ἄγαν (οὐ μὴ κακά ἐστιν ἔλαττον
Ἔργον ἀνορθοῦσθαι, ἢ μὴν καλὰ πράττειν ἀπ' ἀρχῆς.)
Νῦν δὲ πάλιν καθαρὰν καὶ ῥηΐτεραν διαγνῶναι
Εἰς φάος ἐκλίθεται. σέθεν οὐ ΒΕΡΚΗΛΙΕ δόξαν
Ἐκμιανεῖ μῶμος τοῖς ἐσσομένοισιν ἄληστον.
Εἶ' ἄγε τὼς ἄνθη μὲν Ἀχάϊα, καὶ σέο σπουδὴ
Βιβλία πολλὰ βροτοῖς ἐπανορθωθέντα πορίζῃ.

J. D. F. Van ALPHEN.

ΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Σῶμ' ἀνάπηρος ἐὼν, τέλεος φρένα, Ἱεραπολίτης
Δοῦλος Ἐπίκτητος Σοφίας μέγα θεράποντος φῶς.
Δόγματα ἐγκρατέων Στωϊκῶν πανάριστα ἔγραψεν,
Οἷα νέοις γνῶναι καὶ γηράντεσσι πρεπῶδες.
Ἄμετρα γὰρ πάθη εὐθύνει, ἔτι ἤθεα δείκνυ
Κεδνὰ, βίοιο βροτῶν κάλλιστα μὲν ἄνθεα ὄντως.
Ὕβρει ἀλλὰ χρόνοι ὀλιγωρηθέντι Σοφιστῇ
Ὄλεθρος τ' αὐχμὸς, καὶ ἀνιαρὰ ἐπήλυθε νοῦσος.
Βόλφιος ὀψ' ἔμπης, Σαλμάσιος, ἄλλοι ὁμοίως
Σφάλματ' Ἐπικτήτῳ τὰ παρερπύσαντα διώρθουν
Πολλά. μικρὸν διότ' ἐῤῥαίσεν, νυνὶ δὲ ἐκείνου
ΒΕΡΚΕΛΙΟΣ φανερῶς σκοτόεσσαν ἀπήλασ' ὁμίχλην,
Λαμπρύνων τ' ἀφανῆ, μεμιασμένα πάντ' ἐπανορθῶν.
Καὶ ταύτῃ κῦδος τὸ πάλαι, κάλλος τ' ἐνέδυσεν
Αὖθις Ἐπίκτητον τούτου κλήροιο δίκαιον.
Ἄγλαε ΒΕΡΚΕΛΙΕ σπούδαζε πλεόν σε ὀνῆσαι
Φροντίσι φιλολόγους, κ' εὐεργεσίαν παρὰ ταύτην
Οὔνομά σου πάντες ἐπιπέμψουσ' εἰς μέγαν αἶνον.

FLOR. PETR. PITTENIUS.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Νὺξ ἦκ' ἐρεβόθεν ἐπὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ἐν νεφέλῃ ὀλοῇ ἤχλυσε δὲ σοφία.
Ἔβλεπεν ὠκεανὸν λαμπρὸν φάος ἠελίοιο,
Καὶ ἤνεγκε φόως ἔμπυρα ἀμφίλυκον.
Προστίθεις αἰσχρῶς κόσμον τὴν τέρψιν ἀγαπᾶν,
Ἀσώετος σοφίης ἡδυπαθοῦς ἱερούς.
Ἐλπίδος διαμαρτάνει σοι θνητὸς ἀθλίως
Ὃς πρὰν Εὔφορβος εἶτα δὲ Πυθαγόρας.
Ἤρχετο φῶς Φοῖβον μετὰ πυκιναῖς νεφελαῖσι,
Καὶ ἦμαρ ἠὼς εὐπλόκαμόν τε φέρεν.
Φωτίναις κόσμον καταλάμπεται ἀκλινέστιν
Δοῦλος Ἐπίκτητος ἥλιος φαέθων.
Αἱρέσεως στωΐκης ὄζων, Ζήνωνος ἐραστὴς
Τερμάτιζε δυοῖν ἔπεσι τὴν σοφίαν.
Ἄλλοις τε μόροις, μετὰ δὲ ἐπικίνδυνα πολλά,
Νῦν θαυμάζει δόγματα ἐσσόμενος.
Παγκράτης (καθάπερ ἀεὶ) χρόνος ἔφερε λαμπρόν,
Καὶ ὥραν καιρὸς πάνφαγος ἀνεῖλε.
Ἄνδρα σου οἰκτείρεις διὰ τοῦ δυσδαίμονα πολλοῦ.
Ἄπεκλον κόμψως ΒΕΡΚΕΛΙΟΣ τε πλέκεις.

Σοὶ

Σοὶ χάρις μεγάλη, καὶ δόξα, ὃς χρήσιμα πολλὰ
Ταῖς δίδως σπουδαῖς, ἀλλά τε παρέχεις.
Εὖγ᾽ ἀρετῆς ταύτης, ἐπιτάξ ὥς τ᾽ ἔργα Στεφάνου
Δαίμονι σὺ τελέης Παλλάδος εὐτυχεῖ.

CORNEL. MINÆ.

MINARDI *fil.*

Ε᾽ΠΙΚΤΗ´

A
Romijn de Hooghe del. et sculpsit 1670.

[1] ἘΠΙΚΤΉΤΟΥ

[2] ἘΓΧΕΙΡΊΔΙΟΝ.

EPICTETI

ENCHIRIDION.

ΚΕΦ. ά.

ΤΩ͂Ν [3] ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. [4] ἐφ' ἡμῖν μὲν, ὑπόληψις, [5] ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις· καὶ ἑνὶ λόγῳ, [6] ὅσα ἡμέτερα ἔργα. [7] οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, [8] ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαί. καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα.

CAP. I.

RES quædam in poteſtate noſtra ſunt, quædam non ſunt. In noſtra poteſtate eſt opinio, appetitio, deſiderium, averſatio; &, ut uno complectar verbo, quælibet noſtræ actiones. Noſtri arbitrii non ſunt corpus, pecunia, gloria, imperia: ad ſummam, ea quæ ipſi non agimus, omnia.

[1] Tribuitur hoc Enchiridion Epicteto, quamvis ipſe id non ſcripſerit, ſed Arrianus, qui & uberiorem in id commentarium edidit, quo diſputationes Epicteti plenius proſequitur. Teſtatur id Simplicius in præfatione commentarii ad hunc libellum hiſce verbis. Τὸ δὲ βιβλίον τοῦτο τὸ Ἐπικτήτου ἐγχειρίδιον ἐπιγεγραμμένον, καὶ τοῦτο αὐτὸς συνέταξεν ὁ Ἀρριανὸς, τὰ καιριώτατα καὶ ἀναγκαιότατα τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ κινητικώτατα τῶν ψυχῶν ἐπιλεξάμενος ἐκ τῶν Ἐπικτήτου λόγων. Hoc eſt: *Idem Arrianus & hunc libellum, quod Enchiridion inſcribitur compoſuit, delectis ex Epicteti diſputationibus philoſophiæ locis maximè idoneis ac neceſſariis, & animos vehementiſſimè permoventibus.* *Snecanus.*

[2] Non ſolùm pugio Græcis hoc nomine vocatur, ſed etiam quidquid ad manum eſt, & in uſum promptum & obvium, ut inſtrumenta quælibet ac vaſa ἐγχειρίδια, quæ parata & in manu ſemper geſtanda. Heſychius, Ἐγχειρίδια, σκεύη καὶ ὄργανα σκευῶν, ἤγουν δόρατα καὶ τὰ ἐν χειρί. Suidas, Ἐγχειρίδιον ξίφος, ὄργανον, τμητικὸν ὄργανον. Sed quare τμητικόν? Ita tamen & Heſychius: Ἐγχει-

ρίδιον, ξιφίδιον μικρὸν, ἢ τμητικὸν ὄργανον. An quia Ἐγχειρίδιον gladiolus est & pugio, non potest usurpari nisi de instrumento τμητικῷ? Atqui Ἐγχειρίδιον crederem dici id omne quod ad manum, vel in manu est. Certe ea pars remi quæ manu retinetur Græcè Ἐγχειρίδιον vocatur. Pollux: τὸ δὲ κώπης τὸ μέρ᾽ ὃ λαμβάνονται οἱ ναῦται, ἐγχειρίδιον. In his titulis librorum Ἐγχειρίδιον vix aliud queat esse quam πινακίδιον ἐγχειρίδιον: Nam ἐγχειρίδιον hic est adjectivum quod substantivi vice usurpatur, & subauditur aut βιβλίον aut πινακίδιον. Cum pro ensiculo accipitur Græcè, subintelligitur ξίφος, & integrum est Ἐγχειρίδιον ξίφος. *Salmasius.*

Enchiridion inscribitur, quod pugionem significat, quia ut pugio militibus, ita hic libellus iis, qui rectè vivere student, in promptu esse perpetuò debeat. Fecit idem magnum patriæ nostræ lumen Erasmus, inscriptione istius libri, quo Christianum militem depingit. Est vero titulus hic ab Arriano; qui, delectis ex Epicteti dissertationibus locis philosophiæ Ethicæ, maximè necessariis, & animos vehementissimè permoventibus, hunc libellum ceu epitomen disputationum Epicteti in lucem emisit. *Sneeanus.*

3 Τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἐφ᾽ ἡμῖν. *Res quædam in nostra potestate sunt.*] Cum sententiarum Epicteti bona pars pendeat ab intellectu distinctionis eorum, quæ sunt in nostra potestate, & quæ non; operæ pretium fuerit attendere quid intelligat author per hanc phrasin, *esse in potestate nostra*, aut *non esse*. Quod Simplicii verbis explicabitur. Sic itaque ille. In nostra potestate ea esse dicit, quæ nec ab alio habemus, nec ab ullo alio impediri possunt: cujusmodi sunt motus animorum, qui intrinsecus suopte judicio & arbitratu cientur. Voluntas enim extrinsecus moveri non potest, *id est, objectis forinsecus advenientibus sic moveri, ut necessariò permoveatur, nec liberate sua, quæ illi insita est fruatur.* Quamvis enim id quod expetitur, extrinsecus fit: ipse tamen motus ad illud, intrinsecus est: velut, hoc illove modo sentire de rebus; ut, divitias aut mortem, aut aliud ejus generis, vel bonum vel malum, vel neutrum esse. Huic etiam phrasi enucleandæ est quod dicit Simplicius: Nec enim idem est *voluntarium*, & id quod *in nostra potestate* est: sed voluntarium est id quod præcipuè expetitur: in nostra potestate verò, quod amplecti possumus, sive propter se, sive propter mali gravioris fugam. Ὑπόληψις est id quod de unaquaque re sentimus; ut, fugiendum esse flagitium, philosophiam mederi animis. *Opinionem* non malè reddidit interpres. Possis & vertere *apprehensionem*. Eam Simplicius cap. 11. φαντασίας nomine venire censet. Ὁρμὴ Cicero alias *appetitionem*, alias *appetitum*, alias *motum animi* interpretatur. Ἀφορμὴ hujus contrarium est, videlicet *aversatio*; nempe Stoica; qui peculiari quadam ratione hisce vocibus utuntur; non vero ea, quæ communiter in usu est; cujus exemplum est cap. 70. *Idem.*

4 Ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστιν ὑπόληψις. *In nostra potestate est opinio.*] Negat hoc Homerus, quum, Cicerone interprete, scribit:

Tales sunt hominum mentes, quali pater ipse
Juppiter auctiferas lustrârit lampade terras.

Homeri versus sic habent:

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Οἷον ἐπ᾽ ἦμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Sed hunc scrupulum Simplicius eximit. *Wolfius.*

5 Ὁρμὴ,

5 Ὁρμὴ, ὄρεξις.] Nolim ego de verbis istis cum quoquam acrius contendere, cum certum sit aliter Ciceronem, aliter Senecam, aliter alios veteres reddidisse. Wolfii tamen inconstantiam, aliis quoque notatam, in versione probare non possum, qui cum hic ὁρμὴν *appetitionem* (ex Cicerone) vertat: ὄρεξιν autem *desiderium*, (ex Seneca:) paulò post, (ut cap. 6.) ὄρεξιν *appetitionem*, Latinè sonare maluit. Sed nec viris summis assentior, qui Senecam ὄρεξιν *adpetitionem*; ὁρμὴν autem *impetum* semper reddere affirmant. Nos aliter observavimus: cum per ὄρεξιν intelligitur *appetitus* naturalis, qualis hominibus bestiisque communis est, ut est appetitus cibi, potus, &c. tum Senecam verbo *desiderium* uti: cum autem *appetitus* qui rationis imperio subjacet, tum *appetitionem* verbum potius usurpare. Nos quidem scrupulosi non sumus. Quæ tamen ab aliis adferuntur, quæque nos observavimus ipsi, diligenter expensis, ita statuimus; ὁρμὴν, *impetum*; ὄρεξιν *appetitionem*, tutissimè reddi: quod semel monuisse sufficiat. *Casaubonus.*

6 Ὅσα ἡμέτερα ἔργα. *Quæcunque nostræ actiones.*] ἔργον Ciceroni est aliàs opus, aliàs res, aliàs opera, aliàs difficultas. Ego hic ἔργον intelligo, non munus officii, τὸ καθῆκον, in qua significatione sæpe capitur: sed ἐνέργειαν, actionem, id quod aut animis agitamus, aut ministerio corporis agimus, sive bonum, sive malum: ut cùm agimus prudenter, justè, fortiter, temperatè: contrà ve libidinosè, effœminatè, injustè, temerè: cùm philosophamur, irascimur, cupimus, deambulamus, lavamus, scribimus, legimus, & id genus alia, quæ homo suapte naturâ, suoque arbitratu facere potest aut non facere, nisi morbo aut externa vi impediatur. Quod cùm fit, actiones illæ in potestate nostra esse desinunt, opinor: & opinio tantùm, appetitio & desiderium, horumque contraria declinatio & aversatio, nobis relinquuntur. Cùm autem morbi sint, qui animum etiam tentent, ut phrenitis, melancholia, veternus, apoplexia, epilepsia, vulnera capitis, cerebri læsiones, similesque pestes: etiam illa, nisi fallor, evanescunt, quæ sola in nostra potestate esse affirmat Epictetus. Sed loqui Stoicos de natura integra, & non impedita, probabile est, quæ tamen quandiu talis permansura sit, constare nemini profectò potest. Consideret ergò quisque secum, veriúsne ista dicantur, an magnificentius? Animi tamen bona dotibus corporis, & fortunæ muneribus præstare, ac diuturniora esse, extra controversiam esse arbitror. Quicquid tamen egeris, nunquam id consequeris, ut à Fortunæ tyrannide sis immunis: hoc est, ut Deus ea tibi non auferre possit, quæ largitus est. Valeat ergò Thrasonica illa vox, & inter Stoicas hyperbolas numeretur, προκατείλημμαί σε, ὦ τύχη, καὶ πᾶσαν ἀφήρημαί σου τὴν παρείσδυσιν. hoc est, Anteverti tibi Fortuna, & quasi vallo firmissimo opposito, omnes tibi aditus, omnes cuniculos interclusi. Prudentius ille, qui distichon illud per se insolens, picturæ hominis mortui adscripsit: cui, si in CHRISTO servatore obdormierit, verè convenit:

> Ἐλπὶς καὶ τύχη μέγα χαίρετε. τὸν λιμέν' εὗρον·
> Οὐδὲν ἐμοὶ χ' ὑμῖν· παίζετε τοὺς μετ' ἐμέ.

> *Inveni portum, Spes & fortuna valete:*
> *Nil mihi vobiscum: ludite nunc alios.*

Neque enim spe sua frustrabitur, neque timebit quicquam, mortuus in Domino, ab omnibus fortunæ injuriis & ludibriis immunis, atque in

in portu tutiſſimo ſecurus & beatus conquieſcet. *Wolfius.*

6 Ὅσα ἡμέτερα ἔργα. *Quæcunque noſtræ actiones.*] Hic ἔργον idem notat quod ἐνέργεια, qua voce ſignificatur omne id quod aut animis agitamus, aut miniſterio corporis perficimus, ſive bonum, ſive malum: ut cum agimus prudenter, juſtè, fortiter, temperanter: aut contrà: item cum philoſophamur, iraſcimur, cupimus, deambulamus, lavamus, ſcribimus, legimus, & id genus alia; quæ homo ſuapte natura, ſuoque arbitratu facere aut non facere poteſt, niſi morbo aut externâ vi impediatur. Quod cum ſit, actiones illæ, quatenus ſervitio corporis indigent, in poteſtate noſtra eſſe deſinunt. Vide principium capitis noni. Corpus, poſſeſſionem, & reliqua quæ ſequuntur, in noſtra poteſtate eſſe negat, non quin animus ad hæc quoque, & horum contraria, aliquid conferat; (nam & corpus & res familiaris animo procurante pulchrius gubernatur;) ſed quod his rebus non ſolus animus dominetur, & ad ea conſequenda multis aliis adjumentis egeat. Videndus Simplicius. *Snecanus.*

7 Οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαί. *In noſtra poteſtate non ſunt, corpus, poſſeſsio.*] Nemo negabit opinor, non eſſe noſtri arbitrii, ut perpetuò valeat, nec ullo incommodo afficiatur corpus. Nam alioqui ægrotaret, mutilaretur, moreretur nemo. Etſi enim quidam apud Plinium ſponſionem cum Fortuna feciſſe legitur, ſi unquam ægrotaſſet: nihilominus tamen lapſu ſcalarum interiit. Maſiniſſam & Cyrum, robuſtiſſimos reges, longa ætas exſtinxit. Jam ſi divitiæ, gloria, imperia, cæteraque nobis in manu eſſent: quis egeret, malè audiret, ſerviret? Quis cara uxore, liberis, amicis orbaretur? Hoc igitur extra controverſiam eſt, non eſſe iſta noſtri juris. Illud verò cui perſuaderi poteſt, cum noſtra non ſint, ne jacturam illorum moleſtiſſimè feramus? Ne iis ereptis, vim & injuriam nobis eſſe factam opinemur? Tanta eſt inconſtantia & perverſitas. Occurritur autem Epicteto, Natura nobis eſſe inſitum talium rerum amorem; nec poſſe fieri, quin iis amiſſis doleamus. At viciſſim rogabit Epictetus: Annon illud etiam natura ferat, ut ſæpe illa amittamus? an repugnare in eo naturæ, ſit viri boni & ſapientis? Fruſtra præſertim, & ultrò augere ſibi moleſtias, quæ animi æquitate minuendæ erant? Opponimus ſcilicet philoſophis non firmiores rationes, ſed affectus noſtros & pravam conſuetudinem: pro quibus tanquam pro aris & focis, & monumentis majorum pugnamus: majoréne ſtultitia dicam, an calamitate? Quod ſi dies adimit hominibus ægritudinem: recta ratio cur non adimat? Cur exempla vulgi, quàm virorum fortium & ſapientum ſequi malumus? At id quoque Natura fert, ut ipſa aſſuetudo moleſtiam leniat. Unde poëta:

Χρόνος μαλάξει, νῦν δ' ἔθ' ἡβάσκει κακόν.

Malum viget jam, lenietur tempore.

Eſto: ſed cur non, ut ſervulo Comico, ita & nobis meditata omnia mala noſtra ſunt, ut nè quid animo ſit novum? Nam & hoc docet Epictetus, & docuerunt olim multi, nec obtemperâſſe quenquam pœnituit. Annon & divus Paulus monet, ita eſſe utendum mundo, quaſi non utamur? Nec habitandi, ſed commorandi locum hic nobis eſſe datum? Sed hæc alibi commodius. Illud non alienum fuerit, verba quæ obſcuriora videntur, quæque ſubinde recurrunt in hoc Opuſculo, declarare. ὑπόληψις eſt opinio, ſententia, perſuaſio, judicium, id quod de quaque re ſentimus: ut, mortem & morbum eſſe malum, divitias & voluptates expetendas eſſe, fugien-

fugiendum esse flagitium & dedecus, philosophiam mederi animis. ὁρμὴν Cicero aliàs appetitionem, aliàs appetitum seu appetitionem animi, aliàs motum animi interpretatur. Politianus conatum vertit. ὄρεξιν appetitum. ἀφορμὴ hujus contrarium est, aversatio, cum animus abhorret à re aliqua. Hinc ὁρμᾶν καὶ ἐφορμᾶν, appetere, inclinare animo ad aliquid: ἀφορμᾶν, aversari, abhorrere. Peculiarem enim hæc verba usum habent apud Stoicos. Est & ὄρεξις appetitus: sed Cicero βούλησιν, εὔλογον ὄρεξιν exponit, voluntatem quæ quid cum ratione desideret. Quare ὄρεξιν (nè vocabulorum numerus imminueretur) desiderium verti. ἔκκλισιν idem, declinationem à malis, declinationem laboris & periculi, dixit. Simplicius hunc ordinem tradit: Cum quid bonum aut malum judicemus, omninò commoveri declinationem aut appetitionem: subsequi verò ὁρμὴν, quam animi concitationem, approbantis aut improbantis, prosequentis aut aversantis aliquid, definit. αἵρεσις est optio vel appetitio, cum Cicero τὸ αἱρετὸν optabile & rem expetendam vertat. προαίρεσιν Simplicius ἄλλου τινὸς αἵρεσιν esse dicit, cum alia aliis præferuntur. Quo uno verbo commodè queat exprimi,

> *Grammatici certant, & adhuc sub judice lis est.*

Barbari prælectionem, alii delectum, alii propositum, alii institutum, alii voluntatem, alii consilium interpretantur. Nos, ut quimus, quando ut volumus non licet. Omninò difficile est cum Græcis, præsertim Stoicis, certare verborum copia & proprietate. Quare veniam ab æquis lectoribus impetratam velim, sicubi Epicteto & acerrimis eorum judiciis non satisfecerimus. Sæpè enim, eruditis scriptoribus facile est varia vocabula congerere: sed eadem distinguere, grammatico aut interpreti non perindè promptum. Imò (si, quod sentio, dicendum est) ipsi auctores sæpe riderent & grammaticos & interpretes, qui earum rerum distinguendarum sollicitâ curâ tenerentur, quas ipsi aut ostentandæ copiæ, aut rei inculcandæ gratiâ congessissent. *Wolfius.*

Hæc ab Epicteto pronunciata tam firmissimis absolutissimæ veritatis fundamentis innituntur, ut à nemine unquam refelli queant. Quocunque enim modo hominem, sive in statu naturæ ante institutionem Reip. sive sub imperio consideramus, illud pro æterna veritate erit habendum, *corpus, possessionem, gloriam & imperia in nostra potestate non esse.* Nam præterquam quod humano corpori perpetuis aëris incommodis exposito, cum vario morborum genere, qui ei vires quacunque ætate adimunt, tandemque vitalem spiritum extinguunt, sit pugnandum: tamen sub utroque statu nemo sibi, licet fortissimus, tam securum vitæ degendæ genus excogitare aut formare valet, ut ab infirmissimo quoque non possit aut vi aut dolo de medio tolli. Rex & subditus, dominus & servus, parentes & liberi hoc respectu in eodem statu constituti sunt. Quot Monarchæ, licet nocte dieque armatorum satellitum turbâ constipati, à subditis interfecti sunt? Adeò ut verum sit illud Juvenalis,

> *Ad Generum Cereris sine cæde & sanguine pauci*
> *Descendunt reges, & sicca morte Tyranni.*

Quot servi in dominorum corpora imperium exercuerunt? Et quot etiam parentibus, apud Romanos quondam in liberos vitæ ac necis potestate fruentibus, mortem filii intulêre? Quid dicam de possessionibus, quas, licet in statu naturæ omnibus communes, viribus pol-

lentior ab infirmiori invidia aut male volentia auferre poteſt? Numquid etiam conſtituta civitate, in qua leges aliena abripere prohibent, fures reperiuntur, qui inſcio & invito domino poſſeſſiones auferunt? Si publici commodi cauſa publica foſſa ſit ducenda fodiendaque, an non præſtat partem prædii, ſumma poteſtate eam exigente, propenſo animo exhibere, quam cum Nabotho lapidibus obrui, atque ita corpus certæ ac minimè dubiæ morti objicere. In omni enim Republica ſive Chriſtiana, ſive alia ſit, hæc regula valeat: *Civem unumquemque ſuorum bonorum non tam abſolutum eſſe dominum, ut Reipublicæ dominium in eadem bona poſſit excludere.* Cives quidem in bona ſua proprium dominium habent, quod cæterorum civium jus excludit: Verum ſi ſummæ poteſtatis jus & imperium in eadem excluderetur, protegere cives non poſſet, neque ab hoſtibus externis, neque ab injuriis mutuis. Quocunque igitur modo hanc Epicteti ſententiam vertis, ſemper remanebit illa veritas, corpus & poſſeſſiones in noſtra poteſtate non eſſe.

Eôdem prorſus modô ſe res habet cum *Gloria* & *imperio*. Vox illa δόξη hìc non ſignificat opinionem de aliqua re, quæ in nobis libera, noſtraque poteſtate eſt; ſed hoc vocabulo Epictetum indicare exiſtimo Gloriam ſive honorem, qui conſiſtit in cogitatione interna honorantis, nempe in opinione, quam de Potentia & Bonitate quiſque habet illius quem honorare affirmat: Ergò, quia hanc aliorum hominum opinionem, liberâ noſtræ voluntatis inclinatione ad nos honorandos & colendos flectere non poſſumus, verum manebit illud Epicteti, gloriam & honorem in noſtra poteſtate non eſſe. Et idem nobis quoque cum Epicteto de Imperio ſtatuere licet. Hæc non poſſunt intelligi de ſtatu ante inſtitutionem Reip. nam in tali ſtatu, unuſquiſque imperii æqualitate gaudens, nullum reperitur imperium. Præterea in tali ſtatu nemo poteſtatem habet imperium ſive ſocietatem civilem erigendam; quia oritur ex juſta hominum unita multitudine, qui ſimul jus in omnia, quod poſſident, in unum hominem ſive cœtum conferunt, & ad propellendos hoſtes idonei ſunt. Unuſquiſque verò medium illud civitatem conſtituendi quidem in ſe habet, ſed aliorum arbitrium ad eam rem inclinare, unicuique in poteſtate non eſt. Et quandoquidem in conſtituta Republica aliorum plerumque ſuffragiis & votis hunc vel illum ad ſupremam majeſtatem promoveri videmus, rectè quoque dicitur illud in noſtra poteſtate non eſſe; quia ſors à Deo eſt. Quumque præterea in hoc negotio maximè facit ex his vel illis parentibus originem duxiſſe, ut ad imperii faſtigium evehatis, affirmandum eſt ab unoquoque, neminem id in ſua poteſtate habere vel Leidenſem, vel Amſtelodamenſem, vel Haerlemenſem naſci. Beata igitur erit talis vitæ conditio & ſtatus in quo corpora noſtra, à terrenis hiſce ſordibus purgata, nullis aëris injuriis, nullis morborum generibus, nec ipſi morti obnoxia, in ſœcula ſæculorum cœleſtem illam κτῆσιν poſſidebunt, ubi honorem & gloriam tribuent illi, cum quo tanquam reges & Monarchæ in mortem, diabolum & infernum imperium exercebunt.

8 Ἡ κτῆσις] Wolfius hic *pecunia*: Politianus, *poſſeſſio*: quod magis generale eſt, & ut puto, præferendum. *Caſaubonus.*

β'. ¹ Καὶ

β'.

[1] Καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστι φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα. τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια.

CAP. II.

Ac ea quidem quæ nobis parent, libera sunt naturâ suâ, nec prohiberi ab ullo, nec impediri possunt. In quæ autem ipsi jus nullum habemus, ea sunt infirma, obnoxia servituti, obnoxia impedimẽtis, aliena.

1 Καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν.] Verba hæc interpres transtulit; *ac ea quidem quæ nobis parent*, sensum potius secutus quam verba; quæ καὶ τὰ πό-δια sonant, *Ea quæ in nobis sunt*. Quod nihil est aliud, quam, quæ in nostra potestate vel nostri arbitrii sunt. Hæc enim in unoquoque esse dicimus, quæ non ab alio habet, quæque ab alio impediri nequeunt. Id quod significat Epictetus, cum dicit, quæ ejus generis sunt, esse ἐλεύθερα, ἀκώλυτα ἀπαρεμπόδιστα, quibus opponuntur, quæ contrà se habent; quæ aliena rectè nominat, iis videlicet obnoxia, & ab illis pendentia, qui ea vel præbere vel prohibere possunt. Quæ vero in nostra potestate non sunt, nostra non sunt: sed partim corporis, quod pro instrumento vult haberi, ut patet cap. 24. partim pecuniæ aut gloriolæ; quæ etiam longius ab animo remotæ sunt quam corpus. *Snecan.*

γ'.

[1] Μέμνησο οὖν, ὅτι, ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς, καὶ ἀνθρώπους· ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστιν, ἀλλότριον, [2] οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τι-

CAP. III.

Proindè memento, si ea quæ natura serviunt, libera putaris, & aliena pro tuis habueris, fore ut impediaris, lugeas, perturberis, Deos hominesque accuses. Sin id solum tuum existimaris, quod tuum est; aliena vero, ut sunt, aliena: te nemo coget unquam, nemo impediet, neminem accusabis, neminem criminaberis, nihil ages invitus, nemo te læ-

γὶ, [3] ἄκων πράξεις οὐδὲν, οὐδείς σε βλάψει, [4] ἐχθρὸν οὐχ ἕξεις. [5] οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.

det, inimicum non habebis. Neque enim ullam calamitatem accipies.

1 *Μέμνησο οὖν. Proinde memento.*] Hoc caput nihil eſt niſi conſectarium duorum præcedentium. Id quod nititur iſto axiomate; *Contrariarum cauſſarum contraria ſunt effecta. Snecanus.*

2 *Οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε. Te nemo coget unquam.*] Ad verbum, nemo tibi neceſſitatem imponet, aut te neceſſitate conſtringet ad aliquid faciendum, quominus plenius libertate fruaris, ſiſque tuarum actionum dominus. *Idem.*

3 *Ἄκων πράξεις. Invitus ages.*] In quibuſdam editionibus peſſimè pro πράξεις legitur πράξαις, quod vocabulum lingua Græca non agnoſcit, niſi in ſecunda perſona ſingul. Aoriſt. prim. optat. activi, verbi πράσσω. Sed non eſt hujus loci.

4 *Ἐχθρὸν οὐχ ἕξεις. Inimicum non habebis.*] Quicunque enim inimicus erit tibi, ſi tu non in eum inimico eris animo, is in ea poterit nihil quæ tua tantum ſunt: quæ hiſce quatuor vocibus cap. 1. complectitur, videlicet ὑπολήψιος, ὁρμῆς, ὀρέξιος, ἐκκλίσιος. Siquid in reliqua valebit, ea extraria ſunt & aliena; iis itaque te ſpolians, propriè te non læſerit: *Snecanus.*

5 *Οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.*] Politiani verſio hæc non agnoſcit, & videntur ſupervacanea, cum jam præceſſerit οὐδείς σε βλάψει. Melius tamen, (ut ego cenſeo,) *Paraphraſis*, quæ hæc poſteriora exhibet, expunctis illis. *Caſaubonus.*

Οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. Neque, enim ullam calamitatem accipies.] Ad verbum: Non enim noxium quid patieris. Id quod ex ſuperioribus ſatis liquet, quomodo ſit accipiendum. *Snecanus.*

δʹ.

[1] Τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς, [2] τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. [3] ἐὰν δὲ καὶ ταῦτα θέλῃς, [4] καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν, [5] τυχὸν μὲν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ,

CAP. IV.

Cum igitur tantas res appetas, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut ſis non mediocriter incitatus; atque alia penitus relinquenda, alia in præſentia omittenda cenſeas. Quod ſi & illas deſiderâris, & magiſtratus etiam atque opes appetieris, & tuos florere volueris; fortaſſe

τεύξῃ, [6] διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι πάντως γε μὴν [7] ἐκείνων ἀποτεύξῃ δι' ὧν μόνων εὐδαιμονία καὶ ἐλευθερία περιγίνεται.

ne hæc quidem aſſequeris, propter earum, quas ante diximus, cupiditatem: iis certe omnino excides, per quas ſolas felicitas & libertas comparatur.

1 Τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ οὐδὲ μετρίως κεκινημένον, ἅπτεσθαι αὐτῶν. *In tantarum igitur appetitione rerum, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut prorſus omni vaces animi perturbatione.*] Rectius Simplicii Commentarius: τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν. Quum igitur tantas res appetas, ſic eas ſuſcipiendas eſſe memento, ut ſis non mediocriter incitatus. Quam lectionem & Politianus eſt ſequutus. De pluribus locutus eſt: ergò τηλικούτων. Seriò ſuſcipiendum monet philoſophiæ ſtudium. ergò οὐδὲ redundat, quod quatuor reliqui codices habent: à quibus deceptus, verteram: Ut prorſus omni vaces animi perturbatione. quæ ſententia etſi cum ἀπαθείᾳ Stoicorum convenit, philoſophiæ tyroni tamen haud quaquam convenit, quem incredibili cupiditate ſapientiæ inflammatum eſſe vult, adeò ut illud ex Evangelio deſumptum ei dici poſſit:

Ἓν μαργαρίτην τίμιον,
Ἀποδοὺς ἅπαντα, λάμβανε·

Unam margaritam pretioſam omnibus opibus tuis emito. *Wolfius.*

Monet hoc commate, ſeriò ſuſcipiendum eſſe philoſophiæ ſtudium; utque hoc fiat commodè, quædam omitti ſive relinqui prorſus ſuadet, quædam differri ad tempus. *Snecanus.*

2 Τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. *Alia in præſentia omittenda cenſeas.*] Malim, *differenda*; id enim ſignificat verbum ὑπερτίθεσθαι.

Differri verò eas res externas jubet, Simplicio interprete, quæ prudenter tractatæ bonis animi non officiunt: cujuſmodi ſunt, parare domum & ſervitium, legitimæ nuptiæ, ingenuorum liberorum procreatio, juſtus magiſtratus, aliquando etiam rerum neceſſariarum curatio. Hæc omnia & id genus alia in præſentia eſſe differenda monet virtutis ſtudioſos, idque meritò: quod nullis omninò rebus eos diſtrahi oporteat, & à ſtudio virtutis atque exercitatione abſtrahi, qui eam perfectè conſequi cupiunt. *Snecanus.*

3 Ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλῃς. *Sin & has volueris.*] Scilicet, τὰ ἐκ φιλοσοφίας περιγινόμενα. Ea quæ Philoſophia præſtat. *Wolfius.*

4 Καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν. *Et imperare & eſſe dives.*] Politianus addit, Domeſticos dirigere. Legit fortaſſe, τοὺς οἰκείους εὐθύνειν, quod perperam ſcriptum fuiſſe reor, pro εὐθηνεῖν, neceſſarios tuos florere. Volumus autem in primis nobis bene eſſe, mox etiam noſtris & aliis. Diſcrimen τοῦ εὐθύνω καὶ εὐθηνέω, vel pueris notum eſt. *Wolfius.*

Ἄρχειν καὶ πλουτεῖν.] Latina Wolfii auctiora ſunt his verbis: *& tuos florere:* quæ ille, ut in notis docet, ſola conjectura fretus, ex Politiani verſione ſumpſit. Conjicit autem Politianum in ſuis codicibus reperiſſe, καὶ οἰκείους εὐθηνεῖν: quæ cum neque ſimplicius, neque *Paraphraſis* agnoſcant, nos adulterina cenſemus. Si quid in Græcis deſideratur, hoc potius, ex Simplicio,

fue-

fuerit, καὶ τὰ οἰκεῖα διευθύνειν: (quemadmodum & Politianum reperisse, ex ipsius versione, *& domesticos dirigere*: credibilius est:) quod oppositum fuerit τῷ ἄρχειν, & τῷ πλουτεῖν. Sed minimè opus est, & melius opinor, absint, cum in istis, ἐὰν δὲ καὶ ταῦτα (propria bona scil.) καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν, (externa:) manifesta sit oppositio. *Casaubonus.*

5 Τυχὸν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ. *Fortaßis nec hæc ipsa assequeris.*] τῶν ἀρχῶν τε καὶ τοῦ πλούτου. Nec magistratus nec opes assequêris. *Wolfius.*

6 Διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι. *Eò quod priora quoque desiderat.*] Ea scilicet, quæ philosophia confert, libertatem, tranquillitatem animi, securitatem. Significat animum in duas partes distractum, nec fortunæ muneribus, nec philosophiæ bonis potiri: quòd altera cura impediat alteram, nec tantam esse patiatur, quanta sit opus. Sed hoc intelligatur de philosophiæ tyrocinio. Nam præcepta rebus gerendis prælucent, & illustrantur usu vitæ, & crebris virtutis actionibus, si probè intellecta & animis infixa fuerint. Philosophandum est igitur ab ineunte ætate, animo aliis curis libero, ut quæ tum cognita perceptaque fuerint, ad parandas & tuendas opes, ad magistratus adipiscendos & gerendos, ad omnes denique vitæ casus ferendos accommodentur. τὰ πρότερα, priora dicit: vel τὰ πρότερον εἰρημένα ea quæ ante exposuit, quæque rectum judicium sequuntur: non autem τὰ πρὶν φιλοσοφῆσαι, ea quæ desideràris ante philosophiam, ut voluptates, honores, divitias: vel τὰ σπουδαιότερα, præstantiora. Nam tranquillitas animi, verumque judicium, utique divitiis & honoribus præstant. *Idem.*

7 Ἐκείνων ἀποτεύξῃ. *Illis excides.*] τῶν προτέρων, prioribus & potioribus: Carebis animi tranquillitate, si avarus & ambitiosus fueris. *Idem.*

έ.

[1] Εὐθὺς οὖν πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ μελέτα ἐπιλέγειν, ὅτι, φαντασία [2] εἶ, καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον. ἔπειτα ἐξέταζε τοῖς κανόσι τούτοις, οἷς ἔχεις. πρώτῳ δὲ τούτῳ, καὶ μάλιστα, πότερον περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστιν. ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, κἂν περί τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ᾖ, πρόχειρον ἔστω τό, διότι οὐδὲν πρὸς σέ.

CAP. V.

Itaque viso cuivis aspero, statim sic ut respondeas, operam dabis: visum id esse, nec planè id quod videatur. Post, in exquirendo, eas adhibeto regulas, quas habes, eamque cum primis ac potissimum, Utrum id visum in rebus versetur nostræ potestati subjectis, an vero alienis. Quod si in alienis; in promptu sit, illud ad te nihil attinere.

[1] Ἐυθὺς ἒν πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ.] Nulla in verbis difficultas, in re, maxima, si ad cruciatus & tormenta corporis extendas: quorum acerbitatem sola opinione niti, & ad animum per se non pertinere, haud facilis persuasio est. Non defuêre tamen hac etiam ætate celebres medici, qui hoc ipsum (referente Thuano, quorum libros nos quoque vidimus) tuerentur: nec ulla ætate defuerunt exempla cujuscunque professionis & Secta tum virorum tum mulierum, qui sola animi *obstinatione*, & quam vocant alii περίαπτ muniti, dirissima quæque, quæ ab iratissimis excogitari poterant, summâ constantiâ sine ulla doloris significatione, toleravêre. Martyrum prisci temporis, quamvis *obstinationem* & illis istius ævi ethnici iniquissimè & imperitissimè, ut alibi ostendimus, objicerent; alia longè ratio. Sed nos id nunc non agimus. *Casaubonus.*

Πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ. *Cuivis viso aspero.*] τὸ τραχείᾳ nonnulli codices non habent, & meo judicio rectius omittitur: etsi φάρμακον σοφὸν adhibet Simplicius. Sunt enim φαντασίαι non tantùm τραχεῖαι, asperæ: sed etiam λεῖαι, hoc est, leves & blandæ. Sed quia verba hæc minùs exercitatis obscura videntur, exemplo declaranda sunt. φαντασίαν (quod visum, aut visionem Latini dicunt) appellat eas cogitationes, quæ ex rebus objectis oriuntur: ut si adolescenti studioso & pauperi formosa & dives mulier despondeatur, phantasia hæc statim in eo excitatur, rem esse præclaram, paucis sui loci atque ordinis talem offerri occasionem: non igitur esse negligendam. species præclara est, incautumque facile decipit. Sed si idem paulò cordatior, secum reputet. Mulieres formosas atque divites, lascivas, superbas, fastidiosas, imperiosas esse: opes non sine magna solicitudine conservari: se despectui & derisui fore affinibus, aut certè invisum: si morem gerere velit uxori, aut læsurum valetudinem, aut alia graviora toleraturum: neglecturum esse studia literarum: mulierculæ denique non tam amantis, quàm prætextum libidinum suarum quærentis, fore mancipium: fortassis intelliget, id quod Epictetus dicit, dotatam & formosam mulierem non summum esse bonum, sed plane φαντασίαν & falsam speciem: Hesiodiæ Pandoræ instar, pyxidem malis omnibus refertam, secum afferentem. Idem esto judicium de phantasiis imperii, honoris, aliarumque rerum, quæ sæpius inani specie blandiri, quàm revera beare solent. Eadem ferè ratio est rerum tristium & adversarum, ut putantur, quæ sæpe in recessu multum boni habent, quod prima fronte nequaquam pollicentur: ut paupertas sobrios, modestos, industrios plerumque facit: opulentia luxuriosos, arrogantes, ignavos. *Wolfius.*

[1] Πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ. *Cuivis viso aspero.*] Τὸ τραχείᾳ nonnulli codices non habent: & videtur omitti posse. Legit tamen Simplicius, & aspera visa interpretatur appetitiones & aversationes rerum externarum; ut quæ brutæ sunt, & væcordes, quæque immoderatis & perturbatis commotionibus verè exasperant vitam; atque ita illis asperis visis opponuntur φαντασίαι λεῖαι, id est, leves & blandæ. Vide Wolfium. Visa autem appellat species sive imagines rerum objectarum; de quibus passim per totum hoc scriptum. Ea porrò modò res veras verèque utiles & jucundas repræsentant, modò inania simulacra, ceu ægri somnia, comminiscuntur. Regulas judicandi visa multas tradit Simplicius in commentario ad hunc locum; quas,

qui

qui volet, inſpiciat. Epictetus, fundamento à ſe primo capite toti tractatui præſtructo inſiſtens, ex eo unam tantum deducere ſatis habuit; quæ hic ſubjicitur. *Snecanus.*

[2] Ἐί.] Lege, ἐςί. *Wolfius.*

ς′.

[1] Μέμνησο ὅτι ὀρέξεως μὲν [2] ἐπαγγελία, τὸ ἐπιτυχεῖν, οὗ ὀρέγῃ· ἐκκλίσεως δὲ ἐπαγγελία, τὸ μὴ ἐμπεσεῖν ἐκείνῳ, ὃ ἐκκλίνεται. καὶ ὁ μὲν ὀρέξει ἀποτυγχάνων, ἀτυχής· ὁ δὲ ἐκκλίσει [3] περιπίπτων, δυστυχής. ἂν μὲν οὖν μόνα ἐκκλίνῃς [4] τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπὶ σοί, οὐδενὶ ὧν ἐκκλίνεις περιπεσεῖς. [5] νόσον δ᾽ ἂν ἐκκλίνῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, δυστυχήσεις.

Cap. VI.

Appetitionis eam eſſe pollicitationem memento, fore ut conſequatur id quod appetat: Averſationis, ne in id incidat quod averſetur. Is porro quem appetitio fruſtratur, infortunatus eſt: qui in id incidit quod averſatur, calamitoſus. Itaque ſi ea ſolùm averſère, quæ eorum naturæ, quæ in tua poteſtate ſunt repugnant; in eorum, quæ averſaris, nihil incides: At ſi morbum averſeris, aut mortem, aut inopiam; calamitatem ſubibis.

[1] Μέμνησο ὅτι ὀρέξεως μετὰ ἐπαγγελία. *Appetitionis eam eſſe pollicitationem memento.*] Obſervatione dignum putat Simplicius, quod Epictetus cap. quarto, & deinceps, crebro utatur verbo MEMENTO, quo rationis compotem animum compellat. Etenim is rationes rerum ſemper conjunctas habet, earumque quaſi innatam veritatem circumfert: ſed aliquando, velut deficiente acie, ob diſtractionem ejus facultatis, in oblivionem ruit; quæ ipſi malorum omnium cauſa eſt. Ideoque flagitat, ut illud MEMENTO crebro ei ad aures accinatur. *Snecanus.*

Ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία. *Appetitionis pollicitationem eſſe.*] Eſt proſopopœia quædam Cupiditatis cum homine colloquentis. Rudibus apertior eſſet oratio, ſi ita locutus eſſet: Cùm aliquid appetis, fore ſperas ut id conſequaris, & voti compos fias, & reliqua. *Wolfius.*

[2] Ἐπαγγελία] Cum Suidas ex vetere neſcio quo ἐπαγγέλλειν pro αἰτεῖσθαι: & ἐπαγγέλλεσθαι ea notione (pro *poſcere*, *cupere*;) ab omnibus agnoſcatur: quis dubitet quin ἐπαγγελία hoc loco ſit potius *poſtulatio*, quam *pollicitatio*? Certè, tantum abeſt, ut quæ cupiant homines, ſemper ſibi polliceantur; ut non pauci præ deſperatione animi & impoten-

potentia, ne vivere quidem sustineant. *Casaubonus.*

3 Παρεμπίπτων.] παρεμπίπτων legendum videtur, idem quod ἐμπίπτων. undè παρέμπτωσις, & παρεμπίπτεια τύχης. *Wolfius.*

4 Τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπί σοι. *Quæ naturæ eorum, quæ in tua potestate sunt, adversantur.*] His adversantur utique, falsa opinio, pravus & corruptus appetitus, omnes animi perturbationes, quas in hominis esse potestate volunt Stoici: non ita fortassis, ut non exsistant (id enim Dei cujusdam potius quàm hominis fuerit) sed ut rationi obediant. *Idem.*

5 Νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, δυστυχήσεις. *At si morbum aversaris, aut mortem, aut inopiam; calamitatem subibis.*] Ita optimè habebat Wolfiana editio; in plerisque vulgatis, inter quas etiam Casauboniana, legitur pessimè: Νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, θάνατον, ἢ πενίαν, δυστυχήσεις.

ζ.

Ἄρον οὖν τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ [1] μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν, τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε. ἄν τε γὰρ ὀρέγῃ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν τινος, ἀτυχεῖν ἀνάγκη· [2] τῶν δ' ἐφ' ἡμῖν, ὅσων ὀρέγεσθαι καλὸν ἄν, οὐδὲν οὐδέπω σοὶ πάρεστι. μόνῳ δὲ τῷ ὁρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν χρῶ, κούφως μέν τοι [3] καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως, καὶ ἀνειμένως.

CAP. VII.

Aversationem igitur ab iis rebus amovebis omnibus, quæ in nobis sitæ non sunt: atque in eas transferes quæ naturæ eorum, quæ nostri arbitrii sunt, repugnant. Appetitionem autem hoc tempore prorsus auferto, nam si ea, quæ nostri arbitrii non sunt, desideraris, frustrari necesse erit. Ea vero quæ nobis parent, quatenus rectè possint expeti, nondum es assecutus. Sed eo tantum utitor motu animi, quo vel accedas ad eas res, vel ab iisdem recedas: verum leviter, & cum imminutione, & remisse.

1 Μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν. *Transfer in ea quæ naturæ illorum repugnant, quæ in nostra potestate sunt.*] Videntur & hæc rudioribus obscura quæ dilucidiora essent, si scripsisset: Aversare falsas opiniones, stultas & pravas cupiditates, turpitudinem & dedecus. Hæc enim ut fugere, ita etiam effugerè poteris. *Wolfius.*

Epicte-

Epictetus Cap. LXXII. illa docet esse signa proficientis in virtute. *Snecanus.*

2 Τῶν δ' ἐφ' ἡμῖν ὅσων ὀρέγεσθαι καλὸν ἂν, οὐδὲν οὐδέπω σοι πάρεστι. *Ea vero, quæ nobis parent quatenus rectè possint expeti, nondum es assecutus.*] Satis apparet, autori huic negocium esse cum tirone philosophiæ initiando, quem vult Academico more ἐπέχειν καὶ διασκέπτεσθαι, cohibere assensum & amplius deliberare: & in ea ἐποχῇ ἐλλείπειν μᾶλλον ἢ πλεονάζειν: hoc est, potius citra resistere, quam ultra progredi, ut monet Isocrates. Quamobrem utitur Epictetus tribus hisce vocibus, κούφως, leviter, ἀνειμένως, remisse, μεθ' ὑπεξαιρέσεως, cum imminutione, eodem fere sensu. Est enim ὑπεξαίρεσις, cum paullum aliquid affectui subtrahitur. Significat vero, vitandum esse juvenile illud vitium, quo nimium in aliquam partem mortales inclinant. Hanc fuisse autoris mentem, sequentia docent. Sic itaque Simplicius. Propendere & abhorrere leviter & remisse jubet, καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως, hoc est, sic ut nonnihil laxetur, & non ad summum extendatur appetitus & declinatio, propensio & aversio. *Idem.*

3 Καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως.] Politianus, cum supputatione: Naogeorgus, cum exceptione. Sed quia Simplicius interpretatur, μετὰ τοῦ ἐνδιδόναι τι ὀλίγον, καὶ μὴ εἰς ἄκρον ἐπιτείνειν, cedendo & laxando paululum, non ad summum intendendo: ego verti, cum imminutione. Etsi hæc tria, κούφως leviter, ἀνειμένως remisse, μεθ' ὑπεξαιρέσεως cum imminutione, synonyma fortasse sunt. ὑπεξαίρεσις certè significare id potest, cum paulatim aliquid affectui subtrahitur. Si quis autem intelligere mavult, cum exceptione vel conditione: sensus erit, ut opinor. Eâ conditione res vel appete vel aversare, si expetendæ fugiendæve sint. Vult enim Epictetus, tirones philosophiæ interdum Academico more ἐπέχειν καὶ διασκέπτεσθαι, cohibere assensum, & amplius deliberare: & in ea ἐποχῇ, ἐλλείπειν μᾶλλον ἢ πλεονάζειν. hoc est, potius citrà resistere, quàm ultra progredi, ut monet Isocrates. *Wolfius.*

Μεθ' ὑπεξαιρέσεως.] Wolfius, *cum diminutione.* Pridem autem est, cum non Wolfium quidem melioris vitæ compotem; (qui, quæ fuit insignis ejus eruditio, pari modestiâ junctâ, statim emendasset, & gratias monentibus egisset:) sed Lugdunensium *Notarum* auctores nostris in Antoninum Notis publicè monuimus, *cum exceptione*, (non *diminutione*) veram esse interpretationem. Nam quod aliquis Simplicii auctoritatem hic objiciat; philosophum agnosco insignem, de Epicteto, & Epicteti Lectoribus optimè meritum: sed quia tamen in nonnullis à philosophia remotioribus pueriliter hallucinatur: ut in istis, ἀνδρίαντας περιλαμβάνειν (num. 57.) pluribus ostendemus: ubi iterum Notarum istarum Lugdunensium par in errore testatissimo pertinacia. Seneca De Benef. 4. c. 34. *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet: si nihil inciderit quod impediat: ideò omne illi succedere dicimus, &c. Imprudentium ista fiducia est, fortunam sibi spondere, &c. Exceptio autem sine qua nihil aggreditur, & hic illum tuetur.* Antoninus idem cum sæpè inculcet, ὑπεξαιρέσεως verbo, ut in hac re solenni & usitato, semper utitur. Lib.4. ὁρμᾷ μὲν (sapiens, sive recta ratio:) πρὸς τὰ ἡγούμενα μεθ' ὑπεξαιρέσεως· τὸ δὲ ἀντισαγόμενον, &c. plenius & disertius lib. seq. Ὁρμῆς καὶ διαθέσεως οὐ γίνεται ἐμπόδια διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν καὶ τὴν περιτροπήν, &c. idem lib. 6. Καὶ μέμνησο ὅτι μεθ' ὑπεξαιρέσεως, ὅτι

των

τῶν ἀδυνάτων σὺν ὀρέγου. idem lib. II. ex Epicteto Τέχνην δὲ ἔφη περὶ τὸ συγκατίθεσθαι εὑρεῖν, καὶ ἐν τῷ περὶ τὰς ὁρμὰς τόπῳ ἵνα μεθ' ὑπεξαιρέσεως, &c. Omitto quæ vir diligentissimus & doctissimus, Henr. Stephanus, ex aliis super hac voce. *Cupiditatum diminutio*, & si quæ sunt ejus generis, in Seneca aliisve, alio pertinent, & hic prorsus ἀπροσδιόνυσα, ut ex inspectis locis cuivis liquere potest. Politianus verterat, *cum supputatione*: quod Wolfius meritò mutandum credidit. *Casaubonus.*

ή.

Ἐφ' ἑκάστου τῶν ψυχαγωγούντων, ἢ χρείαν παρεχόντων, ἢ στεργομένων, μίμνησο ἐπιλέγειν ὁποῖόν ἐστιν, ἀπὸ τῶν σμικροτάτων ἀρχόμενος. [1] ἂν χύτραν στέργῃς, ὅτι χύτραν στέργεις. κατεαγείσης γὰρ αὐτῆς, οὐ ταραχθήσῃ. ἂν παιδίον σαυτοῦ καταφιλῇς, ἢ γυναῖκα, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς· ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ οὐ ταραχθήσῃ.

CAP. VIII.

Singulis in rebus, quæ vel delectant, vel usui serviunt, vel diliguntur, memento considerare cujusmodi sint; exorsus à minutissimis. Si ollam diligis, te ollam diligere: nam ea confracta non perturbaberis. Si filiolum, aut uxorem, hominem à te diligi: nam eo mortuo, non perturbaberis.

1 Ἂν χύτραν στέργῃς. *Si ollam diligis.*] Etsi Epictetus, ut contemptor divitiarum, vilium rerum exempla profert, ut balnei, ut lactucarum, & aliorum id genus: tamen Simplicius aptius, ut opinor, verbum habet, ἂν χύτραν σείῃς, ὅτι χύτραν σείεις. Si ollam tractas, aut agitas, te ollam tractare: hoc est, rem fragilem, & agitationis atque allisionis impatientem, ut & vitrum. Unde Mimographus: Fortuna vitrea est: quæ cum splendet, frangitur. Fortassis allusit ad dolium Diogenis. *Wolfius.*

Wolfius in Notis lectionem profert ex Simplicio, quam aptiorem censet, ἂν χύτραν σείῃς, ὅτι χύτραν σείεις. Fortasse in aliqua parte Simplicii obiter ista: proprio certè loco, id est, in hoc Epicteti caput, ut exhibet editio Salmasii, nihil tale reperio: imo, ni me fallunt oculi, planè contrarium: οἷον ἐπὶ τῆς χύτρας διὰ τὴν χρείαν ἀγαπωμένης; quod quid est quam στεργομένης? non certè, σειομένης. *Paraphrastes* etiam, ἂν ποτήριον στέργῃς, ἂν χύτραν. In Arriano fortasse, aut aliquo vetere Codice ita repererat Wolfius, & fraudi fuit ei memoria (ut passim vel doctissimis) festinanti. Quare autem aptiorem istam lectionem crediderit Wolfius, non

non dicit, ſed eſt manifeſta, ſi quis obſervet, ratio, ex ipſo contextu petita. Statim enim initio, quæ chara cunque habent homines, trifariam diviſerat τὰ ψυχαγωγοῦντα· τὰ χρείας παρέχοντα· & τὰ στεργόμενα; id eſt, quæ naturali quadam ratione, ſeu inſtinctu diliguntur: ut Simplicius pluribus exequitur. Atqui χύτρα & ſimilia non poſſunt eſſe τῶν στεργομένων ſimpliciter & propriè, ſed ad ſecundum genus pertinent. Quod cum videret Simplicius, (qui tamen nihil objicit) ἐν χρείᾳ & διὰ τὴν χρείαν, quo ad ſecundum genus iſta pertinere intelligeremus, prudenter addidit. In tanto tamen veterum codicum conſenſu; confirmantibus etiam tum Simplicio, tum *Paraphraſeos* (ut vidimus) auctore, nihil mutandum cenſeo: & quicquid hic eſt ἀκυρολογίας, ab ipſo eſſe Arriano. Sed nec τὸ στέργειν adeò hic aptum ut mihi quidem videtur. Cum igitur hæc editio Lugdunenſis, quam fideliter exhibere nos profeſſi ſumus, τὸ στέργειν, nulla reddita ratione, niſi quod Wolfii Notæ ſub alieno nomine totidem verbis apponuntur, exhiberet; nos quod in omnibus aliis (etiam Salmaſiana) nobis viſis, invenimus, revocandum cenſuimus. *Caſaubonus.*

Quomodo vero in hiſce ſublimior pateat ſenſus, apparet exemplo filii & uxoris, quo poſt utitur auctor. *Snecanus.*

θʹ.

Ὅταν ἅψασθαί τινος ἔργου μέλλῃς, ὑπομίμνησκε σεαυτὸν, ὁποῖόν ἐστι τὸ ἔργον. ἐὰν λουσόμενος ἀπίῃς, πρόβαλλε σεαυτῷ τὰ γινόμενα ἐν βαλανείῳ· [1] τοὺς ἀπορραίνοντας, [2] τοὺς ἐγκρουομένους, τοὺς λοιδοροῦντας, τοὺς κλέπτοντας· καὶ οὕτως ἀσφαλέστερον ἅψῃ τοῦ ἔργου, ἐὰν ἐπιλέγῃς, ὅτι, εὐθὺς λούσασθαι θέλω, καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. καὶ ὡσαύτως ἐφ' ἑκάστου ἔργου, οὕτω γὰρ, ἄν τι πρὸς

CAP. IX.

Opus aliquod aggreſſurus, ipſi tibi ſubjicito, cujuſmodi ſit illud opus. Si lavatum abieris, ea tibi proponito quæ fiunt in balneo: alios perfundi, alios loco pelli, alios convicia facere, alios furari. Sic tutius rem aggredieris, ſi ipſe tibi dixeris: Et ſtatim lavabo, & meum inſtitutum naturæ congruens conſervabo. Eodemque modo in unoquoque negotio. Sic enim, ſi quid impedimento lavationi tuæ fuerit, in promtu erit: Equidem non hoc ſolum volui, ſed & inſtitu-

πρὸς τὸ λούσασθαι γένηται ἐμποδὼν, πρόχειρον ἔσται, [3] διότι οὐ τοῦτο ἤθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ [4] προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. οὐ τηρήσω δὲ, ἐὰν ἀγανακτῶ πρὸς τὰ γινόμενα.

stitutum meum, naturæ consentaneum, tueri volui. Neque verò tuebor, si ea quæ fiunt, ægrè tulero.

1 Τοὺς ἀποῤῥέοντας. *Alios perfundentes.*] Id est, destillantes. Alii legunt, ἀποῤῥαίνοντας, sese perfundentes, eodem sensu. *Wolfius.*

2 Ἐγκρουομένους. *Loco pelli.*] Id est, ἐνοχλουμένους, quibus negotium facessitur. Alii ἐκκρουομένους, id est, ὠθουμένους; eos qui premuntur, aut loco pelluntur. *Wolfius.*

3 Διότι οὐ τοῦτο.] Lege: Διότι ἀλλ' οὐ τοῦτο. Idem.

4 Προαίρεσιν κατὰ φύσιν. *Institutum naturæ congruens.*] Id capite trigesimo postea, l. 4. appellat ἔστασιν quem locum vide. *Suecanus.*

ι'.

Ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ [1] τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα, [2] οἷον θάνατος, οὐδὲν δεινὸν, [3] ἐπεὶ καὶ Σωκράτει ἂν ἐφαίνετο. ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ θανάτου, ὅτι δεινὸν ἐκεῖνο, τὸ δεινόν ἐστιν. ὅταν οὖν ἐμποδιζώμεθα, [4] ἢ ταραττώμεθα, μηδέποτε ἄλλους αἰτιώμεθα ἀλλ' ἑαυτοὺς, τουτέστι τὰ ἑαυτῶν δόγματα. [5] ἀπαιδεύτου ἔργον, τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς

πράσσει

CAP. X.

Homines perturbantur, non rebus, sed iis quas de rebus habent opinionibus. Verbi caussa: Mors non est malum; alioqui enim & Socrati ita visum esset. sed opinio de morte, quæ malum eam facit. Cum igitur impedimur, aut distrahimur: non alios culpemus, sed nosmet ipsos, hoc est, nostras opiniones. Alios accusare in calamitate sua, hominis est ineruditi: se ipsum, ejus qui eruditi

πρᾶσσει κακῶς. ἠργμένου παιδεύεσθαι,[6] τὸ ἑαυτῷ· πεπαιδευμένου,[7] τὸ μήτ' ἄλλῳ, μήθ' ἑαυτῷ.

cœpit: nec se, nec alium, eruditi.

1 Τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. *Decreta de rebus.*] Et huic paradoxo medetur, ut potest, Simplicius. Consistere certè nullo modo potest, nisi aut graviora mala nos vitare, aut majora bona consequi putaverimus. Nam alioqui ista unica, misera illa quidem, & nescio quam efficax in casibus acerbissimis consolatio relinquitur, quæ apud Homerum exstat:

Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένους (ἀτὰρ αὐτοὶ ἀκηδέες εἰσί) αἰτερπέα θυμὸν ἔχον).

Sic voluère dii, miseris mortalibus ævum
Esset ut & mœstum, & dura illætabile cura. *Wolfius.*

2 Οἷον θάνατος.] Rectius Salmasiana, cum articulo, οἷον ὁ θάνατος.

Οἷον θάνατος οὐδὲν δεινόν. *In morte nihil est mali.*] Si aut anima cum corpore exstinguitur, aut in locum meliorem transfertur. Sed si pœnæ scelerum dandæ sunt, periculosæ plenum opus aleæ, ni veræ pietatis clypeo sis munitus. *Wolfius.*

3 Ἐπεὶ καὶ Σωκράτει ἂν ἐφαίνετο. *Nam ita & Socrati visum fuisset.*] Syllogismus talis est. Quæ natura terribilia sunt, omnibus terribilia sunt, omnibus terribilia videntur. Ut natura calida, frigida, pulcra, & alia id genus, omnibus talia videntur, iis præsertim quorum natura integrior est, & prudentia major. Mors non omnibus videtur terribilis; nam Socrati visa non fuit, qui, cum effugere posset, sustinuit tamen. Vide Simplicium. *Snecanus.*

4 Ἢ ταραττώμεθα, μηδέποτε.] Non facile divinare possum, unde Salmasius hanc lectionem hauserit, scilicet: ἢ ταραττώμεθα, ἢ λυπώμεθα, μηδέποτε, &c. nullibi sanè ita legitur, & ipse hanc vocem λυπώμεθα non transtulit istius editionis præfectus.

5 Ἀπαιδεύτου ἐστίν. *Ineruditi est.*] Id est, ejus qui non consideret, quæ sui, quæ alieni juris sint: qui omnia suo arbitratu fieri postulat; id quod fieri neque potest, neque fortasse debet. *Wolfius.*

Ante vocem Ἀπαιδεύτου Simplicius conjunctionem collocandam existimat. Τοῦτο συνεχὲς τῷ περὶ αὐτοῦ ἐστιν· καὶ εἴπερ εἶχε τὸν, γὰρ, σύνδεσμον, ὡς λέγειν. ἀπαιδεύτου γὰρ ἐστιν ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν. Hoc est: *Cohæret hoc cum superiore; sique conjunctione addita legeretur: Nam eruditi munus est, &c.*

6 Τὸ ἑαυτῷ. *Seipsum.*] Agnoscit enim culpam suam, simulque in id intentus est, ne denuò ad eundem lapidem impingat: hoc est, ne alienarum rerum jus sibi arroget. Nam in eo quod præcedit, τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πρᾶσσει κακῶς, voces (ἄλλοις, & αὐτὸς) suam habent ἔμφασιν. Dilucidius c. 31. l. 5. id ipsum effert: Per alium te non magis in calamitate esse posse quam in vitio: hoc est, eum solum esse calamitosum, qui malè sentiat & vivat: non eum, qui negligatur, aut malè tractetur ab aliis. *Wolfius.*

7 Τὸ μήτ' ἄλλῳ, μήθ' ἑαυτῷ.] Salmasiana habet: Τὸ μήτε ἄλλῳ, μήτε ἑαυτῷ. Melius tamen nostra, & aliæ editiones.

ιά.

[1] Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. εἰ ὁ ἵππος ἐπαιρόμενος ἔλεγεν ἂν, ὅτι, καλός εἰμι, οἰστὸν ἂν ἦν. σὺ δ' ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμενος, ὅτι, ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐπὶ ἵππῳ ἀγαθῷ ἐπαίρῃ. τί οὖν ἐστι σόν; [2] χρῆσις φαντασιῶν. ὥσθ' ὅταν ἐν χρήσει φαντασιῶν κατὰ φύσιν σχῇς, τηνικαῦθα ἐπαρθήσῃ. [3] τότε γὰρ ἐπὶ σῷ τινι ἀγαθῷ ἐπαρθήσῃ.

CAP. XI.

Nulla aliena præſtantia efferaris animo. Si equus ſemet jactans diceret, ſum pulcher; ferendum eſſet. Tu verò cum inſolenter gloriaris, te pulchrum equum habere: ſcito, equo te bono ſuperbire. Quid igitur eſt tuum? Uſus viſorum. Quapropter cum in uſu viſorum ita moratus fueris, quemadmodum natura poſtulat, tum efferêris. Tum enim aliquo tuo bono lætaberis.

1 Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. *Nulla aliena præſtantia efferaris animo.*] Quid verbo ἐπαρθῇς indicet, operæ eſt cognoſcere. Quippe non ſignificat, per arrogantiam efferri; ut in malam ſæpe partem ea voce utimur. (alioqui non ſuaderet, ut noſtris & veris bonis efferremur.) Non igitur ſimpliciter ἐπαίρεσθαι prohibet, ſed alienis bonis. Videatur Simplicius. *Snecanus.*

2 Χρῆσις τῶν φαντασιῶν. *Uſus viſorum.*] Obſcuriora videntur hæc, minus aſſuetis. Sed perindè eſt ac ſi diceret: in omnibus rebus non appetitum aut popularem opinionem, ſed rationis judicium ſequendum. Viſis enim rectè uti, quid eſt aliud, quam, de rebus omnibus rectè judicare, & rationi parere, non affectui? *Wolfius.*

3 Ultima hujus ſectionis verba Salmaſius hoc modo edidit: τότε γὰρ ἐπὶ σῷ τινι ἀγαθῷ ἐπαίρῃ. An bene? Judicet lector.

ιβ΄.

[1] Καθάπερ ἐν λιμένι, τοῦ πλοίου καθορμισθέντος, ἂν ἐξέλθῃς ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργόν ἐστι, καὶ κοχλίδιον ἀνα-

CAP. XII.

Quemadmodum in navigatione, ſubducto navigio, ſi aquatum exieris, obiter fortaſſis etiam cochleolam colliges, aut bul-

ἀναλέξασθαι, ἢ βολβάριον· [2] τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ πλοῖον, καὶ συνεχῶς ἐπιστρέφεσθαι, [3] μήτοιγε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ. καὶ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεδεμένος ἐμβληθῇς, ὡς τὰ πρόβατα· οὕτω καὶ ἐν τῷ βίῳ, ἐὰν διδῶται ἀντὶ βολβίου καὶ κοχλιδίου γυναικάριον καὶ παιδίον, οὐδὲν κωλύσει· ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, [4] τρέχε ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ἐπιστρεφόμενος· ἐὰν δὲ γέρων ῇς, μηδὲ ἀπαλλαγῇς ποτὲ τοῦ πλοίου μακρὰν, [5] μήποτε καλοῦντος ἐλλίπῃς.

bulbum: animo autem in navigium intento esse oportet, ac continenter sollicito, ne gubernator vocet: ac tum illa omnia relinquere, ut ne vinctus, tanquam oves in navim conjiciaris: Ita etiam in vita, si tibi vice cochleæ aut bulbi, detur uxorcula & puer: nihil impediet. At si gubernator vocarit, curres ad navim, relictis illis omnibus; neque respicies. Quod si senex es, cave unquam à nave recedas longius; ne quando vocatus, deficias.

1 Καθάπερ ἐν λιμένι.] Melius in aliis, ut Plantiniana: Καθάπερ ἐν πλῷ: quod & Wolfius in versione expressit. *Paraphrastes*, ἐν πλοίῳ, non malè: sed illud tamen magis probo. *Casaubonus.*

Καθάπερ ἐν λιμένι τοῦ πλοίου καθορμισθέντος.] Rectius hæc verba transtulit Salmasianæ editionis præfectus, nempe: *Quemadmodum in navigando, in portum subducto navigio.*

2 Τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ πλοῖον. *Animo in navigium intento.*] Aliter legitur, τάττεσθαι δέ σε, ordinare vel componere te. Sed prius est ἐμφατικώτερον: significat enim illam animi propensionem sive extensionem, qua in rem aliquam quasi rapimur, aut extendimur. Navem sive philosophiam, sive vitæ institutum vocat: gubernatorem verò Deum: cui vocanti qui non pareat, aut pro mancipio tractetur, aut planè deseratur. *Snecanus.*

3 Μήτοιγε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ.] Ita complures excusi codices. Salmasius legit; μήποτε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ. Si mei arbitrii res foret, legerem; μήτοι σε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, quod Wolfius pro varia lectione suæ editioni adjunxit.

4 Τρέχε.] Ita unanimiter omnes,

Sal-

Salmasiana verò pessimè habet, περιέχειν.

5 *Μήποτε καλοῦντος ἐλλίπης. Nè forte eo vocante deficias.*] Politianus attexit. Inque id vinctus conjiciaris. Qui enim volens non sequitur, necessitate hoc patietur. Quæ appendix nec in excusis codicibus habetur, & est supervacanea. Loquitur enim non de externa vi, sed de imbecillitate virium: quæ quo major sit ingravescente ætate, eo paucioribus rebus animum esse occupandum: quod & iis vacare, & parcere philosophiæ sit difficillimum. Homo cœlebs (si cætera paria sint) & in vita paucioribus esse contentus, & æquiore animo discedere è vita potest. Maritum & patrem, tam viventem quam morientem, magis solicitant uxor, liberi, familia, quam ipsius salus. In hanc sententiam scribit Cicero, tranquillitatem animi atque securitatem eò faciliorem esse philosophis, quò minus pateant multa in eorum vita, quæ Fortuna feriat, & quò minus multis rebus egeant: & quia, si quid adversi eveniat, tam graviter cadere non possint. Navem, sive philosophiam, sive vitæ institutum intelligo: gubernatorem verò, Deum: cui qui vocanti non pareat, aut pro mancipio tractetur, aut planè deseratur. *Wolfius.*

Politianus addit in versione: *inque id vinctus conjiciaris. Qui enim volens non sequitur, necessitate id patietur:* quæ ex meliore aliquo codice ab ipso prompta esse, utut aliter censeat & disputet Wolfius, fidem facit *Paraphrasis* nostra. Totidem enim & illa verbis: *καὶ δεδεμένος βληθῇς· ὁ γὰρ ἑκὼν μὴ ἑπόμενος, ἀνάγκῃ τοῦτο πείσεται. Casaubonus.*

ιγ΄.

[1] Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις. ἀλλὰ θέλε γίνεσθαι τὰ γινόμενα, ὡς γίνεται, καὶ εὐροήσεις. [2] νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. [3] χώλανσις, σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ· καὶ τοῦτο [4] ἐφ' ἑκάστου τῶν ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε· εὑρήσεις γὰρ αὐτὸ [5] ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, [6] σοῦ δὲ οὔ.

CAP. XIII.

Ne postules, ea quæ fiunt, arbitratu tuo fieri. Sed si sapis, ita fieri quæque velis, ut fiunt. Morbus est corporis impedimentum; instituti non item, nisi ipse velis. Claudicatio, pedis est impedimentum; instituti non item. Quod si singulis in rebus, quæ incidunt, consideraris; invenies eas alterius cujuspiam rei, non tui, esse impedimentum.

1 Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλεις· ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα, ὡς γίνεται, καὶ εὖ ποιήσεις.] Argentinensis codex paulò aliter, ἀλλὰ θέλειν, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται. ut sit, ζήτει θέλειν, id stude ut velis: quasi dicat, Voluntatem tuam facilius mutabis, quam naturam rerum. καὶ εὖ ποιήσεις, verti, Si sapis. quod si displicet, repone, & rectè facies. Est enim idem quod καλῶς ποιεῖν, approbandi formula hoc loco. εὖ ποιῶ σε, benè de te mereor: & εὖ πράττω, facile agito, benè mecum agitur: non sunt hujus loci. *Wolfius.*

Salmasiana & aliæ hunc locum hoc modo habent: Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις. Ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα, ὡς γίνεται, καὶ εὐροήσεις. Hæc ita vertuntur: *Ne postules ea quæ fiunt, ita fieri ut tu vis: sed ut fiunt, ita velis ea fieri: Sic omnia secunda tibi accident.*

Virum doctum suum judicium mirè destituit, cum pulcherrimam & acutissimam sententiam aliena verborum istorum καὶ εὖ ποιήσεις (*si sapis*) versione, non parum hebetavit simul & obscuravit. Politianus ante illum non malè, *& prosper eris.* Confirmat *Paraphrasis*, καὶ ἀλύπως διάξεις. Imo totam hanc sententiam felicius & argutius, pro argumento, Politianus: *Ne velis quæ fiunt, fieri ut vis: sed velis quæ fiunt, ut fiunt, & prosper eris.* Multi veteres, qua Græci, qua Latini, verbis & ipsi rotundissimis, hunc sensum expressère; quorum sententiæ nobis alibi collectæ. Origeni (*contra Celsum*) haud absimili concinnitate verborum, Hominis τελειότης, αἱρεῖσθαι ἃ βούλεται, καὶ γίνεσθαι ἐν οἷς βούλεται. Εὖ ποιεῖν igitur hic, quod aliis εὖ πράττειν. In editione quam sequimur, invenimus εὐροήσεις· ut & Salmasiana: ex qua, ni fallor, huc derivatum. Aliter omnes aliæ, quas vidimus, veteres & recentiores. Sed nec in Plantiniana, quæ varias lectiones exhibet, reperitur. Quare nobis meritò suspectum est: & vereor ne ex Simplicio petitum sit, potius quam ex scripto Codice. Nec tamen inde sequitur, ita reperisse Simplicium in *Enchiridio*, sed ad vitandam ambiguitatem, quæ Wolfium in errorem induxit, consultò, quod in Enchiridio repererat, τὸ, εὐροεῖν, expressisse. Non laudo; cum sic pereat acumen non contemnendum, quod in ambiguo verborum sensu latet. Quo allusit & Aristoteles his verbis, ἀδύνατον τὸ μὴ τὰ καλὰ πράττοντα, καλῶς πράττειν. Hic quoque igitur faciendum duximus, ut vulgatam lectionem revocaremus: quamvis in Simplicio iterum in cap. 78. τὸ εὐροήσεις. *Casaubonus.*

2 Νόσος, σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· προαιρέσεως δὲ οὔ.] Multa Stoicorum *paradoxa*, quæ prima facie ridicula, commodam tamen interpretationem admittunt: qualia, *Stultos omnes insanire: sapientes, solos esse divites: liberos*: addant & *formosos*, (si velint:) & id genus alia. Sed quod hic asserit Epictetus, & alii passim Stoici; morbos corporis ad animum mentemve nihil pertinere, nec per illos obstare, quin sapiens sua fælicitate, id est, plena solidaque mentis sanitate fruatur: id ab omni ratione, & communi usu tam remotum mihi videtur, ut non tam in eorum genere quæ *paradoxa* (seu ut Cicero vertit, *admirabilia*:) vocantur ponendum; quam fatuum & ridiculum videatur. Aut dicant & probent suos illos sapientes febribus & deliriis nunquam tentare solitos: aut si à rabido cane morderentur, diris tamen affectibus animi non obnoxios fuisse, quibus alios passim corripi videmus. Quid quod vir summus Aristoteles, & rerum naturæ fine exemplo (quicquid obstrepent

pent nonnulli:) ſcientiſſimus; viros in quocunque genere præſtantiſſimos, domi foriſque laudatiſſimos; poëtas, oratores, politicos, milites, (quorum exempla adfert, Herculem, Lyſandrum, Ajacem, Bellerophontem, Empedoclem, &c.) *atrabiliarios* pleroſque fuiſſe & furori, ſeu mentis alienationi, præter alios in quibus nihil non vulgare, obnoxios? Hic igitur excuſent Stoicos, qui poſſunt: ego nullum colorem video. *Idem.*

Egregiam hujus ænigmatis ſive parabolæ, ſeu mavis allegoriæ, explicationem qui deſiderat, adeat Simplicium. *Snecanus.*

3 Χώλωσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δ᾽ οὔ. *Claudicatio pedis eſt impedimentum, non inſtituti.*] At dices, inſtituto conficiendi itineris (præſertim ſi jumentum aut vehiculum deſit) obſtat claudicatio. Reſpondebit Epictetus: Si præceptis meis parueris, non inſtitues iter, quod conficere non poſſis. Sic quo plura & majora fuerint impedimenta corporis, eò magis appetitum contrahes, paucioráque ſuſcipies. At iſtud ipſum, inquis, eſt inſtituti impedimentum, eóque moleſtiſſimum. Negat Epictetus eſſe impedimentum, nihil temerè & fruſtrà appetere: ſed id philoſophi proprium eſſe munus affirmat. Illud certè vel ſtultus intelligit, præſtare appetitum rationi obedientem præbere, quam irritis cupiditatibus æſtuare. At eſt factu difficile. Sic Deo viſum, cui, niſi ultrò feceris, parebis invitus. Illud tamen Epictetus (ut ea quæ ſequuntur, docent) non vetat, quò minus commodis tuis, quatenus & natura poſtulet, & honeſtè poſſis, conſulas. *Wolfius.*

4 Ἐφ᾽ ἑκάστου.] Ita omnes editiones, excepta Salmaſiana, quæ habet: ἐφ᾽ ἑκάστων.

5 Ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σὸν δὲ οὔ. *Id alterius cujuſpiam rei, non tui eſſe impedimentum.*] Si concederet, pedem eſſe partem corporis (neque verò negat) corpus verò hominis partem eſſe (quod negare videtur) impedito pede, corpus: corpore impedito, homo ipſe, ex parte ſaltem, impediretur. Quod ſi corpus inſtrumentum eſt hominis (qua de re plura ex Simplicio afferemus) negari certè non poterit, quin mutilato inſtrumento, imperfectior & incommodior futura ſit actio. Malè pugnabis gladio, cui vel capulus vel mucro defuerit. Sed hæc differantur.

6 Σοῦ δὲ οὔ.] Ita in variis editis codicibus reperitur. Aſt in Salmaſiana & aliis: σὸν δὲ οὔ.

ιδ.

Ἐφ᾽ ἑκάστου τῶν προσπιπτόντων, μέμνησο ἐπιστρέφων ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· ἐὰν καλὸν ἴδῃς, ἢ καλλὴν, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν.

Cap. XIV.

Quicquid inciderit, in eo memento, ad te converſus, inquirere, qua facultate ſis ad uſum ejus inſtructus. Si quem formoſum, formoſamve videris; ad eam rem temperantiæ facultas in promptu erit. Si labor objectus fue-

τειαν. [1] ἐὰν πόνος προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν. καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε, [2] οὐ συναρπάζουσιν αἱ φαντασίαι.

fuerit, tolerantiam reperies: Si convicium, patientiam invenies. Quod si te ita consuefeceris, visis non obtemperabis.

[1] Ἐὰν πόνος προσφέρηται.] *Si labor objectus fuerit.* Maluissem, *dolor*: cum jam olim Ciceroni observatum fuerit, Græcos πόνον pro *dolore* usurpare: & ita passim apud Poëtas, aliosque. Quod autem Græcis objicit alicubi Cicero, carere eos voce quæ *dolorem*, ut à *labore* distinguitur, exprimat: quanquam multa opponit Jul. Scaliger, in 10. *De Hist. Animalium*: non tamen sine ratione est, cum sæpissimè in libris Græcorum communi appellatione confundantur. *Casaubonus.*

[2] Οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι. *Visis non obtemperabis.*] Hoc est, neque voluptati, neque dolori succumbes: sed pravas cupiditates atque affectiones, sapientiæ virtutùmque præsidio superabis. *Wolfius.*

Οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.] Wol. *visis non obtemperabis.* Idem cap. 22. μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, *ne te visum illud moveat.* Cap. 24. μὴ συναρπαζέτω σε ἡ φαντασία, *ne te visum illud moveat*: & ita passim (frequens in Epicteto vox:) his aut similibus verbis, quæ vim Græci non satis exprimunt. Est enim in verbo συναρπάζειν ἔμφασις τῆς ὀξύτητος (*velocitatis*) ut Arrianus lib. 2. 18. exprimit: vel τοῦ αἰφνιδίου (*subiti & repentini*:) ut Simplicius alicubi, significatio. Multùm autem in eo situm est, ut intelligamus φαντασίας (sive oblatas rerum species:) ut quæque se res oculis aut auribus offert, non ante munitos animos invadentes & occupantes, sola celeritate prævalere. Est autem prudentis & cauti, subita semper suspecta habere; cum vera sapientia temporis & deliberationis sit filia. Præterea, veræ libertatis amans animus, omnem vim tam quæ animo, quam quæ corpori infertur, non potest non abhorrere; & quocunque modo *rapi*, servile putare. *Dromo, Dromo, sublimem hunc intro rape, quantum potes. Rape, inquam.* Planè ita Phantasiæ, si quis se illis præbeat, & rectam rationem, tanquam Ajacis clypeum, non opponat. Huc facit & Aristotelis observatio, *tarditatem*, generositatis & μεγαλοψυχίας indicem statuentis. Hæc eo pluribus, ne Wolfium sine causa reprehendere, aut de verbis, re cassis, litem illi temerè movere voluisse videremur. Præstat igitur *corripi* verbo, cum Politiano; *vel transversum agi*, cum aliis; vel alio quocunque verbo, quod aliquam velocitatis cum vi conjunctæ significationem habeat, exprimere. *Casaubonus.*

Ad verbum, non corripient te visa, quæ εἴδωλα vocant Græci communiter. *Snecanus.*

Salmasius legit: οὐχ ἁρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

ιέ.

Μηδέποτε ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι, ἀπώλεσα αὐτὸ, ἀλλ', ὅτι, ἀπέδωκα. [1] τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; οὐκ οὖν καὶ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δέ σοι μέλει, [2] διὰ τίνος σε ὁ δοὺς ἀπῄτησε; μέχρι δ' ἂν διδῷ, ὡς ἀλλοτρίου αὐτοῦ ἐπιμελοῦ, ὡς τοῦ πανδοχείου οἱ παριόντες.

CAP. XV.

Numquam te quicquam perdidisse dicito, sed reddidisse. Filiolus obiit? redditus est. Prædium est ereptum? an non id quoque est redditum? At improbus est qui eripuit. Quid id tua refert, per quem, is qui dederat, abs te repetierit? Sed quamdiu concesserit, tanquam alienum id curato, ut cauponam viator.

[1] *Τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη.*] Ita constanter in omnibus excusis legitur. Ast Salmasiana editio hoc loco cunctis auctior est; habet enim: *Τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη· ἡ γυνὴ ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. Τὸ χωρίον, &c.* Sed miror, Salmasianæ editionis præfectum, cum multis in locis à Wolfiana versione abeat, illam verborum appendicem in Latinum non transtulisse.

[2] *Διὰ τίνος σε ὁ δοὺς ἀπῄτησε.*] In omnibus fermè ita habes: Sed Salmasiana, *Διὰ τί σε ὁ δοὺς, &c.* Hanc lectionem quoque Wolfius agnoscit.

ιϛ'.

Εἰ προκόψαι θέλεις, ἄφες τοὺς τοιούτους διαλογισμούς. ἐὰν ἀμελήσω τῶν ἐμῶν, οὐχ ἕξω διατροφάς· ἐὰν μὴ κολάσω τὸν παῖδα, πονηρὸς ἔσται. [1] κρεῖσσον γὰρ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον, ἢ ζῆν

ἐν

CAP. XVI.

Si quid proficere studes istiusmodi cogitationes missas facito: Si mea neglexero, non erit undè vivam: Nisi puerum castigaro, malus erit. Præstat enim perire fame, timoris ac molestiæ expertem; quàm copiis omnium rerum circumfluentem,

ani-

ἐν ἀφθόνοις ταρασσόμενον· κρεῖττον δὲ, τὸν παῖδα κακὸν εἶναι, ἢ σὲ κακοδαίμονα.

animo vivere perturbato. Et puerum malum esse præstat, quam te infelicem.

[1] Κρεῖσσον γὰρ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον. *Præstat enim emori fame, ubi doloris & timoris expers evaseris.*] Quæri non injuriâ possit, tantáne constantia cadat in fragilitatem humanam, ut Saguntina (quod ajunt) fame non afficiatur? Deinde quod de puero dicit, nisi ita intelligatur, ut tum demum ejus cura abjiciatur, cum neque verbis neque verberibus quicquam profeceris: videbitur plena inhumanitatis oratio, & Timone μισανθρώπῳ quam homine philosopho dignior, qui & ipse aliquid studii atque operæ ad consociationem civilem afferre debet. Equidem existimo ὑπερβολὰς esse, nimiæ solicitudinis reprimendæ causâ usurpatas. Quod si cavillari libeat, hypotheticam esse dices propositionem, ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον, ubi & dolorem & metum propulsâris: tum enim nec fame dolebis, nec mortem metues: sed quando id fiet? Paucissima certè in omnibus historiis exstant exempla; & quæ exstant, ut Socratis, Anaxarchi, Diogenis, Demonactis, Lælii, Catonis, & aliorum, dubitari potest an sint Græcorum ingeniis ornata vehementiùs, & supra veri fidem amplificata. *Wolfius.*

ιζ'.

Ἄρξαι τοιγαροῦν ἀπὸ τῶν μικρῶν. ἐκχεῖται τὸ ἐλάδιον; κλέπτεται οἰνάριον; ἐπίλεγε, ὅτι, τοσούτου πωλεῖται ἀπάθεια, τοσούτου ἀταραξία. προῖκα δὲ οὐδὲν περιγίνεται. ὅταν δὲ καλῇς τὸν παῖδα, ἐνθυμοῦ ὅτι δύναται [1] μὴ ὑπακοῦσαι· καὶ ὑπακούσας, μηδὲν ποιῆσαι ὧν θέλεις. [2] καὶ οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ, [3] τό σε μὴ ταραχθῆναι.

CAP. XVII.

A parvis igitur auspicare. Oleum effunditur? villum surripitur? Subjice tibi: Tanti vænit tranquillitas, tanti constantia; gratis autem nihil acquiritur. Cum verò puerum vocas, fieri posse cogita, ut præsto non sit: &, ut sit, nihil agat ex animi tui sententia. Neque verò ei tam benè sit, ut tuarum perturbationum habeat ille potestatem.

1 Μὴ ὑπακοῦσαι.] Wol. *non præsto esse*: Politianus, *non audire*. Fortasse, μὴ ὑπακ, pro παρακοῦσαι, id est, *non intellexisse*. *Casaubonus*.

2 Καὶ οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς. *Neque verò ei eam benè sit.*] Videtur potius ἔσω vel εἴη legendum; ut sit sententia, contemni potius puerum oportere, quam ejus sive contumacia sive inscitia commoveri. Absit, inquit, ut tu commovearis, cum stultus & improbus puer, sive ex inscitia, sive de industria, peccaverit. *Wolfius*.

In aliis editionibus legitur: Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ καλῶς. Et pro ἐστὶν αὐτῷ, Casaubonus habet ἔσω αὐτῷ. Et benè monet Wolfius ita esse legendum.

3 Τό σε μὴ ταραχθῆναι.] Casauboniana editio habet: τό σε ταραχθῆναι.

ιη'.

[1] Εἰ προκόψαι θέλεις, [2] ὑπόμεινον, [3] ἕνεκα τῶν ἐκτὸς [4] ἄνους δόξαι, καὶ ἠλίθιος. [5] μηδὲν βούλου δοκεῖν ἐπίστασθαι. [6] κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τις, ἀπίστει σεαυτῷ. Ἴσθι γὰρ, [7] ὅτι οὐ ῥάδιον, καὶ τὴν προαίρεσιν τὴν σεαυτοῦ κατὰ φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι, καὶ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ [8] τὸν ἑτέρου ἐπιμελούμενον, τοῦ ἑτέρου ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη.

Cap. XVIII.

Si quid proficere vis, ne recusa, quo minus ob res externas amens & fatuus habearis: Ne quid scire videri velis. Quod si quis aliis esse videaris: ipse tibi diffidito. Scito enim, facile non esse institutum tuum in eo statu, qui sit naturæ consentaneus, conservare, & res externas amplecti: sed aliter non posse fieri, quin is, alterum qui curet, alterum negligat.

1 Εἰ προκόψαι θέλεις. *Si proficere vis.*] Scilicet, in philosophia & animi cultura. Eam enim προκοπὴν seu profectum intelligit, qua tranquillitas animi & libertas augeatur. *Wolfius*.

2 Ὑπόμεινον ἕνεκα τῶν ἐκτὸς ἄνους δόξαι. *Ne recusa propter externa videri amens.*] Qui enim voluptates, opes, honores minùs curat, præsertim si illa consequi liceat: vulgò stultus habetur. *Idem*.

3 Ἕνεκα τοῦ ἐκτός.] Scrib. τῶν ἐκτὸς, ut in Salmasii editione.

Paraph. παρὰ τοῖς ἐκτὸς, non male. Qui dicantur in N. T. sed & Ethnicorum libris, οἱ ἐκτὸς, Christianus lector non (opinor) docendus. Optimus sic quoque sensus. Sed obstat huic lectioni, quod hoc iterum capite, τὰ ἐκτὸς; ubi iterum Paraphr. τοῖς ἐκτὸς ἀρέσκειν. Sed eodem res redit. Externas enim res ament necesse est, qui vulgò hominibus placere aut probare se student. Hinc est, quod avari, & cumulandis per fas & nefas opibus intenti, soli sapientes apud vulgus audiunt. *Casaubonus*.

4 Ἄνους

4 Ἄνους δόξαι.] Salmasius legit cum aliis, ἀνόητος δόξαι.

5 Μηδὲν βούλου.] Salmasius verò & Wolfius legunt: Μηδὲν βούλει.

6 Κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τις.] In quibusdam codicibus reperitur: Κἂν δόξῃς τινὸς εἶναί τισι. Sed tum deesse videtur ἄξιος, *dignus aliquo*: Sed non opus est, si, ut cæteri codices habent, pro τινὸς, τὶς legatur. *Wolfius.*

7 Ὅτι οὐ ῥάδιον.] Malè in Salmasiana: ὡς οὐ ῥάδιον.

8 Τὸν ἑτέρου.] Ita omnes editiones præter Salmasianam, quæ habet: τοῦ ἑτέρου.

ιθʹ.

[1] Ἂν θέλῃς τὰ τέκνα σου, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τοὺς φίλους σου [2] πάντοτε ζῆν, ἠλίθιος εἶ· τὰ γὰρ μὴ ἐπί σοι, [3] θέλεις ἐπί σοι εἶναι· καὶ τὰ ἀλλότρια, σὰ εἶναι. οὕτω κἂν τὸν παῖδα θέλῃς μὴ ἁμαρτάνειν, μωρὸς εἶ. [4] θέλεις γὰρ τὴν κακίαν, μὴ εἶναι κακίαν, ἀλλ' ἄλλο τι. ἂν δὲ θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τοῦτο δύνασαι. [5] τοῦτο οὖν ἄσκει, ὃ δύνασαι.

CAP. XIX.

Si in id studes, ut liberi tui, uxor, amici, perpetuò vivant & floreant, stultus es. Nam quæ in tua potestate non sunt, ea in potestate tua esse vis, & aliena esse tua. Sic etiam, si puerum peccare non vis, stultus es. Id enim postulas, ut vitium non sit vitium, sed quiddam aliud. At si eo quod appetis, frustrari non vis: hoc quidem potes. Ergo quod potes, in usum voca.

1 Ἂν θέλῃς.] Salmasiana, ἐὰν θέλῃς. Et ita quoque infrà, ἐὰν δὲ θέλῃς, quæ lectio aliis præferenda videtur.

2 Πάντοτε ζῆν.] Wol. *perpetuò vivant & floreant*: ex aliquo, ut conjicio ego, Manuscripto, quamvis in nullo editorum mihi repertum. Sed nec Simplicius in suo Codice reperisse videtur; ita tamen & *Paraphrasis*: πάντοτε ζῆν καὶ εὐπραγεῖν. *Casaubonus.*

3 Θέλεις.] Quidam codices malè: Εἰ θέλεις. *Idem.*

4 Θέλεις γὰρ τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν. *Id enim postulas, ut vitium non sit vitium.*] Innuit opinor, pueros & omnes mortales naturâ esse vitiosos: nec vitia propulsari, nisi per philosophiam, cujus non satis capax sit tenera & rudis ætas: quæ ut castiganda sit, non tamen sit abjicienda. *Wolfius.*

5 Τοῦτο οὖν ἄσκει, ὃ δύνασαι.] In editionibus quas ego cunque vidi Wolfianis, ut & in Salmasiana, & Plantinianis, omissa est horum verborum versio Latina. Quæ hic addita

dita est, Wolfii sit, an alterius, nescio. Non est tamen quod Græca suspecta Lector habeat, cum in omnibus editis, mihi visis, exemplaribus reperiantur. *Casaubonus.*

κ'.

[1] Κύριος ἑκάστου ἐστὶν, ὁ τῶν ὑπ' ἐκείνου θελομένων, ἢ μὴ θελομένων, ἔχων τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ περιποιῆσαι ἢ ἀφελέσθαι. ὅστις οὖν ἐλεύθερος εἶναι βούλεται, μήτε θελέτω τι, μήτε φευγέτω τι τῶν ἐπ' ἄλλοις. εἰ δὲ μὴ, δουλεύειν ἀνάγκη.

CAP. XX.

Cujusque dominus is est, qui ea quæ ipse vult, aut non vult, potestatem habet vel conservandi, vel eripiendi. Quisquis igitur liber esse volet, neque cupiat quicquam, neque aversetur eorum quæ penes alios sunt. Sin minus, servire necesse erit.

1 Κύριος ἑκάστου ἐστὶν ὁ τῶν ὑπ' ἐκείνου. *Cujusque dominus est is, qui cupiditatum ejus.*] Quam multos ergo Fortuna dominos nobis imposuit? Quantò plures ipsi nobis imponimus, insatiabili caducarum rerum cupiditate? *Wolfius.*

κά.

Μέμνησο, ὅτι [1] ὡς ἐν συμποσίῳ, δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι. περιφερόμενον, γέγονέ τι κατά σε; ἐκτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κάτεχε. οὔπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλε πόῤῥω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε, μέχρις ἂν γένηται κατά σε. οὕτω πρὸς τέκνα, οὕτω πρὸς γυναῖκα, οὕτω πρὸς

CAP. XXI.

Memento, sic in vita esse versandum, tanquam in convivio. Si quid circumferendo ad te pervenerit, porrecta manu partem modestè capito. Præterit? Ne detine. Nondum adest? Ne longe appetitum extendito: sed expecta, dum ad te perlatum fuerit. Sic erga liberos, sic erga conjugem, sic erga magistratus, sic erga

πρὸς ἀρχὰς, οὕτω πρὸς πλοῦτον. καὶ ἔσῃ ποτὲ [2] ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. ἂν δὲ καὶ [3] παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον συμπότης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. οὕτω γὰρ ποιῶν Διογένης καὶ Ἡράκλειτος, καὶ οἱ ὅμοιοι, ἀξίως [4] θεῖοί τε ἦσαν, καὶ ἐλέγοντο.

erga divitias ſi affectus fueris; aliquando dignus eris convivio Deorum. At verò ſi oblata etiam non acceperis, ſed deſpexeris, non conviva Deorum modo, ſed & imperii conſors, eris. Sic enim cum facerent, Diogenes, Heraclitus, & ſimiles, meritò divini ut erant, ita & dicebantur.

[1] Ὡς ἐν συμποσίῳ.] Addit *Paraphr.* οὕτως ἐν βίῳ, quod ſententia requirit, & cujus defectus Politianum à vero ſenſu abduxit, ut verteret, *Memento oportere te in convivio verſari:* Wol. autem ex ingenio, an vetere aliquo manuſcripto libro ſuppleverit, incertum mihi. Mox pro κάτεχε; *Paraphraſis*, κατάτρεχε: Sed nihil opus. *Caſaubonus.*

[2] Ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. *Diis dignus compotor.*] Significat, Externarum rerum deſpicientiam divinum eſſe quiddam, & reddere Deo ſimilem. *Wolfius.*

[3] Παρατεθέντων σοί. *Ubi tibi appoſuerint.*] Simplicius, παρατεθέντων, appoſitis: Sed & alterum ἐλλειπτικῶς ferri poteſt, ſi intelligas, τῶν μαγείρων τὰ σιτία, ſi coqui vel miniſtri fercula tibi appoſuerint. *Idem.*

[4] Θεῖοί τε ἦσαν καὶ ἐλέγοντο. *Divini ut erant, ita & dicebantur.*] Inſolenter utique & imperitè. Quam enim infinito intervallo vel præſtantiſſimus homo ab extrema umbra divinitatis abeſt? *Idem.*

Ὑπερβολικῶς dicitur. *Snecanus.*

κβ'.

Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινὰ [1] ἐν πένθει, ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότος τὰ ἑαυτοῦ, πρόσεχε, μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντος αὐτοῦ, τοῖς

CAP. XXII.

Cum ejulantem quempiam videris in luctu, ſive peregrè profecto filio, ſive rebus amiſſis: cave ne te viſum illud moveat, ut exiſtimes verſari eum in malis ob externa: ſed ſtatim ipſe tecum diſtinguito,

τοῖς ἐκτός. ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ, [2] καὶ λέγειν ἔσω πρόχειρον, ὅτι, τοῦτον θλίβει, οὐ τὸ συμβεβηκὸς, [3] (ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει) ἀλλὰ τὸ δόγμα [4] τὸ περὶ τούτων. [5] μέχρι μέντοι λόγου, μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ, κἂν οὕτω τύχῃ, συνεπιστενάξαι. πρόσεχε μέντοι, μὴ καὶ ἔσωθεν [6] συνεπιστενάξῃς.

guito, ſitque in promptu ut dicas: Iſtum affligit non caſus ille (alium enim non affligit) ſed concepta de eo opinio. Ac oratione quidem tua ejus perturbationi ſubſervire, ne dubita; atque adeo, ſi res ita tulerit, congemiſcere. Cavebis autem, ne intrinſecus etiam congemiſcas.

1 Ἐν πένθει.] Id eſt, *mortuo filio*: aut alio quoquam de chariſſimis: ut ſunt, uxor, parentes, liberi. Ita enim vox πένθος propriè hic accipienda eſt: quod neque Politianus neque Wolfius videntur advertiſſe. Simplicius optimè: Ὅταν οὖν, φησι, κλαίοντα ἴδῃς ἢ ὡς ἀποθανόντος αὐτῷ τέκνου, ἢ ὡς ἀποδημοῦντος, ἢ ὡς ἀπολωλεκότος τὰ αὐτοῦ. Nec multo aliter Duviarius, vir doctiſſimus, non eodem quamvis ordine: *Si vous voyez quelqu'un en dueil qui pleure, ou pour ce que ſon fils s'en eſt allé voyager, ou bien eſt mort, &c.* Sed planior & dilucidior Epicteti oratio fuiſſet (qualem ſi reperiſſent viri docti, aliter haud dubiè quam fecerunt, vertiſſent:) ſi ex *Paraphraſte* reſcribamus, ἐπὶ πένθει; non ἐν πένθει. *Caſaubonus.*

2 Καὶ λέγειν ἔσω πρόχειρον.] Peſſimè in Salmaſiana legitur: καὶ ἔσω πρόχειρον, abſque verbo λέγειν.

3 Ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει.] ὅτι ἄλλου οὐχ ἅπτεται. Alium non angit: quia non tangit. Facile omnes, cum valemus, recta conſilia ægrotis damus. Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. Alterius vulnera & cædem ſpectare ſine dolore corporis poſſumus, ſed ipſi non ſine acerbiſſimo doloris ſeuſu vulneramur & cædimur. Byzantinum incendium, peſtis, terræmotus, ſeditio, bellum, te Romæ degentem non angit, quia non tangit. At verò,

Et tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Sed hæc eorum querela eſt ſcilicet, quibus perſuaderi non poteſt, corpus, opes, uxores, liberos, non eſſe ipſorum, ſed juris alieni. Secùs Hiob, qui opibus & liberis amiſſis laudavit Deum, qui ea quæ dediſſet, abſtuliſſet. *VVolfius.*

4 Τὸ περὶ τούτων.] Ita Wolfius & Caſaubonus: ſed Salmaſius habet: τὸ περὶ τούτου.

5 Μέχρι μέν τοι λόγου, μὴ ὄκνει συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ. *Verbotenus illi te accommodare ne dubita.*] Sententia eſt. Ne dubites illius affectui & verbis & ſuſpiriis ſubſervire, ac dolorem præ te ferre. Remittit hic aliquid Epictetus de Stoica ſeverita-

te

te καὶ ἀπαθεία, vel potiùs ἀσυμπαθεία, quâ vehementer offenduntur ii, qui in malis sibi esse videntur: nec simulationem improbat. *Idem.*

6 Συνεπιστενάξῃς.] Reperies in Salmasiana, στενάξῃς.

κγ'.

Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, [1] οἵου ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχὺ, βραχέος· ἂν μακρὸν, μακροῦ. Ἂν πτωχὸν ὑποκρίνασθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐφυῶς ὑποκρίνῃ. ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην. σὸν γὰρ τοῦτ' ἐστι, τὸ δοθὲν ὑποκρίνασθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλου.

CAP. XXIII.

Actorem esse fabulæ talis, qualis magistro probata fuerit, te memento: si brevis, brevis; si longa, longæ. Si mendicum agere te voluerit; fac eam quoque personam ingeniosè repræsentes. Ita si claudum, si principem, si plebeium. Hoc enim tuum est, datam personam benè effingere: eam autem eligere, alterius.

1 Οἵου ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος. *Qualem voluerit magister.*] Hoc est, ὁ ποιητὴς, εἴτε κωμῳδοποιὸς, εἴτε τραγικός· poëta, sive Comicus, sive Tragicus. Sic in vita Sophoclis, ἐδίδαξε δὲ δράματα ρκγ'. Edidit fabulas centum & viginti tres. Quod ad rem ipsam attinet, idem Epigramma Græcum docet:

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος, καὶ παίγνιον. ἢ μάθε παίζειν,
Τὴν σπουδὴν μεταθεὶς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.

Vita quid est? jocus & ludus. Vel ludere disce,
Curis sepositis: vel cruciare miser.

Nazianzenus idem ferè significat, sed majore gravitate & pietate, his versibus, dignis qui memoriæ mandentur:

Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων δ' ἐπιλήθεο πάμπαν,
Μηδέ σε νικήσῃ πρὸς κακότητα δέμας.
Τυτθὸς μὲν βίος οὗτος. ὁ δ' ὄλβιος, ὡς ἐν ὀνείρῳ
Τέρπεται· ἀλλοίη δ' ἄλλος ἔκυρσε τύχη.
Μοῦνος δὲ ζωῆς καθαρῆς βίος ἔμπεδος αἰεὶ,
Καὶ πολὺς, ὃν ζώειν ἐστὶν ἀρειότερον.

Mens agè suspice, terrenas agè despice sordes,
Corporis à vitiis neu subigare cave.
Quam brevis est hæc vita? beatos somnia ludunt.
Sors vaga sic alios; sic aliosque rotat,
Vita diu durat, nullo peritura sub ævo,
Sancta: labor fructu non caret ille suo.

[1] κδ'.

[2] Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον [3] κεκράγῃ, μὴ συναρπαζέτω σε ἡ φαντασία. ἀλλ' εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ, [4] καὶ λέγε, ὅτι, τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ἐπισημαίνεται, ἀλλ' ἢ τῷ σωματίῳ μου, ἢ τῷ κτησιδίῳ μου, ἢ τῷ δοξαρίῳ, ἢ τοῖς τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί· ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐγὼ θέλω. ὅ, τι γὰρ ἂν τούτων ἀποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοί ἐστιν, [5] ὠφεληθῆναι [6] ἀπ' αὐτοῦ.

CAP. XXIV.

Si corvus inauſpicatum crocitarit, ne te viſum illud moveat, ſed ipſe tecum divide ſtatim, & dic: Nihil iſtorum mihi portenditur: ſed aut corpuſculo meo, aut reculæ meæ, aut exiſtimationi, aut liberis, aut uxori: mihi autem fauſta omnia portenduntur, ſi ego voluero. Quicquid enim iſtorum acciderit, ex eo penes me eſt, fructum ut capiam.

[1] Cenſet Simplicius caput vigeſimum quartum ante vigeſimum tertium eſſe collocandum. Ita ſe habent ejus verba: *Τοῦτο οἶμαι τὸ κεφάλαιον τὴν προσήκουσαν ἔχειν ἂν τάξιν, εἰ πρὸ τοῦ προσεχῶς εἰρημένου ἐτέτακτο μετὰ τὸ περὶ ἐκείνου, οὗ ἀρχὴ, ὅταν κλαίοντα ἴδῃς ἐν πένθει.*] Hoc eſt: *Caput hoc, mea quidem opinione, ſi præpoſitum ſuperiori fuiſſet, ſuum locum tenuiſſet, poſt id quod præcedit, cujus initium eſt: Cum ejulantem quempiam videris in luctu.* Qui hujus rei rationem deſiderat, legat Simplicii commentarium ad cap. XXIV. ubi diſertè eam aſſerit.

[2] *Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ. Si corvus inauſpicatum crocitârit.*] Auguriorum & auſpiciorum loco nos Aſtrologiam habemus: quæ ſi ex annuis revolutionibus & ſiderum progreſſionibus incommoda & pericula minitabitur, Epicteti conſilio, & piis precibus adjunctis, utamur. *VVolfius.*

[3] Κεκράγῃ.] Sola Salmaſiana, κράξῃ.

[4] *Καὶ λέγε, ὅτι, τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ἐπισημαίνεται. Et dic: Nihil iſtorum mihi portenditur.*] Hic apertè in hortos Platonis digreditur, qui animam tantum volebat eſſe hominem. *Snecanus.*

[5] *Ὠφεληθῆναι ἀπ' αὐτοῦ. Fructum ex eo ut capiam.*] Quia,

Omnis commoditas ſua fert incommoda ſecum:

& contrà. Extrema verò mala, & omni conſolatione majora, ut ferenda ſint, Arrianus docet. *Wolfius.*

[6] *Ἀπ' αὐτοῦ.*] Salmaſius & alii *ὑπ' αὐτοῦ.*

κέ.

CAP. XXV.

[1] Ἀνίκητος εἶναι δύνασαι, ἐὰν μηδένα ἀγῶνα καταβαίνῃς, ὃν οὐκ ἔστιν ἐπὶ σοὶ νικῆσαι.

Invictus esse potes, si in nullum certamen descendas, quod vincere, tui arbitrii non est.

[1] Ἀνίκητος εἶναι δύνασαι. *Invictus esse potes.*] Hoc dictum pendet è divisione rerum, initio facta. Vincuntur, qui res alienas expetunt: hoc est, eas, quæ ad corpus pertinent, & in manu fortunæ sunt. Vincunt qui pravas opiniones & cupiditates oppugnant, modò legitimè certent. *VVolfius.*

κς'.

CAP. XXVI.

Ὅρα μήποτε ἰδών τινα προτιμώμενον, ἢ μεγαλοδυναμούμενον, ἢ ἄλλως εὐδοκιμοῦντα, μακαρίσῃς, [1] ὑπὸ τῆς φαντασίας συναρπασθείς. [2] ἐὰν γὰρ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ ᾖ, οὔτε ὁ φθόνος, οὔτε ζηλοτυπία χώραν ἕξει. σὺ δὲ αὐτὸς οὐ στρατηγὸς, οὐ πρύτανις, ἢ ὕπατος εἶναι θελήσεις, ἀλλ' ἐλεύθερος. μία δὲ ὁδὸς [3] πρὸς ταῦτα, καταφρόνησις τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Si quem eximiis honoribus affectum, aut ampla potestate præditum, aut alioqui florentem, videris; vide ne quando beatum illum prædices, visorum impetum secutus. Nam si in rebus nostræ potestati subjectis vis tranquillitatis constiterit, nec invidia nec æmulatio locum habebit; tuque ipse non imperator, non senator, non consul esse voles, sed liber. Ad eam autem rem via unica est; eorum, quæ in potestate nostra non sunt, contemptio.

[1] Priores omnes quas vidi edit. Veneta, antiquior; Plantiniana recentior: alia; συνεπαρθεὶς exhibent: Salmasiana, (ex codice, an conjectura incertum:) ut hic συναρπασθεὶς; quod quidem quia quasi solemne in hoc argumento verbum Epicteto, (proximo quoque capite repetitum;) aliisque; & confirmat etiam *Paraphrasis*, verius esse crediderim. *Casaubonus.*

[2] Ἐὰν γὰρ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἡ οὐσία

τοῦ

τοῦ ἀπαθοῦς ᾖ. *Nam si in rebus nostræ potestati subjectis, vis tranquillitatis constiterit.*] ἡ οὐσία τοῦ ἀπαθοῦς, idem quod αὐτὴ ἡ ἀπάθεια· quam (Ciceronem secuti) vel indolentiam (etsi ea potiùs ἀναλγησία est) vel vacuitatem ægritudinis, in qua vita beata posita sit, vel vacuitatem ab angoribus & perturbationibus, appellemus licet. Sententia est, etsi verbis obscurioribus more Stoico prolata: Eum qui bona omnia à seipso petat, animo esse tranquillo: qui tranquillo animo sit, eum nec invidere, nec æmulari. Cum enim ἀπάθεια perturbationes omnes excludat: invidiam utique & æmulationem etiam excludere. Sin hi affectus in aliquo dominentur: ex eo planè colligi, procul eum ab animi tranquillitate abesse, nec philosophiæ præceptis obtemperare. Sed cum apud Arrianum hujus quoque libelli, Simplicio si credimus, auctorem, nunquam τὴν οὐσίαν τοῦ ἀπαθοῦς me legisse meminerim: rectius id arbitror, quod ibi crebrò habetur, ἡ οὐσία τἀγαθοῦ. *Wolfius.*

Ἡ οὐσία τοῦ ἀπαθοῦς ᾖ.] Satis miror doctissimum Wolfium, non hujus tantum *Enchiridii*, sed Arriani, & Simplicii interpretem, non vidisse corruptum hunc esse locum, & pro τοῦ ἀπαθοῦς (cui non est hic locus) τοῦ ἀγαθοῦ scribendum esse. Poterat, ut rem ipsam omittamus, sufficere Simplicii authoritas, cujus hic verba: εἰ γὰρ τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, &c. *Paraphrastes* etiam: Ἐάν τε γὰρ διὰ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ, &c. Sed ut etiam contentiosis (sunt enim quibus etiam certissima, si qua possunt, eludere, dulcis labor:) fiat satis: apponemus aliquot Arriani, *sermonum* Epicteti collectoris, loca, quæ quod volumus, evincant. l. 1. c. 20. Οὐσία δ' ἀγαθοῦ, χρῆσις οἵα δεῖ φαντασιῶν. Ibid. cap. 29. Οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ, προαίρεσις ποιά· & iterum eodem cap. de Socrare; Ποῦ οὖν ἡ οὐσία αὐτῷ τοῦ ἀγαθοῦ; lib. II. caput octavum totum ejus argumenti; cujus inscriptio: τίς οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ. & in ipso capite non semel, οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ. lib. III. cap. 23. (aliis 24.) τὴν δ' οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, &c. lib. II. cap. 10. Ἡ δ' οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, &c. Denique capite extremo, verbis ultimis: ταύτην οὐσίαν ἔχω τοῦ ἀγαθοῦ. τὰ δ' ἄλλα, &c. Poteram & Simplicii locos apponere: sed vereor ne nimia sedulitas lectoribus ingrata & fastidiosa sit. Quis autem dixerit, οὐσία τοῦ ἀπαθοῦς, nondum observavi. Quid quod Gallici interpretes, primus & secundus vel ita in suis codicibus repererunt, vel ex ingenio, rebus ipsis eo ducentibus, ita correxerunt? *Car si la substance du bien est es choses qui sont en nous:* ita primus, verbum verbo reddens: quod doctissimus & politissimus Duviarius, *Car se le vray bien ne consiste qu'es choses qui sunt en nostre puissance:* multo melius, & elegantius. Sed & Wolf. in *Notis* (quod his scriptis, postea animadversum est à nobis:) veram scripturam tandem subodoratus est. *Casaubonus.*

Certè Wolphiana editio, Coloniæ anno MDXCV. excusa, & Cantabrigiæ anno MDCLV. ad prælum revocata, hunc locum ita exhibet; ἡ οὐσία τοῦ [ἀγαθοῦ] ἀπαθοῦς ᾖ. Animadvertebant enim tunc temporis vir doctus hunc locum in mendo cubare, uti ex textu & notis observare licet.

[3] Πρὸς ταῦτα.] Lege, πρὸς τοῦτο.

κζ.

Μέμνησο, ὅτι οὐχ ὁ λοιδορῶν, ἢ τύπτων ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτων, ὡς ὑβριζόντων. ὅταν οὖν ἐρεθίσῃ σέ τις, ἴσθι ὅτι ἡ σή σε ὑπόληψις ἠρέθισε. τοιγαροῦν ἐν πρώτοις πειρῶ, [1] ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι· ἂν γὰρ ἅπαξ χρόνου καὶ διατριβῆς τύχῃς, ῥᾷον κρατήσεις σεαυτοῦ.

Cap. XXVII.

Memento, non eum qui convicietur aut verberet, auctorem esse contumeliæ: sed opinionẽ de eis, tanquam contumeliosis, conceptam. Cum igitur te quispiam irritarit, opinione tua te irritatum esse scito. Quapropter imprimis operam dato, ne visa tibi assensum extorqueant. Nam si semel tempus & moram impetraris: facilius ipse tibi imperabis.

[1] Ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναρπασθῆναι.] Ita Wolfiana, Salmasiana, Casauboniana & item aliæ editiones habent, excepta sola Plantiniana, in qua legitur: ὑπὸ τῇ φαντασίᾳ μὴ συναρπασθῆναι.

κή.

Θάνατος, καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ᾽ ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος. καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, [1] οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός.

Cap. XXVIII.

Mors & exilium, & omnia, quæ in malis habentur, ob oculos tibi quotidie versentur: omnium verò maximè mors. Sic nihil unquam humile cogitabis, nec impensè cupies quicquam.

[1] Οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός. *Neque quicquam vehementer appetes.*] Syracides, cogitationem mortis & divini judicii à peccando deterrere affirmat. Quod si facit: multò magis æquo animo res adversas ferre, secundasque contemnere docet, ob brevem scilicet earum, & dolorem & fructum. Sic Cicero: Omnis (inquit) voluptas pro nihilo putanda est, quòd cum præterierit, perinde sit, ac si nulla fuisset. Sed in magnis corporis cruciatibus & angoribus animi, una hora toto anno videtur longior, & unus dies multis sæculis. *Wolfius.*

κθ'.

Φιλοσοφίας ἐπιθυμεῖς; παρασκευάζου αὐτόθεν, ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς καταμωκησομένων σου πολλῶν, ὡς ἐρούντων, ὅτι, ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε, καὶ, πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; [1] σὺ δὲ ὀφρῦν μὲν μὴ σχῇς. τῶν δὲ βελτίστων σοι φαινομένων οὕτως ἔχου, ὡς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμένος [2] εἰς ταύτην τὴν τάξιν. μέμνησο δὲ, ὅτι ἐὰν μὲν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σου πρότερον, οὗτοί σε ὕστερον θαυμάσουσιν. ἐὰν δὲ ἡττηθῇς αὐτῶν, διπλοῦν προσλήψῃ καταγέλωτα.

CAP. XXIX.

Sapientiæ studium suscipere cupis? Statim te para, quasi futurum sit, ut deridearis: ut multi te subsannent: ut dicant, te subitò philosophum extitisse: ut rogent, unde supercilium istud? Tu autem supercilium ne habeto: ea verò quæ optima tibi videbuntur, sic teneto, quasi à Deo sis in ea statione collocatus. Cæterum memento, te, si in eodem statu permanseris, iis tandem admirationi fore, qui te prius deriserunt. Sin eis succubueris, dupliciter fore deridendum.

[1] Σὺ δὲ ὀφρῦν μὲν μὴ σχῇς. *Tu autem supercilium ne habeto.*] Vultum cogitabundum, tristem severitatem, ac fastum, per supercilium intellige. Hunc autem fuisse philosophorum habitum, è Menandri dicterio apparet: *εὑρετικὴν* (inquit) *εἶναί φασι τὴν ἐρημίαν οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες*: Meditationi aptam esse ajunt solitudinem, ii qui supercilia erigunt. *Wolfius.*

[2] Εἰς ταύτην τὴν τάξιν.] Wolfius benè contendit etiam posse legi, Εἰς ταύτην τὴν χώραν, quod forte in MS. invenit. Eandem hac occasione significationem habent τάξις &, χώρα. Thucydides lib. IV. inquit: Κατὰ χώραν μένουσι ἐπὶ τῇ Πύλῳ· Id est: *Circa Pylum stationem habent.* Plantinianæ editionis præfectus hunc locum asterisco notavit, atque ad oram libri quoque χώραν posuit.

λ'.

[1] Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω στραφῆναι, πρὸς τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, [2] ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὴν ἔνστασιν. ἀρκοῦ οὖν ἐν παντὶ, τῷ εἶναι φιλόσοφος. [3] εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, τῷ εἶναι σεαυτῷ φαίνου καὶ ἱκανὸς ἔσῃ.

CAP. XXX.

Si quando acciderit, ut foras promineas, & alicui placere cupias; te de statione tua dejectum esse scito. Quare in omnibus rebus illud tibi satis sit, te esse philosophum. Sin alicui etiam videri philosophus cupis; tibi videre, idque tibi satis esto.

[1] Ἐάν ποτέ σοι γένοιτο ἔξω στραφῆναι. *Si quando tibi acciderit foras verti.*] Gloriolæ cupiditatem & ostentationis studium, qui affectus tardissimè in bonis & doctis etiam viris senescit, vetat. Vult, philosophum sese intra conscientiæ suæ limites, tanquam coehleam intra testam continere, eamque amplissimum virtuti suæ theatrum proponere, statuere ac judicare. *Wolfius.*

[2] Τὴν ἔνστασιν ἀπώλεσας. *Te de statione tua dejectum esse.*] ἔνστασις apud Dialecticos quid sit, notum est. Hic à pugilibus translatio sumpta est, qui de gradu dejecti, vincuntur. Licet ἔνστασιν, institutum vertere: id scilicet, in quo homo animo, voluntate ac studio sic insistit, ut pugil aut miles in suo gradu, non cessurus adversario, ἔνστασις philosophi est, altè spectantem, & ad illam sedem & æternam domum contuentem, neque sermonibus vulgi dare sese, nec in præmiis humanis spem ponere rerum suarum. Suis illum illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus, ut ait Cicero. In hanc sententiam D. quoque Basilius præclarè monet: οὐκ εἶναι ὃ μᾶλλον φυλακτέον εἴη τῷ σωφρονοῦντι, τοῦ πρὸς δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου. ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. Hoc est: Nihil æquè cavendum esse cordato viro, atque illud, ne vitæ suæ rationem ad popularem opinionem accommodet, & quid vulgus sentiat, circumspectet. Rectam enim rationem vitæ ducem esse statuendam; & ita sequendam, ut etsi omnibus mortalibus refragandum, si existimatio, si vita in discrimen adducenda sit pro honestatis defensione; tamen de recta sententia nullo modo depellatur. Verum hic vigilandum, ne falsis opinionibus decepti, & rei cujusque naturâ non satis expensâ, pro constantibus rigidi, pertinaces, præfracti evadamus, & in nugis tragœdias agamus, & nobis & aliis graves ac molesti. *Idem.*

Wolf. *de statione tua dejectus es:* non malè; sed nec alii, *de gradu:* ut Not. Lugduno-Batav. auctor; (id est, H. Wolf. ex quo transcripta fere sunt omnia, quæ sunt ibi:) cujus à pugilibus militibusve ducentis observationem confirmat Antonini verbum, λιποτακτεῖν in simili per omnia sententia, lib. 11. 8.

ἀμφό-

ἀμφότεροι τὸ ἐπίσης λιποτάκτην. Nulla tamen huic loco convenientior (ut ego judico) interpretatio, quam *vitæ institutum*: quod & Diogenis Laert. in Menedemo locus, valde suadere videtur: ubi asserit Diogenes iste, Epicurismum non ἔνστασιν tantum τοῦ βίου fuisse, sed & αἵρεσιν: id est, sectam, non solo vitæ instituto ab aliis diversam; sed propriis quoque dogmatibus & opinionibus constantem. Malè ibi (ni fallor) interpretes: alii, *vitæ instituendæ exordium*: alii, *constantiam vitæ*. *Casaubonus*.

Salmasius & Casaubonus alio ordine hæc ediderunt verba, scilicet hôc modô: Ἴσθι ὅτι τὴν ἔνστασιν ἀπωλέσας. Ita quoque in aliis editionibus observavimus.

Quid Dialectici vocent ἔνστασιν, quæ Latinè instantia dicitur, notum est. Vide infrà cap. LXXI. ubi declarat, quid hic loci per ἔνστασιν designet auctor. Quod hic ἔνστασιν supra cap. IX. videtur προαίρεσιν appellare. *Snecanus*.

3 Εἰ δὲ ϗ δοκεῖν βούλῃ, τῷ εἶναι, σεαυτῷ φαίνου. *Sin etiam videri vis, quia es, ipsi tibi videre.*] Politianus τῷ εἶναι omisit: nec est sanè necessarium, ni quis interpretari velit. Quia es, vel, essendo (si dicere liceat) tibi ipse videre philosophus. *Wolfius*.

Videri possit aliquid acutius hic latere, quasi id velit Epictetus: Si hoc non sufficit tibi te esse philosophum, nisi talis etiam videaris; operam da, ut vera ac solida tanti boni acquisitione & fructione, ipsum te tibi probes, ac qualis es, talem te sentias: & ita facile consequeris, ut aliis quoque videaris. Sed cum neque Simplicius, neque *Paraphrastes* agnoscant istud τῷ εἶναι; vereor ne id magis argumentum, quam genuinum sit. Quod hic autem ἱκανὸς ἔσῃ: Simplicius & *Paraphrastes* ἱκανόν ἐστι vel ἔσται. *Casaubonus*.

λα΄.

Οὗτοί σε οἱ διαλογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν, ἄτιμος ἐγὼ βιώσομαι, ϗ οὐδεὶς οὐδαμοῦ. εἰ γὰρ ἀτιμία ἐστὶ κακόν, [1] οὐ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον, μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. Μήτι οὖν τὸ σὸν ἔργον ἐστίν, [2] τὸ ἀρχῆς τυχεῖν, ἢ παραληφθῆναι ἐφ' ἑστίασιν; οὐδαμῶς. πῶς οὖν ἔτι τοῦτ' ἐστιν ἀτιμία; πῶς δὲ οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἔσῃ, ὃν

CAP. XXXI.

Istæ cogitationes ne te crucient, fore ut sine honore vivas, & nullo sis loco. Nam si honore carere malum est: nihilo magis per alium in malo esse potes, quam in vitio. Nunquid igitur tui muneris est, imperio potiri? aut ad convivium adhiberi? Nequaquam. Quei igitur ea jam erit ignominia? quei nullo usquam loco eris?

ὃν ἐν μόνοις εἶναί τινα δεῖ τοῖς ἐπί σοι, ἐν οἷς ἔξεστί σοι εἶναι πλείστου ἀξίῳ; ἀλλά σοι οἱ φίλοι ἀβοήθητοι ἔσονται. Τί λέγεις τὸ ἀβοήθητοι; οὐχ ἕξουσι παρὰ σοῦ ἀργύριον; οὐδὲ πολίτας Ῥωμαίων αὐτοὺς ποιήσεις; τίς οὖν σοι εἶπεν, ὅτι ταῦτα τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστιν, οὐχὶ δὲ ἀλλότρια ἔργα; τίς δὲ δοῦναι δύναται ἑτέρῳ, ἃ μὴ ἔχει αὐτός; κτῆσαι οὖν, φασὶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἔχωμεν. εἰ δύναμαι κτήσασθαι, τηρῶν ἐμαυτὸν αἰδήμονα, καὶ πιστὸν, καὶ μεγαλόφρονα, δεικνύετε τὴν ὁδὸν, καὶ κτήσομαι. εἰ δ᾽ ἐμὲ ἀξιοῦτε τἀγαθὰ τὰ ἐμαυτοῦ ἀπολέσαι, ἵν᾽ ὑμεῖς τὰ μὴ ἀγαθὰ περιποιήσησθε, ὁρᾶτε ὑμεῖς, πῶς ἄνισοί ἐστε, καὶ ἀγνώμονες. τί δὲ καὶ βούλεσθε μᾶλλον, [4] ἀργύριον, ἢ [5] φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα; [6] εἰς τοῦτο οὖν μοι συλλαμβάνετε, καὶ μὴ δι᾽ ὧν ἀποβαλῶ αὐτὸ, ταῦτά με πράττειν ἀξιοῦτε. [7] ἀλλ᾽ ἡ πα-

eris? quem in iis solis aliquem esse oportet, quæ penes te sunt, in quibus vel summo loco esse potes? At nihil opis amicis feres. Quo pacto istud accipis? non argentum abs te habituri sunt? nec eos in Romanam civitatem asscribes? Et quis tibi dixit, ea penes nos esse, & non aliena munera? Quis vero id alteri præstet, quo ipse careat? Parato ergo, ajunt, ut & nos habeamus. Si parare queo, conservata verecundia, & fide, & animi magnitudine, vosque ejus rei viam ostenderitis; parabo. Sin id postulatis, ut bona ego mea perdam, quo vos ea, quæ in bonis non sunt, acquiratis: videte ipsi quam iniqui sitis, & temerarii. Utrum verò præoptatis? pecuniamne, an amicum verecundum & sincerum? Ad hoc igitur adjumento mihi este; non autem postulate, ut ea faciam, per quæ illa sim amissurus. At enim patriæ per me nihil affertur

πατρὶς, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, φησὶν, ἀβοήθητος.[8] πάλιν, ποίαν ταύτην βοήθειαν; στοὰς οὐκ ἕξει διὰ σέ; οὔτε βαλανεῖα;[9] καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν χαλκέα, οὐδ' ὅπλα διὰ τὸν σκυτέα. ἱκανὸν ἦ, ἐὰν ἕκαστος ἐκπληρώσῃ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον. εἰ δὲ ἄλλον τινὰ αὐτῇ κατεσκεύαζες πολίτην πιστὸν καὶ αἰδήμονα,[10] οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὤφελες; ναί. οὐκοῦν οὐδὲ σὺ αὐτὸς ἀνωφελὴς ἂν εἴης αὐτῇ. τίνα οὖν, φησὶ, χώραν ἕξω ἐν τῇ πόλει; ἣν ἂν δύνῃ, φυλάττων ἅμα τὸν πιστὸν καὶ αἰδήμονα. εἰ δ' ἐκείνην ὠφελεῖν βουλόμενος, ἀποβαλεῖς ταῦτα, τί ὄφελος ἂν αὐτῇ γένοιο, ἀναιδὴς καὶ ἄπιστος ἀποτελεσθείς;

tur adjumenti. Cujusmodi quæso adjumentum? Porticus per te non habitura est? non balnea? Istuc vero quid est? neque enim calceos habet per fabrum ferrarium, neque arma per sutorem. Satis autem fuerit, suo quemque fungi munere. At si quem alium ei civem instrueres integrum & verecundum; nihilne eam juvares? imo verò. Proinde ne tu quidem patriæ fueris inutilis. Quem ergo locum; inquis, habebo in urbe? Quem poteris, integritate & verecundia conservata. Sin illi profuturus, hæc abjeceris: quis ei tui fuerit usus, qui impudens & perfidus evaseris?

[1] Οὐ δυνάσαι ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον. *Non potes in malo esse propter alium.*] Pendet hæc sententia ex dogmate Stoico: Solum honestum esse bonum, solum vitium esse malum. Contemptus & neglectus mei, si ego officio fungor, non meum vitium, ergo neque meum malum est: sed eorum & vitium & malum, qui ex perverso judicio & voluntate prava me immerentem contemnunt, negligunt, malè tractant, afficiunt. *Wolfius.*

[2] Τὸ ἀρχῆς τυχεῖν.] Wolfius præter hanc lectionem, aliam in editione sua annotavit. Τὸ ἐξ ἀρχῆς τυχεῖν.

[3] Δεικνύετε τὴν ὁδόν. *Viam ostendite.*] Significat non nisi malis artibus parari opes & dignitates: eâque de causa viro bono illas aspernandas esse. neque enim de iis lo-

quitur, qui se honore indignos præbent, ipsique in causa sunt ut contemnantur. *Wolfius.*

4 Ἀργύριον, ἢ φίλον πιστόν. *Pecuniam an amicum fidelem.*] Hoc tempore pecuniam plerique malunt. neque enim pauperis amici ullum esse usum censent. Sic dotatæ puellæ pudicis & benè educatis præferuntur, sic quæ forte sunt tales, talesque permanent. Quare procis ignoscendum fortassis est, qui tam incertâ pudicitiæ & probitatis aleâ, divitum uxorum quam pauperum intemperias ferre ac tolerare malunt. *Idem.*

5 Ἢ φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα.] Inverso ordine Salmasius: ἢ φίλον αἰδήμονα καὶ πιστόν. Inferius paulò habes: Πολίτην πιστὸν καὶ αἰδήμονα. Quem ordinem etiam Salmasius ibidem servat.

6 Εἰς τοῦτο οὖν μοι συλλαμβάνετε.] Salmasiana (sed quæ potius Heinsiana est dicenda) habet: εἰς τοῦτο οὖν μοι μᾶλλον συλλαμβάνετε. Hanc lectionem etiam Wolfius videtur agnoscere: & in Plantiniana ad oram libri, μᾶλλον, pro varia lectione collocatum est.

7 Ἀλλ' ἡ πατρὶς, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, φησὶν, ἀβοήθητος.] Ita Salmasiana, Casauboniana & aliæ editiones: Ast Plantiniana & Wolfiana habent: Ἀλλ' ἡ πάτρις, ὅσον ἐπ' ἐμοὶ, φησὶν, αβοήθητος ἔσται.

8 Πάλιν, ποίαν ταύτην βοήθειαν.] H. Wol. *cujusmodi quæso adjumentum*: omisso πάλιν: cujus ea vis est hoc loco, ut ad præcedentia respiciat, & lectores rejiciat; ista scil. Τί λέγεις, τὸ ἀβοήθητοι; *Quid vocas inutiles & inofficiosus?* Melius igitur hic Politianus; *Rursus quod tu hoc ais adjumentum?* Sed nec omisit *Paraphrasis*, ubi cum præcedat, τί λέγεις τὸ βοηθῆσαι; sequitur hic; ποίαν πάλιν ταύτην τιμὴν λέγουσιν. *Casaubonus.*

9 Καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν σκυτέα, οὐδὲ ὅπλα διὰ τὸν χαλκέα. *Neque enim calceos habet per sutorem, neque arma per fabrum.*] Sic in omnibus editionibus legitur. Naogeorgus sensum secutus, vertit: Nonne habet calceos per sutorem? nonne & arma per fabrum? quasi legisset, ἔχει γάρ, quod mihi sanè haud displicet. Verum è Simplicio apparet inversum esse verborum ordinem, & sic legendum. οὐδὲ γὰρ ὑποδήματα ἔχει διὰ τὸν χαλκέα, οὐδὲ ὅπλα διὰ τὸν σκυτέα. Neque enim calceos habet à fabro ærario, neque arma à sutore. Sensus est: Non magis à philosopho porticus & balnea, & civitatem Romanam postulandam, quam arma à sutore, aut à fabro ferrario calceos: cum philosophi munus sit, cives ad virtutem instituere: ut sutoris, conficere calceos: & fabri, arma. *Wolf.*

10 Οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὤφελες. *Nihilne ei prodesses.*] Malim, ut Simplicius, ὠφέλεις, vel potius ὠφελῇς. *Idem.*

Salmasiana editio habet. οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὠφέλεις. Fortasse ex Simplicio desumptum.

λβ'.

[1] Προετιμήθη σού τις ἐν ἑστιάσει, ἢ ἐν προσαγορεύσει, ἢ ἐν τῷ παραληφθῆναι εἰς συμβουλίαν; [2] εἰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτά

Cap. XXXII.

Est tibi prælatus aliquis in convivio, aut salutatione, aut dandi consilii officio? Si quidem ista bona sunt, gratulari

τί ἐστι, χαίρειν σε δεῖ, ὅτι ἔτυχεν αὐτῶν ἐκεῖνος. εἰ δὲ κακά, μὴ ἄχθου, ὅτι σὺ αὐτῶν οὐκ ἔτυχες· μέμνησο δέ, ὅτι οὐ δύνασαι, μὴ ταὐτὰ ποιῶν πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἐκείνων τῶν ἴσων ἀξιοῦσθαι· πῶς γὰρ ἴσον ἔχειν δύναται), ὁ μὴ φοιτῶν ἐπὶ θύρας τινὸς, τῷ φοιτῶντι; ὁ μὴ παραπέμπων, τῷ παραπέμποντι; ὁ μὴ ἐπαινῶν, τῷ ἐπαινοῦντι; ἄδικος οὖν ἔσῃ καὶ ἄπληστος, 3 εἰ μὴ προϊέμενος ταῦτα, ἀνθ' ὧν ἐκεῖνα πιπράσκεται, προῖκα αὐτὰ βουλήσῃ λαμβάνειν. ἀλλὰ πόσου πιπράσκονται θρίδακες; ὀβολοῦ, ἂν οὕτω τύχῃ. ἂν οὖν τις προϊέμενος τὸν ὀβολὸν, λάβῃ θρίδακας, σὺ δὲ μὴ προϊέμενος, μὴ λάβῃς, μὴ οἴου ἔλαττον ἔχειν τοῦ λαβόντος. ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἔχει θρίδακας, οὕτω σὺ τὸν ὀβολὸν, ὃν οὐκ ἔδωκας. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον κἀνταῦθα. οὐ προσεκλήθης ἐφ' ἑστίασίν τινος; οὐ γὰρ ἔδω-

debes illi, cui ea contingerunt. Sin mala; ne doleas, te in ea non incidisse; sed memento, cum ea non agas quibus illa parantur quæ in nostra potestate non sunt, fieri non posse ut eadem tibi tribuantur. Nam quei valebit tantum is qui fores non frequentat, atque is qui frequentat? qui non affectatur, atque is qui affectatur? qui non laudat, atque is qui laudat? Injustus igitur eris, & inexplebilis, si non numerato eo pretio, quo illa væneunt, gratis ea consequi te postules. Age quanti væneunt lactucæ? Ponamus, obolo. Si quis igitur, obolo numerato, lactucas acceperit; tu autem, pretio non numerato, non acceperis; ne te deteriore conditione esse putes eo qui accepit. Ut enim lactucas habet ille, sic tu obolum non dedisti. Ad eundem quoque modum & hic se res habet. Non invitatus es ad convivium alicujus? Nec dedisti quanti

ἔδωκας τῷ καλοῦντι πόσου πωλεῖ τὸ δεῖπνον. ἐπαίνου δ' αὐτὸ πωλεῖ, θεραπείας πωλεῖ. δὸς οὖν τὸ διαφέρον, εἴ σοι λυσιτελεῖ τὸ πωλούμενον. εἰ δὲ κἀκεῖνα θέλεις μὴ προΐεσθαι, καὶ ταῦτα λαμβάνειν, ἄπληστος εἶ, καὶ ἀβέλτερος. οὐδὲν οὖν ἔχεις ἀντὶ τοῦ δείπνου; ἔχεις μὲν οὖν, τὸ μὴ ἐπαινέσαι τοῦτον, ὃν οὐκ ἤθελες· [4] τὸ μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰσόδου.

ti vænit convivium. Vendit autem id convivator laudatione, vendit obsequio. Dato igitur pretium, quanti venit, si è re tua est. Quod nec illa vis præstare, & hæc accipere: avarus es, & væcors. Nihil igitur cœnæ vice habes? imo habes: non laudasti quem noluisti: non tolerasti ejus insolentiam in ingressu.

[1] Προυτιμήθη σου τις ἐν ἑστιάσει, &c.] Hæc & quæ sequutur Salmasius & alii absque interrogationis nota ediderunt. Wolfius tamen & alii contrà. Sed planior est sensus, si interrogationis signum abjicias.

[2] Εἰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτα. *Si quidem bona ista sunt.*] Plerique complexionem istam invertunt, ἀντιστρέφοντες· Quia bona sunt, ea sibi negata esse dolent; quia mala, ea evenisse aliis gaudent. *Wolfius.*

[3] Εἰ μὴ προΐεμενος ταῦτα. *Si non numeratis his.*] Id est, ἀναλώσας ἢ καταβαλών. unde οἱ ἐλευθέριοι προετικοὶ χρημάτων dicuntur apud Aristotelem. *Idem.*

[4] Τὸ μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰσόδου. *Vel quod non sustinueris vel toleraris eum in atrio.*] Videntur fastus divitum & ambitiosæ salutationes intelligi, homini simplici & literato molestissimæ: item τὸ φοιτᾶν, τὸ προπέμπειν, ἐπαινεῖν, salutationes, deductiones, laudationes. Fortassis autem delicati divites in medio incedentes, parasitis suis utrinque inniti soliti fuerunt. Nam & hunc sensum verbum ἀνασχέσθαι omninò admittit. *Idem.*

Τὸ μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰσόδου.] Wolf. *non tolerasti ejus insolentiam in ingressu:* quasi id voluerit Epictetus, qui ad cœnam vocati fuerant; non sine molestia, ex mora longiore, vel viliore aliquo obsequio, venientes eos admissos fuisse: quod quam probabile cuiquam videri possit, nescio; Epictetum certè aliud his verbis hic velle, certo mihi constat. Dixerat prius, ut lactucas obolo; ita cœnam, venire ἐπαίνου, καὶ θεραπείας. Ut igitur, qui lactucas non emit, caret ille quidem lactucis; sed earum loco, obolum salvum habet; ita qui non vocatus est, cœnæ quidem expers fuit; sed cœnæ loco, eo potitur, quod à necessitate laudandi, quem laudandum non putabat; & molestæ θεραπείας onere levatus sit. Hæc autem θεράπεια ita pluribus verbis hic exprimitur: τὸ μὴ ἀνα-

χέαζ αὐτοῦ, &c. quibus in verbis si quid est ambiguum, intellecto quid θεραπεία sit, tollitur. Est autem θεραπεύειν τὰς αὐλὰς alicujus, planè idem quod ἰέναι ἐπὶ τὰς θύρας, & φοιτᾶν ἐπὶ θύρας: id est, observantiæ testandæ causa alicujus fores frequentare, & (ut loquitur Aul. Gellius) ibi sedentes, operiri dominum ædium, ut docet ὁ μακ. Is. Casaubonus, in notis ad Diog. Laertium. Id autem præcipuè manè fiebat, *salutationis* (de qua tam multa Martialis, aliique) tempore. sed nihil vetat quin latius extendámus, ad quodvis diei tempus. Et fortasse mos obtinebat, ut qui vocati fuerant, (qui minorum gentium convivæ: clientes, aliique:) in vestibulo ædium operirentur: & eo spectarit Juvenalis:

> *Vestibulis abeunt veteres laßique clientes,*
> *Votaque deponunt quamvis longissima cœnæ.*

Simplicius tamen, θεραπεία δὲ τούτων ἐστὶ, τὸ φοιτᾶν ἐπὶ θύρας, τὸ προπέμπειν ἐν ἀγορᾷ (quod expectationis in vestibulo consectaneum:) τὸ ἐπαινεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα: & Arrianus pariter, lib. III. 23. θέλεις μὴ τὸν δεῖνα θεραπεύειν; ἐπὶ θύρας αὐτοῦ πορεύεσθαι: ubi plura in eandem sententiam. Verba igitur ista quod attinet, ἀναχέαζ αὐτοῦ: non inepta sententia fuerit, si ex usu communi, *ipsum* (αὐτὸς hic fortasse κατ' ἐξοχὴν Atticè, pro *dominus*:) *tolerare* vertamus: est enim tolerantiæ non mediocris (mihi quidem certè) aliquem diu præstolari. Potius tamen videtur, ut simpliciter, *ipsum expectare*. Cæterum, τὸ ἐπαινεῖν, cum *limine* & *cœna* quam appositè copuletur hic; testatur & istud Poëtæ Satyrici:

> *Sed quid opus teneras mordaci radere vero*
> *Auriculas? vide sis ne majorum tibi forte*
> *Limina frigescant.* *Casaubonus.*

Innuuntur hic corrupti istius sæculi mores, quos Satyra dignos credidêre Juvenalis & Persius. *Snecanus.*

λγ'.

[1] Τὸ βούλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ἐστιν, [2] ἐξ ὧν οὐ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους· οἷον, [3] ὅταν τοῦ γείτονος παιδάριον [4] κατεάξῃ τὸ ποτήριον, πρόχειρόν ἐστιν εὐθὺς λέγειν, ὅτι τῶν γινομένων ἐστίν. ἴσθι οὖν, ὅτι, ὅταν καὶ τὸ σὸν καταγῇ, τοιοῦτον εἶναί σε δεῖ, ὁποῖον [5] ὅτε

CAP. XXXIII.

Naturæ propositum ex iis rebus, de quibus nulla inter nos controversia est, cognosci potest. Exempli gratia: Si vicini puer poculum aut quid aliud confregerit, in promtu illud statim est: Ita fieri solere. Scito igitur, si & tuum confractum fuerit, eundem esse te oportere, qui fueris

[1] ὅτε δὲ τοῦ ἄλλου κατεαγῇ. οὕτω μετατίθει δὲ ἐπὶ τὰ μείζονα· τέκνον ἄλλου τέθνηκεν, ἢ γυνή; οὐδείς ἐστιν, ὃς οὐκ ἂν εἴποι, ὅτι ἀνθρώπινον. ἀλλ᾽ ὅταν τὸ αὐτοῦ τινὸς ἀποθάνῃ, εὐθὺς, Οἴμοι, τάλας ἐγώ. ἐχρῆν δὲ μεμνῆσθαι, τί πάσχομεν, περὶ ἄλλων αὐτὸ ἀκούσαντες.

ris cum frangeretur alienum. Sic transfer ista ad majora. Filius alterius obiit, aut uxor? nemo est quin dicat, humanum id esse. Sin ipsi alicui id acciderit; statim, Hei mihi, inquit, ô me miserum! Meminisse autem oportebat, ut affecti simus, cum tale quippiam de aliis audiverimus.

[1] Τὸ βούλημα τῆς φύσεως. *Naturæ propositum.*] Possitis vertere, *instinctum*, sive *consilium*, qua voce, interprete Simplicio, intelligit communes hominum de rerum natura notiones, in quibus non aliud, sed idem sentimus omnes: veluti, Bonum esse utile, & utile bonum: bis duo esse quatuor. Hæ igitur notiones, & id genus aliæ recta ratione in nobis constitutæ, longoque tempore exploratæ, veræ sunt & cum rerum natura congruentes. *Snecanus.*

[2] Ἐξ ὧν οὐ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους.] Wol. *de quibus nulla inter nos controversia est.* Sententiam mire pervertit istud πρὸς ἀλλήλους: quo omisso, planissimus emergit sensus, & aliorum dictis congruentissimus. Vel dicat mihi aliquis, si proprium poculum frangatur; vel propria moriatur uxor, cur tum magis sit controversiæ aut contentioni locus; quam cum vicini poculum frangitur aut ejusdem moritur uxor? Simplicius multa comminiscitur, ut aliquid dicat: sed incasso, si quid ego judico, labore. Qui non intelligebant istum usum verbi διαφέρεσθαι, ἁπλῶς positi; voces istas addiderunt, & locum, alias haud obscurum, corruperunt. Vetus hoc incrustamentum esse, patet ex Simplicio, qui ita in suis codicibus reperit. Fidelior, fortasse (& antiquior) *Paraphrasis* nostra non agnoscit. Est autem διαφέρεσθαι sic simpliciter enunciatum quod vulgò dicimus, *to have an interest*: & μὴ διαφέρεσθαι, quod Latini dicerent, *indifferenter habere.* Est autem hic usus vocis, Antonino, ut alios omittamus, valde familiaris. Locos aliquot adducemus, ne quis Simplicii authoritate fretus, à vera lectione sit alienior. lib. 6. initio: μὴ διαφέρου, πότερον ῥιγῶν ἢ θαλπόμενος τὸ πρέπον ποιεῖς. Eodem loco: τῷ μὲν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα· οὐδὲ γὰρ δύναται διαφέρεσθαι· quanquam hic τὸ διαφερ. proprie sit, *discriminis intelligentiam habere*: ex qua intelligentia, voluntatis oritur in utramve partem propensio. Idem alibi paulò aliter, sed in eandem tamen sententiam: cum præpositione, scil. & substantivo, non *personæ*, sed *rei*, ut cum dicit; διαφέρεσθαι πρὸς τὰ μέσα· & διαφέρεσθαι πρὸς τὰ μὴ ἐφ᾽ ἡμῖν. id est, *de rebus mediis & ad nos nihil pertinentibus, solicitos esse.* Sed & postremus Arriani liber in his verbis definit: τὰ δ᾽

ἄλλα

ἄλλα γινέσθω ὡς βούλει)· οὐ διαφέρομαι. *mea non refert*, ut ibi Wolfius. Ait igitur hic Epictetus: vicini poculum, uxor, liberi; nihil ad me. Hinc si quid illis contingit, rectum in promptu judicium. Idem si nostris contingat, &c. *Casaubonus.*

3 Ὅταν τοῦ γείτονος παιδάριον.] Malim, ἢ ἄλλου παιδάριον· vel, κατεάξῃ τὸ ποτήριον, ἢ ἄλλο τι. Si vicini, vel alterius: aut, fregerit poculum, vel quid aliud. *Wolfius.*

4 Κατεάξῃ τὸ ποτήριον.] Ita Wolfius & alii: Salmasius vero, κατάξῃ scripsit: & inferius καταγῇ, ubi Wolfius & alii scripsere κατεαγῇ.

5 Ὅτι καὶ τὸ τοῦ ἄλλου. *Cùm alterius.*] ἀλλὰ τὸ μὲν οἰκεῖον πιέζει, ἀλλότριον δ' οὐ μέλει. Sua quemque premunt, aliena non curantur. Naturæ humanæ sive pravitas sive imbecillitas non fert, quicquid Epictetus de naturæ voluntate dicat, quicquid sacræ literæ de imperio Dei prædicent, ut alieni boni aut mali æquè excitatus in nobis sensus sit, atque nostri proprii. Illud quidem natura nos docet, cum omnes eâdem conditione simus: neque communem fortunam (ut ait Cicero) recusandam, neque peculiarem optandam, & modicè ferenda esse omnia: nisi indignando atque affictando nos conduplicare mala atque exasperare libeat. *Wolfius.*

λδʹ.

[1] Ὥσπερ σκοπὸς πρὸς τὸ ἀποτυχεῖν οὐ τίθεται, [2] οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν κόσμῳ γίνεται. [3] εἰ μὲν τὸ σῶμά σου ἐπέτρεπέ τις τῷ ἀπαντήσαντι, ἠγανάκτεις ἄν· ὅτι δὲ σὺ τὴν γνώμην τὴν σεαυτοῦ ἐπιτρέπεις τῷ τυχόντι, ἵνα, ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνη, καὶ συγχυθῇ, οὐκ αἰσχύνῃ; [4] τούτου ἕνεκα ἐφ' [5] ἑκάστου ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα καὶ τὰ ἀκόλουθα αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἔρχου ἐπ' αὐτό. [6] εἰ δὲ μή, τὴν μὲν πρώτην προθύμως ἥξεις,

CAP. XXXIV.

Quemadmodum aberrandi causa meta non ponitur: sic nec mali natura in mundo existit. Quod si corpus quidem tuum aliquis obvio cuipiam permitteret, indignareris: Tu verò, qui animum tuum cuilibet permittas, ut, si convicia tibi dixerit, perturbetur & mæreat, non erubescis? Quamobrem, cujusque rei antecessionibus & consecutionibus consideratis, sic eam aggredere. Alioqui primum alacriter eam suscipies: eorum nullo, quæ consequun-

ἥξεις, μηδὲν τῶν ἑξῆς ἐντεθυμημένος· ὕστερον δὲ, [7] ἀναφανέντων τινῶν αἰσχρῶν, αἰσχυνθήσῃ.

quuntur, expenſo: poſt autem, turpitudine aliqua exorta, verecundaberis.

[1] Ὥσπερ σκοπὸς πρὸς τὸ ἀποτυχεῖν.] Planior & plenior ſententia, ſi addantur verba Greg. Nyſſeni, ex Epiſtola à b. m. parente, cum *animadverſionibus* edita: ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀποτέλεσμα φύσεως ἐστὶν, οὐκ ἰδίωμα· ὡς καὶ ἡ νόσος, *&c.* *Caſaubonus.*

De natura mali fuſe hic differit Simplicius in commentariis, quem adeat cui hæc indagare curæ fuerit. Wolfius ἀπὸ κοινοῦ repetit voces πρὸς τὸ ἀποτυχεῖν οὐ τίθεται. hoc ſenſu: quemadmodum aberrandi cauſa meta non ponitur, ſic neque mali natura exiſtit in mundo aberrandi cauſa. Judicet lector. *Snecanus.*

[2] Οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν τῷ κόσμῳ γίγνεται. *Sic neque mali natura in mundo exſiſtit.*] Obſcurus & dubius locus, de quo plura ex Simplicio adducemus, qui hæc verba ſic accipit, ut quicquam eſſe mali in mundo, aut ſi ſit, à Deo eſſe, negare videatur. Ego ſimpliciter ἀπὸ κοινοῦ repetiiſſem, ſic neque mali natura exſiſtit in mundo aberrandi cauſa: hoc eſt, neceſſe eſt homines in mala incidere. Proinde præparandus, ad ea prudenter & fortiter ferenda, eſt animus. Naogeorgus (quem honoris cauſâ nomino) cum Simplicio conſentit, noſque noſtrâpte culpâ & malos, & in malis eſſe affirmat. Accipiunt illi ἐν τῷ κόσμῳ, quaſi eſſet ὑπὸ τοῦ θεοῦ· & bonum ſcopo, malum aberrationi à ſcopo comparant. Rectè omninò; τἀγαθοῦ γὰρ πάντα ἐφίεται. Bonum enim ab omnibus appetitur: & Deus optimus mala non facit: & mala fortaſſe non ſunt quæ nos in malis numeramus. Sed an hoc ſenſerit Epictetus, ipſe viderit. Proſus enim hic ex ei[illegible] ſen[illegible] non poteſt. *Wolfius.*

[3] Εἰ μὲν τὸ σῶμά σου ἐπέτρεπε τις τῷ ἀπαντήσαντι. *Si quis corpus tuum obvio cuique permiſiſſet.*] A minori ad majus argumentatur, hoc modo: Cum iis iraſcereris, qui corporis tui violandi cuivis poteſtatem darent (cujuſmodi eſt proſcriptorum conditio) quanto magis tibi iraſci debes, qui cuivis animi tui lædendi poteſtatem dare ſoleas: cum tui arbitrii ſit, lædi prorſus à nemine? *Idem.*

Salmaſiana & aliæ editiones habent ὑπαντήσαντι, pro ἀπαντήσαντι.

4 Τούτου ἕνεκα, ἐφ' ἑκάστου ἔργου.] Si quis dubitat etiam poſt Wolfium & aliorum doctiſſimorum virorum labores, aliquid poſterorum, quod Epicteto prodeſſet, diligentiæ relictum eſſe; vel hinc diſcat. Multa enim hoc capite: hoc loco: peccata. Nam primum iſta, τούτου ἕνεκα: hic palam importuna, ad præcedentia pertinent: οὐκ αἰσχυνῇ τούτου ἕνεκα; quod & ipſa res clamat apertiſſimè, & tum Arriani, tum Simplicii (in Enchiridii caput 36.) confirmat authoritas; & hic debuit hoc caput deſinere. Quæ autem ſequuntur ab iſtis: ἑκάστου ἔργου: ad caput 37. τὰ καθήκοντα, *&c.* unico capite (non, ut hic pluribus) includi debuerunt. Sed nec iſta (quod poſtremum) ſunt hic genuina, ab ipſo *Enchiridii* conditore: ſed poſt Simplicii & *Paraphraſeos* ætatem, ex Arriano totidem (uno aut altero demptis) verbis temere huc tranſlata. Non opus argumentis, cum ſola in-

inspectio fidem facere cuivis non cæco queat. Hæc cum certissima sint, nobis tamen religio fuit, (in tam pusillo, tam pretioso præsertim libro) tantum nobis sumere, ut quæ tam longi temporis præscriptione pro genuinis adoptata lectaque sunt, ea loco pelleremus; præterea quæ, quamvis nullo, non magis [illegible] collecta, [illegible] hic inserta: Parcimonia tamen [illegible] nata sint, & alioqui dignissima quæ non uno legantur loco. [illegible]gebit igitur etiam in hæc quæ intempestiva videbuntur notavisse. *Casaubonus.*

5 Ἐκάστου ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα. *Rei cujusque antecessiones considera.*] Vult nos (ut monet Homerus) νοεῖν ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω, nec ea quæ ante pedes modò sunt videre, sed etiam illa quæ futura sunt prospicere. Cujusmodi sit: Si quis docere adolescentiam instituat, & id tantum consideret, quam pium, quam tranquillum & utile Reipublicæ munus sit, non abhorrebit ab eo vitæ genere. Sed priusquam id munus susceperit, antecessisse oportet magno studio partam eruditionem, & aptam ingeniis rudibus docendi rationem: oportet paucis esse contentum, non recusare molestias & labores, non moveri labore irrito, contemnere ingratos & superbos. Sine tali præparatione ad docendum qui accesserit, ubi negligentiam magistratûs, incuriam parentum, hypodidascalorum inscitiam & pigritiam, discipulorum stuporem & cessationem, plurimorum obtrectationes, & eorum, à quibus adjuvandus erat, adversationes expertus fuerit, si se frustra fatigando nihil nisi odium quærere intellexerit, quod optima quæque ingenia immaturâ ætate aliò transferantur, caudicibus & stipitibus tantum relictis: & pudebit & pœnitebit temeritatis, qui quid ipse vellet & posset, tantum considerârit: non iis etiam cogitatis impedimentis, quæ aliorum stultitia & improbitate possent objici. *Wolfius.*

6 Εἰ δὲ μὴ, τὴν πρώτην προθύμως ἐφήξεις.] Ita quidem habet editio, quam secuti sumus; ast in aliis omnibus vocem ἐφήξεις non invenimus. In Wolfiana legitur: Εἰ δὲ μὴ, τὴν μὲν πρώτην προθύμως ἥξεις: & simili quoque modò in Salmasiana. Sed in Wolfiana pro varia lectione collocatum est, προθύμως ἄρξεις, ἅ τε μηδὲν τῶν, &c.

7 Ἀναφανέντων τινῶν αἰσχρῶν. *Turpibus aliquibus exortis.*] Turpis est plerunque & ridiculus temeritatis exitus, ut & ipsa turpis est per sese. Possit fortassis pro αἰσχρῶν legi δυσχερῶν, molestiis subortis. etsi verbum αἰσχυνθήσῃ, τῷ αἰσχρῶν bene convenit. Salvo tamen aliorum judicio. *Wolfius.*

λέ.

Θέλεις ὀλύμπια νικῆσαι; κἀγὼ, νὴ τοὺς θεούς. κομψὸν γάρ ἐστιν. ἀλλὰ σκόπει καὶ τὰ καθηγούμενα, καὶ τὰ ἀκόλουθα. καὶ οὕτως ἅπτου τῶν ἔργων. Δεῖ

CAP. XXXV.

Vis Olympia vincere? Et ego medius fidius: præclarum enim habetur. Sed considera, quid antecedere, quid sequi soleat: atque ita rem gerendam suscipito. Opor-

Δεῖ σ' εὐτακτεῖν, ἀναγκοτροφεῖν, ἀπέχεσθαι πεμμάτων, [3] γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην, ἐν ὥρᾳ τεταγμένῃ, ἐν καύματι, ἐν ψύχει, μὴ ψυχρὸν πίνειν, [4] μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν. Ἁπλῶς, [5] ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν [6] τῷ ἐπιστάτῃ. [7] Εἶτα εἰς τὸν ἀγῶνα παρέρχεσθαι. Ἔστι δὲ ὅτε [8] χεῖρα βλαβεῖν, σφυρὸν στρέψαι, [9] πολλὴν ἁφὴν καταπιεῖν, [10] ἔσθ' ὅτε μαστιγωθῆναι· καὶ μετὰ ταῦτα πάντα νικηθῆναι. Ταῦτα πάντα ἐπισκεψάμενος, ἐὰν ἔτι θέλῃς, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν. εἰ δὲ μή, ὡς τὰ παιδία ἀναστραφήσῃ· ἃ νῦν μὲν παλαιστὰς παίζει, νῦν δὲ αὐλητάς, νῦν δὲ μονομάχους, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· οὕτω καὶ σύ. νῦν μὲν ἀθλητής, νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφος· ὅλῃ δὲ τῇ ψυχῇ οὐδέν· ἀλλ' ὡς πίθηκος, [11] πᾶσαν θέαν, ἐὰν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου

σοι

Oportebit te conservare ordinem, vesci ingratis, abstinere bellariis, exerceri necessariò, & certo tempore, in æstu, in frigore: non frigidam bibere, n[illegible], ut[illegible] ri fiet: Ad summam tanquam medico, sic la-nistæ te tradas oportet. Deinde in certamen descendere: aliquando manum lædere: talum distorquere: multum pulveris deglutire: interdum flagris cædi: & vinci post hæc omnia. His omnibus consideratis, pugilum certamen suscipe, si lubet adhuc. Sin minus, ut pueri resilies: qui nunc pugiles ludunt, nunc tibicines, nunc gladiatores: jam tuba canunt, jam tragœdias repræsentant. Tu quoque sic, nunc pugil, mox gladiator, postea orator, demum philosophus: toto autem animo nihil: sed ut simius, quicquid spectaveris, imitabere, atque aliud ex alio adamabis.

Nec

σοι ἀρέσκῃ. οὐ γὰρ μετὰ σκέψεως ἦλθες ἐπὶ τὸ ἔργον, οὐδὲ περιοδεύσας. ἀλλ' εἰκῆ, καὶ κατὰ ψυχρὰν ἐπιθυμίαν. οὕτω θεασάμενοί τινες φιλόσοφον, καὶ ἀκούσαντες οὕτω τινὸς λέγοντος, [12] ὡς εὖ Σωκράτης λέγει· καίτοι τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος; θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν.

Nec enim ſuſcepta cogitatione quicquam es aggreſſus, aut exploraſti prius: ſed temerè appetitus levitatem ſecutus. Sic aliqui, philoſopho ſpectato, & audito aliquo dicente ſic: Quam rectè dicit Socrates! vel ſic: Quis ita diſſerere poteſt ut ille? ipſi etiam philoſophri volunt.

[1] Καὶ οὕτως ἄπτου τῶν ἔργων.] Ita omnes, quas vidi, habent editiones, Salmaſianâ exceptâ, ubi legitur: Καὶ οὕτως ἄπτου τοῦ ἔργου. Illud etiam Wolfius ſuæ editioni adpoſuit.

[2] Ἀναγκοτροφεῖν. *Veſcendum vel invito.*] Plinius libro decimooctavo: Athletarum (inquit) capacitas, jumentorum ſimilis. Et Galenus in exhortatione ad artes diſcendas οἱ ἀθλητικοὶ (inquit) τροφὰς προσφέρονται σὺν ἀνάγκῃ πολλάκις, ἄχρι μέσων νυκτῶν ἐκτείνοντες τὴν ἐδωδήν. Pugiles ſæpe coacti edunt, cœnâ in medias uſque noctes productâ. *Wolfius.*

Ἀναγκοτροφεῖν.] Vidi editionem hujus *Enchiridii*, quæ hunc titulum præfert: *Epicteti Enchiridium, &c. cum verſione Latina accuratius & fidelius examinata*: Pariſ. 1655. In hanc apud amicum repertam, cum oculos fortaſſe conjeciſſem, Deus bone! quam miratus ſum, in loco tam illuſtri, tanta doctorum celebritate, homines tanta confidentia reperiri, ut ignorantiæ ſuæ conſcientia à vaniſſimis & ineptiſſimis pollicitationibus & incœptis eos non deterreat. Hoc certè in iſta editione, evolutis aliquot paginis obſervavi, Wolfii quidem verſionem ut plurimum exhiberi: ſed eam locis haud paucis, ex ignorantia tum rerum, tum verborum, turpiſſimè depravatam. Ex uno loco de cæteris (neque enim tanti ſunt iſta, ut diutius immoremur:) judicet Lector. Cum priores verſiones infæliciſſimè, præter rem: (quis enim *neceſſariis veſci*, inter ea, ad quæ patientia & æquanimitate opus eſt, recenſeat?) & notiſſimum vocis ipſius uſum (Ariſtoteles vel unus ſuffecerit, qui Politicorum lib. θ'. cap. δ'. ἀναγκοφαγίαν, τὴν βίαιον τροφὴν interpretatur:) *neceſſariis veſci* niſi t. hoc ipſum ab infrunitis correctoribus, cùm *neceſſario veſci* autographa exhiberent:) reddidiſſent: rejecta Wolfii verſione, qui *edere ingratis* optimè expreſſerat; inſulſiſſimum illud, *neceſſariis veſci* revocarunt; & *ſtudioſæ*, (ut ipſi profitentur; ſed miſeræ, quæ talibus magiſtris utitur) juventuti obtruſerunt. Athletarum ἀναγκοφαγία adeo res lippis & tonſoribus, ex Galeno aliiſque, nunc nota, ut pigeat ab aliis congeſta, hic tranſcribere. Legantur ſaltem, qui de rebus *athleticis* & *agnoſticis* ſcripſêre. *Caſaubonus.*

[3] Γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην.] Id

Id est, ἄκοντας ἢ ἀναγκαίως, invitos & necessariò: sicut dicimus πρὸς βίαν, de iis quæ coacti facimus. *Wolfius.*

4 Μὴ οἷον, ὡς ἔτυχεν. *Non vinum, ut contigit.*] Non suo arbitratu, sed præfinito, & ex præscripto. *Idem.*

5 Ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν ἐπιστάτῃ.] Hinc Hippocrates τοὺς ἀθλητὰς & τοὺς τῶν νόσων ἕνεκα γυμναζομένους τε ἢ παλαιοπρέοντας in *Prorrhet.* secundo jungit, ob instituti similitudinem. Quam severi autem disciplinæ exactores essent hi ἐπιστάται, ex isto quoque maximi Magistri tractatu discamus: quo id etiam pertinebat, (ad terrorem exercentium se scil.) quod eo solertiæ pervenisse se vulgò jactabant, ut si tironum aliquis in potu cibove, vel alio quovis genere præter imperatum & præscriptum, quamvis absente magistro, quid admisisset; id ipsi certis se indiciis, observato modò præsenti corporis habitu, deprehendere posse dicerent. Hoc Hippocrates quatenus verum, id est, arti & rationi consonum; quatenus autem nulla naturæ ratione fultum, ac proinde nugatorium curiosè & prudenter examinat. Ὑπὸ σημείου γὰρ οὐδενὸς βλάπτεται τὰ ὑπονοήματα· mendo insignissimo, (quod tot interpretes non animadvertisse, non possum mirari:) pro βάλλεται τὰ ὑπονοήματα· νοῦς βάλλεται· vel εἰς νοῦν βάλλεσθαι, pro *animo percipere: animadvertere:* nota locutio. Ait igitur, nullum tale signum dari, quo mens feriatur seu afficiatur, neque bonum, neque malum; quo signo niti talis conjectura, vel divinatio possit. *Casaubonus.*

6 Τῷ ἐπιστάτῃ.] Magistro, lanistæ: quem παιδοτρίβην aliàs appellant, ab exercendis pueris, & γυμνασιάρχην. *Wolfius.*

7 Εἶτα εἰς τὸν ἀγῶνα παρέρχεσθαι.] Aliter Arriani codices exhibent: Εἶτα ἐν τῷ ἀγῶνι παρορύσσεσθαι ἐστίν· ὅτε χεῖρα ἐμβαλεῖν· ὀφρὺν (Wolfii versio & Notæ ὀσφὺν) στρέψαι· πολλὴν ἁφὴν καταπιεῖν. &c. Mihi vix dubitandum videtur, quin istud παρέρχεσθαι, quod hic habemus, (loco, nemo non videt, alieno:) ab illis [illegible] σθαι [illegible] cineret hic, non intelligebant (ut hodie passim videmus in omni studiorum genere) quia pravum putabant, τὸ παρέρχεσθαι ejus loco substituerunt. Favet huic conjecturæ quod hodieque quidam codices ἐν τῷ ἀγῶνι non, εἰς τὸν ἀγῶνα, exhibent; ut ex *variis* Plantin. Edit. *lectionibus* discimus. Ne nunc quidem fortasse post non parvam super hoc verbo doctiss. inter viros controversiam, cujusvis quæ vera notio sit hoc loco, dicere. Nos tamen nullo studio adducti, non affectibus (in aliis, ut res ferebat, liberrimè dissentire, nulla religione prohibiti:) indulgentes; sed judicio solo impulsi, iis ut verissimis acquiescimus, quæ à ven. m. parente in *Lectionibus Theocritis* tradita sunt. *Casaubonus.*

8 Χεῖρα βαλεῖν.] Argentinensis codex habet βλαβεῖν· sed βλαβῆναι rectiùs legi videtur, quàm ἀποβαλεῖν, aut λαβεῖν. Quod si χεῖρα βαλεῖν pro injicere manus adversario, & χεῖρα λαβεῖν prehendere intelligas (est enim quinquercionum, & impellere & attrahere adversarium) ut sententia per se absurda non sit: huic tamen loco non conveniet, in quo de infelici luctæ eventu agitur. *Wolfius.*

Χεῖρα βλαβεῖν.] Pleræque editiones βαλεῖν. Wolfius conjicit, βλαβῆναι. Sed verior fortasse ex Arriano lectio, ἐκβαλεῖν. ut quidem legit ibi ὁ μακαρίτης, loco supra citato. *Casaubonus.*

9 Πολλὴν ἁφὴν καταπιεῖν. *Multam haphen deglutire.*] Hoc quid sit, decla-

declarat Ovidius libro nono Metamorphoseωn :

Ille cavis hausto spargit me pulvere palmis,
Inque vicem fulvæ tactu flavescit arenæ.

ἀφὴ tactus, παρὰ τὸ ἅπτεσθαι à tan[gendo] ... seu pulverem [si]gnificat, pulvis enim ... [ag]ganti[bu]s jactari solet, qui Græcis ἀφὴ [d]icitur Budæo ad l'athletas. ff. de iis, qui notantur infamiâ. Hinc Proverb. citra pulverem. *Wolfius.*

10 Ἔσθ' ὅτε μαστιγωθῆναι. *Inter[d]um flagris cœdi.*] Non respicit hoc loco Epictetus festum Σκιερείαν, quod olim in honorem Bacchi celebrabatur in urbe quadam Arcadiæ, Alea dicta, ubi fœminæ sese insigniter ex jussu oraculi Delphici flagellabant, de quo apud Pausan. l. VIII. [l]egimus : Sed respicit procul dubio [hi]c nobilissimum illud Græciæ fe[stu]m, quod singulis annis apud La[ce]dæmonios celebrabatur. Meminit [in]ter alios hujus festi, Διαμαστιγώσεως dicti, Plutarchus in Laconicis Institutis, cum inquit. Οἱ παῖδες, παρ' αὐτοῖς ξαινόμενοι μάστιξι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος, μέχρι θανάτου πολλάκις διακαρτεροῦσιν, ἱλαροὶ καὶ γαῦροι, ἁμιλλώμενοι περὶ νίκης πρὸς ἀλλήλους, ὅστις αὐτῶν ἐπὶ πλέον τε καὶ μᾶλλον καρτερήσειε τυπτόμενος· καὶ ὁ περιγενόμενος, ἐν τοῖς μάλιστα ἐπίδοξός ἐστι· καλεῖται δὲ ἡ ἅμιλλα Διαμαστίγωσις· γίνεται δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος. Hoc est : *Pueri per integrum diem flagellis cœsi, sæpenumerò ad mortem usque apud Dianæ Orthiæ aram, læti alacresque tolerant, atque inter se de victoria certant, in eo posita, quis diutius magisque perferat verbera : victoremque summa consequitur gloria. Certamen illud Flagellatio dicitur, & quotannis habetur.* Et Cicero Tusc. II. *Spartæ vero pueri ad aram sic verberibus accipiuntur, ut multis è visceribus sanguis exeat, nonnunquam etiam, ut cum ibi essem audiebam, ad necem : quorum non modi nemo exclamavit unquam, sed ne ingemuit quidem.* Iterum Tusc. V. *Pueri Spartiatæ non ingemiscunt, verberum dolore laniati.* Lege quoque Lucianum de Gymn. Tertullianum ad Martyres cap. IV : Pausaniam lib. III. atque alios. Reperiuntur etiamnum hodiè inter Romanæ fidei Monachos, qui annua flagellatione expiantes delicta sua, *Disciplinantes* appellantur.

11 Πάσαν θέαν ἐὰν ἴδῃς.] Ita etiam Salmasius : Sed præter hanc lectionem Wolfius quoque habet : Πάσαν θέαν ἣν ἐὰν ἴδῃς.

12 Ὡς σὺ Σωκράτης.] Arrian. Εὐφράτης : quod Wolfius meritò præfert. *Casaubonus.*

Salmasius, & omnes quas vidi editiones habent : Ὡς σὺ Σωκράτης. Wolfius vult legi : Ὡς καλῶς Εὐφράτης.

λϛʹ.

1 Ἄνθρωπε, πρῶτον ἐπίσκεψαι, ὁποῖόν ἐστι τὸ πρᾶγμα. εἶτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν κατάμαθε, εἰ δύνασαι βαστάσαι. πένταθλος εἶναι βούλει, ἢ πα-λαι-

CAP. XXXVI.

Homo, primum considera, cujusmodi sit res. Deinde, natura quoque tua eamne ferre queat, explora. Quinquercio esse vis, aut pa-læstri-

λαιστής; ἴδε σεαυτοῦ τοὺς βραχίονας, τοὺς μηρούς, τὴν ὀσφὺν καταμάθε. Ἄλλο γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε. Δοκεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν, ὡσαύτως δύνασαι ἐσθίειν, ὡσαύτως πίνειν, [2] ὁμοίως δυσαρεστεῖν; ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπελθεῖν, [3] ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι, ἐν παντὶ ἧττον ἔχειν, ἐν τιμῇ, ἐν ἀρχῇ, ἐν δίκῃ, ἐν πραγματίῳ παντί. ταῦτα ἐπίσκεψαι, εἰ θέλεις [4] ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν· εἰ δὲ μή, πρόσεχε, μή, ὡς τὰ παιδία, νῦν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος γένῃ. [5] ταῦτα οὐ συμφωνεῖ. [6] ἕνα σε δεῖ ἄνθρωπον, ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν εἶναι· ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ ἐπὶ τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τουτέστιν, ἢ φιλοσόφου τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτου.

læſtrita? Brachia tua intuere; femora & lumbos conſidera. Nam aliud alio natura pertinet. Putaſne, te, hæc aggreſſum, æquè poſſe edere, æquè bibere, æque faſtidire? Vigilandum eſt laborandum, à tuis recedendum; à puero contemni, in omnibus deteriori conditione eſſe, in honore, in magiſtratu, in judicio, in negotio quolibet, oportebit. Hæc conſidera; tecumque ſtatue, an his rebus redimere velis animi tranquillitatem, libertatem, conſtantiam. Sin minus, vide ne, ut pueri, nunc philoſophus, mox publicanus, poſt orator, denique Cæſeris procurator fias. Iſta non conſentiunt: unum te oportet hominem, eumque vel bonum vel malum eſſe: aut exercenda tibi ratio & mens eſt, aut, res externæ excolendæ: aut in internis elaborandum, aut in externis: hoc eſt, aut philoſophi tuendus locus, aut hominis plebeji.

1 Ἄνθρωπε πρῶτον ἐπίσκεψαι. *Homo primùm considera.*] Ut palæstræ & luctæ, sic philosophiæ non quemlibet esse idoneum significat: utrique opus esse patientia & corporis & animi. Quibus bonis qui destituatur, umbratilis potius & pugil & philosophus futurus sit, quam verus. [illegible] apparet, homines molles & de[illegible] philosophia: aut potius ad ejicie[illegible] ex animo istam mollitiem adhortatur, & excitat. Ut enim scopum istum à philosophia propositum non attingamus:

Est aliquo prodire tenus, si non datur ultra.

Præstat partem aliquam stultitiæ & vitiositatis abjicere, quam integram utramque retinere. Proponitur ἀπάθεια, boni consulamus μετριοπάθειαν. Præstat moderatè irasci, quam furere, si iræ planè resistere non possis. Hoc idem de aliis quoque affectibus intelligatur. *Wolfius.*

2 Ὁμοίως δυσαρεστεῖν. *Æquè fastidire.*] Refero ad fastidium morosorum hominum, in cibo & potu præsertim. δὶς ἀριστᾶν, bis prandere, videtur ineptum: nisi per alterum prandium, jentaculum intelligatur, κατ' ἀκυρολογίαν. Plato certè epistolâ septimâ, negat quenquam posse fieri sapientem, virtutisque compotem, δὶς τε τῆς ἡμέρας ἐμπιπλάμενον ζῶντα, καὶ μηδέποτε κοιμώμενον μόνον νύκτωρ, qui more Italico & Siculo, bis eodem die impleatur, & noctu nunquam solus dormiat. Quod autem antecedit, δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν· pronomen ταῦτα, sensum ambiguum facit. Sed referendum est ad philosophiam, non ad quinquerciones, quorum exempli gratiâ mentio incidit. Igitur ταῦτα ποιῶν, τὰ τῶν φιλοσόφων, ἢ τοι φιλοσοφῶν· ea quæ philosophorum sunt, sive, si philosopheris. *Idem.*

3 Ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι. *A puero contemni.*] Philosophi utique contemni vulgò solent, pugiles verò sunt admirationi. *Idem.*

4 Ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν. *Redimere animi tranquillitatem.*] Qui turbulentis affectibus, ut ira, metu, cupiditate vehementi, sæpe agitatus, tranquilli animi qualemcunque gustum semel duntaxat ceperit: eum haud dubiè quovis pretio redimendum putabit. Sed subindè oggannit prava consuetudo, animi tranquillitatem negatam esse homini: neque frustra affectandum, quod contingere nequeat, in nullis præsertim, aut rarissimis exemplis: iisque imperfectis, & ideæ philosophicæ nequaquam respondentibus. Proficeremus tamen aliquid, si conaremur, & nervos intenderemus. Id quod in iis cernimus, quos non philosophia, sed fortuna durius & diutius exercuit, quam multa illi ferunt æquis & constantibus animis, quæ alii nullo modo posse ferri existimant? Sed sit illud consuetudine & stupore quodam: philosophica verò æquanimitas ratione moderatrice gloriatur. *Idem.*

5 Ταῦτα οὐ συμφωνεῖ.] Ita plurimæ habent editiones. Wolfius legit malè. ταῦτα ἐν συμφωνεῖ. Sed huic lectioni veram adposuit legendo: ταῦτα οὐ μὴ συμφωνεῖ.

6 Ἕνα δεῖ σε ἄνθρωπον. *Unum te oportet esse hominem.* Verissimum præceptum, ac potius oraculum: cui me ab ineunte ætate non paruisse quantopere pœniteat, dici non potest. Fui modò scholasticus, modò scriba, modò aulicus, modò pædagogus, modò Bibliothecæ præfectus, modò scholæ gubernator: idque eò usque, ut nunc quid sim, penè ipse ignorem. Mirabiliter distrahit varietas, & crebræ mutationes, ingenium. Quod si mihi in uno Philosophiæ studio ab ineunte ætate elaborare licuisset, cui me fuisse natum arbitror: fortasse profecisse-

fecissemus aliquid. Verùm ita cum iis agitur, qui nec ipsi sapiunt, & bonorum doctorumque consiliis in adolescentia destituuntur. Magìs tamen reprehendendi sunt, qui rectè monentibus non obtemperant: & discendi occasione vel non utuntur per socordiam, vel abutuntur ad luxum, nequitiam, & omnis generis malitiam. *Wolfius.*

λζ΄.

[1] Τὰ καθήκοντα ὡς ἐπίπαν ταῖς σχέσεσι παραμετρεῖται. Πατήρ ἐστιν; ὑπαγορεύεται, ἐπιμελεῖσθαι, παραχωρεῖν ἁπάντων, ἀνέχεσθαι λοιδοροῦντος, παίοντος. Ἀλλὰ πατὴρ κακός ἐστι. Μήτι οὖν πρὸς ἀγαθὸν πατέρα φύσει [2] ᾠκειώθης; οὐκ, ἀλλὰ πρὸς πατέρα. [3] ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τοιγαροῦν [4] τὴν τάξιν τὴν σεαυτοῦ πρὸς αὐτὸν, μηδὲ σκόπει τί ἐκεῖνος ποιεῖ, ἀλλὰ τί σοι ποιήσαντι κατὰ φύσιν ἡ σὴ ἕξει προαίρεσις. σὲ γὰρ ἄλλος οὐ βλάψει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς. τότε δὲ ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι. οὕτως οὖν ἀπὸ τοῦ γείτονος, ἀπὸ τοῦ πολίτου, ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ, τὸ καθῆκον εὑρήσεις, ἐὰν τὰς σχέσεις ἐθίζῃς θεωρεῖν.

CAP. XXXVII.

Omni[illegible] [illegible]versum mútuis affectionibus sunt metienda. Pater est? præcipitur, curam ejus agendam, cedendum ei in omnibus; si convicietur, si verberet, ferendum esse. At pater malus est. Nunquid igitur natura cum bono patre conjunctus es? Non, sed cum patre. Frater te lædit? Tu igitur munus tuum erga ipsum tuere: nec, quid ille agat, considera; sed, quibus rebus agendis tuum institutum naturæ futurum sit consentaneum. Te enim alius non lædet, nisi ipse velis. Tum autem læsus eris, cum te lædi existimaris. Sic igitur vicini, sic civis, sic imperatoris officium invenies, si mutuas affectiones spectare consueveris.

[1] Τὰς

[1] Ταῖς σχέσεσι παραμετρεῖται.] Affectiones adhibentur tanquam norma quædam ad officia metienda. Aliàs διαλογίζεται reperiuntur. σχέσεις appellat τὰ πρός τι, ea quæ cum aliquo conferuntur: quare affectiones, quam habitus, vertere malui. *Wolfius.*

[illegible] & verborum sententia b. m. parens [illegible] Persium commentario. *Casaubonus.*

Σχέσιν in genere dicit esse Simplicius ordinem quorundam inter sese ac mutuum respectum: eumque vel à natura institutum, vel voluntate susceptum. Illius exemplum proponit Epictetus in patre, hujus in vicino, cive, imperatore. Sunt enim hæc ex iis, quæ Aristot. τὰ πρός τι appellat, Latini relata; inter quæ est mutua relatio, sive respectus; quem σχέσιν vocant Græci. Vide cap. LXV. *Snecanus.*

[2] Ὠικειώθης, ἀλλὰ πρὸς πατέρα.] Videtur interrogativè legendum ᾠκειώθης, conjunctus es? & addenda negatio, οὐκ ἀλλὰ πρὸς πατέρα. Non, sed cum patre. Sed & hic statim occurrit: Si pater pro hoste se gerit, cur ego me pro filio geram? In promptu est responsio: Aliena improbitas non est imitanda. At difficile est amare hostem: Difficilia, quæ pulchra. At ista laude carere malo. Tuo utique malo. Quem verò fructum ex alienæ improbitatis imitatione capis? Nullum, opinor: atque utinam non impietatis etiam, aut certè neglecti officii condemneris. Animi tranquillitate omnino carebis, morsu conscientiæ non carebis. *Wolfius.*

[3] Ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τὴν σεαυτοῦ τάξιν τήρει πρὸς αὐτόν, &c. *Frater te lædit? Tu igitur munus tuum erga ipsum tuère.*] Parum abest, quin hic exclamem, ô Sancte Epictete! Nam merum mel Christianum tua verba redolent, conveniuntque prorsus cum illis, quæ ipse Christus Matth. 18. 21. & aliis locis protulit.

[4] Τὴν πρᾶξιν.] Imo τὴν τάξιν (*ordinem*) ut Simplicius & *Paraphr.* nec est dubitandi locus. *Casaubonus.*

λή.

Τῆς περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ἐστιν. ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτῶν ἔχειν, [1] ὡς ὄντων, καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατεταχέναι, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ εἴκειν πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς [2] ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπι-

CAP. XXXVIII.

Religionis erga deos immortales præcipuum illud esse scito, rectas de eis habere opiniones: ut sentias, & esse eos, & benè justèque administrare universa: parendum esse eis, & omnibus iis, quæ fiant, acquiscendum: & sequenda ultrò, ut quæ à mente præstantissima

ἐπιτελουμένοις. οὕτω γὰρ οὔτε [3] μέμψῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς, οὔτε ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελούμενος. [4] ἄλλως τε οὐχ οἷόν τε τοῦτο γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἀποστῇς τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις θῇς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς, ἄν γέ τι ἐκείνων ὑπολάβῃς ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη, ὅταν ἀποτυγχάνῃς ὧν θέλῃς, καὶ περιπίπτῃς οἷς μὴ θέλῃς, μέμψασθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους. πέφυκε γὰρ πρὸς τοῦτο πᾶν ζῶον, τὰ μὲν βλαβερὰ φαινόμενα, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, φεύγειν καὶ ἐκτρέπεσθαι. τὰ δὲ ὠφέλιμα, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, μετιέναι καὶ [5] τεθηπέναι. ἀμήχανον οὖν, βλάπτεσθαί τινα οἰόμενον, χαίρειν τῷ δοκοῦντι βλάπτειν. ὅθεν καὶ τὸ τῇ βλάβῃ χαίρειν ἀδύνατον. [6] ὅθεν καὶ πατὴρ ὑπὸ υἱοῦ λοιδορεῖται, ὅταν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν εἶναι, τῷ παιδὶ μὴ μεταδιδῷ. [7] καὶ Πολυνείκην καὶ Ἐτεοκλέα

τοῦτο

regantur. Sic enim nec incuſabis eos unquam, nec ab eis negligi te conquereris. Aliter autem id fieri nequit, quam ſi iis, quæ in poteſtate noſtra non ſunt, relectis, [illegible] bona quam mala in iis, quæ in nobis ſita ſunt, collocaris. Nam ſi quid illorum ſenſeris eſſe bonum aut malum, aliter certè fieri non poterit, quin cum iis fruſtratus fueris quæ velles, & in ea, quæ nolles, incideris, & culpes & oderis illarum rerum auctores. Illud enim natura eſt inſitum omni animantium generi, ut ea quæ nocitura videantur, eorumque cauſas fugiant & averſentur: contrà, utilia, & cauſas eorum, perſequantur & admirentur. Nulla igitur ratio eſt, ut his, qui noceri ſibi putat, eo lætetur, quod nocere videatur: unde etiam, ipſo damno ut gaudeat, fieri nequit. Hinc fit, ut & patri filius convitietur, cum ea, quæ in bonis habentur, filio non impertierit: & illud eſt quod inter Eteoclem & Polyni-

cem

τοῦτο πολεμίους ἀλλήλοις ἐποίησε, τὸ ἀγαθὸν οἴεσθαι τὴν τυραννίδα. διὰ τοῦτο ὁ γεωργὸς λοιδορεῖ τοὺς θεοὺς, διὰ τοῦτο ὁ ναύτης, [illegible]ος, διὰ τοῦτο οἱ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἀπολλύντες. [8] Ὅπου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. Ὥστε ὅστις ἐπιμελεῖται τοῦ ὀρέγεσθαι ὡς δεῖ, καὶ τοῦ ἐκκλίνειν, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ τῆς εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. σπένδειν δὲ, καὶ θύειν, καὶ ἀπάρχεσθαι [9] κατὰ τὰ πάτρια, [10] ἑκάστοις προσήκει, [11] καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως, μηδὲ ἀμελῶς, μηδὲ γλίσχρως, μηδὲ ὑπὲρ δύναμιν.

cem bellum concitarit, quod bonum existimabant imperium. Hac de causa Deos execratur agricola, ob hoc nauta, ob hoc mercator, ob hoc ii, qui liberos & uxores amittunt. Nam ubi utilitas, ibi etiam est pietas. Quamobrem qui id dat operam, ut sic & appetat & aversetur, quemadmodum decet; is eâdem operâ & pietati dat operam. Libandum autem & sacrificandum, & offerendæ primitiæ sunt unicuique, ritu patrio: castè, non luxuriosè, nec indiligenter, nec sordidè, nec supra facultates.

1 *Ὡς ὄντων καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως.*] Planè eadem sententia in Epist. ad Heb. XI. 6. Πιστεῦσαι δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι ἐστὶ (Epict. ὡς ὄντων eodem verbo:) καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης (in quo δικαιοσύνη ejus versatur) γίνεται: hoc tantum discrimine, quod Epictetus pro fastigio habet, quod Sanctus Apost. pro fundamento: quæ tamen eodem fermè redeunt; & ἀρχὴ (ut in istis, ἀρχὴ τῆς σοφίας, &c.) utrumque complectitur. *Casaubonus.*

2 *Ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης.*] Wolfius, præter hanc lectionem, habet: ἐπὶ τῆς ἀρίστης γνώμης.

3 *Μέμψῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς.*] Suæ editioni Wolfius adscripsit: μέμψῃ ποτὲ τοὺς θεούς. Sed eodem res redit; siquidem deponens illud μέμφομαι *incuso, reprehendo* apud classicos auctores cum genitivo, dativo & accusativo constructum reperiatur.

4 *Ἄλλως τε.*] Meliorem lectionem Wolfius textui inseruit, scilic. ἄλλως δέ.

5 *Τεθηπέναι.*] Est infinitivus præter. med. verbi θήπω. *Stupeo, cum stupore admiror.* Duo tantum hujus

hujus verbi tempora in usu sunt, præt. medium, & Aoristus secund. Sed præteritum illud sæpius pro præsenti usurpatur, quemadmodum etiam hoc loco ab interprete vertitur. Sed Wolfius pro varia lectione habet, *τεθαυμακέναι* à *θαυμάζω* *in admiratione habeo.*

6 Ὅθεν.] Wolfius contendit debere legi ἔνθεν.

7 Καὶ Πολυνείκην, καὶ Ἐτεοκλέα τοῦτο πολεμίους, &c. *Et illud est quod inter Eteoclem & Polynicem bellum concitarit.*] Consule Pausaniam, qui lib. nono totam horum fratrum historiam copiosè explicat.

8 Ὅπου τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. *Ubi utilitas, ibi pietas.*] O admirabilem sententiam, atque adeò in speciem impiam! sed ità tractatam, ut & humani animi simulationem retegat, & religioni vix quicquam possit magis esse consentaneum. *Wolfius.*

Illustris sententia, qua nihil unquam gravius aut verius ex Phœbi cortina: ut nos alibi fusè disputavimus; & quæ de *filiali* cultu, *mercenario* opposito, vulgò jactantur, meras esse *τερατολογίας* & *λογομαχίας* ex ambiguitate verbi *mercedis* & *utilis* ortas, planum fecimus. *Casaubonus.*

9 Κατὰ τὰ πάτρια. *Ritu patrio.*] Cùm pietas in animo posita sit, de cerimoniis non magnopere putat esse laborandum. Quod si nostro sæculo persuaderi posset, tranquillius viveretur. Persuaderi autem posset, si potius è religione vivere, quam de religione disputare studeremus: si veritatis cupidiores essemus quam vanitatis, hoc est, ambitionis, æmulationis, avaritiæ, ultionis, & si quæ sunt aliæ pestes animorum. *Wolfius.*

Κατὰ τὰ πάτρια. *Patrio ritu.*] Dormitas mi Epictete! Non jam Philosophum, sed Politicum agere videris. Politici enim ubique terrarum patrios ritus, id est ejusmodi religionem & ceremonias amplecti jubent, quæ supremæ potestatis auctoritate constitutæ sunt. Si tibi vita degenda sit sub Turcarum, Pontificiorum vel Reformatorum imperio, aucto[illegible] eam e[illegible] prontearis, quam suprem[illegible] majestas ibi confirmavit atque sancivit. Ast sincerus Philosophus in sanctissimo gravissimoque religionis negotio non aliorum auctoritatem, sed veritatem e recta ratione deductam amplectitur. Quia Socrates patrios ritus rejecit, καὶ τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ, ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν mutare recusavit, à Politicis venenô extinctus est. Sed longè aliter se res habet cum Christiana religione, quæ pias fraudes non admittit, & in qua externa professio cum interna convenire necesse habet, jubetque ut Deum colamus non secundum patrias leges, sed secundum illas, quas in verbo suo nobis præscripsit.

10 Ἑκάστοις. *Unicuique.*] Aliàs ἑκάστοτε, quovis tempore. *Wolfius.*

Wolfius pro varia lectione suæ editioni ἑκάστοτε adjunxit. Omnes quas vidi editiones habent ἑκάστοις, excepta Salmasiana, quæ sola ἑκάστῳ habet.

11 Καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως.] Intelligerem pro εἰλικρινῶς, καὶ μὴ ὑποκεκριμένως, ex animo, & non simulatè: ni Simplicius scriberet, τὸ ἐπισεσυρμένον μεταλαμβάνει τινὸς ἐκ τοῦ ἐδάφους ἀκαθαρσίας. Id quod attrahitur, sordibus à solo contaminatur. Eo igitur auctore, hoc loco frugalitas luxui, aut mundities sordibus opponitur. *Wolfius.*

λθ'.

λθ'.

Ὅταν μαντικῇ προσίῃς, μέμνησο, ὅτι μὲν, ὡς ἀποβήσεται, οὐκ οἶδας, ἀλλὰ ἥκεις ὡς ἀπὸ [illegible]σόμενος. Ὁποῖον δέ τι ἐστὶν, ἐλήλυθας εἰδὼς, εἴπερ εἶ φιλόσοφος. εἰ γὰρ ἐστί τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πᾶσα ἀνάγκη μήτε ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι, μήτε κακόν. μὴ φέρε οὖν πρὸς τὸν μάντιν, ὄρεξιν ἢ ἔκκλισιν· εἰ δὲ μὴ, τρέμων αὐτῷ προσελεύσῃ. ἀλλὰ διεγνωκὼς, [1] ὅτι πᾶν τὸ ἀποβησόμενον, ἀδιάφορον, [2] καὶ οὐδὲν πρὸς σέ· ὁποῖον δ' ἂν ᾖ, (ἔσται γὰρ αὐτῷ χρήσασθαι καλῶς,) καὶ τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει. Θαῤῥῶν οὖν, ὡς ἐπὶ συμβούλους ἔρχου τοὺς θεούς· καὶ λοιπὸν, ὅταν τι συμβουλευθῇ, [3] μέμνησο, τίνας συμβούλους παρέλαβες, καὶ τίνων παρακούσεις ἀπειθήσας. ἔρχου δὲ ἐπὶ τὸ μαντεύεσθαι, καθάπερ ἠξίου Σωκράτης, ἐφ' ὧν ἡ πᾶσα

CAP. XXXIX.

Ad vatem acceſſurus, memento, te negotii eventum ignorare; ſed ea de cauſa adeſſe, ut eum è vate cognoſcas. Quale autem id eſſet, utique, cum venires, ſciviſti, ſiquidem philoſophus fueris. Nam ſi ex eorum numero fuerit, quæ in noſtra poteſtate non ſunt: nec bonum eſſe, neque malum, omninò eſt neceſſe. Noli igitur ad vatem afferre vel appetitionem, vel averſationem: alioqui tremens eum accedes. Sed illud conſtitutum eſſe oportet, nihil inter quemvis eventum intereſſe: neque ad te attinere eum, cujuſcúmque modi ſit: licere enim eo rectè uti; neque in eo tibi fore quempiam impedimento. Magno igitur animo deos, ut conſiliarios, accedito. Deinde, ſi quid conſilii datum fuerit, memento, quos in conſilium adhibueris: & quorum, niſi parueris, auctoritatem ſis necleçturus. Sic autem ad oraculum accipiendum accedito, quemadmodum Socrati placebat;

πᾶσα σκέψις τῆς ἀναφορὰν εἰς τὴν ἔκβασιν ἔχει· καὶ ὅτε ἐκ λόγου, ὅτε ἐκ τέχνης τινὸς ἄλλης, ἀφορμαὶ δίδονται πρὸς τὸ συνιδεῖν τὸ προκείμενον. Ὥστε ὅταν δέῃ συγκινδυνεῦσαι φίλῳ, ἢ πατρίδι, μὴ μαντεύεσθαι, εἰ συγκινδυνευτέον. καὶ γὰρ ἂν προείπῃ σοι ὁ μάντις, φαῦλα γεγονέναι τὰ ἱερά, δῆλον ὅτι ὁ θάνατος σημαίνεται, ἢ πήρωσις μέρους τοῦ σώματος, ἢ φυγή. [4] ἀλλ' ἔνι λόγος, [5] καὶ (σὺν τούτοις παρίστασθαι) τῷ φίλῳ καὶ πατρίδι συγκινδυνεύειν. τοιγαροῦν τῷ μείζονι μάντει πρόσεχε τῷ Πυθίῳ, ὃς [6] ἐξέβαλε τοῦ ναοῦ τὸν οὐ βοηθήσαντα ἀναιρουμένῳ τῷ φίλῳ.

bat; iis videlicet de rebus, quarum tota consideratio refertur ad eventum, & in quibus nec ex ratione, nec ex arte alia suppetunt occasiones, ad id quod propositum erit, considerandum. Cum igitur vel amicus, vel patria cum periculo defendenda erit; noli consulere vatem sine defendendi? Nam si tibi vates prædixerit, exta infausta esse: mortem significari constet, aut alicujus membri truncationem, aut exilium. Sed ratio tamen subest, & cum his illud etiam conjungitur: una cum amico & patria periculum esse adeundum. Quamobrem ad majorem venito vatem Pythium: qui templo ejecit eum, qui amico in vitæ periculo non succurrisset.

[1] Ὅτι πᾶν τὸ ἀποβησόμενον ἀδιάφορον. *Quicquid eventurum sit, id esse indifferens.*] Hoc est, neque bonum neque malum per se, sed pro utentis animo vel bonum vel malum. Veteres Stoici res corporeas & externas, non bona & mala, ut cæteri mortales, sed προηγμένα producta, prælata: & ἀποπροηγμένα rejecta, improbata nominârunt, ἀδιαφορίαν Aristoni, Pyrrhoni & Heryllo tribuit Cicero, quos rerum aliquem delectum reliquisse negat. In horum igitur sententiam inclinâsse videtur hîc Epictetus. *Wolfius.*

[2] Καὶ οὐδὲν πρὸς σε· ὁποῖον δ' ἂν ᾖ (ἔσται γάρ.] Græca non bene coherent, nisi ita connectas: καὶ οὐδὲν πρὸς σε, ὁποῖον ἄν· ἔσται γὰρ αὐτῷ χρῆς· καλῶς, καὶ τοῦτο, &c. sublata parenthesi: vel si quis malit; ita: Ὁποῖον δ' ἂν ᾖ, ἔσται αὐτῷ χρῆς· καὶ τοῦτο, &c. *Casaubonus.*

3 Μέμνη-

3 Μέμνησο τίνας συμβούλους παρέλαβες. *Memento quales in consilium adhibueris.*] Necesse est vatum, augurum, aruspicum magnam fuisse in divinando solertiam. Alioqui enim prædictiones eorum, vir tantâ gravitate, pro divinis responsis non habuisset. *Wolfius.*

[illegible] habet: Ἀλλ' ἑνὶ λόγῳ (& pro [illegible] ne adscripsit; ἑνὶ λόγῳ.) Et ita [illegible]que Casauboniana & aliæ. In Salmasiana autem & item aliis legitur: Ἀλλ' ἢ ἑνὶ λόγῳ. Præstantiorem [illegible]ionem eligat lector.

5 Καὶ σὺν τούτοις παρίστατη.] Wolf. *& cum his etiam conjungitur.* Polit. *teque confirmabit:* quæ valde frigent. Omninò scribendum, ἀλλ' ἑνὶ λόγος ὁ σὺν τούτοις παρίστασθαι τῷ φίλῳ, καὶ πατρίδι συγκινδυν. id est, *Ratio autem suadet etiam cum his* (i. e. utcunque hæc subeunda [illegible]nt: θάνατος; πήρωσις; φυγή;) [illegible] tamen *opitulari periclitanti: & cum patria discrimen adire, &c.* Ex omnibus qui mihi visi sunt Epicteti interpretibus, unus *Duvairius*, vir undequaque præstantiss. hunc sensum subodoratus est, dum vertit. *La raison neantmoins vous persuadera, que quand tout cela devroit estre, &c.* Ad rem autem quod attinet ipsam, multa in hanc sententiam Cato apud Lucanum, lib. IX. præclarè, ut virum verè Stoicum decebat: qui etiam Ammonis oraculum, de eventu belli Civilis, cum ejus consulendi facultas oblata esset, & suaderent socii, consulere recusavit, quod eventum, seu *successum* rerum, ad sapientem, qui sola ratione, (nos Christiani *conscientia*, diceremus:) niteretur, ullo modo pertinere negaret. O fidem, Christiano dignam; sed in Christianis inventu raram! *Casaubonus.*

6 Ἐξέβαλε τοῦ ναοῦ.] Historia est apud Simplicium. *Wolfius.*

μ'.

Τάξον τινὰ ἤδη χαρακτῆρα σαυτῷ, καὶ τύπον, ὃν φυλάξεις [1] ἐπί τε σεαυτοῦ ὢν, καὶ ἀνθρώποις ἐντυγχάνων.

CAP. XL.

Præscribe jam tibi formam quandam, & legem, quam custodias: quamque & ipse tecum, & in congressibus hominum observes.

1 Ἐπί τε σαυτοῦ ὤν.] Id est, μόνος ὁ κατ' ἰδίαν· cùm solus, & ipse tecum es, hoc est, cum nullis distringeris alienis cogitationibus. *Wolfius.*

μα'.

Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔστω, ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δι' ὀλίγων. σπανίως δέ ποτε, [1] καιροῦ παρα-

CAP. XLI.

Ac majori quidem ex parte silentium præstetur: aut necessaria dicantur, eaque paucis. Rarò autem,

παραχολυθῦντος, ὄπι το λέγειν τι ἥξομεν, ἀλλὰ περὶ ὐδενὸς τ῀ τυχόντων. μὴ περὶ μονομάχων, μηδὲ ἱπποδρομιῶν, μὴ περὶ ἀθλητῶν, μὴ περὶ βρωμάτων ἢ πομάτων τῶν ἑκασταχοῦ λεγομένων· μάλιστα δὲ, μὴ περὶ ἀνθρώπων λέγοντες, [2] ἢ ἐπαινῦντες, ἢ συγκρίνοντες.

autem, cum se obtulerit occasio, ad dicendum veniemus: sed non quidvis dicemus: non de gladiatoribus, non de ludis Circensibus, non de pugilibus, non de [illegible] bus, quæ res passim incul[illegible] cantur. In primis autem de hominibus cum verb[a] fiunt, ne eos vel laudem[us] vel comparemus, caveatur.

1 Καιρῦ παραχολυθῦντος. *Tempore comitante.*] Rectius παρακαλῦντος, advocante, hortante. *Wolfius.*

2 Ἢ ἐπαινῦντες, ἢ συγκρίνοντες. Ἂν μὲν οἷός τε ῇς.] Recte hæc connectunt tum Simplic. tum *Paraphrastes*. Sed *Paraphrastes* paucis insertis, sine quibus vix constat cohærentia: (an & *Enchiridio* quondam genuina?) Εἰ δ' ἄλλοι τῶν τοιύτων ἄρξονται, &c. *Casaubonus.*

μβ'.

Ἂν μὲν ὖν οἷός τε ῇς, μέταγε τοῖς σοῖς λόγοις τὺς τ῀ συνόντων ἐπὶ τὸ πρέπον. [1] εἰ δὲ ἐν ἀλλοφύλοις ἀποληφθεὶς τύχοις, σιώπα.

CAP. XLII.

Quod si potes, familiarium tuorum sermones tuis sermonibus eo, quo decet, traducito. Sin à peregrinis circumventus fueris, taceto.

1 Ἐν ἀλλοφύλοις ἀποληφθεὶς τύχοις. *A peregrinis circumventus.*] τὺς ἀλλοφύλυς τοῖς οἰκείοις opponit: & eos intelligit homines, quos pro autoritate monere non licet. *Wolfius.*

Ἐι δὲ ἐν ἀλλοφύλοις.] Wolf. *peregrinos*. Politianus, *extraneos*: quod scopo auctoris, & Simplicii expositione melius convenit. *Casaubonus.*

μγ'.

Γέλως μὴ πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς, μηδὲ ἀνειμένος.

CAP. XLIII.

Risus ne sit multus, nec ob multa, nec effusus.

μδ'.

μδ´.

[1] Ὅρκον παραίτησαι, εἰ μὲν οἷόν τε, εἰς ἅπαν. εἰ δὲ μὴ, ἐκ τῶν ἐνόντων.

[1] Ὅρκον παραίτησαι.] Ita ha- [illegible] vidi editiones, excepta Plantiniana, in qua mendosè legitur: ὅρκον παραίτησε.

CAP. XLIV.

Jusjurandum recusa, si fieri potest, omnino: sin minus, quantum potes.

με´.

Ἑστιάσεις [1] τὰς ἔξω καὶ ἰδιωτικὰς διακρούου. ἐὰν δέ ποτε γίνηται καιρὸς, ἐντετάσθω σοι [2] προσοχὴ, μήποτε ἄρα ὑπορρυῇς, εἰς ἰδιωτισμόν. ἴσθι γὰρ, ὅτι, ἐὰν ὁ ἑταῖρος ᾖ μεμολυσμένος, καὶ τὸν συνανατριβόμενον αὐτῷ μολύνεσθαι ἀνάγκη, κἂν αὐτὸς ὢν τύχῃ καθαρός.

[1] Τὰς ἔξω καὶ ἰδιωτικάς.] τὰς ἔξω, scilicet τοῦ ἰδίου οἴκου, foris extra tuas ædes, τὰς ἰδιωτικὰς, τὰς ἀφιλοσόφους, convivia plebeiorum hominum inerudita, quæ nihil cum philosophia commune habent, nec commercii quicquam. *Wolfius.*

CAP. XLV.

Convivia externa & popularia devita. Sed si quando tulerit occasio, animadversio excitetur, ne forte in vulgarem consuetudinem prolabaris. Scito enim, si sodalis pollutus fuerit, eum etiam, quem is attigerit, necessario pollui, etsi purus ipse fuerit.

[2] Προσοχή. *Animadversio.*] Legebant Wolfius & Plant. editionis præfectus προσδοχή. Veram tamen lectionem, quam in omnibus vulgatis reperies, suis editionibus adposuerunt.

μς´.

Τὰ περὶ τὸ σῶμα [1] μέχρι τῆς χρείας ψυχῆς παραλαμβάνειν· οἷον τροφὰς, πόμα, ἀμπεχόνην, οἰκίαν, οἰκετίαν. τὸ δὲ πρὸς δόξαν, ἢ τρυφὴν, ἅπαν περίγραφε.

CAP. XLVI.

Quæ corpori serviunt, eatenus adhibeantur, quatenus animo sunt usui: veluti cibi, potus, amictus, ædes, servitium. Quicquid autem ad ostentationem aut delicias attinet, repudiato.

1 Μέχρι τῆς χρείας [ψυχῆς.] Quæ corpori neceſſaria ſunt, ea animo quoque ſervire, quatenus ipſum corpus animi inſtrumentum, & miniſter eſt, (aut certè ita debet) dici poſſe non nego. Remotius tamen id hic fuerit & aliis opinor uſus fuiſſet verbis, ſi id voluiſſet Epictetus. *Paraphraſtes* exertiſſimè, χρ. ψιλῆς non ψυχῆς; & ita Simplicium quoque legiſſe, Commentarius ipſius fidem facit. Ut cum dicit, τὰ πρὸς χρείαν αὐτῷ (σώματι ſcil.) μόνον παραφέροντας, & ſimilia, τὴν χρείαν ad corpus ſemper referens: de anima autem quæ iſtis utatur, ne verbo quidem. Erat in hac editione, μέχρ. χρ. τῆς ψ. quod tanto vi[...] lectio[...]ſius. *Caſaubonus.*

μζ.

Περὶ ἀφροδίσια εἰς δύναμιν πρὸ γάμου καθαρευτέον. ἁπτομένῳ δὲ, ὡς νόμιμόν ἐστι, μεταληπτέον. μὴ μέν τοι ἐπαχθὴς γίνου [1] τοῖς χρωμένοις, [2] μηδὲ ἐλεγκτικός· μηδὲ πολλαχοῦ τὸ, ὅτι αὐτὸς οὐ χρῆ, παράφερε.

Cap. XLVII.

Are venerea, quan[tum] fieri poteſt, antè nuptias purus eſto: Sin attegris, ea legitimè utendum. Ne tamen iniquus ſi iis, qui illa utuntur, neque eos arguas: neque paſſim jactas, te e[o] non uti.

1 Τοῖς χρωμένοις.] Hinc ἡ χρῆσις ſimpliciter interdum pro re venerea: ut in *Problemat.* Alex. Aphr. de Eunuchis φαντάζοντας τὴν χρῆσιν. *Caſaubonus.*

2 Μηδὲ ἐλεγκτικός. *Ne ſis objurgator.*] Chriſtiana charitas, & peccantes argui, & contumaces vitari jubet. *Wolfius.*

μη.

Ἐὰν τίς σοι ἀπαγγείλῃ, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει, μὴ ἀπολογοῦ πρὸς τὰ λεχθέντα· ἀλλ᾽ ἀποκρίνου, ὅτι ἠγνόει γὰρ τὰ ἄλλα προσόντα μοι κακὰ, ἐπεὶ οὐκ ἂν ταῦτα μόνα ἔλεγεν.

Cap. XLVIII.

Si quis nunciârit, quendam tibi maledicere: ne refuta quæ dicta ſunt, ſed reſponde. Eum neſciſſe cætera tua vitia, nam alioqui non illa ſola fuiſſe dicturum.

μθ'.

μθ'.

Εἰς τὰ θέατρα τὸ πολὺ παριέναι, οὐκ ἀναγκαῖον· εἰ δέ ποτε καιρὸς εἴη, μηδενὶ σπουδάζων φαίνου ἢ σεαυτῷ· τοῦτ' ἔστι, θέλε γίνεσθαι μόνα τὰ γινόμενα, καὶ νικᾶν μόνον τὸν νικῶντα. οὕτω γὰρ οὐκ ἐμποδισθήσῃ. [1] βοῆς δὲ καὶ τοῦ ἐπιγελᾶν τινι, ἢ ἐπὶ πολὺ ἐπικινεῖσθαι, παντελῶς ἀπέχου· καὶ μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι, μὴ πολλὰ περὶ τῶν γινομένων διαλέγου, ὅσα μὴ φέρει πρὸς τὴν σὴν ἐπανόρθωσιν. ἐμφαίνεται γὰρ ἐκ τοῦ τοιούτου, [2] ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν.

CAP. XLIX.

Theatra frequentare non est necesse: sed si quando tempus tulerit, te nulli nisi tibi ipsi studere appareat, hoc est, ea duntaxat fieri velis, quæ fiunt: & eum solum vincere, qui vincit. Sic enim non impedieris. Clamore autem, aut irrisione, aut longiore commotione, penitus abstineto. Ac post discessum, ne multum de iis, quæ acciderant, disputa, cum nihil ad tui correctionem faciant. Alioqui ex hoc apparebit, te spectaculum esse admiratum.

[1] Βοῆς δὲ καὶ τοῦ ἐπιγελᾶν τινι, ἢ ἐπικ.] Aberant hæc à Politiani codice, ut puto: ab ejus certè versione absunt. Wolf. *cum irrisione; aut longiore commotione.* Obscurè, partim; & partim, falsò: Simplicius optimè singula; quem debuit Wolfius, hic quidem certè, sequi. Ita erant tum mores. Plin. in Epist. lib. 5. 17. *Non labia diduxerunt: non moverunt manum: non denique assurrexerunt, saltem lassitudine sedendi.* Hoc ille de recitatione: cui cum theatris & spectaculis multa communia; & inde derivata. *Casaubonus.*

[2] Ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν. *Te spectaculum esse admiratum.*] Hoc est animo esse levi, & futilium rerum studioso. Horatius:

Nil admirari, prope res est una Numici,
Solâque quæ possit facere & servare beatum. Wolfius.

ν'.

[1] Εἰς ἀκροάσεις τινῶν μὴ ἧκε, μηδὲ ῥᾳδίως πάρειθι. Παρὼν δὲ, τὸ σεμνὸν, καὶ εὐσταθὲς, καὶ ἅμα ἀνεπαχθὲς, φύλασσε.

CAP. L.

Ad recitationes ne veni, neque facile accede. Sin accesseris, gravitatem & constantiam tuêre : [illegible] cui [illegible] molestus.

1 Εἰς ἀκροάσεις τινῶν μὴ ἧκε.] Recte τινῶν· & modeste : Erant enim ἀκροάσεις seu διαλέξεις τῶν φιλοσόφων maximè ; ejusdem plane argumenti, excepris fidei mysteriis, cujus & *conciones*, seu *prædicationes* hodieque (& utinam non pejores hodiernæ multæ :) nostræ : quod ex iis quæ etiam nunc supersunt, Dionis, aliorumque facile quivis intelligat. τινῶν igitur hic, id est, ἐπιδεικτικῶν, qui ad solam ingenii & eloquenriæ ostentationem, & captandum plausum reci[illegible]bant : quales, *Rhetores*, & *Poëtæ* ; ut Simplicius exponit. Pro ἧκε, quod redundare videtur hic, conjiciat fortasse aliquis εἰκῇ : Sed Simplicius non agnoscit ; & simplicior sic oratio, quæ Epictetum non decet. *Casaubonus.*

να'.

Ὅταν τινὶ μέλλῃς συμβάλλειν, καὶ μάλιστα τῶν ἐν ὑπεροχῇ δοκούντων, πρόβαλε σεαυτῷ, [1] τί ἂν ἐποίησεν ἐν τούτῳ Σωκράτης ἢ Ζήνων. καὶ οὐκ ἀπορήσεις τοῦ χρήσασθαι προσηκόντως τῷ ἐμπεσόντι.

CAP. LI.

Cum aliquid negotii tibi futurum est cum aliquo, ex proceribus præsertim, ipse tibi proponito, quid in re facturus fuisset Socrates, aut Zenon. Ita fiet, ut te ratio non deficiat, qua id, quod objectum fuerit, ritè administres.

1 Τί ἂν ἐποίησεν ἐν τούτῳ Σωκράτης. *Quid in eo fecisset Socrates ?*] Id ex utriusque dictis & factis colligere licet, quoniam scripta neutrius habemus. Sed nisi eruditione & constantia utriusque præditus fueris, malè tibi vertet inepta imitatio : & fortassis nè illi quidem ubique decorum conservârunt. *Wolfius.*

νβ'.

Ὅταν φοιτᾷς πρός τινος τ̃ μέγα δυναμένων, πρόβαλλε, ὅτι ὐχ [illegible] ὅτι ἀποκλεισθῇ, [1] ὅτι ἐκτιναχθήσονταί σοι αἱ θύραι, ὅτι ὐ φροντιεῖ σ̃. κἂν [illegible] τύτοις ἐλθεῖν καθήκῃ, φέρε τὰ γινόμενα, καὶ μηδέ ποτε εἴπῃς, αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν, ὅτι οὐκ ἦν τοσῦτον· ἰδιωτικὸν γὰρ, καὶ [2] διαβεβλημένυ πρὸς τὰ ἐκτός.

CAP. LII.

Cum ad magnatum aliquem iturus es, proponito tibi, fore ut eum domi non invenias, ut inclusus sit, ut occludantur tibi fores, ut ille te negligat. Quod si hoc rerum statu venire decuerit, ea feras quæ fiunt: neque ipse unquam tecum dicas, non fuisse tanti. Id enim plebeium est, & ejus qui res externas calumnietur.

[1] Ὅτι ἐκτιναχθήσονταί σοι αἱ θύραι.] Sententia satis aperta est. Quid verò si ἐπιτιναχθήσονταί σοι legatur? occludentur tibi fores cum impetu, per contemptum scilicet & indignationem. Aut est hypallage; pro, σὺ ἐκτιναχθήσῃ τῶν θυρῶν, ejicieris foribus. Argentinensis codex habet, ὅτι οὐκ ἐκτιναχθήσονταί σοι, pro ἀνοιχθήσονται. Et paulò post, pro διαβεβλημένον πρὸς τὰ ἐκτὸς, habet διαπεπλησμένυ· alterum percelli, alterum criminari significat. Ego mallem καταβεβλημένυ, ejus qui projectus sit ad res externas, qui humi sit abjectus, & rerum externarum mancipium: qui hujusmodi frustrationes æquo ferre animo non didicerit, & contemnere. *Wolfius.*

[2] Καὶ διαβεβλημένυ πρὸς τὰ ἐκτός.] Wolf. *qui res externas calumnietur.* Polit. *quæ externa sunt calumniari.* Non legerant fortasse Philostratum, apud quem διαβάλλεσθαι; pro ἀπεχθάνεσθαι, seu *odia habere*, singulis fere paginis; ut & b. m. parenti in Strabonem rectè notatum. & hinc forte Διάβολος; ut Hebræo שָׂטָן ad amussim respondeat. Alia quoque apud Herodotum notione, quæ nec ipsa vulgo nota: sed non hujus ista loci. *Casaubonus.*

νγʹ.

Ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἀπέστω τὸ τινὰ τῶν ἑαυτοῦ ἔργων ἢ κινδύνων ἐπὶ πολὺ καὶ ἀμέτρως μεμνῆσθαι. οὐ γὰρ ὡς σοὶ ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σῶν κινδύνων μεμνῆσθαι, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σοι συμβεβηκότων ἀκούειν.

CAP. LIII.

In familiaribus congressibus ab sit facinorum aut periculorum tuorum prolixa & immodica commemora[illegible] tibi[illegible]ucundum est tuorum certaminum meminisse, sic & aliis suave est, ea quæ tibi acciderunt, audire.

νδʹ.

Ἀπέστω δὲ καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν. [1] ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος [2] εἰς ἰδιωτισμὸν, καὶ ἅμα ἱκανὸς τὴν αἰδῶ τὴν πρός σε τῶν πλησίων ἀνιέναι.

CAP. LIV.

Absit illud etiam, ne risum moveas. Nam is ejusmodi locus est, è quo proclivis fit in plebejum morem lapsus: eamque vim habet, ut tui observantiam facile apud familiares diminuat.

1 Ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος. *Lubricus enim locus.*] Wolf. de Epicteto optimè meritus ex quodam codice habet: ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τρόπος. Id est: *Lubricus enim modus.*

2 Εἰς ἰδιωτισμόν. *In plebejum morem.*] Vide finem capitis XXXVI; ubi auditorem suum Epictetus longè semotum esse vult à loco & ordine hominis plebeji. Inspiciatur & cap. LXXI. in quo, στάσις & χαρακτὴρ ἰδιώτου describitur. *Snecanus.*

νεʹ.

Ἐπισφαλὲς δὲ, καὶ τὸ εἰς αἰσχρολογίαν προελθεῖν. ὅταν οὖν τι συμβῇ τοιοῦτον, ἂν μὲν εὔκαιρον ᾖ, [1] ἐπίπληξον τῷ προελθόντι· εἰ δὲ μὴ, τῷ

γε

CAP. LV.

Periculosum est etiam, ad orationis obscœnitatem progredi. Cum igitur tale quippiam inciderit: aut (si feret opportunitas) objurgabis eum qui sermonem illum injecerit: aut

taci-

γε ἀποσιωπῆσαι, καὶ ἐρυθριᾶσαι, καὶ σκυθρωπῆσαι, δῆλος γίνου δυσχεραίνων τῷ λόγῳ.

... te saltem, & rubore vultuque ostendes, eam orationem tibi displicuisse.

[1] Ἐπίπληξον τῷ προελθόντι.] προελθόντι, scilicet εἰς αἰσχρολογίαν.

νς'.

Ἐὰν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, [1] φύλασσε σεαυτὸν, μὴ συναρπασθῇς ὑπ' αὐτῆς· [2] ἀλλ' ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀναβολήν τινα παρὰ σεαυτῷ λάβε· ἔπειτα μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων. καθ' ὅν τε ἀπολαύσεις τῆς ἡδονῆς, καὶ καθ' ὃν ἀπολαύσας, ὕστερον μετανοήσεις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ λοιδορήσῃ· καὶ τούτοις ἀντίθες, ὅπως [3] ἀποσχόμενος χαιρήσεις, καὶ ἐπαινέσεις αὐτὸς σεαυτόν. ἐὰν δέ σοι καιρὸς φανῇ ἅψασθαι τοῦ ἔργου, πρόσεχε, [4] μὴ νικήσῃ σε τὸ προσηνὲς αὐτοῦ, καὶ ἡδὺ, καὶ ἐπαγωγόν· ἀλλ' ἀντιτίθει, πόσῳ ἄμεινον τὸ [5] συνειδέναι σεαυτῷ, ταύτην τὴν νίκην νενικηκότι.

CAP. LVI.

Si voluptatis alicujus imaginem animo conceperis, moderare tibi, ne ab ea movearis: sed & rem examina, & tibi ipse deliberandi præbe spatium. Deinde utriusque temporis memento, tum ejus quo voluptate perfrueris, tum ejus quo percepta jam voluptate dolebis, teque ipse objurgabis. atque his illa confer; si abstinueris, fore ut gaudeas, teque ipse collaudes. Quod si tibi suspiciendæ rei videbitur esse tempus, cave ne vincant ejus blandiciæ, & suavitates, & illecebræ: sed illud oppone, quanto præstantior sit talis victoriæ conscientia.

 [1] Φύ-

1 φύλασσε σαυτ... tibi.] Ita in quibusdam editionibus, & etiam Casauboniana. Sed optimè habet Salmasiana: Καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, φύλασσε σαυτόν. *Ut in aliis, sic & hic moderare tibi.* Hanc lectionem quoque Wolfius & Plant. editionis præfectus agnoscunt: Sed Wolfius malè in quodam codice φήλασσε pro φύλασσε invenit.

2 Ἀλλ' ἐνδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα. *Exspectet te negotium.*] Argentinensis rectius opinor, ἀλλ' ἐξηταζέσθω τὸ πρᾶγμα, examinetur, expendatur. *Wolfius.*

3 Ἀποσχόμενος χαιρήσεις.] Wolfius præter hanc lectionem aliam habet; scilicet: Ἀπεχόμενος χαρήσῃ.

4 Μή νικήσῃ σε.] Suæ editioni præterea adscripsit Wolfius, ἡττήσῃ τε.

5 Σ... σαυτῷ.] Ita omnes quas videre licuit editiones. Ast ex aliquo codice absque σαυτῷ hæc Wolfius legebat.

νζ'.

Ὅταν τί, διαγνοὺς ὅτι ποιητέον ἐστὶ, ποιῇς, μηδέποτε φύγῃς ὀφθῆναι πράσσων αὐτὸ,[1] κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν.[2] εἰ μὲν γὰρ οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς αὐτὸ, ἔργον φεῦγε. εἰ δὲ ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήξοντας οὐκ ὀρθῶς;

Cap. LVII.

Cum facis aliquid, quod faciendum esse statuisti, nunquam recuses inter id agendum conspici: tametsi futurum est, ut vulgus de eo secus judicet. Nam si perperàm facis; rem ipsam fuge: Sin rectè quid eos verêris qui non rectè reprehendunt?

1 Κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν.] Wolfius hanc lectionem suæ editioni adjunxit: legebat enim vir doctus: κἂν ἀλλ' οἷόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι & sic porro. Aliam verborum ordinem servat Salmasius; κἂν ἀλλοῖόν τι μέλλωσιν οἱ πολλοὶ περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν.

2 Εἰ μὴ οὐκ ὀρθῶς ποιῇς. *Nam si non rectè feceris.*] Cynica impudentia, in propatulo faciendi ea quæ naturæ fert necessitas, Epicteto non probatur. Vult tamen philosophum austeriorem esse, quam Cicero: qui monet, aliorum judicio permulta nobis & facienda & non facienda, & mutanda & corrigenda esse. Cui rectius parebit, qui Stoicam animi constantiam nondum est assequutus. *Wolfius.*

νή.

[1] Ὡς τὸ, Ἡμέρα ἐστὶ, καὶ, Νύξ ἐστι, πρὸς μὲν τὸ διεζευγμένον μεγάλην ἔχει ἀξίαν: [2] πρὸς δὲ τὸ συμπεπλεγμένον, [illegible]μμένον ἀπαξίαν· οὕτω καὶ τῶν προκειμένων τὸ μείζονα [illegible]εῖν, πρὸς μὲν τὸ σῶμα μεγάλην ἔχει ἀξίαν, πρὸς δὲ τὸ κοινὸν ἐν ἑστιάσει, οἷον δεῖ, μὴ φυλάσσειν, ἀπαξίαν ἔχει. ὅταν οὖν συνεσθίῃς ἑτέρῳ, μέμνησο, οὐ μόνον τὴν πρὸς τὸ σῶμα ἀξίαν τῶν παρακειμένων ὁρᾷν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὸν ἑστιάτορα, [3] οἵαν δεῖ φυλαχθῆναι.

[illegible]AP. LVIII.

Ut hoc pronunciatum Dies est, & , Nox est, magnam habet in sejunctione vim, in conjunctione verò prorsus nihil valet: sic maxima quaque ex iis quæ apposita sunt, arripere, ut respectu corporis, magni est momenti; ita, si communitas* convivii spectetur, magnum habebit, nisi caveris, dedecus. Cum igitur conviva es alicujus; memento, non solum eorum quæ apposita sunt pretium, quod ad corpus attinet, considerandum esse: sed & eam quæ convivatori debetur, reverentiam esse conservandam.

[1] Ὡ'ς τὸ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ νύξ ἐστι.] Hic locus per se mutilus, in utraque Basiliensi editione suppletus est. Sed haud abs re mireris, cur pronuntiatum dialecticum ad convivii rationem accommodârit? Monere fortassis adolescentes voluit, elaborandum esse potius, ut boni sint ratiocinatores officiorum, quam ut arguti dialectici evadant: & quæ dialecticis rationibus probata fuerint, ea in cibo & potu omnique vita usurpanda esse: & naturalem appetitum ita moderandum, ne cœco nostrî amore impulsi, vel civilem consociationem violemus, vel intemperantiâ nostrâ dedecus aliquod suscipiamus. Cum supra vitam convivio comparârit, hoc præceptum ad omnes vitæ nostræ actiones accommodetur: & ubique non privatæ cupiditatis & utilitatis, sed æquitatis & societatis ratio habeatur, & voluntas convivatoris, hoc est Dei spectetur. *Wolfius.*

Ὡ'ς τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, καὶ, νύξ ἐστι, πρὸς μὲν τὸ διεζευγ.]

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt: sic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ sunt metuenda magis quam
Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntque futura.

 Hunc

Hunc igitur terro[rem animi tene-]
brasque, necesse est
Non radii Solis, non lucida tela diei
Discutiant; sed naturæ species ratioque.

Libet ita mihi cum principe Poëta hîc præfari, nulla adeò necessitate materiæ coactus, quam suavitate carminis, ad usum vitæ præcipui, illectus. Miras certè *tenebras* hic sibi finxerunt interpretes plerique, quas non multo labore *discuti* posse speramus. Atque id primò qui non in his versati, monendi sunt, amare Stoicos ex rerum in usu communi obviarum similitudine præcipua sæpè in morali Philosophia dogmata, præceptave, confirmare. Quis exspectaret ex ipsa scribendi consuetudine, ut ex scriptione verbi *Dionis*, ἀπεργξίας; aut ex Antonini, patientiæ & constantiæ præceptum; vel argumentum? quæ tamen apud Arrianum, non uno loco: etiam apud Antoninum reperire est. Cum autem Dialecticæ, & quidem spinosioris, quam solidioris aut utilioris, (quod & Seneca, tantus ipse Stoicus, non uno loco ingenuè agnoscit:) studiosissimi plerique essent; quid mirum si argutias interdum Logicas ad usum tradendæ disciplinæ suæ transferrent? Porro ex omni quam latè patet Dialectica, nullus locus illis, vexatior dicam, an acceptior? quam erat iste de *separatis* & *connexis* propositionibus; quarum usitatum hoc exemplum fuit, Dies est, & nox est. Unde est quod Sixtus Empiricus veteris omnis Philosophiæ peritissimus scriptor, tam multa de istis, non uno loco, nec paucis sed pluribus continuis paginis; tum de propositionibus in genere, tum de hoc earum vulgatissimo exemplo tradidit. Ut igitur si quis *disjunctivè*, *Dies est*, *& nox est*, nemo dubitat quin verissimè dicat: (quod in Epicteto, μεγάλην ἔχει ἀξίαν; id est, *verissima est propositio*, sive *asser*[-]*tio*: unde ἀξίωμα:) sin autem *conjunctivè*, *Dies est*, *& nox est*; ἀσύστατα loquitur & palam repugnantia: Ita (infert Epictetus) in convivio proxima quæque sine discrimine arripere, ejus fortasse fuerit, qui sibi separatim & suæ seu necessitati, seu edacitati consulat: non ejus qui homine[m ... ani]mal ad [...] natura[...] [...]rit: [...] naturæ consentaneum non sibi tantum uni, sed in commune pro re nata consulere. Epictetus apud Arrianum pari simplicitate totam degendæ vitæ rationem ad [hy]potheticas propositiones refert, hoc ipso exemplo utitur: Ὡς ἐπὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων ἀναστρεφόμεθα· οὕτω δεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ἔστω νύξ. ἔστω. τί οὖν; ἡμέρα ἐστίν; οὔ. ἔλαβον γὰρ ὑπόθεσιν τοῦ νύκτα εἶναι, &c. Ibi quoque vox ἀξία non vulgari significatione. Simplicius aliter Epicteti verba legisse videtur: Ἤτοι ἡμέρα ἐστίν, ἢ νὺξ ἐστὶν, &c. & eo interpretationem suam accommodat quam per omnia cum nostra concordare non præsto. Nos quod à spinis, & argutiis erat remotissimum, & ad intelligendum, planissimum, expressimus. *Casaubonus.*

[2] Πρὸς δὲ τὸ συμπεπλεγμένον ἢ συνημμένον ἀπαξίαν.] Variè in variis editionibus hæc leguntur. In quibusdam habes, πρὸς δὲ τὸ συνημμένον ἀπαξίαν. Præter veram lectionem quam Wolfius suæ editioni inseruit, in quodam codice pessimè invenit: πρὸς λείπει. τὸ συμπεπλεγμένον ἀπαξίαν. Hac in re nobis etiam Salmasiana editio displicet quæ habet, πρὸς δὲ τὸ συμπεπλεγμένον, ἀπαξίαν; Quia ipse Simplicius hæc verba nempe τὸ συμπεπλεγμένον ἢ συνημμένον, in sua exegesi interpretatur, ita inquiens: Τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν, ὧν οἱ Στωϊκοὶ τὴν τεχνολογίαν ἐξεπλήρωσαν, οἱ μέν εἰσι διεζευγμένοι μὲν, οἱ δὲ συνημμένοι,

ἤτοι

ἤτοι συμπεπλεγμένοι. Hoc eſt: *Syllogiſmi hypothetici, in quibus enucleandis Stoici laborarunt, partim ſunt disjuncti, partim conjuncti, ſive complexi.* Qui Epictetum tranſtulit τὸ συμπεπλεγμένον omiſit. Niſi quis dicat ſufficere, *in conjunctione*, duo [illegible] tuliſſe. Ego verò ſi mei arbitrii res foret hunc locum ita verterem. *In connexione verò, ſive conjunctione prorſus nihil valet.*

3 Οἷον δεῖ, μὴ φυλ.] Reſcribe ex Simplicio, quod & ſententia requirit: ὅσον δεῖ φυλ. *Caſaubonus.*

[illegible]

Ἂν ὑπὲρ δύναμιν ἀναλάβῃς τὸ πρόσωπον, καὶ ἐν τούτῳ ἠσχημόνησας, καὶ ὃ ἠδύνασο ἐκπληρῶσαι, παρέλιπες.

Cap. LIX.

Si quam perſonam, quæ vires tuas ſuperat, indueris: tum eam indecorè geres; tum eam, quam ſuſtinere poſſes, negliges.

ξ'.

Ἐν τῷ περιπατεῖν, καθάπερ προσέχεις, μὴ ἐπιβῇς ἥλῳ, ἢ στρέψῃς τὸν πόδα· οὕτω πρόσεχε, μὴ τὸ ἡγεμονικὸν βλάψῃς τὸ σεαυτοῦ. καὶ τοῦτ᾽ ἂν ἐφ᾽ ἑκάστου ἔργου παραφυλάσσωμεν, ἀσφαλέστερον ἀψόμεθα τοῦ ἔργου.

Cap. LX.

Quemadmodum in ambulando caves, ne clavum calces, pedemve diſtorqueas: ſic in degenda vita cave, ne gubernatricem actionum, mentem tuam, lædas. Quod ſi in re unaquaque obſervabimus, omnia cautius aggrediemur.

ξα'.

Μέτρον κτήσεως τὸ σῶμα ἑκάστῳ, ὡς ὁ πους ὑποδήματος. ἐὰν μὲν οὖν ἐπὶ τούτου στῇς, φυλάξεις τὸ μέτρον. ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ὡς κατὰ κρημνοῦ λοιπὸν ἀνάγκη σε φέρεσθαι. καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπο-

Cap. LXI.

Modus pecuniæ corpus eſt unicuique, ut calcei pes. Si igitur in eo inſtiteris, modum ſervabis: ſin præterieris, jam veluti per præceps referri neceſſe erit. Ut & in calceo: ſi ultra pe-

ὑπόδημα[…], […] ἐξ ὑπερβῆς, γίνε[…] [2] κατάχρυσον ὑπόδημα, εἶτα πορφυροῦν, εἶτα [3] κεντητόν· τοῦ γὰρ ἅπαξ ὑπὲρ τὸ μέτρον ὅρος οὐδείς ἐστιν.

[…]pedem progressus fueris, fit auratus calceus, deinde purpureus, deinde interpunctus. Ejus enim, quod semel transierit modum, nullus est terminus.

1 Μέτρον κτήσεως.] Wolf. *Modus pecuniæ.* Malim cum Politiano: Modus *possessionis.* *Casaubonus.*

2 Κατάχρυσον ὑπόδημα· εἶτα πορφυροῦν· εἶτα κεντητόν.] Quædam ad intelligentiam hujus loci b. m. Pater in tractatu *De Calceis:* qui pars accuratissimi *De re Vestiaria* Commentarii: quem jam olim, valde juvenes apud nos extare publicè professi sumus. Eum certè viri Doctiss. qui postea hoc argumentum suscepere, si vidissent; (cujus conspectum, sed nec usum, ingenuo & erudito nemini invidimus:) alibi fortasse industriam suam, quæ sane non vulgaris, occupatam maluissent. Sed ad Epictetum: Ita ille obiter de hoc loco, in isto, quem diximus tractatu: *Nota illud Epicteti in Enchiridio:* ἔστω γίνεται κατάχρυσον ὑπόδ. εἶτα πορφ. &c. *ut videatur calceus* κεντητὸς, *sive punctis distinctus esse pretiosior purpureo: purpureus, aureo.* Idem ibid. (ubi de calceis scil.) sed alio loco: *Usum gemmarum multiplicem declarat eximiè locus Synesii*, p. 11. ἀφ' οὗ περιπόρφυροί τε ἐστὲ καὶ περίχρυσοι, καὶ λίθους ἐξ ὀρῶν τε καὶ θαλαττίων βαρβάρων, τοὺς μὲν ἀναδεῖσθε, τοὺς δὲ ὑποδεῖσθε (*hæc sunt quæ vocat Epictetus* κεντητὰ ὑποδήματα) τοὺς δὲ περικεῖσθε, τοὺς δὲ ἐξαρτᾶσθε, τοὺς δὲ περονᾶσθε, τοὺς δὲ ἐφιζάνετε. Hactenus ὁ μακαρίτης: qui tamen plura sparsim, quæ hic quoque, si res postularet, referri rectè possint. Sed notet Lector in verbis Synesii, tres illas, ut in Epicteto, non eodem quamvis ordi[…]cies, περιχρύσων, περιπορφύρων & λίθοις seu gemmis distinctorum: quæ κεντητὰ vocat Epictetus. Sed nec omittendus insignis in eam rem Plinii locus: *Q[…] & pedibus, nec crepidarum tantum o[…] strigillis* (Aristoteli, partes calcei sunt, περόνημα, κεφαλὶς, χιτῶν.) *sed totis socculis addunt. Neque enim gestare jam margaritas, nisi calcent, ac per uniones ambulent, satis est. Paraphrastes* noster, si verba singula spectemus, hæc Epicteti pessimè accepit; qui orsus à κεντητοῖς, inde ad *purpureos:* postea ad *aureos*, quasi κεντητοῖς & purpureis pretiosores, inverso planè ordine, progreditur. Nisi tamen consultò consiliò pro more sui sæculi ac loci ita locutus est. Addit enim: λιθοκόλλητος: quod quid aliud est, quam κεντητοί? nisi quod illud, sequiore æro (quanquam probum, & jam olim notum:) magis in ea notione vulgatum. *Idem.*

3 Κεντητόν.] Sive artificiosè dissectos, sive pictos, sive gemmis aut imaginibus interpunctos calceos significare videtur. Byzantinis, rubri calcei signum Imperii fuerunt: virides, insigne Cæsarum: quibus aliquando aurea aquila intertexebatur. Politianus, Punctabundum vertit. Vetera lexica vertunt, τὸ κεντητὸς punctus, punctis distinctus. Hinc ἀκέντητος stimulo seu aculeo non ictus. Pindar. Olym. de equo δέμας ἀκέντητον ἐν δρόμοισι παρέχων, id est, ἄνευ κέντροιο θέων, ut Homerus loquitur. *Wolfius.*

ζϐ'.

ξϐ'.

Αἱ γυναῖκες εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν κυρίαι καλοῦνται. Τοιγαροῦν ὁρῶσαι, ὅτι ἄλλο μὲν οὐδὲν αὐταῖς πρόσεστι, μόνον δὲ συγκοιμᾶσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἄρχονται καλλωπίζεσθαι, καὶ ἐν τούτῳ πάσας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. προσέχειν οὖν ἄξιον, ἵνα [1] αἴσθωνται, διότι ἐπ' οὐδενὶ ἄλλῳ τιμῶνται, ἢ τῷ κόσμιαι φαίνεσθαι, καὶ αἰδήμονες, [2] ἐν σωφροσύνῃ.

CAP. LXII.

Mulieres statim ab anno decimoquarto à viris dominæ vocantur. Proinde cum vident, se nihil aliud habere muneris, nisi ut cum viris concumbant: comere se incipiunt, atque in ornatu spem collocant omnem. Quare operæ prætium est, dare operam, ut sentiant, sibi non ob aliud honorem haberi, nisi quod & modestas se præbeant, & verecundas, cum temperantia.

1 Α'ισθωνται.] Legebat Wolfius ἔσθονται; sed αἴσθονται suæ editioni quoque adscripsit.

2 Ἐν σωφροσύνῃ.] Wolfius contendit debere legi σὺν σωφροσύνῃ.

ξγ'.

Ἀφυΐας σημεῖον τὸ ἐνδιατρίβειν τοῖς περὶ τὸ σῶμα. οἷον ἐπὶ πολὺ γυμνάζεσθαι, ἐπὶ πολὺ ἐσθίειν, ἐπὶ πολὺ πίνειν, ἐπὶ πολὺ ἀποπατεῖν, ὀχεύειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρέργῳ ποιητέον· περὶ δὲ τὴν γνώμην ἡ πᾶσα ἔστω ἐπιστροφή.

CAP. LXIII.

Hebetis ingenii signum est, in rebus corporis immorari: velut, exerceri diu, edere diu, potare diu, cacare diu, coire diu. Nam hæc quidem facienda sunt obiter: cura autem omnis ad animum est transferenda.

ξδ'.

ξδ'.

Ὅταν τίς σε κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο, ὅτι, [1] καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος, ποιεῖ, ἢ λέγει. οὐχ οἷόν τε οὖν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοὶ φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ. ὥστε, εἰ καλῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὅσπερ καὶ ἐξηπάτηται. [2] καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον, [3] ἄν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον [4] βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων οὖν ὁρμώμενος, πρᾴως ἕξεις πρὸς τὸν λοιδοροῦντα. ἐπιφθέγγου γὰρ ἐφ' ἑκάστῳ, [5] ὅτι, Ἔδοξεν αὐτῷ.

CAP. LXIV.

Cum tibi quispiam vel malefecerit, vel maledixerit: memento, cum opinatum esse, id ex officio sibi [illegible] & [illegible]endum. Neque vero fieri potest, ut id sequatur ille quod tibi videtur, sed id quod [illegible] Quod si malè judicat, is damnum facit qui decipitur. Nam involutam veritatem si quis mendacium judicet, non ea involuta læditur, sed ille qui deceptus fuerit. Sic igitur instructus, æquo feres animo conviciatorem. Nam ad singula dices, Ita visum esse illi.

[1] Καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. *Eum opinatum esse id ex officio sibi fuisse.*] Idem & Pletho monet, & accusandos nos ipsos esse, qui aliud persuadere, atque alios in nostram sententiam perducere non possimus. At dices sæpe sciunt injurii & maledici homines, improba & se indigna esse quæ faciant. Respondet Epictetus: Tantò igitur pejores & miseriores sunt ipsi: tu verò neque pejor, neque miserior. Imo eorum improbitas mihi fraudi est, quod existimationem meam lædunt, quod fortunas imminuunt, quod corpus vi aut veneficio affligunt, quod obstant commodis? Respondebit Epictetus, ista non tua esse, sed aliena, & nihil ad te attinere. Qua de re & supra plura dicta sunt: & è Simplicio, Tomo hujus operis secundo proferentur. *Wolfius.*

[2] Τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον. *Veritatem complexam, sive involutam, intricatam, perplexam.*] Ut apud Sophoclem in Electra, non ideò mortuus erat Orestes, quod se illius ossa vasculo inclusa afferre Ægistho & aliis persuaserat. Simplicius aliam affert expositionem, quam suo loco videbimus. Nolumus enim huc omnia congerere. *Idem.*

Καὶ

Καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον.] Wolf. Non involutam, &c. Aliter Simplicius, & ut ego censeo, probabilius. Cum tamen ejus expositionem alibi expendere se profiteatur Wolfius, suspendo libens assensum, donec illa mihi visa, & expensa; (quod nondum mihi contigit ... versione adfert Wolfius. Casaubonus.

... πολάβῃ ψευδῶς.] Præter hanc lectionem Wolfiana habet, ἐὰν ψευδῶς νομίζῃ τις.

4 Βέβλαπται.] Ita legebat Wolfius, qui βλάπτεται pro varia lectione posuit.

5 Ὅτι, ἔδοξεν αὐτῷ.] Wolfius, absque conjunctione ὅτι, legit, ἔδοξεν αὐτῷ.

ξέ.

Πᾶν πρᾶγμα δύο ἔχει λαβάς, τὴν μὲν φορητήν, τὴν δ᾽ ἀφόρητον. ὁ οὖν ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, [1] ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λαμβάνῃς ὅτι ἀδικεῖ. αὕτη γὰρ λαβή ἐστιν αὐτοῦ οὐ φορητή· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι σύντροφος. καὶ λήψῃ αὐτὸ, καθ᾽ ὃ φορητόν ἐστιν.

Cap. LXV.

Unaquæque res duas habet ansas; unam tolerabilem, alteram intolerabilem. Ergò, si frater injuriam fecerit, non ea prehende, qua facit injuriam: ea enim ejus ansa non est tolerabilis. Sed illinc potius: esse fratrem, esse una educatum. Sic prehendes rem qua est tolerabilis.

[1] Ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λαμβάνῃς ὅτι ἀδικεῖ.] Ita quædam habent editiones. Wolfius legebat: Ἐντεῦθεν αὐτῷ μὴ λάμβανε ὅτι ἀδικεῖ. Ast αὐτὸ pro varia lectione collocavit, quod vocem πρᾶγμα respicit. Præterea idem habet λάμβανε, ubi in cæteros editionibus legitur λαμβάνῃς. Optimè omnium placet Salmasiana lectio, quæ se ita habet. Ἐντεῦθεν αὐτὴν μὴ λαμβάνῃς ὅτι ἀδικεῖ. Et ita procul omni dubio legendum est, αὐτὴν enim respicit vocem λαβὴ, non verò πρᾶγμα. Præterea proba hæc lectio etiam benè cum sequentibus congruit; nam mox hæc subjiciuntur: αὕτη γὰρ λαβή ἐστιν αὐτοῦ οὐ φορητή. Hæc Salmasius cum articulo legit: αὕτη γὰρ ἡ λαβὴ, &c.

ξς'.

Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύνακτοι. Ἐγώ σου πλουσιώτερός εἰμι, ἐγώ

Cap. LXVI.

Orationes hæ non cohærent: Ego sum te locupletior, ergò sum

σου te

σου ἄρα κρείσσων· ἐγώ σου λογιώτερος, ἐγώ σου ἄρα κρείσσων. ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον συνακτοί. Ἐγώ σου πλουσιώτερός εἰμι, ἡ ἐμὴ ἄρα κτῆσις τῆς σῆς κρείσσων· ἐγώ σου λογιώτερος, ἡ ἐμὴ ἄρα λέξις τῆς σῆς κρείσσων. [1] σὺ δέ γε οὔτε κτῆσις εἶ, οὔτε λέξις.

te melior : Ego ſum te eloquentior , ergò ſum te melior. At illæ magis cohærent: Ego ſum te ditior, mea ergò pecunia tuæ præſtat : Ego ſum te facundior , mea ergò dictio tuæ præſtat. Tu verò nec pecunia es, nec dictio.

1 Σὺ δέ γε οὔτε κτῆσις εἶ, οὔτε λέξις. *Tu verò neque pecunia es , neque dictio.*] Dices Eſto: ſed propter opes, eloquentiam, potentiam, magnifico. Iſtud ipſum reprehendit Epictetus, qui ſolam ſapientiam & virtutem magnifaciendam cenſet. Quis verò, niſi homo peſſimus & abjectiſſimus adulator, magnifecit Neronem Cæſarem, quamvis præter opes & imperium, diſertum, poëtam, muſicum? Sani hominis animus abhorret ab iis probandis, quorum nota eſt vel ſtultitia, vel improbitas: utut propter fortunæ munera & pravam conſuetudinem honos iis in ſpeciem ſit habendus ac deferendus. *Wolfius.*

ξζʹ.

[1] Λούεταί τις ταχέως; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς, ἀλλ' ὅτι ταχέως. πίνει τις πολὺν οἶνον; μὴ εἴπῃς ὅτι κακῶς, ἀλλ' ὅτι πολύν. [2] πρὶν γὰρ διαγνῶναι τὸ δόγμα, πόθεν οἶσθα εἰ κακῶς; [3] οὕτως οὖν συμβήσεταί σοι, [4] ἄλλας μὲν φαντασίας καταληπτικὰς καταλαμβάνειν, ἄλλαις δὲ συγκατατίθεσθαι.

Cap. LXVII.

Lavat quiſpiam citò : ne dicas laviſſe malè, ſed citò. Bibit quiſpiam multum vini : ne dicas bibiſſe malè, ſed multum. Priuſquam enim id decretum dijudicaris: unde ſcis an malè ? Sic uſu tibi veniet , ut alia viſa certò comprehenſa habes , aliis aſſentiaris.

1 Λούεταί τις ταχέως.] Ad tempus diei, refert Simplicius, ut & *Paraphr.* & probabilius eſt anticipatam (ante tempus diei) lotionem culpæ obnoxiam fuiſſe; quam legitimo tempore feſtinatam. *Caſaub.*

2 Πρὶν

2 Πρὶν γὰρ διαγνῶναι τὸ δόγμα.] Pessimo consilio mutavit hic Politiani, viri doctiss. versionem, doctissimus Wolfius, cum ille vertisset: *Nisi enim consilium ejus scias; unde scis an male?* pro quo Wolf. *priusquam enim id decretum dijudicaveris, &c.* Atqui nihil certius, quam δόγμα hoc loco, *consilium* sive *propositum* [illegible] dicare. Ita enim censent & sciscunt [illegible] illi [illegible]phi, non tam facta cujusque, ut laudi aut vitio tribuamus, spectanda esse; quàm *dogmata*; id est, sco[illegible] & propositum ex dogmatibus [illegible]m; quod si rectum sit, & illa [r]ecta; sin pravum, pariter & illa judicanda esse: quod & Simplicius hic, & Arrianus lib. 12. c. 8. sed & Antoninus non uno loco latius prosequuntur. Eadem & Apostoli doctrina, 1 Cor. 4. v. 5. Ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν (id planè dicit & intellig[it], quod Epictetus verbo δόγματα) καὶ τότε ὁ ἔπαινος (id est ἔπαινος ἢ ψόγος, ut alibi docuimus:) γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Rectè ad Deum provocat, qui καρδιογνώστης est, ab illis quibus nulla legitima ratione judicium competit: eorum autem (hominum quoque:) quibus judicandi provincia legitimè incumbit, alia ratio est; qui ex factis (& hoc quoque Christo sanciente:) quia corda scrutari non possunt, sententiam ferre tenentur. *Idem.*

3 Οὕτως οὖν συμβήσεταί σοι ἄλλας μὲν φαντ. καταλ.] Wolf. *sic usu tibi veniet, ut alia visa certò comprehensa habeas; aliis assentiaris.* At [illegible]m est, (ut rectè judicat Simplicius;) ut aliud quisquam laudet aut vituperet, quam quod perspectum habet. An igitur hoc Epictetus suaserit, aut cuiquam auctor fuerit? Imo (ait Simplicius, sed addubitans) ex ipsa rei consequentis absurditate colligendum nobis relinquit, neminem vel laudandum esse, vel vituperandum. Aut si hoc quoque nimis absurdum, saltem neminem vituperandum esse. Quo quamvis nihil video, quod probabilius à quovis excogitari potuerit; qui depravata hac loci lectione contentus fuerit; si quis tamen proprius intueatur, fatebitur (aut ego fallor) id à mente Epicteti planè alienum esse: cum palam, non simpliciter vetet hic Epictetus quenquam laudari, vel vituperari: sed non nisi perspectis prius cujusque consiliis & dogmatibus. Res ipsa clamat legendum esse, Οὕτως οὐ συμβήσεταί σοι: non οὕτως οὖν συμβήσ. Nihil clarius hac sententia: nihil emendatione certius. Sed nec amplissimi *Duvairii* versio procul hinc abit. Piget alios commemorare. *Idem.*

4 Ἄλλας μὲν φαντασίας καταληπτικὰς καταλαμβάνειν. *Alia visa certè comprehensa habeas, aliis assentiaris.*] Fortasse καταληπτικῶς· etsi Atticismi species aliqua esse potest. Sed quid illi interest inter κατάληψιν & συγκατάθεσιν: Nec enim assentiendum temerè est iis, quæ non certò comprehenderis. Fortassis ergò addenda negatio, οὐ συγκατατίθεσθαι non assentiaris, visis scilicet non certò comprehensis & perceptis. Simplicius & hunc locum aliter interpretatur. *Wolfius.*

ξη'.

Μηδαμοῦ σαυτὸν εἴποις φιλόσοφον, μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων· οἷον ἐν συμποσίῳ μὴ λέγε πῶς δεῖ ἐσθίειν. ἀλλὰ ἔσθιε ὡς δεῖ. μέμνησο γὰρ, ὅτι οὕτως ἀφῃρήκει πανταχόθεν καὶ Σωκράτης τὸ ἐπιδεικτικόν. ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν, βουλόμενοι φιλοσόφοις ὑπ' αὐτοῦ συσταθῆναι· κἀκεῖνος ἀπῆγεν αὐτούς. οὕτως ἠνείχετο παρορώμενος.

CAP. LXVIII.

Nusquam te philosophum profitearis: nec apud imperitos multùm disputes de præceptis: velut in convivio ne dic, quo[modo s]it edendum, sed ede ut decet: ac memento, etiam Socratem sic undecunque sustuli[sse] ostentationem. Conve[-]niebatur ab illis, qui se ab eo commendare vellent philosophis: atque ipse abducebat eos. Adeo leniter ferebat neglectum sui.

ξθ'.

Ὥστε κἂν περὶ θεωρήματός τινος ἐν ἰδιώταις ἐμπίπτῃ λόγος, σιώπα τὸ πολύ. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος, εὐθὺς ἐξεμέσαι ὃ οὐκ ἔπεψας. καὶ ὅταν εἴπῃ σοι τὶς, ὅτι οὐδὲν οἶσθα, καὶ σὺ μὴ δηχθῇς, τότ' ἴσθι, ὅτι ἀρχὴ τοῦ ἔργου. ἐπεὶ καὶ τὰ πρόβατα οὐ χόρτον φέροντα τοῖς ποιμέσιν ἐπιδεικνύει πόσον ἔφαγεν. ἀλλὰ τὴν νομὴν

CAP. LXIX.

Itaque si apud imperitos de præcepto aliquo sermo inciderit: maxima ex parte taceto. Magni enim periculi est, statim evomere quod non concoxeris. Quod si quis dixerit, te nihil scire, tuque commotus non fueris: tum scito, rem esse inchoatam. Nam & oves non fœnum opilionibus afferunt, neque demonstrant quantum comederint: sed

ἔσω pastu

ἔσω πέψαντα, ἔριον ἔξω φέρει, καὶ γάλα. καὶ σὺ τοίνυν μὴ τὰ θεωρήματα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυε, ἀλλ᾽ αὐτῶν πεφθέντων,

[illegible] paitu[illegible] se concocto, extra ferunt lanam & lac. Et tu igitur ne præcepta ostendas imperitis, sed opera, quæ præceptorum concoctionem sequuntur.

[illegible] Ὅτι ἄρχῃ.] Wolfius pro [illegible]ria [le]ctione suæ editioni adscripsit, [ὅ]τι ἤρξες. Plantiniana ad marginem habet, ἤρξες. Et in Salmasiana legitur: ὅτι ἄρχεις τοῦ ἔργου.

ό.

Ὅταν [1] εὐτελῶς ἡρμοσμένος ἧς κατὰ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ. μηδ᾽ ἂν ὕδωρ πίνῃς, ἐκ πάσης ἀφορμῆς, λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἂν ἀσκῆσαί ποτε πρὸς πόνον θέλῃς, σεαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, [2] μὴ τοὺς ἀνδριάντας περιλάμβανε, ἀλλὰ διψῶν ποτὲ σφοδρῶς, ἐπίσπασαι ψυχροῦ ὕδατος, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς.

CAP. LXX.

Si corpus frugaliter curare didicisti, ne ob id tibi placeas: nec, si aquam potas, ad quamvis occasionem te potare aquam dictita. Quod si quando ad laborem te vis exercere, in tuum, non in exterorum usum, ne statuas amplectere: sed si quando vehementer sitieris, frigidam haustam expuito, ac nemini dicito.

[1] Ὅταν εὐτελῶς.] Scribe εὐτελῶς, ut in editione Salmasii, & *Paraphraste*. *Casaubonus.*

[2] Μὴ τοὺς ἀνδριάντας περιλάμβ.] Non eos admodum culpaverim, qui nobilissimum in re philosophica ducem secuti, hic à vero deviarunt; quæ communis omnium quos ego nactus sum interpretum culpa: illos qui possim à culpa absolvere, qui sui erroris dudum moniti non emendarunt, non video. Quamvis autem sufficere poterant, quæ dudum scripta nobis in Antoninum, lib. 1. pag. 14. & 15. quo tamen vel maximè refractarii convincantur, rem pluribus hic explicabimus. Inter alia veteris ἀσκήσεως, (longè enim ante Christianos *ascetas*, & res, & verbum in usu:) sive exercitii ad domandum aut durandum corpus excogitati genera; istud etiam quo corpus frigori ferendo assuesceret, satis usitatum, ut vigente ac rigente hyeme nudi statuas sive æneas, sive marmoreas medias

dias amplecterentur, [illegible] tus esset. Ad hoc spectaculum populus, qui casu transirent, aliique mirantes convolare soliti: & id fortasse magis spectabant isti *pseudoascetæ*, ut aliis admirationi essent; quam ut corpus injuriis frigoris assuefacerent. Huic igitur κενοδοξίᾳ Epictetus, qui omnia ad conscientiam, nihil ad famam & vulgi opinionem referret, ut iret obviam; suadet hic ut si quis exercendæ *tolerantiæ* (id enim vult hic πόνος; non quod interpretes, labor:) cupiditate teneatur, non *statuas* (ad spectaculum:) *amplectatur*; sed post diuturnam à potu abstinentiam, cum jam vehementior sitis aridas infestat fauces; aquam frigidam diutius in ore contineat; & eandem postea, nemine præsente ac conscio, ex ore exspuat: quod sanè magnum tolerantiæ ac temperantiæ documentum. Hæc ex Diog. Laertio, *in vita Diogenis*: ex Plutar. in *Apopthegmatibus*; ex alio non uno vetere scriptore discimus. Consulendus περὶ ἀσκήσεως in genere Arrianus lib. 3. cap. 12. ubi etiam idem quod hic exemplum: sed & lib. 4. cap. 5. ubi istum *amplectendarum statuarum* morem ut inhum[illegible] tius [illegible] tolerantiæ quæ hominem philosophum deceat, arg[umentum] suggillat. Cæterum, quod Epicteto hic tribuitur; (continendæ scil. in ore aquæ consilium:) ab A[r]riano, Apollonio adscribitur. [illegible]

Μὴ τοὺς ἀνδριάντας περιλάμβανε. Ne statuas amplectere.] Hoc est, ne spectari velis ab aliis, aut conspici à multis, ut ii quibus multi potentiores vim faciunt; qui & opem populi implorant, statuis conscensis quiritantur, & multitudinem circa se congregant. *Snecanus.*

οά.

Ἰδιώτου στάσις καὶ χαρακτήρ· οὐδέποτε ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξω. Φιλοσόφου στάσις καὶ χαρακτήρ. [1] πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ.

Cap. LXXI.

Plebeji status & nota est, nunquam à se ipso vel damnum expectare, vel utilitatem: sed à rebus externis. Philosophi status & expressa imago est, omnem utilitatem & damnum à semet ipso expectare.

[1] *Πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷν. Omnem utilitatem & damnum à seipso exspectare.*] Utilitatem, si rectè sentiat, & naturæ congruenter vivat: damnum, si contrà.

Nos verò & ponimus & sumimus secures
Arbitrio popularis auræ:

Ut canit Horatius, Poëta inter Lyricos optimus. *Wolfius.*

οβ'.

Σημεῖα προκόπτοντος. [1] οὐδένα ψέγει, οὐδένα ἐπαινεῖ, οὐδένα μέμφεται, οὐδενὶ ἐγκαλεῖ, οὐδὲν περὶ ἑαυτοῦ λέγει, ὡς ὄντος τινὸς, ἢ εἰδότος τι. ὅταν ἐμποδισθῇ τι, ἢ κωλυθῇ, ἑαυτῷ ἐγκαλεῖ· κἄν τις αὐτὸν ἐπαινῇ, καταγελᾷ τοῦ ἐπαινοῦντος αὐτὸς παρ' ἑαυτῷ· κἂν ψέγῃ, οὐκ ἀπολογεῖται. περίεισι δὲ, καθάπερ οἱ ἄῤῥωστοι, εὐλαβούμενός τι κινῆσαι [2] τῶν καθισταμένων πρὶν πῆξιν λαβεῖν. [3] ὄρεξιν ἅπασαν ἤρηκεν ἀφ' ἑαυτοῦ· τὴν δ' ἔκκλισιν εἰς μόνα τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν μετατέθεικεν. ὁρμῇ πρὸς ἅπαντα ἀνειμένῃ χρῆται. ἂν ἠλίθιος ἢ ἀμαθὴς δοκῇ, οὐ πεφρόντικεν. ἑνί τε λόγῳ, ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν παραφυλάσσει, καὶ ἐπίβουλον.

CAP. LXXII.

Signa proficientis sunt, neminem reprehendere, neminem laudare, neminem culpare, neminem accusare: nihil de se ipso prædicare, quasi aliquis sit, aut aliquid sciat. Cum in aliqua re impeditus fuerit, aut prohibitus; se ipsum accusat. Si ab aliquo laudatur; secum ipse deridet laudatorem: si reprehenditur, non defendit se: sed ritu infirmorum circuit, metuens ne statum illum convellat, priusquam is confirmetur. Omne desiderium à se dependens habet: aversationem ad ea sola, quæ naturæ eorum repugnant quæ nobis parent, transtulit. Appetitione ad omnia remissa utitur. Sive stolidus sive indoctus habeatur, non curat. Denique, ut inimicum & insidiatorem, se ipsum observat.

[1] Οὐδένα ψέγει. *Neminem vituperat.*] Scilicet curiositate aliqua rerum alienarum, aut cæco sui amore impulsus. Agrippinum laudat ipse Epictetus; sed cur? ut ejus exemplum alii imitentur. Alios reprehendit: quamobrem? ut emendentur. Videtur igitur hæc sententia μετὰ προσδιορισμοῦ τινος intelligenda. *Wolfius.*

 [2] Τῶν

2 Τῶν καθισταμένων ... vel recuperandi faculces habent, τῶν καθεστώτων. Sed optimè τῶν καθισταμένων, pro ἀποκαθισταμένων, eorum quæ incipiunt restitui in integrum: ut significetur initium, καὶ τὰ πρῶτα recuperandæ valetudinis.

3 Ὄρεξιν ἅπασαν ἦρηκεν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ.] Alii ἦρεχε, vel εἴρηκεν, utique perperam. Sed quia sequitur, Appetitione remissa utitur: pro εἴρηκεν legendum videtur ἤρτηκεν, ab ἀρτάω. Omne desiderium ex sese aptum habet, ut apud Platonem in Epitaphio, ὅτῳ ἀνδρὶ ἐξ ἑαυτοῦ πάντα ἤρτηται. Cic. in Paradoxis: Nemo non beatissimus esse potest, qui est totus aptus ex sese, quique in se uno ponit omnia. In Catone interpretatur, bona omnia à se ipso petere. Sententia Epicteti esse videtur: Eum qui proficiat, nihil desiderare, quo frustrari possit. Sed si quis Simplicianam ὀρέξεως & ὁρμῆς distinctionem hic sequi mavult, non impedio. *Wolfius.*

Non tanti fuerit variantes omnes hujus loci lectiones (ἦρχεν: ἦρκεν: ἦρξεν: ἤρυκεν: εἴρηκεν: ἤρηκεν, &c.) colligere: cum certum cuivis esse queat, ad cap. 7. oculos reflectenti (τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε· quo & illa pertinent cap. 4. τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς· τὰ δὲ ὑπερτιθέναι πρὸς τὸ παρόν:) ἦρεν, ut in *Paraphrasi*: vel ἦρκεν, si quis ita malit, aut ἤρηκεν (eodem enim redeunt:) rectum esse. Quare autem & quatenus τὴν ὄρεξιν excludendam sanxerit Epictetus, multis disputat Simplicius in caput Epicteti 7. quæ ibi (si cui animus est) legantur. Plures enim causas sive interpretationes comm... (pr... quæ objicit Simplicius) haud potest, Epictetum in specie sibi contradicere: cum hic etiam, (cap. 19. ἂν δὲ θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τοῦτο δύνασαι· τοῦτο ἐν ἀσκεῖ ὃ δύνασαι.) Arrianum autem sæpissimè, τὴν ὄρεξιν legitimo usu circum scriptam, admittat. Respondeat aliquis fortasse, non eosdem eum semper alloqui: alia, ad *idiotas*: alia, ad *philosophos*: alia denique ad *proficientes* pertinere: ut hic Simplicius. Sed verior (ut opinor) responsio, duplicem illum constituere τὴν ὄρεξιν: aliam, quæ ad ea quæ sunt in nostra potestate, restringitur: aliam, quæ ad res etiam externas, quæ *concupiscentia* quoque non malè dicatur, extenditur. Priorem illam limitibus istis conclusam, nomine tenus & καταχρηστικῶς ita vocari: hanc autem quamvis non omnino, si temperetur, illicitam, rem tamen esse periculosam & quam facilius sit omninò non admittere, quam admissam cum ratione temperare. *Casaubonus.*

ογ΄.

Ὅταν τις ἐπὶ τῷ νοεῖν καὶ ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι τὰ Χρυσίππου βιβλία σεμνύνηται, λέγε αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν, ὅτι εἰ μὴ Χρύσιππος ἀσαφῶς ἐγεγράφει,

CAP. LXXIII.

Si quis intelligentia & explicandi facultate librorum Chrysippi gloriatur, ipse tibi dic: Nisi obscurè scripsisset Chrysippus, nihil haberet ille quo

φῇ, οὐδὲν ἂν εἶχεν οὗτος ἐφ᾽ ᾧ σεμνυνή). ἐγὼ δὲ τί βούλομαι; [1] καταμαθεῖν τὴν φύσιν, καὶ ταύτῃ ἕπεσθαι. ζητῶ οὖν, τίς ἐστιν ὁ ἐξηγούμενος; καὶ ἀκούσας ὅτι Χρύσιππος, [2] ἔρχομαι πρὸς αὐτόν. ἀλλ᾽ οὐ νοῶ τὰ γεγραμμένα. ζητῶ οὖν τὸν ἐξηγούμενον καὶ μέχρι τούτων οὔπω σεμνὸν οὐδέν. ὅταν δὲ εὕρω τὸν ἐξηγούμενον, ἀπολείπεται χρῆσθαι τοῖς παρηγγελμένοις· τοῦτο αὐτὸ μόνον σεμνόν ἐστιν. ἂν δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐξηγεῖσθαι θαυμάσω, τί ἄλλο ἢ γραμματικὸς ἐπετελέσθην ἀντὶ φιλοσόφου; πλήν γε δὴ, ὅτι ἀντὶ Ὁμήρου, Χρύσιππον ἐξηγούμενος. μᾶλλον οὖν, ὅταν τις εἴπῃ μοι, ἐπανάγνωθί μοι Χρύσιππον, ἐρυθριῶ, ὅταν μὴ δύνωμαι ὅμοια τὰ ἔργα καὶ σύμφωνα ἐπιδεικνύειν τοῖς λόγοις.

quo gloriaretur. Ego verò quid cognoscere studeo? Naturam; & hanc sequi. Quæro igitur, quis sit ejus interpres. Cum audiero, Chrysippum esse: eum convenio. At scripta non intelligo. Quæro igitur enarratorem. Ac hactenus quidem nihil præclari. Cum autem enarratorem invenero, reliquum est, uti præceptis; id quod solum præclarum est. Sin ipsam enarrationem admiratus fuero, quid aliud nisi Grammaticus philosophi loco evasi? eo duntaxat excepto, quod pro Homero Chrysippum enarro. Magis igitur, cum quis à me petierit, prælegi sibi Chrysippum, erubesco: eum facta nequeo similia verbis & consentanea præstare.

[1] Καταμαθεῖν τὴν φύσιν. *Naturam cognoscere.*] Eam scilicet, quæ homini divinitus tributa est: hoc est, studeo cognoscere, qua conditione me Deus in terris esse ac vivere velit, qua de re vide sis Persium Sat. III. *Wolfius.*

[2] Ἔρχομαι πρὸς αὐτόν.] Ex alio codice Wolfius legebat: ἔρχῃ ἐπ᾽ αὐτόν.

οδ'.

Ὅσα προτίθεται, τούτοις ὡς νόμοις, [1] καὶ ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῇς τι τούτων, ἔμμενε. [2] ὅ, τι δ' ἂν ἐρῇ τις περὶ σοῦ, μὴ ἐπιστρέφου. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ' ἐστὶ σόν.

Cap. LXXIV.

Proposita hæc obſerva tanquam leges, iiſque citra piaculum non violandis immorare. Quidquid autem [de te dictum fue]rit, id ne curato. Id enim non jam tui eſt arbitrii.

1 *Καὶ ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῇς τι τούτων.*] Iſta Salmaſiana quoque eſt editionis lectio: ex ingenio ita concinnata; an in veteribus libris inventa, neſcio. Aliter certè quas vidi editiones. Wolfiana, anni partæ Sal. 1596. *καὶ ὡς ἀσεβήσων παραβησόμενος, ἐμμ.* quæ ut ad vulgatam proprius accedit, ità mihi maximè probatur. Eadem tamen utriuſque lectionis ſententia, ut minus neceſſaria ſit dè verbis contentis. *Caſaubonus.*

2 *Ὅ τι δ' ἂν ἐρῇ τις περὶ σοῦ, μὴ ἐπιστρέφου. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ' ἐστὶ σόν. Quicquid autem de eo dictum fuerit, id ne curato. Id enim non jam tui eſt arbitrii.*] Reſpicitur hic ad caput XXIX. Ac ſi dicat: quid alii de te loquantur, curare noli Innuit enim, fore multos, qui dicant, ſubitò te ſapientem, rediiſſe: quique rogent, unde iſtud ſupercilium? & id genus alia. Non enim, quid illi dicant, quid non dicant, noſtri eſt arbitrii. *Snecanus.*

οε'.

Εἰς ποῖον ἔτι χρόνον ἀναβάλλῃ, τὸ τῶν βελτίστων ἀξιοῦν σεαυτὸν, καὶ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν τὸν διαιροῦντα λόγον; παρείληφας τὰ θεωρήματα, [2] οἷς ἔδει σε συμβάλλειν, [3] καὶ συμβέβληκας. ποῖον ἔτι διδάσκαλον προσδοκᾷς, ἵνα εἰς ἐκεῖνον ὑπερθῇς τὴν ἐπανόρθωσιν ποιῆσαι τὴν σεαυτοῦ; οὐκ ἔτι εἶ

μει-

Cap. LXXV.

Quouſque tandem differes præſtantiſſima quæ tibi vendicare, & nullatenus diſtinctionem rationis violare? Accepiſti præcepta, quæ amplectenda tibi fuerunt, eaque amplexus es. Qualem igitur adhuc doctorem exſpectas, cujus in adventum, tui correctionem differas? Non jam

ado-

μειράκιον, ἀλλὰ ἀνὴρ ἤδη τέλειος. ἂν τοίνυν ἀμελήσῃς, ἢ ῥαθυμήσῃς, [4] καὶ ἀεὶ ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων ποιῇς; [5] προθέσεις ἐκ προθέσεων, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ὁρίζῃς, μεθ' ἃς προσέξεις σεαυτῷ, λήσεις σεαυτὸν οὐ προκόψας, ἀλλ' ἰδιώτης διατελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. ἤδη οὖν ἀξίωσον σεαυτὸν βιοῦν ὡς τέλειον, καὶ προκόπτοντα, καὶ πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον, ἔστω σοι νόμος ἀπαράβατος. κἂν ἐπίπονόν τι, ἢ ἡδὺ, ἢ ἔνδοξον, ἢ ἄδοξον προσάγηται, μέμνησο, ὅτι νῦν ὁ ἀγὼν, [6] καὶ ἤδη πάρεστι τὰ ὀλύμπια, καὶ οὐκ ἔστιν ἀναβάλλεσθαι, [7] καὶ ὅτι παρὰ μίαν ἧτταν καὶ ἔνδοσιν ἢ ἀπόλλυται προκοπὴ, ἢ σώζεται. Σωκράτης οὕτως ἀπετελέσθη, ἐπὶ πάντων προσάγων ἑαυτὸν, μηδενὶ ἄλλῳ προσέχων ἢ τῷ λόγῳ. σὺ δὲ, εἰ καὶ μήπω εἶ Σωκράτης, ὡς Σωκράτης γε, εἶναι βουλόμενος, ὀφείλεις βιοῦν.

adolescens es, ſed matura ætate vir. Itaque ſi neglexeris & ceſſaris, ac ſubinde moræ moram, propoſito propoſitum adjunxeris, & dies alios poſt alios conſtitueris; non animadvertes, nihil te profeciſſe, ſed hominem plebeium fore tam viventem quam morientem. Nunc igitur viri perfecti & proficientis vitam tibi ſume: ac quicquid tibi viſum fuerit optimum, ea lex ſit inviolabilis. Ac ſi quid laborioſum, aut ſuave, aut glorioſum, aut ignominioſum ingruerit: memento, tum adeſſe diſcrimen, tum inſtare Olympia, nec licere differre: ac profectum una clade ac remiſſione vel perire, vel retineri. Itaque Socrates in eum evaſit qui fuit; cum in omnibus ſe ipſe promoveret, cum nemini auſcultaret niſi Rationi. Tu verò etſi nondum es Socrates, ſic tamen, ut qui Socrates eſſe velis, debes vivere.

1 Τὸν διαιροῦντα λόγον. *rationem dividentem:* seu, *distinctionem rationis:* aut, si magis placet, *orationem distributricem.*] Eam partitionis rationem intelligo, quâ initio dixit, quædam in potestate nostra esse, quædam non esse. Quid verò si τὸν δὴ αἱροῦντα λόγον legas? Frequens Stoicis formula, ὅσα ἂν ὁ λόγος αἱρῇ. *Wolfius.*

Τὸν διαιροῦντα λόγον.] Obscurè nimis doctiss. Wolfius, (Politianum secutus) *distinctionem rationis:* qui tamen in Notis rectè exponit. Est autem ὁ διαιρῶν λόγος non aliud hic, quam διαίρεσις, sive *distinctio:* celebris illa nimirum primis capitibus posita *distinctio*, ut præcipuum philosophiæ Stoicæ fundamentum: quam etiam in istius sectæ philosophorum scriptis toties inculcatam reperimus. Epictetus hic cap. 24. εὐθὺς διαίρει παρὰ σεαυτῷ· apud Gellium, (lib. 1. cap. 2.) μέμνησο ταύτης τῆς διαιρέσεως: in paucis bis lineis. Erant t. & aliæ διαιρέσεις magni in hac philosophia usus, quas Antoninus imperator sæpius commemorat. Apud Senecam (De Benef. 7. 2.) *& sine mora ulla veniat illa turpis honestique distinctio.* Idem Epist. 71. *Socrates hanc summam dixit esse sapientiam, bona malaque distinguere.* Sed t. non est contemnenda Wolfii, quæ mihi quoque dudum venerat in mentem, conjectura, scriptum forte fuisse, τὸν δὴ αἱροῦντα λόγον. Est autem (ut omnes norunt, qui Philosophos vel à limine) ὁ αἱρῶν λόγος usitatissima Philosophis, (sed & aliis, ut Herodoto:) formula, pro λόγος ὀρθὸς, seu *recta ratio.* Mihi hujus conjecturæ, sive lectionis præcipuum fundamentum in istis Simplicii, hæc enarrantis Epicteti, verbis: καὶ τὸ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν τὸν ὀρθὸν λόγον· quod & infra verbis insignibus repetere videtur; πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον, ἔστω σοι νόμος ἀπαράβατος. Sed tamen particula δὴ nihil hic opus: imo orationi obstat; nisi (quod minus probo,) mutetur interpunctio. Sed nec illud mirum, qui τὸν αἱροῦντα λόγον non intelligerent, maluisse, atque ita (quia jam in superioribus ita observarant, ut ostendimus:) scripsisse, τὸν διαιροῦντα. Sed [illegible]que legas, τὸν [illegible]ιροῦντα [illegible] τὸν διαιροῦντα, manifesta est utriusque locutionis ratio, nec hic incommoda. *Casaubonus.*

2 Οἷς ἔδει σε συμβάλλειν.] Omnes quas vidi editiones ita [illegible]gunt Salmasiana excepta, quæ habet: εἰς ἔδει σε συμβαλεῖν.

3 Καὶ συμβέβληκας.] Wolfius in quod. cod. invenit: καὶ συμβέβηκας.

4 Καὶ ἀεὶ ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων ποιῇς.] Ex codice quodam Wolfius suæ editioni hanc variam lectionem adscripsit: Καὶ μεθ' ὑπερθέσεως ποιῇς.

5 Προθέσεις ἐκ προθέσεων.] Simplicius, & *Paraphr.* (omissis istis, ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων: quæ etiam absunt à Salmasiana editione.) προθεσμίας ἐκ προθεσμιῶν: quod fortasse verius. *Casaubonus.*

6 Καὶ ἤδη πάρεστι τὰ Ὀλύμπια. *Tum instare Olympia.*] Significat, in propinquo esse tempus, quo aut vincendum aut succumbendum; prout in Olympico certamine fiebat. Egregiè Persius perstringit socordiam eorum, qui vitæ emendationem dietim proferebant. Quem vide sis Satyra v. *Snecanus.*

7 Καὶ ἔτι παρὰ μίαν ἧτταν καὶ ἐνδόσιν.] Cum hac editione nostra quoque Salmasiana respondet: Sed Casauboniana habet: καὶ ὅτι παρὰ μίαν, *&c.* Similique modo Wolfiana, quæ insuper pro varia lectione textui adposuit: οὐκέτι δ' ὅτι παρὰ μίαν, *&c.*

De his verbis operæ pretium, quæ scribit b. m. Parens in Pers. Sat. 5. nisi qui valde festinat adiisse. *Casaubonus.*

οϛʹ.

Πρῶτος καὶ ἀναγκαιότατος τόπος ἐν φιλοσοφίᾳ, ὁ τῆς χρήσεως τῶν θεωρημάτων· οἷον, [1] ὁ τοῦ μὴ ψεύδεσθαι. δεύτερος, ὁ τῶν ἀποδείξεων· οἷον, πόθεν οὐ δεῖ ψεύδεσθαι. τρίτος, ὁ αὐτῶν τούτων βεβαιωτικὸς, [2] καὶ διαρθρωτικός. οἷον, πόθεν ὅτι τοῦτο ἀπόδειξις; τί γάρ ἐστιν ἀπόδειξις; τί ἀκολουθία; τί μάχη; τί ἀληθές; τί ψεῦδος; οὐκοῦν ὁ μὲν τρίτος τόπος ἀναγκαῖος διὰ τὸν δεύτερον, ὁ δὲ δεύτερος διὰ τὸν πρῶτον. ὁ δὲ ἀναγκαιότατος, καὶ ὅπου ἀναπαύεσθαι δεῖ, ὁ πρῶτος. ἡμεῖς δὲ ἔμπαλιν ποιοῦμεν. ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ τόπῳ διατρίβομεν, [3] καὶ περὶ ἐκεῖνόν ἐστιν ἡμῖν ἡ πᾶσα σπουδή. τοῦ δὲ πρώτου παντελῶς ἀμελοῦμεν. Τοιγαροῦν ψευδόμεθα μὲν, [4] πῶς δὲ ἀποδείκνυται, ὅτι οὐ δεῖ ψεύδεσθαι, πρόχειρον ἔχομεν.

CAP. LXXVI.

Primus & maximè necessarius in philosophia locus est is, qui agit de usu decretorum; veluti, de non mentiendo. Alter, qui demonstrationes tractat; veluti, cur non sit mentiendum. Tertius, qui has ipsas confirmat & distinguit; veluti, quei fiat ut ista sit demonstratio? quid sit consequentia? quid pugna? quid verum? quid falsum? Quare tertius locus necessarius est propter secundum, secundus propter primum. Maximè autem necessarius est, & in quo conquiescendum sit, primus. Nos verò diversum facimus. Nam in tertio loco immoramur, in eoque omne studium nostrum consumimus: primum autem prorsus negligimus. Proinde mentimur quidem, & quomodo tamen demonstretur non esse mentiendum, in promptu habemus.

[1] Ὁ τοῦ μὴ ψεύδεσθαι.] Id est, non decipi: quod aliis verbis, ἀπ̓ατον εἶναι ἐν τῷ λόγῳ: apud Diog. Laertium, in Zenone. Non enim de *non mentiendo* (ut hic interpretes, perperam:) vel, *ne quis*

mentiretur præcepta con[...] ista Stoicorum dogmata; ſed ne quis *falleretur*; puta, bona pro malis; mala pro bonis, amplectens; in quo fælicis aut infælicis vitæ cardo præcipuè vertitur. Alio ſenſu, fateor, apud Stobæum, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν· & quæ ibi ſequuntur: quod non mirum, cum eadem vox ψεύδεσθαι & *falli*, & *mentiri* vulgò ſignificet. Et ſanè ſi quis iſta ſubtilius rimetur, dicat fortaſſe *non falli*, & *non mentiri*, eodem recidere; quia ſi quis *boni* & *mali* naturam probè perſpectam habet, nullis ille minis, nullis illecebris à vero tum in verbis, tum in factis (πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος à cœleſti hæreditate, *Apocal.* 22. 25. excluſi;) abducetur. Sed hæc ſubtiliora, an ſublimiora? quæ pauci intelligunt; pauciores, etiam qui ſe *veritatis* præcones, & duces aliis venditant, obſervant. *Caſaubonus.*

² Καὶ διαρθρωτικός.] Ita Salmaſianæ, & aliæ quædam editiones. In quibuſdam legi καὶ διωελοτικός, aſt vocis ſignificationem me latet, quia Græcum non eſt. Wolfius præter hanc lectionem ſuæ editioni pro varia lectione, adſcripſit vocem, διαελθμητικός.

³ Καὶ περὶ ἐκεῖνον.] Præter hanc lectionem Wolfius habet: καὶ π[...] ἐκεινῶν.

⁴ Πῶς δὲ ἀποδείκνυται ὅτι οὐ δεῖ ψεύδεσθαι.] Aliam lectionem Wolfius huic adjecit, nempe: πῶς δὲ δεῖ ἀποδεικνύναι ὅτι οὐ ψεύδεσθαι.

οζ΄.

¹ Ἐπὶ παντὸς προχείρου ἑκτέον ταῦτα·

² Ἄγε δή με, ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ ἡ πεπρωμένη,
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος,
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
(Ὡς ἕψομαι σπουδαῖος ἤδε ἄοκνος.)
Ἐὰν γὰρ μὴ ἐθέλω, οὐχ ἧττον ἕψομαι.

CAP. LXXVII.

In quovis incepto hæc optanda ſunt:

Me, Jupiter, duc, fortis & Neceſſitas,
Quocunque veſtro deſtinatus numine
Sum: nam volens ſequar. Minus quod ſi velim,
Sequar coactus, improbuſque & impius.

¹ Ἐπὶ παντὸς προχείρου.] Ex Simplicio vera lectio fuerit, ἐπὶ π. ἐκ προχείρου. Sed poteſt ferri quod hic eſt, παντὸς προχείρου (quamvis τὸ πρόχειρον eo ſenſu non obvium:) copulentur; cum alioquin ἔργου aut tale quid quod τῷ παντὸς reſpondeat, ſubintelligendum ſit. *Caſaubonus.*

² Ἄγε δή με.] Primum hoc votum, teſte Simplicio, Cleanthis eſt, Stoici philoſophi, Aſſo nati, qui fuit Zenonis diſcipulus, Chryſippi magiſter. Cujus ſtatuam in Aſſo magnificentiæ Romanæ ſpecimen ſibi viſam teſtatur Simplicius ad hunc locum. *Snecanus.*

οη'.

[1] Ὅστις δ' ἀνάγκῃ συγκεχώρηκε καλῶς, Σοφὸς παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ θεῖα ἐπίσταται.

CAP. LXXVIII.

Necessitati qui probè se accommodat. Sapit: estque rerum divinarum conscius.

[1] Ὅστις δ' ἀνάγκῃ.] Totum caput hoc nihil continet nisi duos jambos Euripidis Tragici. *Snecanus.*

οθ'.

[1] Ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον· Ὦ Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γινέσθω. ἐμὲ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ.

CAP. LXXIX.

Sed & tertium illud: O *Crito, si Diis ita visum fuerit, ita fiat. Me autem Anytus & Melitus occidere sanè possunt, lædere verò non possunt.*

[1] Duo dicta hoc continentur. Prius Socratis est, è Critone Platonis desumptum. Alterum sumptum est ex Socratis Apologia Platonica; ubi de Socratis accusatoribus Anyto & Melito illud dicitur. *Simplicius.*

Mirum est, symbolum Epicteti ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Sustine & abstine, esse prætermissum. Et Euripideum illud, οἰστέον κ' ἐλπιστέον. Tolerandum & sperandum. Mihi verò precatio illi Euripidea valde probatur:

Ὦ Ζεῦ πατήρ τε καὶ σοφὸς κλήζῃ θεός.
Βλέψον πρὸς ἡμᾶς, καὶ μετάστησον κακῶν.

Quam eleganter convertit vir doctissimus Vincentius Obsopœus:

Juppiter alme parens, sapiens, justissimus idem.
Respice nos miseros, atque medere malis. *Wolfius.*

Non omnes Epicteti sententias hoc Enchiridio contineri, illis constat, qui dissertationes Arriani de Epicteti disputationibus legerunt. Ac proinde nemo quoque mirabitur, hic non reperiri illud decantatum Epicteti dictum, Ἀνέχου, καὶ ἀπέχου. *Sustine, & abstine.* Quin imo comparent in Agellio & Stobæo nonnulla Epicteto attributa, quæ ne quidem apud Arrianum reperias. *Snecanus.*

Epicteti Enchiridii finis.

ΕΠΙΚΤΗ-

ἘΠΙΚΤΗΤΟΥ,

Τέχνη ἀνθρώπων διορθωτική. ὑποθῆκαι ἃς εἰς ὑπόθεσιν ἑαυτῶν γεγράφασι σπουδαῖοι, καὶ ὠνόμασαν, Ἐγχειρίδιον.

MERICUS CASAUBONUS

Primus edidit, vertit & notas addidit.

LECTORI.

De hac *Enchiridii* Paraphrasi *quæ dicamus hic in genere, pauca supersunt, præter ea quæ jam dicta sunt. Antiquam eam esse, & ævi melioris, superioribus in* Notis *observata non pauca quæ fidem faciant. Quibus addas certas voces & loquendi genera*, πολιτεία· ἐνάρετος πολιτεία· ἀνακείμενοι τῷ θεῷ, *&c. proprio quodam veterum Patrum usu, ad res Christianorum, monachorum præcipuè, traducta: ut non uni pridem observatum, & nulli in eorum scriptis cum cura versato, non satis notum. Dictio ubique pro argumento, simplex & pura; tali ævo conveniens. Verbum unum aut alterum fortasse, quod sequioris, aut certè inclinantis ævi videri possit:* ἡσυχαστής· κονδός. *Sed quæ tamen Justiniani ævo, id est, ante mille annos, jam nota, & in usu communi: fortasse etiam non uno ante illum sæculo. De utroque aliquid, in accuratissimo, doctissimus Meursius, Glossario. Plura olim nobis notata melioris ævi in hac* Paraphrasi *ex collatione cum aliis scriptis vestigia, quæ jam (chartis amissis) non occurrunt. Diligens Lector, cui librorum copia, & pro copia voluntas, hoc specimine incitatus, cætera facile supplebit. Cæterùm, quod ad me primo missum est exemplar, ex* Sionensis *Collegii Londinensis melioris notæ Manuscripto libro, qui istius argumenti*

ſcripta plurima continebat, tranſcriptum fuiſſe literæ ſimul tum miſſæ perhibebant. Iſtud apographum quam emendatum fuerit, non poſſum nunc, quia dudum mihi periit, dicere. Secundum hoc, quod exhibemus, multis certè mendis ſcatebat: quas omnes, aut certè plurimas, ex accuratiore cum Manuſcripto collatione tolli poſſe, confidebam. Quam ad rem, cum amicorum quorundam opera, quia mihi minus erat commodum, uſus eſſem; illi poſt diuturnam explorationem Manuſcriptum in iſto Collegio nullum tale jam reperiri renuntiant. Abſit, ut omninò perierit. Inſignis hæc certè, (ſi ita res haberet) cuſtodum incuria, vel perfidia fuerit. Nobis tamen interim hæc expectationis noſtræ fruſtratio permoleſta accidit. Hac igitur ſpe & ope deſtituti, correctis quæ ſatis obvia cuivis & manifeſta; in cæteris, correctiones noſtras & conjecturas in oppoſitis oris appoſuimus: & vix puto locum ullum repertum iri, ex quo non fœliciter, aut probabiliter nos expediverimus. Sciat autem Lector, cum priora aliquot capita Paraphraſeos, *parum aut nihil ab* Enchiridio *differant; ne, quod ajunt, in muſtaceo laureolam; libenter feciſſe nos, ut Wolfii, viri doctiſſimi & harum rerum intelligentiſſimi verſionem, retineremus. Ubi res aliter ſuaſit, reddita in pleriſque facti ratione; aliter obſervaſſe.*

[ΕΠΙΚΤΗ-

[ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ,]

[1] Τέχνη ἀνθρώπων διορθωτική. ὑποθῆκαι ἅς εἰς ὑπόθεσιν ἑαυτῶν γεγράφασι σπουδαῖοι, καὶ ὠνόμασαν, Ἐγχειρίδιον.

ά.

ΤΩ͂Ν ὄντων, τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν· τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐφ' ἡμῖν μὲν ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις· καὶ ἑνὶ λόγῳ, ὅσα ἡμέτερα ἔργα. οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κλῆσις, δόξαι, ἀρχαὶ, καὶ ἑνὶ λόγῳ,

[EPICTETI,]

Ars humanæ vitæ emendatrix: Præcepta ſcilicet, quæ ad propriam commonitionem viri graves, & virtute prædit i conſcripſere.

I.

RES quædam in poteſtate noſtra ſunt: quædam non ſunt. In noſtra poteſtate eſt opinio, appetitio, deſiderium, averſatio; & ut uno complectar verbo, quælibet noſtræ actiones. Noſtri arbitrii non ſunt, corpus, pecunia, gloria,

[1] Ἐπικτήτου τέχνη ἀνθρ. διορθωτική.] Hic *Enchiridii* quoque titulus in quibuſdam, ut videtur, libris repertus. Ita enim in editione Plant. An. Dom. 1585. omnium accuratiſſima, exhibetur: [Epicteti *Enchiridion*: hoc eſt, pugio. ſive, *Ars humanæ vitæ correctrix.*] Niſi quis viſam Plantino hanc *Paraphraſin*, & inde ſumptum titulum, veriſimilius credat: quod non adeo mihi probabile. Et nunc venit in mentem, pridem Barthii *Adverſaria*, (ab eo tempore nunquam mihi viſa) volventem, obſervare me, Epictetum profeſſione fuiſſe Chriſtianum, ſatis illum confidenter aſſerere. Præcipiti hoc ille (ut alia, ni fallor, in iſtis *Adverſariis* haud pauca,) ſine dubio judicio: ſi quidem ſunt illa Epicteti, quæ nos ut Epicteti legimus, & omnis retrò ætas eſſe credidit. Dubitet tamen aliquis, an viſa hæc illi fortaſſe *Paraphraſis*, tam temerarii judicii cauſa fuerit. Sed ut ad Plantinianum titulum redeamus: Poteſt etiam, ut à Simplicio ſint iſta verba: Τέχνη ἀνθρ. διορθωτική. Ita enim etiam in illo, ubi de *titulo* agit, reperimus; εἰς μίαν πάντα τείνει τέχνην, τὴν διορθωτικὴν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Aut certe etiam Simplicius in ſuo codice repererit, & inde ſunt iſta.

λόγῳ, ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα. Καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαραπόδιστα. τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. Μέμνησο οὖν ὅτι ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα, ἐλεύθερα οἰηθῇς· καὶ τὰ ἀλλότρια, ἴδια· ἐμποδισθήσῃ, λυπηθήσῃ, ταραχθήσῃ, μέμψῃ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. Ἐὰν δὲ τὰ ἐπί σοι μόνα οἰηθῇς σὰ εἶναι, τὰ δὲ ἀλλότρια, ἀλλότρια· οὐδέν σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐδένα μέμψῃ, οὐκ ἐγκαλέσῃ τινὶ, ἄκων πράξεις οὐδὲν, ἐχθρὸν οὐχ ἕξεις. βλάψαι γάρ σε οὐδεὶς δύναται.

β'.

Τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς· τὰ δὲ ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρὸν, καὶ προηγουμένως

ria, imperia: ad summam, ea quæ ipsi non agimus omnia. Ac ea quidem, quæ nobis parent, libera sunt natura sua; nec prohiberi ab ullo, nec impediri possunt. In quæ autem ipsi jus nullum habemus, ea sunt infirma, obnoxia servituti, obnoxia impedimentis, aliena. Proinde memento, si ea quæ natura serviunt, libera putaris, & aliena pro tuis habueris; fore ut impediaris, doleas, perturberis, Deum hominesque accuses. Sin ea sola tua existimaris quæ tua sunt; aliena verò quæ sunt aliena; te nemo coget unquam, nemo te impediet, neminem accusabis, neminem criminaberis, ages nihil invitus, inimicum non habebis: cum nemo sit qui nocere tibi possit.

II.

Cum igitur tantas res appetas sic eas suscipiendas esse memento, ut sis non mediocriter incitatus: atque alia penitus relinquenda, alia in præsentia omittenda censeas, & tui ipsius curam tibi primô

νως ἑαυτῷ ἐπιμελεῖσθαι. ἐὰν δὲ ταῦτα θέλῃς, καὶ ἄρχειν, καὶ πλουτεῖν· εἰκὸς μὲν μηδὲ τούτων σε τυγχάνειν. πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δι᾽ ὧν μόνων ἐλευθερία καὶ εἰλικρινὴς εὐλάβεια περιγίνεται.

γʹ.

[2] Εὐθὺς οὖν παντὶ λογισμῷ φαντασίαν δεικνῦντι τραχεῖαν, μελέτα ἐπιλέγειν, ὅτι φαντασία εἶ, καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον. ἔπειτα δοκίμαζε τοῖς κανόσι τούτοις, πότερον περὶ τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστὶν ὁ λογισμὸς, ἢ περὶ τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν. καὶ ἐὰν τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν ὀφθῇ, πρόχειρον εὐθὺς λέγειν, ὅτι οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Μέμνησο ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία, τυχεῖν οὗ ὀρέγῃ. ἐκκλίσεως δὲ, τὸ

loco suscipiendam. Quod si & illa desideraris, & magistratus etiam atque opes appetieris, potest fieri, ut nec illa consequaris: iis certè omninò excides, per quæ sola libertas, & vera pietas comparatur.

III.

Ad omnem igitur asperiorem speciem, quam cogitatio tua sibi fingit, assuefacito te, ut in promptu tibi sit ita continuò subjicere: visum es animi: sed minimè, quod videris, es. Postea rem ad has regulas exige: Utrum in iis rebus versetur ea cogitatio [seu species cogitationi tuæ oblata:] nostræ potestati subjectis; an verò alienis. Quod si in alienis eam versari percipias, in promptu sit, illam nihil ad te attinere. Memento [præterea] appetitionis id esse propositum [sive eam postulationem:]

[2] Εὐθὺς οὖν παντὶ λογισμῷ.] *Enchirid.* Εὐθὺς οὖν παντὶ φαντασίᾳ. In sequentibus quoque non semel eadem mutatio, ubi in Enchiridio, vel φαντασία ut hic; vel διαλογισμοί. Atque ita veteres Christiani passim locuti: unde in eorum scriptis κατὰ τῶν λογισμῶν varii tractatus, & frequentes excursiones.

τὸ μὴ περιπεσεῖν ἐκείνῳ, ὃ ἐκκλίνεις. καὶ [3] ὀρέξεως μὲν ἀποτυγχάνων, ὀδυνηθήσῃ· ἐκκλίσει δὲ περιπίπτων, γελασθήσῃ.

nem:] ut consequaris quod appetis: aversationis autem propositum, ne in id incidas, quod aversaris. Porrò, frustratus appetitione tua, lugebis: in id incidẽs, quod aversatus es, rideberis.

δ'.

Ἐὰν δὲ μόνα ἐκκλίνῃς τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπὶ σοὶ, οὐδενὶ ὧν ἐκκλίνῃς περιπέσῃ. νόσον δ' ἂν ἐκκλίναι θέλῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, ὀδυνηρῶς διάξεις. Ἆρον οὖν τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μετάθες ἐπὶ τὰ παρὰ φύ-

IV.

Itaque si ea solum aversare, quæ eorum naturæ, quæ in te sunt, repugnant; in eorum quæ aversaris, nihil incides. At si morbum aversari velis, aut mortem, aut paupertatem, ærumnosus vives. Aversationem igitur ab iis rebus amovebis omnibus, quæ in nobis sitæ non sunt: atque in eas transferes,

3 Ὀρέξεως μὲν ἀποτ. ὀδυνηθήσῃ - - - - γελασθήσῃ.] Epictetus: καὶ ὁ μὲν ὀρέξ. ἀποτ. ἀτυχής. ὁ δὲ ἐκκλ. περιπίπτων, δυστυχής. Fallor, aut hæc veterem redolent εὐλάβειαν, & ἀτυχὴς & δυστυχὴς consulto consilio aliter reddita. Hinc etiam quod temporum istorum Christiani, Deorum gentilium nominibus in designandis hebdomadæ diebus (nec opinor sine ratione, ut erant illa tempora:) uti, piaculare crediderunt. Quin & propria, ut docet Eusebius, quæ gentilismum saperent, nomina mutata. Alia nunc ratio; & quæ tum rationabilis εὐλάβεια, nunc ridicula superstitio fuerit. Sed hæc obiter. Ab eadem mente forrasse jam supra, Cap. 2. εἰκὸς μέν· pro eo quod in Enchiridio, τυχὸν μέν. Non constans tamen hic, quod merito miremur, hæc observatio. Eodem siquidem capite, τυγχάνειν, &c. & in sequentibus iterum; sed & τύχῃ, & id genus alia non semel. Aut igitur alia mutationis hujus ratio; aut ad rem, quam ad verba attentior author noster, vel incautus ista præteriit; vel semel quid mallet, indicasse contentus, labori non adeo necessario prudens pepercit. An potius à posteriore aliquo monacho hæc mutatio, qui (ut multorum mos est) pauca tantum, & festinanter legit: aut si plura, quia tamen sæpius occurebat, cætera aliis emendanda reliquit?

φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν· τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄνελε. ἂν γὰρ ὀρέγῃ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν τινὸς, ἀποτυγχάνειν ἀνάγκη. τῶν ἐφ' ἡμῖν ὅσον ὀρέγεσθαι καλὸν, * οὐδὲν οὔπω σοι πάρεστι. μόνον τῷ ὁρμᾷν καὶ ἀφορμᾷν χρῶ κούφως καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως, καὶ ἀνιεμένως.

feres, quæ naturæ eorum, quæ noſtri arbitrii ſunt, repugnant. Appetitionem autem hoc tempore prorſus auferto: nam ſi ea, quæ arbitrii noſtri non ſunt, deſideraris; fruſtrari neceſſe erit. Ea verò quæ nobis parent, quatenus rectè poſſint expeti, nondum es aſſecutus. Sed eo tantum utitor animi motu, qui ad res vel perſequendas, vel omittendas; (idq; leviter, & cum exceptione, & remiſſè;) ſufficiat.

ε'.

Ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ψυχαγωγούντων, ἢ χρείαν παρεχόντων, ἢ στεργομένων, μέμνησο λέγειν ἐν σεαυτῷ, ὁποῖόν τι ἐστιν, ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἀρξάμενος. ἂν ποτήριον στέργῃς, ὅτι ποτήριον στέργεις. κατεαγέντος γὰρ αὐτοῦ οὐ ταραχθήσῃ. ἂν χύτραν, ὅτι φύσιν ἔχουσα, τοῦ κλᾶσθαι. ἐὰν ἀδελφὸν ἢ φίλον, ὅτι ἄνθρωπον θνητὸν ἀγαπᾷς. ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ, οὐ ταραχθήσῃ.

V.

Singulis in rebus quæ vel delectant, vel uſui ſerviunt, vel [naturali amore] diliguntur, memento tibi ſuggerere cujuſmodi [res illæ] ſint, exorſus à minimis. Si poculum diligis, te poculum diligere: ſic erit, ut eo confracto, non animo perturberis. Si ollam, te rem natura facile fragilem diligere. Si fratrem, ſi amicum; hominem, ita à natura comparatum, ut mori ei neceſſe ſit. Ita fiet, ut cum morietur, non perturberis.

* Enchir. οὐδέπω σ.

ϛʹ.

Ὅταν ἅπτεσθαί τινος ἔργου μέλλῃς, ὑπομίμνησκε σεαυτὸν ὁποῖόν τι ἐστὶ τὸ ἔργον. ἐὰν εἰς ἑστίασιν ἀπίῃς, πρόβαλλε σεαυτῷ τὰ γινόμενα ἐν τῇ ἑστιάσει. Τοὺς προτιμωτέρους, καὶ τοὺς παῤῥησίας πλέον καὶ μετέχοντας· [4] τοὺς κελεύοντας· τοὺς πολὺ πινόντας, καὶ λοιδοροῦντας καὶ τὴν ἐγκράτειαν· τοὺς ἀτάκτως συνδειπνοῦντας. οὕτω γὰρ ἀσφαλέστερον ἅψῃ τοῦ ἔργου. μάλιστα, ἐὰν εὐθὺς ἐπιλέγῃς, ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἑστίασιν θέλω, τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν φυλάττων. καὶ ὡσαύτως ἐφ᾽ ἑκάστου ἔργου. οὕτω γὰρ, ἐάν τι πρὸς ὃ προέθου ἔργον, γένηται ἐμπόδιον, πρόχειρον ἔσται σοι λέγειν, οὐ τοῦτο ἔθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ

VI.

Opus aliquod aggressurus ipse tibi subjicito cujusmodi sit illud opus. Si ad convivium abeas, ea tibi proponito, quæ fiunt in conviviis. Qui sint honoratiores, alios: quibus magis esse familiaribus liceat: qui provocent [ad bibendi certamen:] qui multum bibant, & tuam temperantiam convitiis incessant: qui petulanter se gerant in mensa: [te ibi reperturum.] Sic tutius rem aggredieris: præcipuè si mox ipse tibi dixeris. Ad convivium abeo, sic animatus, ut meum institutum naturæ congruens conservem. Eôdemque modô in unoquoque negotio. Ita enim si quid impedimenti fuerit, quo minus id quod agitabas, perficeretur; in promptu quod dicas: Equidem non hoc solum volui, sed & insti-

τοῦ tutum

[4] Τοὺς κελεύοντας.] An τοὺς κλέπτοντας: quia, in Epicteto, inter alia, τοὺς κλέπτοντας? Et *fures balnearii*, Catullo quoque (ut alios omittam) dicti & notati? Non puto; nec hic opportunum.

τοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι. οὐ φυλάξω δὲ, ἐὰν ἀγανακτῶ πρὸς τὰ γινόμενα.

tutum meum naturæ consentaneum tueri. Non tuebor autem, si quæ fiunt, ægrè tulero.

ζ'.

Ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ αὐτῶν δόγματα. Οἷον, θάνατος οὐδὲν δεινὸν, ἐπεὶ καὶ τοῖς μάρτυσι δεινὸν ἐφαίνετο. ὅταν οὖν ἐμποδιζόμεθα, μήποτε ἄλλον αἰτιώμεθα, ἀλλ' ἑαυτοὺς, τουτέστι, τὰ ἑαυτῶν δόγματα.

VII.

Homines perturbantur non rebus, sed iis quas de rebus habent opinionibus. Verbi causa: Mors non est malum; alioquin enim & martyribus ita visum esset. Cum igitur impedimur, ne culpemus alios unquam, sed nosmet ipsos, hoc est, nostras opiniones.

ή.

Ἀπαιδεύτου ἔργον, ἄλλῳ ἐγκαλεῖν ἐφ' οἷς πράσσει κακῶς· ἠργμένου παιδεύεσθαι, τὸ ἑαυτῷ. πεπαιδευμένου, μήτε ἄλλῳ, μήτε ἑαυτῷ.

VIII.

Alios accusare in propria calamitate, hominis est inerudit: se ipsum, ejus qui eruditi cœperit: nec se, nec alium, eruditi.

θ'.

Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. εἰ τὸ ἱμάτιον ἐπαιρόμενον ἔλεγεν, ὅτι καλόν εἰμι, οἰστὸν ἂν ἦν. σὺ δὲ ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμε-

IX.

Nulla aliena præstantia efferaris animo. Si vestis semet jactans diceret: *Sum pulchra*; ferendum esset. Tu autem, cum de veste pulchra gloria-

ρόμενος, ὅτι ἱμάτιον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐπὶ ἱματίῳ ἐπαίρῃ. τί οὖν ἐστὶ τὸ σὸν, εἰ μὴ χρῆσις φαντασιῶν; ὥστε ὅταν χρῆσιν φαντασιῶν κατὰ φύσιν ἔχεις, τότε μόνον ἐπὶ σῶν ἀγαθῶν σεμνύνῃ.

riaris, scito te de veste gloriari. Quid igitur est tuum? Usus visorum: [sive, extrinsecus oblatarum specierum quæ mentem movent.] Cum igitur in usu visorum ita te geres, quemadmodum natura postulat, tum de bono [quod tuum est:] gloriari posse te, credito.

ι.

Ὥσπερ ἐν πλοίῳ, τοῦ πλοίου καθορμισθέντος, ἂν ἐξέλθοις ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεργόν ἐστιν [5] κοχλίδας ἀναλέξασθαι ἢ * ψύμαδας συνάξαι, τετάσθαι δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸ πλοῖον, καὶ συνεχῶς ἐπιστρέφεσθαι μήποτε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, καὶ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφέντα δραμεῖν, ἵνα μὴ δεδεμένος βληθῇς ὡς τὰ πρόβατα· οὕτως δὲ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ἐὰν δέδονται ἀδελφοὶ, ἢ φίλοι, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἴκημα, οὐδὲν

X.

Quemadmodum in navigatione, subductò navigiò, si aquatum exieris, nihil vetat, in transitu quasi, etiam cochleolas legere, aut umbiliculos colligere: animo autem in navigium intento esse oportet; & oculos eo semper referre; ne fortè gubernator vocet: ac tum omnia illa relinquere, ne vinctus tanquam oves, in navim conjiciaris: Sic & in vita pariter, si pro cochleola, aut umbiliculo, fratres aut amici dentur, aut propinqui, aut domus; nulla

* γρ. ψενάδας.

5 Κοχλίδας ἀναλέξασθαι.] Cic. De Orat. lib. 2. *Non audeo dicere de talibus viris; sed tamen ita solet narrare Scævola, conchas eos & umbiliculos ad Cajetam & ad Laurentum legere consuesse, &c.*

οὐδὲν κωλύει. Ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχων ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀφῆς ἐκείνους, μηδ᾽ ἐπιστρεφόμενος. ἐὰν δὲ γέρων ἦς, [6] μηδέποτε ἀπαλλαγῇς τοῦ πλοίου. μήποτε καλούμενος ἐλλίπῃς, καὶ δεδεμένος βληθῇς. ὁ γὰρ ἑκὼν μὴ ἑπόμενος, ἀνάγκη τοῦτο πείσεται.

nulla invidia est. At si gubernator vocarit, currens, relictis istis omnibus, ad navim redibis, neque respicies. Quod si senex es, à nave non omninò recedes, ne quando vocatus, vires [in via] tuæ deficiant, & vinctus conjiciaris. Quisquis enim non volens & libens sequitur, hoc illum pati necesse est.

ιά.

Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα ὡς σὺ θέλεις γίνεσθαι· ἀλλὰ μᾶλλον θέλε αὐτὰ γίνεσθαι, ὡς γίνονται, καὶ ἀλύπως διάξεις.

XI.

Ne postules ea quæ fiunt, arbitratu tuo fieri; sed potius ita quæque fieri velis, ut fiunt; & nunquam dolebis.

ιβ'.

Νόσος, σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· ψυχῆς δ᾽ οὔ, ἐὰν μὴ σὺ θέλῃς. χώλωσις, σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον· ψυχῆς δ᾽ οὔ. καὶ τοῦτο ἐφ᾽ ἑκάστῳ τῶν ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε. Εὑρήσεις γὰρ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σὸν δ᾽ οὔ.

XII.

Morbus, corporis impedimentum, non animi, nisi ipse velis. Claudicatio, pedis impedimentum est, animi non item. Et hoc, ut quæque res accidit, subjice tibi: invenies eas alterius cujuspiam rei impedimentum esse, non tui, [qui non corpus; sed animus es.]

6 Μηδέποτε ἀπαλλ. τοῦ πλοίου.] Melius hoc, quam ut in *Enchiridio*, ἀπαλλ. ποτὲ τοῦ πλοίου μακράν. Sed nec Simplicius istud μακρὰν agnoscit.

ιγ'.

Ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἐμπιπτόντων πειρασμῶν, ζήτει τὴν δύναμιν ἣν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Φυσικὰς γὰρ δυνάμεις ἡμῖν ὁ θεὸς ἐχαρίσατο νικητὰς τῶν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ προβαλλομένων. ἐὰν γυναικὸς πρόσωπον πειράσῃ σε, εὑρήσεις δύναμιν, τὴν ἐγκράτειαν. Ἐὰν πόνος προσφέρηται, εὑρήσεις τὴν καρτερίαν. ἐὰν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν. καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε, οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

XIII.

Quæcunque tentatio [ſive afflictio] tibi contigerit; diſpice quam facultatem habeas ad [rectum] ejus uſum. Naturales enim facultates Deus nobis largitus eſt, omnium quæ inimicus (Diab.) ad nos tentandos objicit, debellatrices. Si vultus [formoſæ] mulieris te irritat, præſto eſt continentia, quam [ad remedium] adhibeas. Si dolor, tolerantia: ſi convicium, patientia. Atque ita ſi aſſueveris, non abripient te opiniones: [ſeu, rerum ſpecies extrinſecus oblatæ.]

ιδ'.

Ἐπὶ μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα, ἀλλ' ὅτι ἀποδέδωκα. ὁ ἀδελφὸς ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. κτῆμα ἀφηρέθη; οὐκοῦν καὶ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλ' ἀγανακτεῖς, ὅτι κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δέ σοι μέλει, διὰ τινός σε ὁ δοὺς ἀπήτησεν; οὕτω παιδευθεὶς ὁ Ἰὼβ ἔλεγεν· Ὁ κύριος ἔδω-

XIV.

Nunquam te quicquam perdidiſſe dicito, ſed reddidiſſe. Frater mortuus eſt? redditus eſt. Res eſt erepta? Utique & illa reddita eſt. Sed indignaris, quod improbus ille, qui eripuit. Quid id tua refert, per quem ſuum repetat, qui tibi dedit. Ita doctus [vel, inſtructus] Job dixit: *Dominus*

ἔδωκεν, ὁ κύριος ἀφείλατο. ἄδικον, φησὶν, ἀπομάχεσθαι τῷ λαβεῖν βουλομένῳ, ὃ δέδωκε, καὶ τὸ πρέπον ἐννοῶν· ὡς τῷ κυρίῳ, φησὶν, ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. Εἰ γὰρ ἀληθῶς ὁρίζῃ κύριον εἶναι, τὸν τοῦτο κελεύσαντα, φέρε τοῦ δὲ πράως τὸ βούλημα. οὗτος γὰρ νόμος δούλου πρὸς δεσπότην ἀγαθόν. μέχρι μέν τοι οὔπω ἀποδέδον), οὕτως αὐτῶν φρόντιζε, ὡς ἀλλοτρίων, καὶ ὡς τοῦ πανδοχείου οἱ παριόντες.

nus dedit: Dominus abstulit. Injustum est, inquit, quod dederat repetenti, resistere. Et re bene pensitata: *Sicut Domino placuit*, inquit, *ita factum est*. Si enim rectè statuit illum *Dominum* suum esse, qui ita jussit: quod illi, cumq; placitum est, æquô animô ferendum est. Ea enim lex [seu consuetudo] servorum est erga bonos *dominos* [sive, heros.] Cæterùm, quamdiu ille concesserit, tanquam alienum id curato, ut viatores hospitium.

ιέ.

Εἰ προκόψαι θέλεις, ἄφες τοὺς τοιούτους λογισμοὺς, ἐὰν ἀμελήσω τῶν ἐμαυτοῦ, οὐκ ἕξω διατροφάς· ἐὰν μὴ κτήσωμαι παῖδα, οὐκ ἕξω τὸν ὑπηρετούμενον. κρεῖττον γάρ ἐστι λιμῷ ἀποθανεῖν ἄλυπον καὶ ἄφοβον, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταρασσόμενον. κρεῖσσον δὲ καὶ ἑαυτῷ δουλεύειν, ἢ ἀσχολεῖσθαι περὶ τὰ τοῦ παιδὸς ἁμαρ-

XV.

Si quid proficere te studes, istiusmodi cogitationes missas facito: Si res meas neglexero, non erit unde vivam. Nisi famulum mihi comparavero, deerit mihi qui ministret. Præstat enim perire fame, timoris ac molestiæ expertem, quam copiis omnium rerum circumfluentem, animô vivere perturbatô. Et præstat sibi propria opera ministrare, quam occupatum in corrigendis famuli

ἁμαρτήματα, [7] ἀμελοῦντα τοῦ ἑαυτοῦ.

ιϛʹ.

Ἀλλὰ κλήσασθαι θέλεις, καὶ ὅτι οἷος εἶ μακροθυμεῖν. ἄρξαι ἀπὸ τῶν σμικροτέρων. ἐκχύται τὸ ἔλαιον. κλέπτεται τὸ οἰνάριον· οἱ ἄρτοι ἀπολλύνται. Ἐπίλεγε σεαυτῷ τοσούτου πωλεῖται ἀπάθεια. τοσούτου ἀταραξία πιπράσκεται. προῖκα δὲ οὐδὲν περιγίνεται. ὅταν δὲ καλεῖς τὸν παῖδα, ἐνθυμοῦ ὅτι δύναται μὴ ὑπακοῦσαι, ἢ ὑπακούσας, μηδὲν ποιῆσαι ὧν σὺ θέλῃς. ἀλλὰ μὴν μὴ οὕτως ἔσται αὐτοῦ καλῶς. ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ, τό σε ταράττεσθαι. Ἀλλ' ἐπιστρέψαι προαιρεῖς, ἵνα δὴ βελτίων γίνηται. πρῶτον μὲν περίβλεψαι, μὴ τὴν σεαυτοῦ δοκὸν οὐ κατα-

famuli peccatis, propria negligere.

XVI.

Sed comparare tamen ſtat tibi ſententia, & patientiam, quanta opus eſt, ſuperare tibi confidis. A parvis igitur auſpicare. Oleum effunditur: Panes corrumpuntur: Villum ſurripitur: Subjice tibi: Tanti vænit tranquillitas, tanti conſtantia, gratis autem nihil acquiritur. Cum autem vocas famulum, fieri poſſe cogita, ut non audierit: aut ſi audierit, eorum tamen quæ juſſeris, nihil egerit. Neque verò ei tam benè ſit, ut tui perturbandi, quando voluerit, habeat ille poteſtatem. Sed id eo fit, inquis, quia corrigere illum & emendare, tibi proponis. Hoc igitur inprimis ſedulò cave, ne *propriam trabem* non intelli-

7 Ἀμελοῦντα τοῦ ἑαυτοῦ.] Epict. cap. 16. Κρεῖττον δὲ τὸν παῖδα κακὸν εἶναι, ἢ σε κακοδαίμονα· quod reprehenſioni eſt obnoxium, niſi κακοδαίμων idem valeat hic, ac κακός· quod minus aptum cohærentiæ. Neſcio tamen an ideo mutatum in *Paraphraſi*, ut minus invidioſa eſſet ſententia: an vox κακοδαίμων (ut δυστυχὴς & ἀτυχὴς antea) tantum vitata.

ϖανοεῖς. Εἰ δὲ [8] τούτων ἀπήλλαξαι, οὕτω πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν μετέρχου, ὡς ἰατρὸς πρὸς τὸ τραῦμα. οὐ γὰρ χολᾷ ὁ ἰατρὸς, ὅτι τραῦμα ἢ πάθος τις ἔχει· ἀλλὰ θεραπεῦσαι τὸ γεγονὸς σκοπεῖ. καὶ γοῦν τις σοφὸς ἁμαρτήσαντι τῷ παιδὶ, ἔδαρον ἄν σε, εἶπεν, εἰ μὴ ἐχολώσα.

telligas. Quod si ab illa liber es, ita tamen ad correctionem procede, ut medicus ad vulnus curandum. Non enim medicus irascitur, quod vulnere quis, aut alio quovis morbo laboret: sed id agit, ut id quod affectum est, sanet. Unde etiam, quod sapiens quidam servo, qui flagitii quid perpetraverat; *Flagris, inquit, cecidissem te, nisi iratus essem.*

ιζ΄.

Εἰ προκόψαι θέλεις, ἀνασχόμενον παρὰ τῶν ἐκτὸς ἄνους δόξαι, καὶ ἠλίθιος· μηδὲν παρ' αὐτοῖς βούλει δοκεῖν ἐπίστασθαι. κἂν δόξῃς τισὶν εἶναί τι, ἀπίστει σεαυτῷ. ἴσθι γὰρ ὅτι οὐ ῥᾴδιον καὶ τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν κατὰ φύσιν φυλάξαι, καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀρέσκειν. ἀλλ' ἀνάγκη θάτερον ἐπιμελούμενον, τοῦ ἑτέρου ἀμελῆσαι.

XVII.

Si quid proficere vis, ne recusa quo minus ab extraneis [qui tuæ disciplinæ sunt exsortes] amens & fatuus habearis. Ne quid scire videri velis apud tales; & si quid scire aliquibus videaris; ipse tamen tibi diffidito. Scito enim facile non esse institutum tuum in eo statu qui sit naturæ consentaneus conservare, & vulgo placere: Sed aliter fieri non posse, quin is qui alterum curet, alterum negligat.

8 Εἰ δὲ τούτων.] Apographum habebat τούτῳ· quod nos τούτων (id est, τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων) fecimus.

ιη΄.

ιή.

Ἐὰν τοὺς ἀγαπῶντάς σε καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τὰ παιδία θέλῃς πάντοτε ζῆν, καὶ εὖ πράττειν· τὰ μὴ ἐπί σοι * θέλῃς εἶναι, καὶ ἀνάγκη, μὴ οὕτω γινομένων, λυπεῖσθαι, καὶ αἰτιᾶσθαι τὴν τοῦ παντὸς διοίκησιν. Ἐὰν δὲ καὶ τὸν παῖδα θέλῃς μὴ ἁμαρτῆσαι, ἠλίθιόν τι ἐπιθυμεῖς. θέλεις γὰρ [9] τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν, ἀλλ᾽ ἄλλό τι.

XVIII.

Si id ſtudes, ut qui te diligunt, & fratres & nati ſemper vivant, & valeant, (vel floreant :) quæ tui non ſunt arbitrii, optas ; cui neceſſariò conſequens, ut cum aliter quam optabas, accidet, dolore afficiaris, & providentiam Univerſi gubernatricem accuſes. Quod ſi etiam puerum tuum delinquere non vis, optas quod optare palam ſtultum eſt. Improbitatem enim aliud, quam improbitatem eſſe poſtulas : [quod quid eſt aliud, quam rerum naturam pervertere velle ?]

* Epict. ἐπί σοι· iterato.

9 Τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν.] Ipſiſſima ſunt Epicteti verba, c. 19. quorum tamen fortaſſe ſenſus non cuilibet obvius, nec Simplicii ἐξήγησις hic multum juvat. Nos igitur hoc agamus. Τὴν κακίαν, dices, μὴ εἶναι κακίαν· id eſt, τοὺς κακοὺς μὴ ἁμαρτάνειν. Hoc quidem ridiculum eſt, & ἀσύστατον. Sed opponet aliquis : Imò, non τοὺς κακοὺς μὴ ἁμαρτάνειν; ſed iſtum non eſſe κακόν. Regerent Stoici : Ergò id poſtulas, vel omnino non eſſe κακούς· quod contra (ut multis illi diſputant; ſed multùm refragante Plutarcho:) ordinem Univerſi : vel, ut ut alii ſint, ſervos tamen univerſim nullos tales eſſe : quod quam ridiculum ſit, quis non videt, cum ſervi, quod ut plurimum ἀπαίδευτοι ſint & ἀκόλαστοι (id eſt, nullâ ſeverioris educationis diſciplinâ culti & ſubacti : quæ *filiorum* & *ſervorum* præcipua differentia : ut Seneca, aliique pluribus :) improbitati maximè ſint obnoxii ? vel denique tuos ſaltem non eſſe malos ; quod ut Antoninus alicubi veriſſimè, palam ἀγνῶμον eſt, & τυραννικόν. Supereſt igitur, ut qui ſervos non eſſe malos poſtulet, aut qui ſuos tales eſſe indignatur ; τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν poſtulet : quod ſtultum & ridiculum eſt. Ter. in Ad. *Syrus, ut captus eſt ſervorum, non malus, neque iners.* ubi Donat. *quia ſervum evenire bonum, non ratio eſt, aut natura, ſed caſus eſt, utpote in re rariſſima.*

ιθ'.

Ἐὰν θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τούτων ἐφίου καὶ ταῦτα θέλε, ἃ δύνασαι, καὶ ἃ ἐπί σοι.

XIX.

Si in appetitione frustrari non vis, fac ut ea prosequaris & velis, quæ in tua sunt potestate, & ab arbitrio pendent tuo.

κ'.

Κύριος ἑκάστου ἐστὶν, ὁ τῶν ὑπ' ἐκείνου θελομένων, ἢ μὴ θελομένων, ἔχων τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ περιποιήσασθαι, ἢ ἀφελέσθαι. ὅστις οὖν ἐλεύθερος εἶναι βούλεται, μήτε θελέτω, μήτε φευγέτω τὰ ἐπ' ἄλλοις. Εἰ δὲ μὴ, δουλεύειν ἀνάγκη.

XX.

Cujusque dominus is est, qui rerum ab ipso expetitarum aut non expetitarum, vel præbendi, vel eripiendi, potestatem habet. Quisquis igitur liber esse vult, det operam oportet, ne quicquam eorum cupiat, aut aversetur, quæ penes alios sunt. Sin minus, servire necesse erit.

κα'.

Ὡς ἐν συμποσίῳ, οὕτω δεῖ ἀναστρέφεσθαι ἐν τῷ βίῳ. γέγονέ τι κατὰ σε; ἐκτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κατέτρεχε. οὔπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλλε πόρρω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περιμένον ἄχρις οὗ ἔλθῃ κατὰ σε. οὕτω πρὸς φίλους ἔσω, οὕτω πρὸς τιμὴν, οὕτω πρὸς ἀρχὰς, οὕτω

XXI.

Ut in convivio, sic in vita versari te oportet. Si quid circumferendo ad te pervenerit, porrecta manu, partem modestè capito. Transit? noli cursu persequi. Nondum venit? Ne longè appetitum tendito, sed expecta dum ad te perventum fuerit. Sic erga amicos, sic erga honores, sic erga magistratus,

οὕτω πρὸς τὰς χρείας· ‡ καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄριστος συμπότης Χριστοῦ βασιλείας. Εἰ δὲ καὶ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, οὐ μόνον συμπότης, ἀλλὰ καὶ συγκληρονόμος ἀναδειχθήσῃ.

sic erga illa quæ commodum usum præbent, affectus; dignus eris regni Christi conviva. At verò si etiam oblata recusaveris; non conviva tantum, sed regni consors renuntiaberis.

κβ'.

Ὅταν κλαίοντά ἴδῃς τινὰ ἐπὶ πένθει, ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότα χρήματα, πρόσεχε, μὴ ἡ φαντασία σε συναρπάσῃ, καὶ νομίσῃς αὐτὸν ἐν κακοῖς εἶναι. ἔστω δὲ πρόχειρον ἐπιλέγειν σεαυτῷ, ὅτι, οὐ τὸ γεγονὸς αὐτὸ φύσει κακὸν, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως θλίβεται· ἰδοὺ γὰρ ἄλλους οὐ θλίβει· ἀλλὰ τὸ δόγμα αὐτοῦ τὸ περὶ τούτων, ὡς κακῶν ὄντων, τοῦτο αὐτὸν ἀνιᾷ. μὴ ὀκνήσῃς μέντοι καὶ παραμυθήσασθαι, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν βοηθῆσαι.

‡ Luc. 22. 23.

XXII.

Cum ejulantem quenquam videbis, vel ob mortem [charissimorum:] vel peregrè profecto filio, vel rebus amissis: cave ne te visum illud abripiat, ut eum in malis versari existimes: sed in promptu tibi sit; quod ipse tibi mox subjicias: Non istud quod accidit ipsum, verè malum, & inde hic luctus. (Ecce enim, non omnes quibus ista accidunt, ita lugent:) Sed concepta ipsius de rebus istis tanquam bonis, opinio; hoc utique est quod illum angit. Ne tibi tamen grave sit [aut fastidiosum,] tum consolari; tum, quantum in te, succurrere.

κγ'.

Τὴν τάξιν φυλάττειν σε χρὴ, εἰς ἥν σε ἔστησεν ὁ θεός· ἂν ἐν μικροῖς, μικρόν· ἐὰν ἐν πρεσβεβηκόσιν, ἐὰν πτωχὸν ἠβουλήθη εἶναι, ἵνα τοῦτο γενναίως ἐνέγκῃς, ἂν χωλὸν, ἂν ἰδιώτην, ἂν κληρικόν. σὸν γὰρ τοῦτό ἐστιν, τὸ δοθέν σοι παρὰ θεοῦ καλῶς μετελθεῖν· δοῦναι δὲ αὐτὸ, τοῦ θεοῦ.

XXIII.

Ordinem oportet eum te conſervare, cui te Deus aſſignavit: ut in parvis rebus, parvum te geras: [in magnis, magnum.] Si in dignitate: ſi mendicus; ut generoſè defungaris: ſi claudus: ſi privatus: ſi clericus denique. Hoc enim tuum eſt, bene obire, quod à Deo cunque tibi aſſignatum eſt: aſſignare autem, Dei eſt.

κδ'.

Ὄναρ τεταραγμένον ἐάν σοι ἐπιστῇ, διάκρινε παρὰ σεαυτῷ, καὶ λέγε· οὐδέν μοι κακὸν οὐδαμόθεν σημαίνεται, ἀλλὰ τῷ σώματί μου, ἢ τῇ δοκούσῃ δόξῃ, ἢ τοῖς ἐκτός. ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐθέλω. ὅτι γὰρ ἂν συμβῇ, ἐπ' ἐμοί ἐστι διὰ τῆς ὑπομονῆς, καὶ εὐχαριστίας εὐοδωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

XXIV.

Somnium ſomniare tibi contigit turbulentum [& quod animum tuum anxium habet.] Dijudica tecum, & effare: Mihi nihil ipſi mali ullo modo portenditur: ſed aut corpuſculo meo, aut dignitati (ut vulgò loquuntur:) aut ſi quid aliud externum, [& extra me poſitum eſt.] Mihi verò omnia fauſta portenduntur, ſi ipſe voluero. Utique cum in me ſit, ſi quid tale contingat, per patientiam & gratiarū actionem fructum ex eo capere.

κέ.

Ἀόργητος εἶναι δυνήσῃ, ἐὰν μηδενὸς ἄρξῃ, οὗ ἐπί σοι τὸ νικᾷν οὐκ ἐστί.

κϛ'.

Ὅρα μήποτε ἰδών τινα προτιμώμενον, ἢ μέγα δυνάμενον, ἢ νομιζόμενον εὐδοκιμεῖν, μακαρίσῃς μὲν ἐκεῖνον συναρπασθείς· ταλανῇς δὲ σεαυτόν. ἐάν τε γὰρ διὰ τὰ ἐφ᾽ ἡμῖν ἀγαθὰ ταῦτα αὐτῷ συμβαίνῃ, ἀφθόνως δύνασαι τῶν ἴσων τυχεῖν. Εἰ δὲ παρὰ φύσιν τρεπομένης τῆς προαιρέσεως, τί πρὸς σε, τὸν κατὰ φύσιν βουλόμενον τὴν σὴν προαίρεσιν φυλάξαι; οὔτε γὰρ ἄρχων, ἢ πλούσιος προὔδεις γίνεσθαι, ἀλλ᾽ ἐλεύθερος, καὶ μόνον [10] Θεῷ ἀνακεῖσθαι. μία

XXV.

Iræ nullus erit unquam locus, si nihil unquam aggredieris, quod supra vires tuas sit.

XXVI.

Cum aliquem vides tibi prælatum; aut potentia præcellentem; aut (apud vulgus) virtutis opinione magis celebrem: cave ne opinione subita abreptus, beatum illum prædices; te verò infælicem. Si hæc enim per ea quæ sunt in nostra cujusque potestate bona illi contigerunt, sine invidia potes [cum voles] eadem adipisci. Si verò præposterô, & contrariô naturæ institutô; quid hoc ad te, cui institutum tuum naturæ tuæ consentaneum præstare, summa votorum est? Non enim id tibi proponebas, ut magistratum gereres; ut dives evaderes: sed ut liber, & Deo soli addictus, & mancipatus. Ad

10 Θεῷ ἀνακεῖσθαι.] Docent viri doctissimi τοὺς Θεῷ ἀνακειμένους à Chrysostomo nuncupari viros *Deo devotos & sacratos*. Imò, *monachos & anachoretas*: (τοὺς τὰς ἐρήμους κατειληφότας μοναχούς:) signate hoc elogio ab illo notatos, est in illo reperire. Sed non Christiani primi ita locuti sunt. Apud Euripidem Pentheus, jam ἔνθεος, & numine plenus,

μία δὲ ὁδὸς πρὸς τοῦτο, καταφρόνησις πάντων τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

κζ´.

Γίνωσκε ὅτι οὐχ ὁ λοιδορῶν, ἢ τύπτων ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα περὶ τούτων, ὡς ὑβριζόντων. ἀμέλει, ἑαυτοῖς ταῦτα λέγοντες, οὐκ ἀλγοῦμεν. ὅταν οὖν λεγόντος περί σου τινὸς ἐρεθισθῇς, ἴσθι ὅτι ὑπόληψις ἠρέθισέ σε, καὶ οὐ [11] τὸ συναρπασθῆναι. ἂν

Ad eam autem rem via unica est, eorum quæ in potestate nostra non sunt omnium contemptio.

XXVII.

Pro certo habe non eum qui convitietur aut verberet, auctorem esse contumeliæ: sed opinionem de iis, tanquam contumeliosis conceptam. Enimvero hæc eadem ipsi nobis ingerentes, non dolemus. Quandocunque igitur verbis alicujus irritatus es, noris te ab opinione tua irritatum esse; & operam da, ne tibi unquam contingat occupari. Nam

plenus, Bacchum alloquitur: σοὶ γὰρ ἀνακείμεθα δή. Insignis Origenis contra Celsum locus, ubi tum de gentilibus, tum Judæis una eademque periodo usurpatur. Εἶτα, πανταχοῦ μὲν, ἢ πολλαχοῦ δυνάμεις ἐγίγνοντο· ὡς καὶ αὐτοὶ ἐν τοῖς ἑξῆς παρατίθεται ἀσκλήπιον εὐεργετοῦντα, καὶ τὰ μέλλοντα προλέγοντα ὅλαις πόλεσιν ἀνακειμέναις αὐτῷ ----- παρὰ δὲ μόνοις Ἰουδαίοις, φάσκουσιν ἀνακεῖσθαι τῷ τῶν ὅλων θεῷ, οὐδὲν ἦν σημεῖον, &c. Postrema hæc, per se alioquin satis plana, obscurè expressit interpres Latinus. Sed hoc parum est, præ ut alia sunt in ista versione plurima dudum nobis observata, τοῦ πονηροῦ κόμματος.

[11] Καὶ τὸ συναρπασθῆναι. Ἂν γὰρ ἅπ.] Nihil factu facilius, quam ista ex *Enchiridio* supplere & restituere. Suspicor tamen hanc lacunam in antiquis jam olim codicibus repertam, à posterioribus scribis, & imperitis monachis non observatam fuisse: atque ita verba imperfecta, paucis immutatis, ab illis temerè conjuncta, ut τὸ συναρπασθῆναι, ad violentam aliquam, per vim, corporis raptationem, aut correptionem, referretur. Pro, χρόνους, χρόνος in hanc sententiam verior lectio fuerit. Sed ægrotorum somnia piget ultra persequi. Tanti tamen erat semel hoc monuisse, quia non uno fortasse loco fraudi fuit huic antiquæ *Paraphrasi* recentiorum monachorum ignorantia, quibus *Epicteti*, (nedum hujus *Enchiridii*:) ne fando quidem nomen auditum. Favet tamen aliquatenus huic delirio verbum τύπτων initio capitis: quod & Simplicius agnoscit.

ἂν γὰρ ἅπαξ χρόνου σοι εἰς τοῦτο ἦν, ῥᾷον κρατήσεις σεαυτοῦ.

Nam si semel tempus ad hoc quoque tibi suppetat, facilius te continebis: [vel, *ipse tibi imperabis.*]

κή.

Θάνατος, καὶ δίωξις, καὶ πάντα τὰ φαινόμενα δεινὰ, περὶ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ἀνάξιόν τοῦ ἐνθυμήσεις, οὐδ' ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός.

XXVIII.

Mors & persecutio, & quæcunque acerba & gravia vulgo credita, ob oculos tibi quotidie versentur. Sic, neque te indignum quicquam cogitabis unquam; nec impensè cupies quicquam.

κθ'.

Εἰ τῆς ἐναρέτου πολιτείας ἐπιθυμεῖς, παρασκευάζου ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς καταμωκησομένων τοῦ πολλῶν, ὡς ἐρούντων, ὅτι ἄφνω ἀναχωρητὴς ἡμῖν ἐπανελήλυθας· καὶ πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὲ ὀφρὺν μὲν μὴ ἔχε. τῶν δὲ βελτίστων σοι φαινομένων, οὕτως ἔχου, ὡς ὑπὸ θεοῦ τεταγμένος εἰς ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ ἕστηκας. μέμνησο, ὅτι ἐὰν μὲν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ πρότερον καταγελῶντες ὕστερον θαυμάσονται. Ἐὰν δὲ

XXIX.

Si vitam austeriorem & solitariam amplectaris; sic para te, ut qui mox expectes fore, ut deridearis: ut multi te subsannent: ut dicant te subitò *anachoretam* extitisse: ut dicant; *Unde nobis hoc supercilium? hæc austeritas?* Tu verò austerus ne sis: ea verò quæ optima tibi videntur [ad veram fælicitatem] sic retine, ut qui sis à Deo, in ea statione, quam obtines, collocatus. Cæterum, memento te, si in eodem statu permanseris, iis admirationi fore, qui te prius deriserunt. Si verò

succu-

δὲ ἡττηθῇς αὐτῶν, διπλοῦν προσλήψῃ τὸν καταγέλωτα.

λ'.

Ἐάν ποτε συγκατατεθῇς λογισμῷ πείθοντί σε ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὴν ἔνστασιν. ἀρκοῦ οὖν τῷ εἶναι ἐν παντὶ τῶν τῷ θεῷ μόνῳ ἀνακειμένων. Εἰ δὲ δοκεῖν βούλει, σεαυτῷ φαίνου, καὶ ἱκανὸν ἔσται τοῦτο.

λα'.

Οὗτοί σε οἱ λογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν· ἄτιμος ἐγὼ διαβιώσομαι, καὶ οὐδεὶς οὐδαμοῦ. ἐπίλεγε δὲ μᾶλλον σεαυτῷ· μή τι οὖν ἐμὸν ἔργον ἐστὶ τιμηθῆναι, ἢ πρὸς ἄλλον ἐπὶ χειροτονίαν ἐλθεῖν, ἢ πρῶτον παραληφθῆναι εἰς τὰ συνέδρια; πῶς οὖν ἔτι τοῦτο λογίζομαι ἀτιμίαν; πῶς δὲ καὶ οὐδεὶς οὐδαμοῦ; ὃν ἐν μόνοις

ſuccubueris illis, duplo te magis deridendum propinabis.

XXX.

Si quando acciderit, ut cogitationi quæ ſtudium cuiquam placendi tibi commendabat, aſſenſum præbueris; de ſtatione tua dejectum eſſe te noris. In omni loco igitur, & occaſione illud tibi ſatis ſit, te ex eorum numero eſſe, qui Deo ſoli addicti & conſecrati vivunt. Quod ſi talis etiam videri cupis, tibi ipſi videaris, & hoc ſufficiet.

XXXI.

Iſtæ cogitationes ne te crucient; fore ut ſine honore vivas, & nullo ſis loco. Ipſe tibi dicito potius: an igitur ad honores provehi [vel, honore affici] meum opus eſt: [vel, mei res arbitrii:] an ad electiones; vel *conſecrationes* ſacerdotum in aliena domo celebratas vocari: aut in conſeſſibus & ſynedriis primum locum habere? Quinam igitur id ignominiam, aut dedecus eſſe cenſes? Et quæ ratio te nullo

 loco

νοις δεῖ με εἶναι τοῖς ἐπ' ἐμοὶ, ἐν οἷς ἔξεστί μοι πολλοῦ εἶναι ἀξίῳ; εἰ δὲ * ὑποβάλλῃ, ὅτι καλὸν τοῖς φίλοις βοηθῆσαι, ἐπίπληξον αὐτῷ λέγων· τί λέγεις τὸ βοηθῆσαι; ἵνα ἔχωσι παρ' ἐμοῦ χρήματα; ἢ ἵνα λαμπροὺς αὐτοὺς ποιήσω παρὰ τοῖς πολλοῖς; τίς οὖν μοι εἶπεν, ὅτι ταῦτα τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν, οὐχὶ δὲ ἀλλότρια; τίς δὲ δοῦναι δύναται ἑτέρῳ, ἃ μὴ ἔχει αὐτός; ἀλλ' ἐρεῖ σοι ὁ λογισμός· κτῆσαι, ἵνα αὐτοῖς μεταδῷς· λέγε δὲ τοῦτο σύ· εἰ δύναμαι κτήσασθαι τηρῶν ἐμαυτὸν αἰδήμονα, καὶ πιστὸν καὶ ἐλεύθερον· δεῖξον τὴν ὁδόν. Εἰ δὲ παραινεῖς μοι τὰ ἐμαυτοῦ ἀγαθὰ ἀπολέσαι, ἵνα ἄλλοις τὰ μὴ ἀγαθὰ περιποιήσω, ὅρα πῶς ἀπακ-

loco fore; quem in illis solum, quæ tui sunt arbitrii, occupari debere, recta ratio suadet; in quibus etiam [nisi deses ipse tibi:] ad summa tibi patet aditus? Quod si subjiciat aliquis: At pulchrũ [potentiâ præditum, & ad dignitates, quæ vocantur, evectum,] amicis opitulari posse: Increpa tu illum, & responde: Quid tu dicis *opitulari?* Ut per me pecuniam consequantur? ut apud vulgus illustres & honoratos illos faciam? Ista enim, penes me sunt ipsum, an aliena? Quis autem potest alii præstare, quod ipse non habet? Sed subrepet cogitatio fortasse: Acquire igitur, ut & aliis impertiri queas. Oppone tu: Si ista parari possunt, conservato pudore, fide, libertate: viam monstra tu: [per me nulla mora est.] Si verò id suades, ut ipse, dum aliis falsò credita bona quæro, quæ mea propria bona sunt, eorum jacturam faciam; cogita tu, quam præter æquum & bonum, & contra rationes

* τις: vel, λογισμός.

ἄπρακτος εἶ, καὶ [12] ἀσύμφορος. τί δὲ βούλονται οἱ γνήσιοι φίλοι; ἀργύριον, ἢ φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα; Εἰς τοῦτο οὖν σπούδαζε μᾶλλον, ὅπως αὐτοῖς χρήσιμος ἦς. τοὺς γὰρ μὴ τούτοις χαίροντας, καὶ ταῦτα ἐκείνων προτιμῶντας, οὐδαμῶς εἰς φίλους τακτέον. Ἀλλ' ἐνοχλοῦσιν οἱ λογισμοὶ λέγοντες· τί τουτονὶ στέρξομεν τὸν βίον; οὐδεμία ἡμῶν ἐν τῇ πόλει μνήμη, οὐδ' ὄνομα, οὐδὲ τιμή. λέληθε δὲ τοὺς πολλοὺς, ὅτι καὶ πολίτης εἰμί. ποίαν πάλιν ταύτην τιμὴν λέγουσιν; οὐ χειροτονήσουσι πρεσβύτην, οὐδὲ ἄρχοντα αἱρήσονται. καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ εἰς τοῦτο ἔταξας ἑαυτὸν, οὐδὲ τοῦτο ἐπαγγέλλῃ. οὐδὲ * γὰρ ἄρχων εἶ, οὐδὲ τῶν τὰ κοινὰ πρασσόντων. Εἰ δέ

nes etiam publicæ utilitatis, id à me requiras. Quid enim genuini amici malint; pecuniam; an amicum fidelem & verecundum? Id igitur, da tu operam potius, ut in istis utilis eis sis, illos autem qui non ista cupiunt, sed illa magis præferenda ducunt, noli in amicitiam tuam admittere. Sed iterum cogitationes interpellant. Quid vivere juvat, si nulla nostri in civitate memoria; nullum nomen; nulla dignatio? plerique, ne civem quidem esse me, rescituri sunt. Nos iterum: Quem dicunt honorem: quam dignationem? Non cooptabunt in ordinem Senatorium: non *archonta* [vel, prætorem] constituent. Quid autem mirum, cum nec subductæ vitæ tuæ rationes eo collimarint; nec id in votis tibi fuerit; [vel neque id profitearis:] ut archon esses, aut rem publicam administrares? Si enim

* ἰσ. ἵνα ἄρ. ἦς, οὐδ.

12 Ἀσύμφορος.] Vel hæc una vox afferat hoc scriptum meliori sæculo. Utuntur optimi scriptores, & is maximè proprius ejus usus, cum de utilitate publica quæritur. Φέρειν, & συμφέρειν, de fato & Providentia diuina, non unus: Antoninus autem acutissimè & elegantissimè, non uno loco.

δέ τινες, μὴ τούτων ὄντων εἰς αὐτὰ μᾶλλον ὠθοῦσιν ἑαυτοὺς, τί πρὸς σε τὸν ἀνακεῖσθαι θεῷ θέλοντα. καὶ εἰς τοῦτο ὄντα; ἱκανὸν γὰρ ἑκάστῳ, εἰ τῆς ἑαυτοῦ τάξεως φανείη ἄξιος. Εἰ γὰρ τὴν ἐνάρετον πολιτείαν μεταδιώκεις, τούτων οὐδέν σοι προσήκει ζητεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον δι' ὧν ὃ ὑπηγγείλω πληρώσῃς. Ἀλλ' οὐκ ἔχει ἡ πατρίς, φησιν, ἄνδρα ὅστις μετὰ φρονήσεως αὐτῆς ἡγούμενος, λαμπροτέραν ἀποφηνῇ· τέως μὲν οὕτως ὁ λογισμὸς δείκνυσιν, ὡς εἰς ὃ ἐπηγγείλω ἀνάρμοστος εἶ. Εἰ γὰρ εἰς ἄλλο χρήσιμος ἦς, εἰς τὸ παρὸν οὐ χρήσιμος. Εἰ δὲ ὅτι οὐκ ἔχει ἡγούμενον φρόνιμον, χρή σε ἀνάγκῃ πληρῶσαι τὴν χρείαν· λείπει δὲ αὐτῇ χαλκεῖς καὶ τέκτων, καὶ γραμματεῖς. Εἰ δ' ὅτι οὐ δύνασαι

enim alii nullo tali vitæ instituto prohibiti, se inferunt & intrudunt in ista munera, quid hoc ad te, qui Deo te vovisti; & id agis scilicet? Sufficit enim unicuique, si statione sua dignum se præbeat. Si igitur sublimius vivendi institutum [vitam scil. austeriorem, & solitariam:] amplexus es, ista sectari minimè te decet, sed illa potius, per quæ quod profiteris adimpleas. Sed non habet inquit, Patria virum, qui prudentia pollens, gubernationem ejus suscipiat; ornatiorem reddat. Hactenus ista ratio [vel cogitatio] procedit, ut te vincat ad id, quod professus es, inhabilem & ineptum esse. Si enim aliud est, in quo operam tuam utiliter collocare possis, haud utilis & opportuna fuerat ad id in quo nunc versaris opere. Sin autem, quia prudenti gubernatore patria destituta est, ideò necesse est te istam suscipere provinciam; quid si desint illi faber ferrarius, aut lignarius, aut verò notarius? Quod si ob imperitiam

νασαι ποιῆσαι· πῶς οὖν σκοπεῖς, ὅτι καὶ θυρωρὸς δύνασαι εἶναι, καὶ σαρωτής· ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐχ ὑποβάλλουσί σοι οἱ λογισμοί· τὸ δὲ τοῦ ἡγουμένου καὶ προέχοντος πρόσωπον μόνον ἁρμόττειν λέγοντες, οὐκ ἐῶσιν ἕπεσθαι θεῷ, καὶ εἴκειν εὐχαριστοῦντα εἰς τὴν τάξιν, εἰς ἣν κληθῆναι ἠξιώθης· τίνα οὖν, φασί, χώραν ἕξεις ἐν τῇ πόλει, ἣν ἔχειν δύνῃ φυλάττων τὸ ἀνακεῖσθαι θεῷ. Εἰ δὲ ἐν τῇ πόλει τιμᾶσθαι θέλων, τῶν οὐρανίων ἐκπέσῃς, τί τὸ ὄφελος; οὕτω γὰρ καὶ τῇ πόλει κακὸς πολίτης, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐπαχθὴς ἔσῃ.

λβ'.

Προετιμήθη σού τις εἰς ἑστίασιν, ἢ ἐν προσαγορεύσει, ἢ ἐν τῷ παραληφθῆναι εἰς συμβούλιον; εἰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτα ἐστί,

tiam te excusas ab istis: non vides nihil obstare, quin saltem sis janitor, aut æditus, cui mundandæ ædis munus incumbat? At de istis nullæ tibi subrepunt cogitationes, sed solam gubernatoris & præsidis personam, quasi tibi convenientem commendantes, non permittunt te Deo adhærere, & illi cum gratiarum actione adhærentem, servare locum, in quo nos gratiosè collocavit. Sed quem tamen locum, inquiunt, habebis in civitate? Quem tenens possis Deo jugiter servire, & pietati vacare. Si enim, dum dignitatem in Civitate [terrena] consequi satagis; cælestibus excidas [vel cælestia curare desinas;] quid admodum lucratus es, cum nec civitati bonus civis apparebis, & fratribus, [quos deseruisti:] odiosus eris?

XXXII.

Est tibi prælatus aliquis, ad convivium [te præterito, vocatus?] aut in salutatione, aut dandi consilii officio? Si quidem ista bo-

na

ἐστὶ, χαίρειν χρὴ, ὅτι ἔτυχεν αὐτῶν ἐκεῖνος. εἰ δὲ κακά **** γίνωσκε, ὅτι οὐ δύνασαι μὴ τὰ αὐτὰ ποιῶν πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, τῶν ἴσων τοῖς ποιοῦσιν ἀξιοῦσθαι· πῶς γὰρ ἴσον δύναται ὁ μὴ φοιτῶν ἐπὶ θύρας τινὸς τῷ φοιτῶντι; ὁ μὴ παραπέμπων, τῷ παραπέμποντι; ὁ μὴ ἐπαινῶν, τῷ ἐπαινοῦντι; ἄδικος οὖν ὁ λογισμὸς, ὁ μὴ προϊέμενος μὲν ἀνθ' ὧν ἐκεῖνα πιπράσκεται, προῖκα δὲ βουλόμενος αὐτὰ λαβεῖν. Εἰ τις τυχὸν, ἔχων ὀβολὸν, καὶ σοῦ τὸ ἴσον ἔχοντος, προΐοιτο αὐτοῦ, καὶ λάβῃ θρίδακας· σὺ δὲ μὴ προέμενος, μὴ λάβῃς· μὴ οἴου ἔλαττον ἔχειν ἐκείνου; ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἔχει τὰς θρίδακας, οὕτω καὶ σὺ τὸν ὀβολὸν, ὃν οὐκ ἔδωκας. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν τούτοις· οὐ παρεκλήθης εἰς ἑστίασίν τινος; οὐ γὰρ ἔδωκας τῷ πωλοῦντι ὅσου πωλεῖται τὸ δεῖπνον. ἐπαίνου ἐκεῖνος πω-

na ſunt, gaudere debes ejus cauſa, quod bona conſecutus ſit. Sin mala * * * * Cæterum pro certo habe, cum non eadem agas quæ alii ad ea paranda quæ non ſunt in noſtra poteſtate; fieri non poſſe, ut eadem tibi tribuantur. Nam quæ ratio eſt, ut ille tantum poſſit qui fores non frequentat, atque ille qui frequentat? qui non aſſectatur, atque ille qui aſſectatur? Iniqua igitur eſt iſta cogitatio, ſi non numerato quo væneunt illa pretio, gratis ea conſequi te poſtules. Si quis, exempli cauſa, obolum habeat, tu tantundem: ille obolum ſuum dat; & lactucas aufert: tu nullum das, nec habes lactucas: An minus te conſecutum putas eo, qui lactucas accepit? Ut lactucas habet ille, ſic tu obolum, quem non dediſti. Ad eundem modum & hic ſe res habet. Non vocatus es ad convivium alicujus? nec enim venditori dediſti, quanti vænit convivium. Vendit autem convivator lauda-

tione:

πωλεῖ αὐτὸ, θεραπείας, κολακείας. Εἰ ἐκείνου ἐπιθυμῶν * βούλει ταῦτα προέσθαι, καὶ τοῦ δείπνου τυχεῖν, ἄπληστος εἶ. Εἰ δὲ σκοπήσῃς τί ἕξεις † ἀπὸ τοῦ δείπνου, πολλὰ εὑρήσεις· τὸ μὴ ἐπαινῆσαι, ὃν οὐ θέλεις· τὸ [13] μὴ ἀνασχέσθαι αὐτοῦ, καὶ ὧν αὐτὸς ἥδεται· τὸ μὴ πάντα τὰ προσόντα αὐτῷ κἂν κακὰ ὦσι, θαυμάσαι. τὸ μὴ συνθέσθαι ψέγοντι πολλάκις τοὺς αὐτοῦ κρείττονας· τὸ ἀπηλλάχθαι τῆς τῶν ὑπηρετούντων περιεργίας, καὶ ὧν ἀποσκώπτουσιν εἰς τοὺς κεκλημένους. Καὶ γὰρ τὸ ἀνασχέσθαι, δυσκατόρθωτον· καὶ τὸ ‡ ἀνθυμακοῦσαι, ταραχῶδες. καὶ πάντας διεγείρει εἰς ἐπιπλη-

tione : vendit obſequio : vendit adulatione. Quod ſi convivii cupidus, nec illa vis præſtare, & tamen iſtius particeps fieri; iniquus, & avarus es. Si porrò tecum pendas, quæ conſequare locô convivii; multa reperies; non laudare te, quem nolis : mores ipſius & ineptias tolerare non coactum : non omnia ipſius, qualiacunque, etiam mala, admirari : non aſſentire denique melioribus ſæpius obtrectanti : præterea, vitare te miniſtrantium moleſtam curioſitatem, & probroſa quibus appetere ſolent vocatos dicta. Nam & ita tolerare, [ut placeas :] arduum pariter, & illiberale eſt; & repugnare, rixoſum eſt : omnibus illico in te inſurgentibus, & tan-

* γρ. μὴ β. † γρ. ἀντὶ.
‡ ἴσ. ἀντιμαχῆσαι.

13 Τὸ μὴ ἀνασχ. αὐτοῦ, καὶ ὧν ἥδεται.] Ex his verbis aliquando conjiciebam, etiam in *Enchiridio*, cap. 32. (poſtremis verbis :) veram, aut probabilem ſaltem lectionem eſſe, τὸ μὴ ἀνασχ. αὐτοῦ ἐπὶ τοῖς, οἷς ἥδεται· quod à vulgata lectione non adeo remotum. Sed illa præferenda quæ ibi diximus : quibus addi debuit, in Salmaſiana editione iſta, τὸ μὴ ἀνασχ. αὐτοῦ, &c. penitus omiſſa eſſe : oſcitantia crederem (cum alibi quoque integræ lineæ omiſſæ ſint) typographica, niſi & in appoſita verſione ita res haberet. Wolfii editiones aliter; Veneta : Plantiniana : ſed nec Politiano præterita : qui (ſenſu non nihil immutato) vertit : *quod non ea perfers quæ ad ejus limen perferuntur.*

πλῆξιν κατά ζου, ὡς τὴν ἀγάπην ταράξαντος, καὶ τὸν κεκληκότα ὑβρίσαντος, καὶ πολλῶν κόπτοντος τὴν σπουδήν.

& tanquam fraternæ concordiæ turbatorem, & eum qui convivium præbuit, contumelia afficientem; & multorum qui aderant alacritatem obtundentem, increpantibus.

λγ'.

Τὸ βούλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ἐστιν, ἐξ ὧν οὐ διαφερόμεθα. οἷον· ἄλλου παιδάριον κατέαξε τὸ ποτήριον. πρόχειρον εὐθὺς, ὅτι τῶν γεγονότων ἐστίν. ἴσθι οὖν ὅτι ὅτε καὶ τὸ σὸν κατεάγῃ, τοιοῦτον ἐστιν οἷον καὶ τὸ τοῦ ἄλλου· ταῦτα μετατίθει καὶ ἐπὶ τὰ μείζονα· ἐὰν παιδίον ἄλλου, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ἄλλος τελευτήσῃ, οὐδείς ἐστιν ὅστις οὐκ ἐρεῖ, ὅτι ἀνθρώπινον. μέμνησο οὖν ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς σοῖς, ἀνθρώπινον συνέβη. [14] καὶ ὁ πάντως καὶ τοῖς ἀπαιδεύτοις ποιή-

XXXIII.

Naturæ propositum ex iis rebus, quæ ad nos nihil attinent, cognosci potest. Ex. grat. alterius [vicini: vel amici:] servulus poculum fregit: In promptu illud statim est: Ita fieri solere. Memento igitur, si & tuum confractum fuerit, eandem tui quoque poculi naturam esse, qualis alterius. Jam transfer hæc ad majora. Si vicini filius, aut frater, aut de propinquis alius obierit, nemo est cui non statim succurrat, ita natos esse homines. Memento igitur, si & tuorum aliquis obierit, humanum id quoque: Et quod tempus ipsis vel imperi-

[14] Καὶ ὁ πάντως καὶ τοῖς ἀπαιδ. ποιήσει ὁ χρόνος.] Cicero sæpius, in Epistolis, alibique. Lib. 5. Ep. 16. *ad fam. Nam quod allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus vetustate tollit; id nos præripere consilio prudentiaque debemus.* Et lib. 7. 28. *Dies quæ stultis quoque* (hic, ἀπαιδεύτοις). *mederi solet, &c.*

ποιήσει ὁ χρόνος, προσεχέτω ἡ σύνεσις. ὥσπερ ὁ σκόπος πρὸς τὸ ἀποτυγχάνειν οὐ τίθεται, οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν τῷ κόσμῳ γέγονε. μή σε ταράξῃ λοιδορῶν τις, ἢ κατηγορῶν. ἄτοπον γὰρ οὕτως εὐχερῆ εἶναι, ἵνα ὅταν θέλῃ τις ψεύδεσθαι, σὺ ταράττῃ.

λδ'.

Τὰ καθήκοντα, ταῖς σχέσεσι παραμετρεῖται. πατήρ ἐστι; δέον ἐπιμελεῖσθαι· παραχωρεῖν ἁπάντων· ἀνέχεσθαι λοιδοροῦντος, παίοντος. ἀλλὰ κακὸς πατήρ ἐστι· μήτι οὖν πρὸς ἀγαθὸν φύσει ᾠκειώθης, * ἀλλὰ πρὸς πατέρα. οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς, θεσπίσας τιμᾶν σε τὸν πατέρα, προσεῖπεν, ἀγαθόν. αὐτὸ δὲ τοῦτο χρεωστεῖς, τὸν πατέρα τιμῆσαι, διακρῖναι δ' οὔ, ἀλλ' ἐν πᾶσιν εἴκειν, πλὴν

peritiſſimis adfert, fac ut prudentia tibi repræſentet remedium. Quemadmodum aberrandi cauſa meta non ponitur: ſic nec mali natura in mundo exiſtit. Si quis tibi convitietur, aut te criminatur: nolito commoveri animo. Indignum fuerit, uſque adeo in alterius eſſe te poteſtate, ut quoties viſum fuerit illi mentiri, tu doleas.

XXXIV.

Officia [ut plurimum:] pro *relationibus* & qualitatibus perſonarum definiuntur. Pater eſt? officii admonetur filius, ut curam ejus habeat; cedat ei in omnibus, toleret convitiantem, ferientem. Sed pater malus eſt. Num igitur natura cum patre bono conjunctus es? Minimè: ſed cum patre. Neque enim Deus cum in lege ſua *Patrem tuum honorare te* præcepit, addidit *bonum.* Hoc igitur muneris tui eſt, patrem ut honores, non ut dijudices; ſed in omnibus illi morem geras, quæ Divinæ

* Ep. οὐκ, ἀ.

πλὴν τοῦ θεοῦ ἐναντιοῦσθαι. θεὸς γὰρ πρὸς πατέρα πολλῇ καὶ ἀσυγκρίτῳ τῇ διαφορᾷ σεβαστέος· ὁ μὲν γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων δι' ἀγαθότητα παρήγαγεν· ὁ δὲ ὄργανον γέγονε τῆς θείας προστάξεως.

vinæ legi non ſunt contraria. Deus enim ſi cum patre componatur, longè majore, & quæ comparationem non admittit, menſura venerandus. Ille enim ex nihilo, ſola bonitate motus, nos creavit. Hic autem inſtituti à Deo ordinis [ad hominum procreationem:] fuit inſtrumentum.

λέ.

Ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τὴν τάξιν τὴν σεαυτοῦ πρὸς αὐτὸν, μηδὲ σκόπει τί ἐκεῖνος * ποιῆσαι, ἀλλὰ τί σοι ποιήσαντι κατὰ φύσιν ἕξει ἡ προαίρεσις. σὲ γὰρ ἄλλος οὐ βλάψει, ἐὰν μὴ σὺ θέλεις. τότε δ' ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι. οὕτω πρὸς φίλον, οὕτω πρὸς γείτονα τὴν ὑποβάλλουσαν σχέσιν τήρει.

XXXV.

Frater injurius eſt? Tu igitur *relationis* ordinem quo illi conjunctus es, tuere: nec quid ille agat, conſidera; ſed quibus agendis, tuum inſtitutum naturæ futurum ſit conſentaneum. Te enim alius non lædet, niſi ipſe velis. Tum autem læſus eris, cum te lædi exiſtimaris. Sic igitur erga amicum, *relationem* quam tibi natura commendat, ſerva.

λϛ'.

Τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβείας ἴσθι, ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτοῦ

XXXVI.

Religionis erga Deum, præcipuum illud eſſe ſcito, rectas de eo opiniones habere; ut eſſe eum,

&

* γρ. ποιεῖ σοι. vel ἐποίησε.

αὐτοῦ ἔχειν, ὡς ὄντος καὶ διοικοῦντος τὰ ὅλα καλῶς, καὶ δικαίως· καὶ πείθεσθαι αὐτῷ, καὶ ἥκειν, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα εἰς οἵαν σε βούλεται τάξιν εἶναι. οὕτω γὰρ οὔτε μέμψῃ ποτὲ τὸν θεὸν, οὔτ' ἐγκαλέσεις εἰς ἀμελούμενος. ἄλλως δὲ τοῦτο οὐχ οἷόν τε κατορθοῦν, ἐὰν μὴ ἄρῃς τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις θῇς τὸ εἶναί τι ἀγαθὸν ἢ κακόν. Ἐὰν γὰρ ὑπολάβῃς τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη ὅταν ἀποτυγχάνῃς ὧν ὀρέγῃ, καὶ περιπίπτῃς, οἷς ἐκκλίνεις, μέμφεσθαί σε καὶ δυσφημεῖν τὴν διοίκησιν. ἀμήχανον δὲ βλάπτεσθαι, εἰ μὴ τὸν τὸ βλάπτον ἀγαθὸν ὀριζόμενον· φεύγοντά τε τὸ ὠφελοῦν, ὡς ἐπίπονον, καὶ προσέχοντα τῷ πρόσαυτίκα, ὡς ἡδεῖ. ἔνθεν πατὴρ ὑπὸ υἱοῦ λοι-

δο-

& mundum benè & justè gubernare, persuasum habeas: tum verò ut pareas illi, cedas illi, & cuicunque te muneri destinarit, libenter amplectaris. Sic enim fiet, ut nec incuses unquam, vel tanquam neglectus, de eo conqueraris. Hoc autem præstare non aliter potes, quam si iis quæ in potestate nostra non sunt abjudicatis, in iis tantum quæ penes nos sunt, boni & mali naturam collocaris. Nam si quid illorum, quæ penes nos non sunt, bonum aut malum credideris, aliter non poterit, quin cum iis frustratus fueris quæ cupiebas, & in ea quæ nolles incideris, providentiam Dei culpes, & ei maledicas. Sed nec illud potest, ut unquam ille lædatur, nisi qui quod verè nocet [vel, verè malum est:] ut bonum appetit; quod autem verè utile est, (vel bonum:) quasi damnosum & ærumnosum fugit, & quæ præsentia sunt & momentanea, eis, ut maximè jucundis adhæret. Hinc fit ut & patri fi-

 lius,

ἀπολογεῖσθαι, ἢ μόνον, ὅτι οἰόμενος ἐκεῖνος ἔργον ποιεῖν, κακῶς με λέγει, καὶ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν ἄλλον κωλύειν οὗ προέθετο ποιεῖν ἔργου, οὔπω ἐμαυτὸν δυνηθεὶς κωλῦσαι παθῶν. καὶ ὅτι, εἰ μὴ ἤμην ἄξιος τοῦ τὰ τοιαῦτα ἀκοῦσαι, οὐκ ἂν ἤκουον· μάλιστα ἐὰν αἰσθηθῇς ὅτι τῶν λεχθέντων περί σου ἔπραξάς τι.

nuntiant, purgare te: sed hoc tantum, si quicquam, responde: Nempe, quod ille sibi faciendum credidit; malè de me loquitur: ego verò quis sum, qui alium ab opere quod sibi proponit persequendo impediam, qui proprias animi mei perturbationes prævenire nondum valeo? Et præterea, nisi dignus ego, qui ista audirem; non ita contigisset: præcipuè, si tibi conscius es, aliquid te, quod affine sit iis, quæ tibi objecta sunt, commisisse.

με΄.

Ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ἢ ἐν τοῖς δημοσίοις τόποις ἐπιπολὺ παριέναι, οὐκ ἀναγκαῖον. Εἰ δέ ποτε καιρὸς καλέσοι, μηδενὶ ἄλλῳ φαίνου σπουδάζων, εἰ μὴ σεαυτῷ· τουτέστι, θέλε γίνεσθαι μόνα τὰ γινόμενα, οἷα ἂν ὦσι· βοῆς δὲ τοῦ ἐπιγελᾶν τινι, ἢ πολὺ συγκινεῖσθαι, ἢ ἀγανακτεῖν περὶ τῶν γινομένων, παντελῶς ἀπέχου. καὶ μετὰ ἀπαλλαγὴν, μὴ πολλὰ περὶ τῶν γεγενημένων διαλέγου,

XLV.

Fora, & quævis alia publica loca, frequentare te, nihil necesse est. Sed si quando tempus tulerit, nulli te, nisi tibi ipsi studere appareat: hoc est, ea duntaxat fieri velis, quæ fiunt, qualiacunque sunt. Clamore autem, aut arrisione, aut corporis motu crebriore, approbationem tuam testari, aut indignari ob ea quæ fiunt, penitus abstineto. Ac post discessum, ne multus de iis quæ acta sunt, tibi sit sermo; ne-

λέγου, μηδὲ ἃ ἴδῃς, φιλονείκει ἐξηγεῖσθαι· μάλιστα, ὅσα μὴ λυσιτελεῖ πρὸς τὴν σὴν πολιτείαν. Εἰ γὰρ περὶ τούτων πολλάκις εἴπῃς, ἐμφαίνεις ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν ὧν ἔφυγες.

μϛʹ.

Εἰς οἰκίας τινῶν μὴ ἧκε, μηδὲ ῥᾳδίως πάρελθε· παρελθὼν δὲ τὸ σεμνὸν καὶ εὐσταθὲς καὶ ἀνεπαχθὲς φύλαξαι.

μζʹ.

Ὅταν φοιτᾷν ἀνάγκη πρός τινα τῶν λαμπρῶν τοῦ κόσμου, λόγισαι, ὅτι οὐκ εὑρήσεις αὐτὸν ἔνδον· ὅτι οὐ μηνυθήσῃ· καὶ ὅτι ἀκούσεις, τί θέλει ὁ περιττὸς οὗτος; ὅτι ἀποσκώψουσιν εἰς σὲ οἱ παῖδες· ὅτι ἐρεῖ σοι ἐκεῖνος, ὅτι ὑπερβαίνει σε ὃ αἰτεῖς. καὶ μηδέποτε εἴπῃς ἐν σεαυτῷ, ὅτι ταῦτά σοι οὐ ποιή-

que affecta quæ videris, aliis narrare, præcipuè quæ ad institutam vitæ rationem, quam profiteris, nihil utilitatis afferunt. Sæpius enim de iis loquendo, manifestum erit te admiratum esse, quæ invitus spectasse volebas videri.

XLVI.

Ad quorundam [qui ostentando ingenio scilicet id agunt, non ut prosint] publicas recitationes, ne veni, neque facile accede. Si tamen accesseris, gravitatem & constantiam tuere; & id unà cave, ne cui sis molestus.

XLVII.

Cum necessitas aliqua te cogit quempiam adire de mundi magnatibus, proponito tibi fore ut domi eum non invenias: ut non illi renuntieris: ut tibi dicatur, Quid sibi vult præclarus ille vir? ut te famuli irrideant: ut ipse denique tibi dicat: supra te est quod requiris. Nunquam autem tibi veniat in mentem, non ista te passu-

ποιήσουσιν· ἢ ὅτι αἰδεσθήσονται τὸ ἐπάγγελμα. Ἐὰν γὰρ οὕτω συντύχῃς, καὶ τύχῃ ταῦτα γενέσθαι, ἀταράχως ὑποδέξῃ τὰ γινόμενα, ἅτε μεμελετηκὼς αὐτά· ἐάν τε μηδὲν τούτων συμβῇ, εὐχαριστήσεις τῷ θεῷ λέγων, ἐγὼ μελέτηκα ἃ ἤμελλον ἄξιος ὑποστῆναι· ἡ δὲ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπία περιέστη μου, καὶ οὐδὲν τούτων εἴασε γενέσθαι.

passurum, sed professionem tuam reverituros eos. Si enim ita tibi contingat, & ista verè evenient, imperturbatus ea feres, ut quæ tibi prius meditata & prævisa fuerint. Si nihil autem contingat tale; Deo gratias ages & dices: Ego quidem quæ merebar pati, meditatus ante fueram: sed Dei bonitas adfuit mihi, & non permisit.

μή. — XLVIII.

Ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἀπέστω τὸ σεαυτοῦ τινῶν ἔργων, ἢ ἀρετῶν ἐπὶ πολὺ καὶ ἀμέτρως μεμνῆσθαι· οὐ γὰρ ὥσπερ σοι ἡδύ ἐστι τὰ σὰ λέγειν, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις τούτων ἀκοῦσαι. ἐπισφαλὲς δὲ καὶ τὸ εἰς [17] εὐτραπελιλογίαν ἐμπεσεῖν· πάντως γὰρ τὴν πρός σε αἰδῶ τοῦ πλησίον ἐκλύει, καὶ παρασκευάζει * δωρολογεῖν·

In familiaribus congressibus, absit factorum tuorum, aut virtutum, frequens & immodica commemoratio. Nec enim ut tibi jucundum est tua narrare, ita & aliis eadem audire. Periculosum autem est ad jocos & facetias delabi: & tui observantiam apud vicinos minuere, vel maximè idoneum: sed & ad *stultiloquium* viam munit;

* γρ. μωρολ.

[17] Εὐτραπελιλογίαν.] Ita rectum puto, quod quis fortasse malit ut magis usitatum, εὐτραπελίαν. Sed ratio verbi non obscura. Propriè enim εὐτραπελία ad mores pertinet, facile mutabiles, & versatiles: quales debent esse illorum, qui mimicam exercent, & histrionicam. Inde ad verba translatum; ut εὐτραπελία, pro εὐτραπελιλογία diceretur.

λογεῖν· ἐξ ὧν καὶ * ἀκαιρολογία τίκτεται. ὅταν αἴσθῃ τι τοιοῦτον, ἐὰν μὲν οἷος ἦς, καὶ ἐπίπληξον· εἰ δὲ μὴ δύνῃ, τῷ ἀποσιωπᾷν καὶ ἐρυθριᾷν, δῆλος γίνου δυσχεραίνων τοῖς τοιούτοις.

nit; ex quibus & *turpiloquium* etiam naſcitur. Cum autem tale quid in aliis deprehendis; ſi tibi fas eſt, objurgatione deterrito: ſi id non potes, ſaltem ſilentio ſimul & pudore tuo omnibus liqueat, offendi te iſtiuſmodi ſermonibus.

μθ'.

Ὅταν φαντασία ἡδονῆς ἐκπειράσῃ σε, μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὅν τε συγκαταθήσῃ τῇ δοκούσῃ ἡδονῇ, καὶ καθ' ὃν πράξας, ὕστερον μετανοήσεις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ λοιδορήσῃ· τούτοις τε ἀντίθες, ὅπως περιγενόμενος χαίρῃς καὶ ὅτι ἄμεινον συνειδέναι ἑαυτῷ νικήσαντι, καὶ καθαρῶς εὐχομένῳ· μή σε ἡττήσῃ τὸ προσηνὲς αὐτῆς, καὶ ἐπαγωγόν. βέλτιον γὰρ τούτου καὶ ἡδύτερον, τὸ συνειδέναι ἑαυτῷ ταύτην γενικηκότι τὴν νίκην.

XLIX.

Si voluptatis alicujus imago animo tuo obverſans te irritat, memento utriuſque temporis, & ejus, quo voluptati, victus ſuccumbes; & quo poſtea pœnitebit te, & ipſe tibi convitians, exprobrabis. Ad hæc, oppone; ſi eluctatus fueris gaviſurum te; & quanto præſtet victæ voluptatis conſcientia, & pura ad Deum oratio. Ne te vincant autem pellacia voluptatis, & illecebræ; multò enim præſtantior & ſuavior victoriæ tam bellæ conſcia ſibi mens, & memoria.

* γρ. αἰσχρολ.

ν'.

Ὅταν ποιῇς τι διαγνοὺς ὅτι τοῦτο συμβάλλεται τῇ πολιτείᾳ, οἱ δὲ ἄλλοι ἄλλως περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνουσιν, ὅρα μὴ φύγῃς αὐτὸ διὰ τὴν τῶν ἄλλων ὑπόληψιν. Εἰ μὲν γὰρ οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ τὸ ἔργον φεῦγε. εἰ δὲ ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήξοντας οὐκ ὀρθῶς;

L.

Quando aliquem aggrederis, certus id ad institutum vitæ tuæ conducere, alii autem aliter judicant, cave ne aliorum judicium reveritus incepti desinas. Si enim malo consilio usus id aggrediaris, opus ipsum fuge: si bono, quid illos non benè reprehendentes moraris?

να'.

Ὅταν συνεσθίῃς τινὶ, μή τι παραβάλῃ ἐκείνῳ ἐδώδιμον λογίζου, ἀλλά τι ποιήσας ἀνεπαχθὴς αὐτῷ γενήσῃ, μᾶλλον αἰδήμων.

LI.

Cum conviva alicujus es, ne quid ille tibi edendum apponat cogita; sed quo pacto non illi gravis, & tanto verecundior appareas.

νβ'.

Ἐὰν ὑπὲρ δύναμιν ἀναλάβῃς ἐπάγγελμα, καὶ ἐν αὐτῷ ἀσχημονήσεις, καὶ ὃ ἠδύνασο ἐκπληροῦν ἐκπέσεις.

LII.

Si quam professionem, quæ vires tuas superat, in te susceperis, tum ea simul indecorè defungeris; tum illam quam numeris omnibus implere poteras, elabi tibi passus es.

νγ'.

Καθάπερ ἐν τῷ περιπατεῖν προσέχεις μὴ ἐπιβῇς ἥλῳ, ἢ στρέψῃς τὸν πόδα· οὕτω πρόσεχε μὴ βλάψῃς τὸν σεαυτοῦ νοῦν. καὶ οὕτως ἐφ' ἑκάστῳ ἔργῳ παραφυλάττων, ἀσφαλέστερον ἅψῃ ἑκάστου.

LIII.

Quemadmodum inter ambulandum, ne clavum calces, aut pedem distorqueas, caves: sic in degenda vita cave, ne mentem in qua inest dominium rationis, impingens, lædas. Quod si in re unaquaque observaveris, omnia cautius aggredieris.

νδ'.

Μέτρον κτήσεως ἑκάστῳ, τὸ σῶμα· ὡς ὁ ποῦς, τῷ ὑποδήματι. ἐὰν μὲν ἐπὶ τοῦτο στῇς, φυλάξεις τὸ μέτρον. ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ἀνάγκη κατὰ κρημνοῦ φέρεσθαι· καθάπερ γὰρ ἐπὶ τοῦ ὑποδήματος ὁ τὴν χρείαν ὑπερβαίνων, ποιεῖ κέντητον, εἶτα φοινικοῦν, εἶτα διάχρυσον, πολλοὶ γὰρ καὶ λιθοκόλλητον, οὐ * τῶν ὀρέξεων· τοῦ γὰρ ἅπαξ ὑπὲρ τὸ μέτρον ὅρος οὐδείς.

LIV.

Necessariarum ad usum vitæ rerum modus cuique corpus est, ut pes calcei modulus. Si hic constiteris, modum servabis: sin præterieris, jam veluti per præceps ferri te necesse est. Ut autem in calceo: si quis ultra usum progressus fuerit, primo variegatum, postea purpureum: tandem auratum: sunt etiam qui gemmis internitentem gestent: sic in cupiditatibus. Ejus enim, quod modum semel supergressum fuerit, nullus terminus.

* γρ. οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ὀρ.

νέ.

Ἀφυΐας σημεῖον, ἐνδιατρίβειν τοῖς περὶ τὸ σῶμα· ἐπὶ πολὺ γυμνάζεσθαι, ἐπὶ πολὺ ἐσθίειν, ἢ πίνειν, ἢ καθεύδειν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρέργῳ ποιητέον. περὶ δὲ τὸν νοῦν ἡ πᾶσα ἔστω ἐπιστροφή.

νς'.

Ὅταν τις κακῶς δοκῇ σοι ποιεῖν, ἢ κακῶς λέγειν, ἐνθυμοῦ, οἰόμενος λυσιτελεῖν αὐτῷ τοῦτο ποιεῖ· εἰ δέ σοι οὐ λυσιτελεῖ, καί τις ἀναγκάσει τινα, τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον ἀφέντα, τὸ ἄλλου ποιεῖν; ὥστε οὐκ ἦν ἐπί σοι τὸ κωλῦσαι αὐτόν. τῶν δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, μήδ' ὀρέγεσθαι παρηγγέλμεθα. ἄλλωστε εἰ μὲν ψεύδεται, αὐτὸς βέβλαπται καὶ ἐξηπάτηται τὸ ψεῦδος ἀληθὲς νομίσας. ὥσπερ οὖν εἰ μακρόν σε ἔλεγε κονδὸν ὄντα,

LV.

Animi [degeneris, &] à natura malè informati, signum est, rebus corporis immorari: ut, diu exerceri: diu edere, vel bibere; vel dormire. Nam hæc quidem facienda sunt obiter: cura autem omnis ad animum transferenda est.

LVI.

Quandocunque putat aliquis nocere se tibi, vel dictis, vel factis; cogita tu, ideò illum facere, quia expedire id sibi censet: At idem tibi si non expedit, quis tamen cogat alium, eo omisso, quod sibi putat expedire, id curare quod tibi prosit? Non igitur erat in te, illum prohibere: quæ autem in potestate nostra non sunt, ea non appetere, aut persequi, professio nostra est. Præterea, si falsus est, (qui tali de te opinione concepta, tibi malè dixit aut fecit:) ipse læsus est, qui deceptus est, dum falsum pro vero amplectitur. Quemadmodum igitur, si cum pusillus esses corpore, dice-

ὄντα, ἢ τὸ ἔμπαλιν, οὐκ ἂν ἠγανάκτεις, ἢ ἔχαιρες, διὰ τὸ μὴ τοῖς ἐκείνου ῥήμασιν ἐπέδη ἡμῶν τὸ σῶμα· μᾶλλον δὲ καὶ ἐγέλασας ἂν ὡς παράβλωπα τὸν τοιοῦτον· οὕτως ἀόργητος διάμενε· ἐλέει δὲ αὐτὸν τῆς πλάνης. Εἰ δὲ ἀληθῆ λέγει, διόρθωσαι, ἵνα μὴ ἔχῃ τι λέγειν. οὕτω πρὸς πάντας τοὺς λοιδοροῦντας γίνου, ἐπιφθεγγόμενος, ὡς πολλάκις εἴρηται, ὅτι ἐκείνῳ μὲν ἔδοξε ταῦτα λέγειν· ἐγὼ δὲ οὐ κατέστην εἰς τὸ κωλῦσαι τὸν βουλόμενον λέγειν ἃ θέλει. ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἀδικῇ, ἢ γείτων, μὴ λογίζου, ὅτι παρ᾽ οὗ * ἥκει τα ἐχρῆν, ἠδίκημαι, ὡς ἐνόμισεν· ἢ ὅτι τούτῳ οὐκ ἐχρῆν τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπεραγανακτεῖν ἐμοῦ· οὕτω γὰρ θρέψεις τὴν ὀργήν, καὶ ἕξιν σεαυτῷ ποιή-

diceret te *procerum*: aut contra: non indignareris, ſed neque gauderes, ut qui ab ejus verbis non pendere corporis tui ſtaturam videres: ſed illum potius, ut ſtrabum rideres: ita hic quoq; abſtine ab ira omni, ſed ejus potius errorem miſerere. Sin autem verum dicat, tu id age, ut te ipſum emendando, deſit illi quod in te reprehendat. Denique erga omnes qui tibi maledicunt, ita (ut jam ſæpius monuimus) affectus eſto, ut ſtatim tibi veniat in mentem: Ita quidem illi viſum eſt, iſta in me dicere: mei autem non eſt muneris impedire, quo minus ipſe quod vult, non liceat illi loqui. Quod ſi frater, aut vicinus is eſt, qui tibi injuriam facit: noli tecum reputare, ab eo quem minimè decebat, tibi factam (ut ille quidem credidit:) hanc injuriam: imo ab illo, quem pro te adverſus alios commoveri potius æquum erat: ſic enim fomentum iræ parabis, & evades tum aliis, tum

* γρ. ἥκιστα.

ποιήσεις δυσφόρητον· μᾶλλον δὲ ὅτι ἀδελφὸς, καὶ χρεωστῶ αὐτοῦ ἀνέχεσθαι. ὅτι γείτων, κἀγὼ αὐτοῦ ὀφείλω φέρειν τὴν ἄγνοιαν, καὶ ὅτι ἡ νομιζομένη ἀδικία περὶ τὰ ἐκτός. τῆς γὰρ προαιρέσεώς μου, οὐδεὶς κύριος, καὶ οὕτω ῥᾷον ἕξεις.

tum tibi in vita quotidiana, non tolerabilis: Sed ita potius cogita; Quia frater est, injurias ejus ferre debeo: quia vicinus, quod per ignorantiam [veri boni] commisit, id me patienter ferre, ratio suadet. Præterea, injuriam illam, quæ facta creditur, in rebus externis versari. Voluntatem autem tuam [qua sola censeris] nullius imperio, ac proinde nec injuriæ obnoxiam esse. Ita commodius habebis, [vel facile feres.]

νζ.

Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύντακτοι. Ἐγώ σου πλουσιώτερος· ἐγώ σου ἄρα κρείττων. Ἐγώ σου λογιώτερος. *** οὗτοι δὲ μᾶλλον ἀληθεῖς καὶ συνεκτικοί· ἡ ἐμὴ κτῆσις τῆς σῆς κρείττων * σοῦ δὲ οὐδὲ κτῆσις † ἐστὶν οὐδὲ λέξις· γίνωσκε οὖν ὅτι οὐκ ἐπὶ σεαυτῷ ἐπαίρῃ, ἀλλ' ἐφ' ἄλλῳ.

LVII.

Orationes hæ non cohærent: Ego sum te locupletior, ergo sum melior. [vel præstantior.] Ego sum te eloquentior, ergo melior. At illæ magis veræ & cohærentes: [Ego te ditior.] Mea ergo pecunia tua præstat. [Eloquentior, &c.] Tu verò nec pecunia es, nec sermo. Noris igitur te cum sic gloriaris, non in te verè gloriari, sed in alieno.

* κ. σύ. † κ. εἶ.

νή.

Τοῦ σκώπτειν εἴργου σεαυτόν. καὶ μάλιστα μὲν σιώπα τὰ ἀλλότρια· σεαυτῷ δὲ μόνῳ πρόσεχε. εἰ δὲ λαλῇς, λάλει ἀληθῆ, καὶ ἃ βλέπεις, καὶ μὴ ἃ στοχάζῃ.

LVIII.

Ab omni cavillatione abstineto. De rebus externis, quantum potes, sile, tibi intentus uni. Si tamen interdum ita res feret, ut loquendum tibi sit; quæ vera sunt loquere, & quæ comperta habes, non ea quæ conjicis.

νθ'.

Ἔπιέ τις πολὺ οἶνον; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς· ἀλλ' ὅτι * * * * ἐλούσατο. ἔφαγέ τις πρωῒ ἕτερος; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς· ἀλλ' ὅτι ἔφαγεν. Εἰκὸς γάρ σε μὲν στοχάζεσθαι κακῶς· ἐκεῖνον δὲ * ὅτι καλῶς αὐτὸ πεποιηκέναι, ἢ νόσου βιασαμένης, ἢ ἀδελφῶν ἀναγκασάντων, ἢ ἄλλων εὐλόγων αἰτιῶν, αἵ σοι μὲν οὐ γινώσκονται· ἐκείνῳ δὲ [18] κατὰ νοῦν ἐχώρησαν.

LIX.

Bibit quispiam multum vini? ne dicas bibisse *malè*, [vel nimio potu peccasse:] sed [multum.] Lavat quispiam cito, &c. Edit quis alius [vel, socius:] manè? ne dicas *male* illum edisse, [vel, malè ab illo factum, quod ederit:] sed edisse [manè.] Poteſt enim, ut tu malè conjicias: illum autem vel morbo cogente, vel fratribus, vel aliis sonticis causis urgentibus, quod ipsi expediebat fecisse: quæ causæ, tibi quidem fortasse ignotæ fuerunt; illi autem [cui notæ] res pro voto benè & ritè cesserit.

* ἴσ. ὅτι καλὸν: vel ὅτι καλ. αὐ. πεπ.

18 Κατὰ νοῦν.] Sententiæ ratio postulat, ut ad ambiguam τοῦ κατὰ νοῦν notionem allusum sit. Parum enim honesta oratio, quenquam animo suo obsecutum esse, nisi, quod *animus* suadebat, idem & *rationi* consentaneum fuerit. Vide (si vacat)

ξ'.

Μηδαμοῦ σεαυτὸν ἡσυχαστὴν εἴπῃς, μηδὲ λάλει ἐν ἰδιώταις περὶ δογμάτων. ἐν ἑστιάσει μὴ λέγε πῶς δεῖ ἐσθίειν, ἀλλ' ἔσθιε ὡς δεῖ τύπος γινόμενος ἄλλοις· ‡ τοῦτο γὰρ ἀπόστολος παραινεῖ λέγων, τύπος γίνου τοῖς πιστοῖς.

LX.

Nullibi *Heſychaſtem* (vel *anachoretam:*) te profitere; neq; inter ſæculares de dogmatibus tuis [quibus inſtitutæ vitæ ratio nititur:] loquere. In convivio, ne diſſere quomodo ſit edendum, ſed ede ut te decet. Ita enim & Apoſtolus exhortatur, ubi dicit: *Exemplum eſto fidelium.*

ξα'.

Τὸ πολὺ περὶ δογμάτων ἐν ἰδιώταις μὴ λάλει· ἐὰν δὲ ἐμπίπτει λόγος, τὸ ἐπιδεικτικὸν ἔκκοπτε, καὶ σιώπα. μέγας γὰρ κίνδυνος δογματίσαι περὶ ὧν * ἡ ὄντος κατάληψις δυσχερὴς τοῖς πολλοῖς, καὶ ἄγνωστος. καὶ ὅταν εἴπῃ σοί τις ὅτι οὐδὲν οἶδας, καὶ μὴ δηχθῇς ἐπὶ τούτῳ, τότε

LXI.

Inter *idiotas* [ſive ſæculares] de dogmatibus tuis ut plurimum ſileto. Quod ſi occaſio incidat, tu tamen oſtentandi te occaſionem vita, & tace. Magnum enim periculum eſt, diſputando de iis rebus aſſerere, quarum comprehenſio de vulgo hominibus difficilis eſt, & inſolens. Quod ſi quis dixerit te nihil ſcire, tuque commotus non fueris,

‡ 1 Tim. 4. 12.
* ἴσ. ἡ ὄντως.

vacat) quæ nos in Antoninum lib. 6. p. 79. in iſta Antonini: (ἔχει σοι πάντα κατὰ νοῦν·) de hac locutione notavimus. Non igitur (vel hinc diſcamus) hoſpes in vetere & meliore philoſophia, qui primus iſta concinnavit: quamvis poſteriorum monachorum ignorantiæ veſtigia nonnulla deprehendere fortaſſe poſſimus. Plato in Timæo venuſtiſſime: Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν τῷ ξυνιστάντι πᾶσα ἡ τῆς ψυχῆς ξύστασις ἐγεγόνει. Hinc poſteriores alii, ni fallor.

τότε γνῶθι, ὅτι ἤρξω τοῦ ἔργου.

ris, ſcito te jam opus [fæliciter] exorſum eſſe.

ξβ'.

Εὐτελῶς φορῶν, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ. μηδὲ ἐὰν ὑδροποτῇς, περιέρχου ζητῶν ἀφορμὴν τοῦ λέγειν, ὅτι ὑδροποτεῖς· ἄσκει δὲ σεαυτῷ μόνῳ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, ἵνα καὶ ἡ ὠφέλειά σου μόνου γένηται.

LXII.

Viliter veſtitus, ne ideo gloriare, & ſi aquam bibis, ne obambula, occaſionem quærens alicui dicendi, te aquam bibere. Temperantiæ quam exerces, conſcius ipſe tibi ſis ſoli, aliis neſciis: ut & merces ad te ſolida redeat.

ξγ'.

Μὴ κατάξηρον ἐπιδείκνυέ σου τὸ στόμα, μηδ' ἄσθμαινε συνεχῶς, τεκμήρια τοῖς πέλας τῆς σῆς ἀσκήσεως παρέχων, καὶ ἀναγκάζων ἐρωτᾷν, πόθεν οὕτως ἀσθμαίνεις, καὶ ξηρὸς εἶ;

LXIII.

Ne oſtenta os aridum: ne aſſiduè anhela: quæ vicino tuo, vel alii cuicunque obvio, abſtinentiæ tuæ ſint indicia; quibus ille provocatus quodammodo cogatur interrogare: Quid tu ſic anhelas, & aridus es?

ξδ'.

Ἀπαιδεύτου χαρακτὴρ, μηδέποτε ὠφέλειαν, ἢ βλάβην προσδοκᾷν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξω· θεοφίλου ἀνδρὸς χαρακτὴρ, πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷν.

LXIV.

Indocti [ſeu veræ philoſophiæ rudis] character & nota certa, nunquam à ſe ipſo damnum expectare, vel utilitatem, ſed à rebus externis. Verè pii & religioſi character & nota, omnem utilitatẽ & damnũ à ſemet ipſo expectare.

ξέ.

Σημεῖα προκόπτοντος, οὐδένα ψέγει· οὐδένα μέμφεται· οὐδενὶ ἐγκαλεῖ· οὐδὲν περὶ αὐτοῦ λέγει, ὡς ὄντος τι, εἰδότος τι· ὅταν ἐμποδισθῇ, ἢ κωλυθῇ, ἑαυτῷ ἐγκαλεῖ. κἂν τις αὐτὸν ἐπαινέσῃ, καταγελᾷ τοῦ ἐπαινοῦντος παρ᾽ ἑαυτῷ ὡς πλανηθέντος, καὶ ταλανίζει ἑαυτὸν ὡς ἀπατήσαντα τοὺς ἐκτός· καὶ εἰς ψευδολογίας ἐμβάλλοντα. κἂν ψέγῃ τις, οὐκ ἀπολογεῖται. περιέρχεται δὲ ὥσπερ οἱ ἄρρωστοι, εὐλαβούμενός τι κινῆσαι. πᾶσαν ὄρεξιν ἦρεν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ. ὁρμῇ ἀνιεμένῃ πρὸς πάντα χρῆται. ἂν ἠλίθιος, ἢ ἀμαθὴς δοκῇ, οὐ πεφρόντικεν. ἑνὶ δὲ λόγῳ, ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν παραφυλάττει.

LXV.

Signa proficientis; neminem vituperare: neminem culpare: neminem accuſare: nihil de ſeipſo quaſi aliquis ſit, aut aliquid ſciat, prædicare. Si in aliquo impeditus fuerit, aut prohibitus, ſe accuſat ipſum. Si ab aliquo laudatus, ſecum ipſe ridet laudatorem, ut deceptum, & miſerum ſe reputat, qui alios deceperit, & falſa de ſe prædicandi ipſis in cauſa fuerit. Si reprehenditur, non defendit ſe: & ut qui recenter [ex morbo] convaluerunt; ſic ille [omnia circumſpiciens & metuens] ne impingat, obambulat. Omnem cupiditatem à ſe removit; averſationem ad ea ſola, quæ naturæ eorum quæ ſunt in noſtra poteſtate repugnant, tranſtulit. Appetitione ad omnia remiſſa utitur. Si ſtolidus, ſi indoctus habeatur, perinde habet. Denique ut inimicum & hoſtem ſe ipſum obſervat.

ξϛʹ.

Μὴ ὀρέγου ἐξηγεῖσθαι τὰς γραφάς· μάλιστα μὴ ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν παρειλεφώς. ἀλλ' ἄρκου τῷ τὰ ἀπ' * αὐτῶν, καὶ παραχώρει τὸν λόγον τοῖς εἰδόσιν. Εἰ γὰρ τοῦ μὲν ποιεῖν καταφρονήσεις, ἐπὶ γὰρ τὸ ἐξηγεῖσθαι μόνον σχολάσεις, οὐδὲν ἕτερον ἢ γραμματικὸς ἀντὶ ἡσυχαστοῦ γέγονας· ἐν τούτῳ μόνον διαλλάττων, ὅτι τὰς γραφὰς ἀντὶ Ὁμήρου ἐξηγῇ.

LXVI.

Ne affectato *Scripturas* interpretari: præcipuè, nondum satis illarum intelligens: sed aliis te peritioribus interpretandi munus concedens, tibi sufficiat, te documentis ex *Scriptura* promptis obtemperare. Si verò obtemperare, & ad usum convertere negligis; interpretationi autem totus incumbis, ex *Hesychaste*, merus *Grammaticus* factus es: hoc tantum discrimine, quod *Homeri* loco, *Scripturas* interpretaris.

ξζʹ.

Ἐνθυμοῦ ὁποία αἰσχύνη, ὅταν τις ἀναγινώσκων τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἐξηγούμενος αὐτὸ καλῶς, ἀσύμφωνα παράσχῃ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα.

LXVII.

Quam turpe sit, cum quis *Evangelium* legit, & præclarè interpretatur, sed facta minime consentanea edit; cogita.

ξηʹ.

[19] Ὅσα ὀρθῶς περιτίθεσαι, τούτοις ὡς νό-

LXVIII.

Quæ benè semel expensa, & dictante ratione

* Sc. τὰ ἀπ' α. ποιεῖν, κ.

19 Ὅσα ὀρθῶς περιτίθεσαι.] Epictet. περιτίθεται· nec dubium quin ad similem *Aureorum* Pythagoræ (ut vocant) *carminum* conclusionem allusum sit. Sed nec male, sic; ut

νόμοις ἐπίμενε· ὡς παρανομῶν ἑαυτῷ [20] ὃ ἀφῇς. τί δὲ λέγουσιν οἱ πολλοὶ περὶ σοῦ, μὴ φροντίσῃς. οὐ γὰρ ἐπί σοι ἐστὶ κωλῦσαι αὐτοὺς ψέγοντας τὰ καλά, ἢ τὰ φαῦλα ἐπαινοῦντας.

tione tibi propoſuiſti; in eorum tanquam legum obſervatione conſtans eſto, & ſi quid omittas, leges te tuas violare reputa. Quid autem vulgus de te loquatur, ne ſollicitus ſis. Nam quo minus illi quæ bona ſunt vituperent; & quæ prava, laudent, in te non eſt ſitum.

ξθʹ.

Εἰς ποῖον ἔτι χρόνον ἀναβάλλῃ ἀρέσαι θεῷ; ποίαν ἡλικίαν προσδοκᾷς; οὐκ ἔτι εἶ μειράκιον, ἀλλ᾽ ἀνὴρ ἤδη τέλειος. ἐὰν καὶ νῦν ἀμελέσῃς, καὶ ἀεὶ προθεσμίαν ἐκ προθεσμιῶν διδῷς σεαυτῷ, καὶ ἡμέραν ἐξ ἡμερῶν ὁρίζεις, ἐν αἷς μέλλεις ἀρέσαι θεῷ, λήσεις σεαυτὸν οὐ προκόπτοντα, [21] ἀλλὰ καὶ κλεπτόμενον,

LXIX.

Quouſque tandem differes Deo placere? Quod tandem ætatis tempus expectas? Non jam puer es, ſed matura vir ætate. Itaque ſi porrò negliges, & de die in diem certum tempus, aliud ex alio, quo Deo placere incipias, tibi propones; imprudenti tibi proficiendi tempus elabetur, & prius mors occupabit, quam dolô rem geri intelliges. Tandem aliquando igitur, ut *aſceta*, ſeve-

ut hic legimus: ſi ad omnia quæ nobis ſemel decreta & probata, referamus. Virtutum enim maxima prope dixerim *conſtantia:* & tolerabiliora ſæpe prava, (ita memini legere) quam levia ingenia. Sed nec Simplicii expoſito ab hoc ſenſu aliena.

[20] Ὃ ἀφῇς.] Actior longe ſententia, & ad Enchiridii ſcripturam aptior, ſi legamus, ὃ σέβεις.

[21] Ἀλλὰ καὶ κλεπτόμενον.] Appoſita Greg. Naz. verba, quæ profert ex illo (ed. Aldinæ in 8°. elegantiſſimæ, p. 180.) doctiſſ. Stephanus: ἐὰν ἀεὶ τὸ σήμερον παρατρέχων, ἐπιτηρῇς τὸ εἰς αὔριον, ταῖς κατὰ μικρὸν ἀναβολαῖς ὑπὸ τοῦ Πονηροῦ κλεπτόμενος.

μενον, ἕως οὗ καὶ τὸ τέλος φθάσῃ. ἀξίωσον οὖν σεαυτὸν ἤδη ὡς τέλειον, πονῆσαι ἐν τῇ ἀσκήσει καὶ προσοχῇ· ὅτι ἐνταῦθά ἐστιν ὁ ἀγὼν, καὶ * ἡ πάρεσι, καὶ οὐκ ἐπιδέχεται ἀναβολήν. σκόπει δὲ, ὅτι ἔνδοσις † μιᾶς ἀρετῆς, ἢ ἐπίτασις, στεφανοῖ τὸν ἀγωνιστὴν, ἢ ἀστεφάνωτον παρέρχεται. οὕτως ὁ μακάριος ‡ Παῦλος ἀγωνισάμενος ἔλεγεν· Τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι, καὶ λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. Σὺ δὲ εἰ καὶ μὴ εἶ Παῦλος, ἀλλὰ οὕτως ἀγωνίζου, ὡς ὅμοιος αὐτῷ εἶναι βουλόμενος.

severiorem religionem, & tolerantiæ disciplinam professus, incipe laborare, & diligentiam adhibere, ut qui jam ad maturitatem perveneris. In hoc enim certamen versatur; & jam certandi tempus adest, quod delationem non admittit. Considera autem in hac unius [vel, in una] virtutis remissione vel intentione situm esse, vel ut coroneris, vel prætereraris. Ita & beatus Apostolus postquam decertasset, de seipso prædicat: *Bonum certamen certavi*: &c. *In reliquo, reposita est mihi corona justitiæ.* Tu autem quamvis non sis *Paulus*; sic tamen certa, ut qui *Paulo* simillimus esse cupias.

ό.

Ἐπὶ πάσῃ περιστάσει καὶ παντὶ πειρασμῷ ἐπαγομένῳ ἡμῖν, πρόχειρον ἔχωμεν τὸ λέγειν, Ἄγε ἡμᾶς ὦ σῶτερ σὺ, καὶ τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα, * ὅπου σὺ καὶ ὅπως φίλον

LXX.

In omni majore quod nos circumstat periculo, & omni tentatione in quam inducimur, in promptu sit hæc oratio: Duc nos, ô Salvator, & Sanctus tuus Spiritus, quo, & modo quocunque tibi gratum. Enim-

* γρ. ἤδη. † γρ. μία. ‡ 1 Tim. 4. 7. * ὀπίσε, καὶ ὅ.

λον ἐστι. ὡς ἑψώμεθά γε ἄοκνοι. Εἰ γὰρ μὴ θέλωμεν κακοὶ γενόμενοι, οὐδὲν ἧττον ἑψώμεθα. ὥστις δὲ ἑκὼν εὐπειθῶς ἕπεται θεῷ, σοφὸς παρ' ἡμῖν καὶ θεοσφιλής. ὃ γὰρ τῷ θεῷ φίλον, τοῦτο ἡμῖν γενέσθαι εὐχόμεθα.

Enimverò ſequemur impigri. Quod ſi præ metu recuſaverimus, nihilominus tamen ſequemur. Qui verò volens & morigerus Deum ſequitur, is à nobis *ſapiens* & *Deo charus* habetur. Quod enim Deo gratum & amicum, nobis contingere [ita animati] precamur.

οά.

Βιοῦντας γὰρ οὕτως ἡμᾶς, βλαβῆναι ὑπό τινος ἀδύνατον. κἂν γὰρ, ὡς νομίζουσι συσκευάζονταί τινες, κἂν ὑπερβῶσιν ὕβρεις, καὶ διώξεις, καὶ εἰς φόνους χωρήσουσι· φονεῦσαι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ οὐδαμῶς. ὡς γὰρ μὴ δυναμένων βλάψαι παρήγγειλεν ὁ κύριος, μὴ φοβεῖσθαι λέγων· ‡ Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων.

LXXI.

Sic enim viventes, à quoquam lædi nos impoſſibile eſt. Quamvis enim bonis, (ut quidem putant ipſi:) ſpolient: contumeliæ quamvis & perſecutiones exuperent: imò & ad cædes procedant: *Occidere quidem poſſunt; non tamen omninò lædere.* Ideò, tanquam qui lædere non poſſint: adhortatur Dominus ne timeamus illos, his verbis: *Nolite timere eos qui occidunt corpus; animam autem non poſſunt occidere.*

‡ Math. 10. 28.

FINIS.

CEBETIS
THEBANI,
Philosophi Platonici,
TABULA,
Græcè, & Latinè.

Qua vitæ humanæ prudenter instituendæ ratio continetur.

[1] ΚΕΒΗΤΟΣ

ΘΗΒΑΙΟΥ

[2] ΠΙΝΑΞ.

CEBETIS

THEBANI

TABULA.

Ἐτυγχάνομεν περιπατοῦντες [3] ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ, ἐν ᾧ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀναθή-

IN æde Saturni deambulantes, cum alia complura donaria ſpectabamus: tum tabulam quan-

[1] CEBETIS Thebani mentio fit in Phædone Platonis. Sed an hæc tabula ſit illius, nonnihil dubito: quod præter alia, & Peripatetici hîc arguuntur, quorum nomen (niſi longiſſima ætate fuerit uſus Cebes) tum nondum celebre fuiſſe, ptobabile eſt: & Platonis citatur autoritas, & in Stoicorum ſententiam autor inclinare videtur. Suidas quidem, ut & Diogenes Laertius, Cebetis in hanc ſententiam meminit: Cebes (inquit) Thebanus philoſophus, Socratis diſcipulus, cujus Dialogi tres circumferuntur, Septima, Phrynicus, Tabula, atque etiam rerum inferarum narratio, & alia quædam. Græca verba, πίναξ ἐστὶ δὲ τοῦ ἐν ᾅδου διήγησις, corrupta videntur: & pro ἐστὶ δὲ, legendum ἔτι δὲ: id quod à Juſto Velſio, viro doctiſſimo, eſt annotatum. Nam tabula hæc, humanæ vitæ, non rerum quæ geruntur apud inferos, deſcriptionem continet. Legi tamen ἐστὶ δὲ poteſt: cum hæc expoſitio ſit non diſſimilis ei quæ eſt de ſortitione vitarum, in extremo Platonis lib. 10. de Republica, quæ aqud inferos fieri perhibetur, & cùm Pythagorea pictura ſit: ad μετεμψύχωσιν, ac potiùs (ut rectè Clemens) μετενσωμάτωσιν refertur. *Wolfius*.

De Cebete vide Diogenem Laërtium lib. 2. fol. 172. Chalcidium in Platonis Timæum. & Xenophontem ἀπομν. α. fol. 719. ubi eum numerat in primis Socratis familiaribus, qui innocentia cæteris præſtiterint. Plato in Phædone teſtatur, Cebetem ſingulari curâ inveſtigaſſe veritatem, nec facilè ſolitum aſſentiri, niſi evidentibus argumen-

gumentis convinceretur, pag. 63. Α'ἐιτοι ἔφη, ὁ Κέβης λόγους τινὸς ἀνερδυνᾶ, καὶ ὧ πάνυ ἐυθέως ἐθέλει πείθεσθαι, ὅ, τι ἂν τις εἴποι. *Caselius.*

ΚΕΒ. ΘΗΒ.] *Salmas. præfatione in Tab. Ceb. Arab.* (Cebes Thebanus fuit auctor hujus Dialogi, cui Titulum ipse qui scripsit, fecit: Πίναξ. De quo perperam quidem dubitant, an genuinum opus Socratici illius Cebetis fuerit. Ratio dubitandi vana est, ac futilis quam afferunt, quod Platonis in hoc Dialogo fiat mentio. Quid tum postea? Ergò nec Platonis eadem ratione Dialogus ille fuerit, qui *Phædo* inscribitur, quia meminit in eo hujus Cebetis. Tres Dialogos scripserat hic Cebes, teste Laertio Diogene. Πίναξ. Ε'βδόμην, & Φρύνιχον. Πίναξ est quem hic habemus.) Adde his: quod & Lucianus (περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων) pro genuino Cebete, Cebetem nominans auctorem *Tabulæ*, videtur agnoscere: qui etiam eodem loco ad instar istius *Tabulæ* pulcherrimam & ipse finxit imaginem, qua misera illorum conditio qui mercede conducti, *doctorum*, seu *philosophorum* (*capellanos domesticos* hodie diceremus:) munus in magnatum domibus obeuntes consenescebant: paucis lineis, nescio quam verè (siquidem ipse quodammodo postea Lucianus retractavit, & *Apologiam* conscripsit) graphicè certè depingitur: præstantiss. editionis (Aldinam intelligo p. 103. Quod autem in Suida, ubi de hac *Tabula* loquitur: Πίναξ. ἐστὶ δὲ τῶν ἐν ᾅδου διήγησις: quidam (de quo & Wolfius in Notis: quasi de alio vellet opere; mutant ἔστι δὲ, *&c.* falli eos puto. Quamvis enim humanæ vitæ pictura proponitur, non tamen ut res gesta narratur; sed eorum quæ vulgò fiunt & accidunt, ortus & principia, ex arcanis originib. quibus *Lex Mundi* continetur, repetuntur: quæ non malè, τὰ ἐν ᾅδου nuncupentur: non minus quam quæ apud Platonem, in *Enarratione, De Animarum sortitione.* Certè & ibi τὰ τῶν βίων παραδείγματα, (τυραννίδες, *&c.*) satis evidenter ob oculos posita. Si quid mutandum, præferendum putarem: τῶν ἐνθάδε (id est, ἐν τῷ βίῳ) pro τῶν ἐν ᾅδου. Ita enim non rarò loquuntur Græci, tam Christiani, quam alii: ut per, τὰ ἐκεῖ, quæ ad alteram vitam pertinent, pari elegantia innuunt. Sed nihil muto. Ad Platonici verò nominis & alia quæ habet Wolf. objectionem non improbabiliter & istud responderi possit, à posterioribus fortasse aliqua, temporibus quibus ipsi vivebant, accomoda, addita esse: quod in plurimis antiquorum scriptis, in propriis præsertim tum hominum, tum locorum nominibus esse factum, certissimum est. *Casaubonus.*

In dialogo Platonis, qui Phædo sive de immortalitate animæ inscribitur, mentio fit inter reliquas personas, quæ ibi introducuntur, etiam Cebetis. Eum autorem esse hujus libelli, credit Caselius; cujus extant in hanc tabulam notæ. Id verò an ita sese habeat, dubium est Wolfio; qui ante Caselium notatiunculas quoque in eam edidit. Nec præter rationem de eo videtur ambigi, cum in hac ipsa tabula Plato allegetur. Cæterum, ne id quidem satis valet ad probandum, fuisse hunc ab illo Platonico diversum. De Cebete videndus Diogenes Laërtius lib. secundo de vitis philosophorum. Chalcidius in Timæum Platonis, & Xenophontis ἀπομνημονεύματα. *Snecanus.*

[2] Tabulam inscripsit quisquis tandem fuerit author hunc libellum elegantem sane & succi plenum sic inscribendi: quod in eo ceu in tabula vivis lineamentis vita mortalium oculis subjiciatur, non aliter quam fit in sermone parabolico.

Etenim

θήματα ἐθεωροῦμεν. [4] Ἀνέκειτο δὲ καὶ πίναξ τις [5] ἔμπροσθε τοῦ νεὼ, ἐν ᾧ ἦν [6] γραφή τις ξένη, καὶ μύθους ἔχουσα ἰδίους· οὓς οὐκ ἠδυνάμεθα συμβαλεῖν, [7] τίνες

quandam ante sacellum dedicatam, quæ peregrinas quasdam & peculiares fabulas depictas haberet. Quæ cujusmodi & unde essent conjicere non

Etenim antiquissimam fuisse hanc consuetudinem instituendi hortandique mortales, similibus ductis à rebus sensui obviis ad ea quæ illis sic non sunt exposita, constat tum è Platone aliisque profanis scriptoribus, tum etiam è mysticis literis, quæ ab ista agendi ratione quoque non abhorrent, ut videre est Judicium cap. IX. & II Regum XIV. vel II Samuelis, quin & non paucis Evangelicæ historiæ locis. *Idem.*

3 Ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ. *In Saturni templo.*] Id templum ubi locorum fuerit, fateor, mihi non liquere; nisi quod probabile autumo, fuisse Athenis, in ipsa Musarum sede ac domicilio; ubi hæc tabula, quæ hic ab auctore proposita edisseritur, fuerit dedicata inter reliqua templi donaria. Nisi quis malit assignare ædem hanc Saturniam Thebis Bœotiæ, unde videtur auctor oriundus. *Idem.*

4 Ἐνέκειτο δὲ καὶ πίναξ. *Inerat etiam tabula.*] Quid verò si ἀνέκειτο legas? dedicata erat. Ab ἀνάκειμαι fit ἀνάθημα, sicut à διάκειμαι διάθεσις; non originis, sed significationis habitâ ratione. *Wolf.*

5 Ἔμπροσθε τοῦ νεώ.] τὸ ἱερὸν est totum templum: ὁ ναὸς, & Atticè νεὼς, videtur hic esse pars templi interior. Suidas, ἱερὸν λέγουσι πᾶν τὸ ἀνατεθειμένον τοῖς θεοῖς. Pollux ναὸν καὶ ἱερὸν pro eodem capit, & addit, ἔνθα δὲ καθιδρύομεν, σηκὸς, τέμενος, ut sit ἱερὸν καὶ ναὸς, locus in quo deos colimus: σηκὸς, & τέμενος, in quo simulacra collocamus. Videtur tamen ναὸς παρὰ τὸ ναίειν dici, ut sit ædicula in qua ipse Deus habitet. Si cui verò hæc distinctio τοῦ ἱεροῦ καὶ νεὼ, ut Grammaticorum autoritate non munita, displicet: Cebes primùm ἱερὸν, deinde νεὼν, varietatis causâ dixit. *Idem.*

6 Γραφή τις ξένη.] Nova est hæc pictura, nec deprompta ex Homero, aut alio Poëta: quas fabulas pictas & sculptas passim videre erat. Et si autem & ipsæ habent, quibus tenera ætas erudiatur, tamen non prorsus in universum eò respiciunt, quemadmodum hæc Tabula. Tota enim in hoc occupatur, ut varias vitæ, & omnium quotquot sunt rationes, spectatori proponat, atque itidem vitæ rectam viam, quam qui ingressus sit & persequatur, rectius vivat & beatius. Ideò non tam esse pictura existimanda est, quam Philosophia. Si enim quis ejus interpretem audiat, neque auscultet; primum se ab erroribus ratione vindicabit, ac deinceps necessariis sive commodis ad institutum rebus paratis, totum se ad vitam benè beatèque, aut certè commodius multò & melius & felicius agendam, convertet. Id facilius omninò & certius faciet, qui vitæ rationes in utramque partem consideraverit, & quæ in altera insint mala, quæ tamen declinari non maximô negotiô possint, apud animum perpenderit. *Caselius.*

[7] τίνες καὶ πόθεν ἦσαν. οὔτε γὰρ πόλις ἐδόκει ἡμῖν εἶναι τὸ γεγραμμένον, οὔτε στρατόπεδον· ἀλλὰ περίβολος, ἐν αὑτῷ ἔχων ἑτέρους περιβόλους δύο, τὸν μὲν μείζω, τὸν δὲ ἐλάττω. ἦν δὲ καὶ πύλη ἐπὶ τοῦ πρώτου περιβόλου· πρὸς δὲ τῇ πύλῃ ὄχλος ἐδόκει ἡμῖν πολὺς ἐφεστάναι. ἔνδον δὲ τοῦ περιβόλου, πλῆθός τι γυναικῶν ἑωρᾶτο. [8] ἐπὶ δὲ τῆς εἰσόδου τοῦ πρώτου πυλῶνος καὶ περιβόλου γέρων τις ἑστὼς, ἔμφασιν ἐποίει, [9] ὡς προστάττων τί τῷ εἰσιόντι ὄχλῳ. ἀπορούντων δὲ ἡμῶν περὶ τῆς μυθολογίας πρὸς ἀλλήλους πολὺν χρόνον, πρεσβύτης τις παρεστὼς, Οὐδὲν δεινὸν πάσχετε, ὦ ξένοι, ἔφη, ἀποροῦντες περὶ τῆς γραφῆς ταύτης. οὐ γὰρ τῶν ἐπιχωρίων πολλοὶ ἴσασι, τί ποτε αὕτη ἡ μυθολογία δύναται. οὐδὲ γάρ ἐστι πολιτικὸν ἀνάθημα, ἀλλὰ ξένος

non poteramus. Pictura enim neque urbem neque castra præ se ferebat: sed erat septum quoddam, alia duo septa continens, alterum majus, alterum minus. Erat & porta in primo septo; cui magna turba astare videbatur. Intra septum verò mulieres conplures conspiciebantur. In aditu primi vestibuli & septi, senex quidam stabat, eo gestu & habitu, ut ingredienti turbæ præcipere aliquid videretur. Cum verò diu inter nos, quid commentum illud sibi vellet, ambigeremus, senex quidam astans: Non mirum, inquit, est, hospites, vos de pictura hac dubitare. Nam & ex indigenis pauci norunt fabulæ significationem. Neque enim civitatis nostræ donarium est: sed olim

7 Τίνες καὶ πότε ἦσαν. *Quæ & quando essent.*] Quid si πόθεν, unde? præsertim cùm sequatur, οὐ γὰρ ἔστι πολιτικὸν ἀνάθημα. *Wolfius.*

8 Ἐπὶ δὲ τῆς εἰσόδου.] Salmas. absque articulo, ἐπὶ δὲ εἰσόδου.

9 Ὡς προστάττων τί.] τι, cum gravi. *Idem.*

ξένος τις πάλαι ποτὲ ἀφίκετο δεῦρο, [10] ἀνὴρ ἔμφρων, καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ [11] Πυθαγόρειόν τινα καὶ Παρμενίδειον ἐζηλωκὼς βίον. ὃς τό τε ἱερὸν τοῦτο, καὶ τὴν γραφὴν ἀνέθηκε τῷ Κρόνῳ. Πότερον οὖν ἔφην ἐγὼ, καὶ αὐτὸν τὸν ἄνδρα γιγνώσκεις ἑωρακώς; καὶ ἐθαύμασά γε, ἔφη, αὐτὸν πολὺν

olim hoſpes quidam, vir cordatus, & eruditione præſtans, qui & dictis & factis Pythagoreæ & Parmenideæ vitæ ſtudium præ ſe ferret tam templum hoc, quam picturam Saturno dedicavit. An verò, inquam, ipſum hominem vidiſti, & noſti? Atqui etiam, inquit, longo tem-

[10] Ἀνὴρ ἔμφρων, καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν.] Dedicator Tabulæ Philoſophus eſt, qui cognitionem de rebus ſuſceperit, & in ſtudio ſapientiæ plurimùm profeciſſet. Hæc eſt via nimirum ad ſapientiam, *omnia conſiderare quæ facias, nihil temerè gerere*: ut de ea parte loquar, quæ actiones ſpectat. Nec alienum ab inſtituto, ut imitandos nobis proponamus optimos quoſque, non ut in certorum hominum verba juremus; ſed ut ſpectatiſſimorum vitæ veſtigiis ingrediamur. Amplectenda ſunt, quæ benè dixerint: æmulanda, quæ fecerint. Parum enim eſt ſentire rectè, ni facias rectè. Itaque id eſt, quod ait, λόγῳ καὶ ἔργῳ. Contrà evenire videmus, ut ſæpe ſapientum dicta in ore habeamus, de eorum factis itidem exprimendis nihil cogitemus. *Caſelius.*

[11] Πυθαγόρειον καὶ Παρμενίδειον ἐζηλωκὼς βίον.] Cum Thebanus fuerit Cebes, probabile eſt, Thebis hæc quæ narrantur, geſta fingi, aut deſcribi: & per hunc Pythagoreum Lyſidem Epaminondæ & Philippi Macedonis præceptorem intelligi. Sed hæc nihil ad rem. *Wolfius.*

Πυθαγόρειόν τινα.] Longum foret omnia referre de Pythagora. Ejus vitam perſequuntur Laërtius lib. 8. Jamblichus, Malchus: de Philoſophia ejus præcipuè videndus Hierocles. De Parmenide idem Laërtius lib. 9. *Caſelius.*

Πυθαγόρειόν τινα καὶ Παρμενίδειον.] De Pythagora, cujus titulo circumfertur τὸ Υ, ſeu litera humanæ vitæ ſpeciem ſive imaginem præferens, videat, cui prolubium eſt, prolixè ſcribentem Jamblichum; qui vitam ejus poſteritati prodidit. Et Laërtium lib. VIII. De philoſophia ejus præcipuè videndus Hierocles; qui ad aurea carmina ipſius commentatus eſt. De Parmenide conſulendus Laërtius lib. IX. Dubito, idemne ſit hic Parmenides cum eo, cujus extat libellus de Politiis; qui continet ἀποσπασμάτιον univerſalis hiſtoriæ Nicolai Damaſceni. *Snecanus.*

πολλῷ χρόνον. [12] νεώτερος γὰρ ὢν, πολλὰ καὶ σπουδαῖα διελέγετο. καὶ περὶ ταύτης δὲ τῆς μυθολογίας πολλάκις αὐτοῦ ἠκηκόειν διεξιόντος. Πρὸς Διὸς τοίνυν, ἔφην ἐγὼ, εἰ μή τις σοὶ μεγάλη ἀσχολία τυγχάνει οὖσα, διήγησαι ἡμῖν. Πάνυ γὰρ [13] ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι, τί ποτέ ἐστιν ὁ μῦθος. Οὐδεὶς φθόνος, ὦ ξένοι, ἔφη. ἀλλὰ τοῦτο δεῖ ὑμᾶς ἀκοῦσαι, [14] ὅτι ἐπικίνδυνόν τι ἔχει ἡ ἐξήγησις. Οἷόν τι; ἔφην

tempore fui eum admiratus. Nam junior cum esset, multa præclarè disserebat: & hujus ipsius fabulæ doctrinam sæpe eum audivi exponentem. Obsecro igitur, inquam, nisi magna quæpiam occupatio te impedit, fabulam nobis explica, cujus audiendæ avidissimi sumus. Nihil, inquit, obstat, hospites: sed illud vobis tenendum, enarrationem periculi non expertem esse. Cujusmodi, in-

[12] Νεώτερος γὰρ ὤν.] Οἱ φιλόσοφοι φρονοῦσι βέλτιον, οἱ νεώτεροι λέγουσι βέλτιον. ὡς ὤφελον γοῦν οἱ νέοι τῶν φιλοσόφων. Rectè igitur induxit tabulæ interpretem, hominem & doctum & florentem ætate. Namque nec satis doctrinæ in adolescente admodum, & dicendi partes sunt graves seni. Itaque apud Platonem senex alicubi ex instituto sermone discedit ad sacra. *Caselius.*

Ambigua verborum sententia. Si enim τὸ νεώτερος ad σπουδαῖα referas: juvenis σπουδαῖος tantò laudabilior, & dignior qui advertatur; quantò per naturam illa ætas, ad alia potius apta & propensa. Unde vulgatum illud Aristotelis, τὸν νέον, τῆς πολιτικῆς ἀκροάσεως auditorem minus idoneum statuentis; quod ἄπειρος τῶν κατὰ βίον πράξεων, & quod τοῖς πάθεσιν ἀκολουθητικός: sin, ad τὸ διαλέγεσθαι: tum quo minus miremur, ratio redditur, (innuitur saltem) exuperantis in juvene facultatis; ipsa juventus scilicet. Quo pertinet locus à Caselio allatus: οἱ φιλόσοφοι φρονοῦσι βέλτιον· οἱ νεώτεροι, λέγουσι βέλτιον. In utramque partem multa possent adferri, si res postularet, Priorem sensum versio Arabica secuta est: posteriorem Caselius expressit. Lector, ut volet; per me licet. *Casaubonus.*

Νεώτερος γὰρ ὤν.] Legendum fortè: νεωτέροις γὰρ ὤν, uti mihi indicavit Incomp. Gronovius. Juvenes enim à senibus, non senes à juvenibus discunt.

[13] Ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι.] Parum proficit, qui non accedit ad discendum cum desiderio: contrà qui inflammatus est discendi cupiditate, de eo non dubia spes. *Caselius.*

[14] Ὅτι ἐπικίνδυνόν τι ἔχει ἡ ἐξήγησις. *Enarrationem periculi non expertem esse.*] An est aliquid periculi in eo,

ἔφην ἐγώ. Ὅτι, [15] εἰ μὲν προσέξητε, ἔφη, καὶ συνήσητε τὰ λεγόμενα, [16] φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθε.

inquam, id est? Quia, si auscultaveritis, atque intellexeritis ea quæ dicentur, prudentes & beati evadetis:

eo, si quis hanc narrationem audiat? Videtur esse per se nihil, sed in altero, si quis ad usum non transferat ea, quæ acceperit. Qui enim ejusmodi salutaria vitæ præcepta neglexerit, suâpte culpâ perit, non quod ea audivit, quibus servari poterat. In vita literaria in universum nihil periculi est: tamen idem esse apparet. Qui discit literas, nec se ad earum præcepta conformat, se in periculum conjicit, & in exitium præcipitat, & ei aliquando satius etiam, non acuisse ingenium doctrinis subtilioribus, quibus jam abutatur. *Idem.*

Meritò quæritur, quomodo intelligendum, quod affirmet, non prorsus periculi esse expers, hanc enarrationem audire. Videtur itaque dicendum, per se quidem nihil huic rei inesse periculi, videlicet in auditione, sed, si quis ad usum non transferat ea quæ acceperit, nihil ipsi profuturum quod audiverit, quinimo ipsi id perniciosum fore. Quippe qui ejusmodi salutaria vitæ præcepta neglexerit, suapte petit culpa, nec habet quod excuset: imò tantò justius punitur, quantò pulchrior ipsi affulserit proficiendi occasio. Idem fere docet ὁ σωτὴρ, Luc. 12. 47. *Snecanus.*

[15] Εἰ μὲν προσέξητε καὶ συνήσετε.] Non προσέξητε, nisi etiam συνήσητε, per η legatur. *Wolfius.*

Εἰ μὲν προσέξητε.] Ὅτι προσέχειν τὸν νοῦν καὶ συνιέναι δεῖ. τοῦτ᾽ ἔστι προαιρεῖσθαι τοῦτον τὸν βίον. Non satis est animum advertere & intelligere: sed ubi intellexeris, animum advertere & intendere oportet, ut facias: hinc Prudentia, & à prudentia vita illa beata. *Casel.*

[16] Φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθε.] An qui prudens idem beatus? Beatam verò vitam intelligimus non omnibus numeris perfectam: siquidem tale quippiam in hominem non cadit; sed commodam, aut certè incommodis, quæ plerique ultrò adsciscunt, vacantem. An igitur, qui prudens, idem beatus: an non potius, qui omnibus virtutibus præditus est? Hoc verum, nec illud falsum, quando eodem res redit. Est enim Prudentia omnium Virtutum oculus: nec prudens caret virtutibus cæteris. συνακολουθοῦσιν γὰρ αἱ ἀρεταί: ubi una de virtutibus sit, ibi & esse cæteras necesse est. Quod cum de omnibus ita se habeat, de prudentia maximè verum esse oportet, sine qua nulla virtus, nulla virtutis actio. Sic igitur Prudens beatus, nempe in civili consuetudine: intelligimus verò τὴν ἐνεργεῖαν κατ᾽ ἀρετήν. Prudens verò hoc beatior, quod non solum facit, quæ sunt virtutis privatæ, sed quod & meritis ornat rempublicam. Primus ad prudentiam aditus est, intelligere vitæ humanæ rationes omnes. Hæc magis illustrantur contrario. Qui enim stolidi, nec rationem ducem sequuntur in omnibus, iidem miseri: in iisdem malitia & inscitia. ὥστε μετ᾽ ἀφροσύνης καὶ παραφροσύνης τὴν προαίρεσιν εἶναι κακήν; quos malè, quod in utroque malum; & miserè, quod in malo miseria, vivere necesse est. Est igitur τὸ κακῶς ἀθλίως, καὶ κακοδαι-

θε. εἰ δὲ μή, ἄφρονες, καὶ κακοδαίμονες, [17] καὶ πικροὶ καὶ ἀμαθεῖς γινόμενοι, κακῶς βιώσεσθε. Ἔστι γὰρ ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς Σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προεβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσώζετο· εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς Σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. [18] ἡ γὰρ

tis: sin minus, facti vecordes, infelices, acerbi atque indocti, malè vivetis. Est enim expositio, Sphingis ambagibus similis, quas illa hominibus proponebat: quas qui intellexerat, manebat incolumis; qui non assecutus erat, à Sphinge occidebatur. Eadem est enarrationis hujus ratio. Nam

κακοδαιμόνως. Inscitiam autem nominare non est novum, cum vel ignoratur, quid facere quemque oporteat: vel, etiamsi liquet, non facias tamen. Rectè igitur intelligere oportet, si quis ita loquatur. Sic & perturbatum reipub. Syracusanæ statum adscribit inscitiæ ep. 7. ad Dionis propinquos Plato. ἐξ ἀμαθίας, inquit, πάντα τὰ κακὰ πᾶσι ἐρρίζωται, καὶ βλαστάνει. Id est, *ex Inscitia quicquid est malorum, radices agit & pullulat.* Ipse quoque Aristoteles, etsi hanc doctrinam magis illustrat, cum ostendit virtutes non esse scientias, quod Socrati visum fortasse videri possit, tamen ab his non dicit discrepantia, ubi ait Ethic. 3. ἀγνοεῖ μὲν οὖν πᾶς ὁ μοχθηρός, ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ὧν ἀφεκτέον. Inscitiam intelligimus, non quæ est in scientiis, sed quæ res agendas respicit: nec tamen inscitiam rerum minutarum, sive puerilium, quæ ignorare turpiculum forte est: sed hæc nec infamiam adfert, nec per se grave incommodum, quemadmodum injustè facta. In quibus igitur hæc inscitia? In rebus ad vitæ cultum pertinentibus, ut de iis non falsas imbiberimus opiniones, cujus generis sunt: *nihil prius esse honore, aut imperio, aut opibus, aut voluptatibus; nihil esse miserius humilitate; servitute, paupertate, doloribus:* & similia.

An nesciunt, qui agunt contra virtutem? quæ hæc inscitia? In multis non intelligunt, quid faciendum sit: in plerisque, quod vident, non satis vident: aliquibus non assentiuntur, quæ vident: quibus judicio assentiuntur, nec ea volunt, ut & sic nescire videantur. Indè natum est, ut & vulgò quoque dicamus, ebrium, aut ira percitum, aut amoribus irretitum, nescire quid agat, etsi horum nemo sit, qui scire non nihil saltem videatur. *Caselius.*

[17] Καὶ πικροὶ καὶ ἀμαθεῖς.] Caseliana, ut & Salmasiana edit. πονηροὶ καὶ ἀμ. quod probabilius. Aristoteles autem eximiè (ut omnia; quod & Sacris Oraculis consonum est) docet omnem πονηρίαν ex ἀγνοίας, vel quod eodem redit, ἀμαθίας proficisci. *Casaubonus.*

[18] ἡ γὰρ Ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις Σφίγξ ἐστιν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, [19] τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς οὐχ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τὸ

Nam Amentia Sphinx est hominibus. Obscurè autem & hæc innuit, quid in vita sit bonum, quid malum: quid neque bonum, neque malum. Quæ qui non intelligit, ab eo non semel interit, ut is qui

[18] Ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις Σφίγξ ἐστιν.] Σφίγξ παρὰ τὸ σφίγγειν, διὰ τὸ ἐσφιγμένα, καὶ δυσνόητα λέγειν τὰ ῥήματα. Stephanus è veteri Lexico.

Ausonius: Carm. 280.

Terruit Aöniam volucris, leo, virgo, triformis
Sphinx: volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Φῖκα nominabant Bœoti, ut apud Hesiodum Theogonia:

Ἡ δ' ἄρα Φῖκ' ὀλοὴν τέκε Καδμείοισιν ὄλεθρον.

Verba ipsius Scholiastæ sunt edit. Clar. nostri Heinsii, fol. 267. ἡ δὲ σφίγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρὶς καὶ εἶχε πολλοὺς σὺν αὐτῇ τοὺς συναρπάζοντας. ἐνταῦθα δὲ τὴν κρυφίνουν καὶ μελαγχολικὴν κεκρυμμένην κακίαν λέγει. Annot. Zetzes, Hesiodum ἀλληγορικῶς annotare τὴν κρυφίνουν κακίαν: revera fuisse γυναῖκα λῃστρίδα, ἔχουσαν πολλοὺς τοὺς σὺν αὐτῇ συναρπάζοντας.

Amentia autem Sphinx est, nihilque habet præter opiniones varias, perplexas, dubias, ad unum omnes falsas quarum modò his assentitur. modò illis, qui rectis sententiis imbutus non est, modò in pretio habeat pecuniam, modò in voluptates prodigat: modò voluptatibus nihil anteferat, modò dicat nihil esse perniciosius: denique opiniones, nec bonum, nec malum, nec indifferens definiunt. Sic enim distinxerunt etiam Stoici, ut infrà explicabitur. Deinde etiam in eo cum Sphinge comparatur Amentia, quod miserè torquet, & conficit animos hominum, quos & quotidie novis variisque mortibus afficit. Perpetuò enim & subinde aliis atque aliis modis cruciari, est mille modis perire. Contra pulchrum, & salutis plenum, vindicare se ab inscitia: qui hoc facit, sternit iter sibi ad arcem beatæ vitæ, sive sapientiæ. Hic tandem in civili consuetudine beatus, ille miser: ut rectè quoque Lucretius initio lib. 2.

- - - nil dulcius est, benè quam munita tenere
Edita doctrina sapientum templa serena:
Despicere unde queas alios, passimque videre
Errare, atque viam palanteis quærere vitæ:
Certare ingenio, contendere nobilitate:
Noctes atque dies niti præstante labore:
Ad summas emergere opes, rerumque potiri. Caselius.

[19] Τί ἀγαθόν.] τί cum acuto, etiam in iis quæ sequuntur scribendum. *Wolfius.*

τῆς Σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκην· ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, [20] καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρείᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν Ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ [21] μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. Ὑμεῖς οὖν προσέχετε, καὶ μὴ παρακούετε. Ὦ Ἡράκλεις, ὡς εἰς μεγάλην τινὰ ἐπιθυμίαν ἐμβέβληκας ἡμᾶς, εἰ ταῦθ'

qui à Sphinge occisus devorabatur: Sed paulatim per omnem ætatem, ut qui, conjecti in carcerem, manum carnificis expectant, contabescit: Sin ea cognorit aliquis, vice versa perit Amentia: ipse verò salvus manet, perque omnem vitam, malorum expers, beatus efficitur. Vos igitur attenti estote, nec obiter audite. Dii boni, quantam nobis cupiditatem injecisti, si ista

20 Καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρ. παραδιδ.] Non intellexerunt interpretes quid τιμωρεία hoc loco sibi vellet. Non enim *qui damnati carnificis manum expectant*; ut hic: aut *qui quæstioni subjiciuntur*; ut Caselius; aptum sunt hic exemplum, τῶν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ κατὰ μικρὸν καταφθειρομένων: sed illi qui malè actæ vitæ aut impiorum facinorum sibi conscii secretis conscientiæ flagellis (quæ vera Erynnis, sed quæ, non omnibus facinorosis contingit in hac vita:) quotidie lancinantur & torquentur. De quibus optimè Satyricus:

> *Magne pater Divum, sævos punire tyrannos*
> *Haud alia ratione velis: - - - -*
> *Virtutem videant intabescantque relicta.*

Intabescere, planè hic quod Cebes, κατὰ μικρ. καταφθείρ. Porrò, τιμωροὶ δαίμονες Synesio, aliisque: qui vulgò, ἀλάστορες. Cebes ipse (quod mirum interpretes non advertisse) in sequentibus ita exponit: ὅταν οὖν πάντα ἀπολίπῃ, παραδίδωσι (iisdem quibus his verbis:) τῇ τιμωρείᾳ: &c. *Casaubonus.*

21 Μακάριος καὶ εὐδαίμων.] Idem utroque indicatur, ut alterum alterius declarandi caussa positum videatur: qui distinguunt, tribuunt hominibus εὐδαιμονίαν, μακαριότητα Diis immortalibus, quos & μάκαρας nominant, quod omne ævum summâ cum voluptate, quæ non nisi de animi voluptate intelligi potest, agant, παρὰ τὸ μᾶν, τοῦτ' ἔστι, σφόδρα χαίρειν. Sic etiam ἐτυμολογεῖ Ἀριστοτ. ἠθ. VII. c. 12. Καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλεῖστοι μεθ' ἡδονῆς εἶναι φασίν· διὸ καὶ τὸν μακάριον ὠνομάκασιν ἀπὸ τοῦ χαίρειν. *Caselius.*

ταῦθ' οὕτως ἔχει. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη, οὕτως ἔχοντα. Οὐκοῦν φθάνοις τοίνυν διηγούμενος, ὡς ἡμῶν προσεξόντων οὐ παρέργως, ἐπείπερ καὶ τὸ [22] ἐπιτίμιον τοιοῦτόν ἐστιν. Ἀναλαβὼν οὖν ῥάβδον τινὰ, καὶ ἐκτείνας πρὸς τὴν γραφὴν, Ὁρᾶτε, ἔφη, τὸν περίβολον τοῦτον. Ὁρῶμεν. Τοῦτο πρῶτον δεῖ εἰδέναι ὑμᾶς, ὅτι καλεῖται ὁ τόπος οὗτος, Βίος· καὶ ὁ ὄχλος ὁ πολὺς, ὁ παρὰ τὴν πύλην ἐφεστὼς, οἱ μέλλοντες εἰσπορεύεσθαι εἰς τὸν βίον, οὗτοί εἰσιν. ὁ δὲ γέρων, ὁ ἄνω ἑστηκὼς, ἔχων χάρτην τινὰ ἐν τῇ χειρὶ, καὶ τῇ ἑτέρᾳ ὥσπερ δεικνύων τι, οὗτος [23] Δαίμων καλεῖται. προστάττει δὲ τοῖς

ista ita sint! Ita, inquit, res est. Quamprimum igitur narres velim. Nam nos quidem haud obiter audiemus, in tanti præsertim & præmii & supplicii expectatione. Sublatô igitur baculô, & ad picturam extentô: Cernitis, inquit, septum hoc? Cernimus. Hoc primum vobis tenendum est, locum hunc appellari *Vitam*: & magnam multitudinem quæ portæ assistit, eos esse qui in vitam venturi sunt. Senex verò is, qui supernè stat, chartam quandam una manu tenens, altera verò quiddam veluti, monstrans, *Genius* dicitur. Mandat autem

[22] Ἐπιτίμιον.] Utrunque significat & præmium & supplicium, quasi dicat est operæ pretium hæc nosse, siquidem pereundum est ei, qui ea neglexerit: certa spes contra sit, servatum iri, qui illa sibi curæ habuerit.

Hæc tamen ita se habent, ut Philosophus docet, non ut necesse sit, jam servari, qui hæc intelligat, & de iis argutè disserat, & sæpè sermonibus usurpet. Ethic. lib. 2. cap. 3. ἀλλ' οἱ πολλοὶ, &c. usque ad finem capitis. Hunc locum sic illustravit Themistius Orat. 2. fol. 31. Edit. Steph. τούτους δὲ αὐτοὺς ᾧ δέ τινι, &c. usque ad illa verba ἐκείνῳ ἰατρικῆς. *Idem.*

[23] Δαίμων καλεῖται.] Genius ad portam est præco sapientiæ, interpres rationis. quod chartam manu teneat, hoc indicatur, si quis desideret vera ad vivendum sapientiæ præcepta nosse, ei volvenda monumenta veterum, qui tot sæculis invenerunt, quibus vita hominum expoli-

τοῖς εἰσπορευομένοις, τί δεῖ αὐτοὺς ποιεῖν, [24] ὡς ἂν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν βίον· καὶ δεικνύει ποίαν ὁδὸν αὐτοὺς δεῖ βαδίζειν, [25] εἰ σώζεσθαι μέλλουσιν ἐν τῷ βίῳ. Ποίαν οὖν ὁδὸν κελεύει βαδίζειν, ἢ πῶς; ἔφην ἐγώ. Ὁρᾷς, εἶπε, παρὰ τὴν πύλην θρόνον τινὰ κείμενον κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, καθ' ὃν εἰσπορεύεται ὁ ὄχλος; ἐφ' οὗ κάθηται γυνὴ πεπλασμένη τῷ εἴδει, καὶ πιθανὴ φαινομένη, καὶ ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσα [26] ποτήριόν τι; Ὁρῶ· ἀλλὰ τίς ἐστιν αὕτη, ἔφην. [27] Ἀπάτη καλεῖται, φησίν, ἡ πάντας τοὺς ἀνθρώπους πλανῶσα. Εἶτα τί πράττει αὕτη; Τοὺς εἰσπορευομένους εἰς τὸν βίον ποτίζει [28] τῇ ἑαυτῆς δυνάμει. Τοῦτο δὲ τί

tem ingredientibus, quid eis, ubi in vitam venerint, faciendum ſit: & cui viæ ſe committere debeant, ſi ſalvi eſſe in vita velint, oſtendit. Quam igitur, inquam ego, viam ingredi eos jubet, aut quomodo? Viden', inquit, juxta portam ſolium poſitum, qua turba ingreditur, cui mulier inſidet, fictô vultu, argutâque ſpecie, & manu poculum quoddam tenens? Video, inquam; ſed quæ ea eſt? *Impoſtura*, inquit, quæ omnes homines ſeducit. Ecquid agit ea? Iis, qui in vitam ingrediuntur, facultatem ſuam propinat. Quæ verò eſt illa

poliretur & emendaretur: neque non id eſſe divinum beneficium exiſtimandum, & ab authore ſapientiæ proficiſci. De quibus Genius ille docet, de quibus potiſſimum informari ad vitam oporteat, ea ſub extremum hujus ſermonis breviter perſtringit ſcriptor. *Idem.*

24 Ὡς ἂν εἰσέλθωσιν.] ὡς pro ἐπειδὴ, poſtquam. *Wolfius.*

25 Εἰ σώζεσθαι μέλλουσι.] μέλλουσι, pro βέλονται. *Idem.*

26 Ποτήριόν τι.] Non τί. *Idem.*

27 Ἀπάτη.] Impoſtura eſt conturbatio rationis multiplex ut nimia vitæ & voluptatis. Hæc inducit in errorem & inſcitiam. *Caſelius.*

28 Τῇ ἑαυτῆς δυνάμει.] Optimè ita habent quas vidi editiones, exceptâ Caſelianâ, in qua peſſimè legitur τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει, quia hæc ad ἀπάτην ſunt referenda. Poſſet tamen Caſelii lectio aliquo modo pro-

τί ἐστι τὸ ποτόν; Πλάνη, ἔφη, καὶ Ἄγνοια. Εἶτα τί; [29] Πιόντες τοῦτο, πορεύονται εἰς τὸν βίον. Πότερον οὖν πάντες πίνουσι τὸν πλάνον, ἢ οὔ; Πάντες πίνουσιν, ἔφη. ἀλλ' [30] οἱ μὲν πλεῖον, οἱ δὲ ἧττον. ἔτι δὲ οὐχ ὁρᾷς [31] ἔνδον τῆς πύλης πλῆθός τι γυναικῶν ἑταιρῶν, παντοδα-

illa potio? *Error*, inquit, & *Ignorantia*. Quid tum? Hâc potâ, veniunt in vitam. Num ergò omnes Errorem bibunt? Omnes bibunt, inquit: ſed alii plus, alii minus. Nonne præterea intra portam vides turbam quandam mulierum meretricum, variis prædita-

probari, ſi vox ποτὸν, quæ mox ſequitur, præceſſerat.

29 Πιόντες τοῦτο.] Wolfiana, Plantiniana, cæteræque editiones inter ſe conveniunt. Verum in Caſeliana habes πίνοντες in præſenti, ſed non probandum licet poſtea bis præſens ſubſequatur.

30 Οἱ μὲν πλεῖον, οἱ δὲ ἧττον.] Janus Pannonius ad animum ſuum:

Nec te, cùm portâ Cancri egrederere calentis,
Lethea nimium proluit humor aquæ. Wolfius.

Οὐκ ἔστιν ἴση πάντων κρᾶσις. Alii plus ἐπιθυμίας, alii minus: alii plus habent θυμοῦ, alii minus. *Caſelius.*

31 Ἔνδον τῆς πύλης πλῆθός τι γυναικῶν ἑταιρῶν.] In ſpatio, quod inter primum & ſecundum ſeptum, ingreſſis portas variæ & opiniones & voluptates ſtatim fiunt obviæ. Opiniones ſunt innumeræ, nec ejuſdem generis: tales ſunt, opes ante omnia quærendas: non eſſe colendas literas, è quibus rem non facias: nihil eſſe pulchrius honoribus: in genere eſſe omnia, nihil eſſe miſerius paupertate: beatè vivere, qui voluptuariam vitam agant: magnum eſſe, cæteris imperare. Earum pleraque, & multæ harum ſimiles, non ſolum plebem, ſed & principes viros divexant, & avertunt à via ſalutis ad miſeriam. Cum enim cœperunt ſiniſtrè judicare, cupiditatibus alii aliis inflammati, ad honores, ad opes, ad imperia; ad convivium, ad amores, ad luxum, & ſomnum, & alia ſe totos convertunt, & quiſque ſua voluptate pereunt. Hæ mulieres ſunt inhoneſtæ: neque tamen non pollicentur ſuis cultoribus aureos montes, & vitam beatam, quemadmodum & voluptatem adverſus virtutem differentem Prodicus inducit, & refert ἀπομν. β. Eas fucatas rationes diſtinguere oportet à veris: denique mendacium à veritate. Apparet præterea fortuna, veris picta coloribus: de qua & opiniones & virtutem ſcire eſt operæ pretium. De Fortuna autem agit Logicus, Orator, Ethicus, Juriſconſultus, Politicus, Phyſicus, Metaphyſicus.

Definitio Fortunæ ex Ariſtotele.

A. Ἡ Τύχη ἐστὶν αἰτία. Qualis neutra eſſentialium, neque materia, neque forma: neque eſt cauſa finalis, quoniam ageret, eſt igitur efficiens, & prædicatur Domina rerum, ut in Proverbio. Vitam

ποδαπὰς μορφὰς ἐχού-
σων; Ὁρῶ. Αὗται τοίνυν,
Δόξαι, καὶ Ἐπιθυμίαι, καὶ
Ἡδοναὶ καλοῦνται). Ὅταν
οὖν εἰσπορεύηται ὁ ὄχλος,
ἀνα-

ditarum formis? Video.
Hæ ergò *Opiniones*, *Cupiditates*, & *Voluptates*
appellantur; turbaque ingre-

regit Fortuna non ſapientia. Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ', οὐκ εὐβουλία. quod de multis verum, de pleriſque falſum.

B Κατὰ συμβεβηκός. Quia omnis cauſa per ſe eſt determinata, & ſciri certè poteſt, & ſemper, vel, ut plurimum eodem modo operatur, & ſi ſit efficiens, agit ad obliquum finem determinatum, quem ſibi habet propoſitum. Horum cum nihil ſit in fortuna, cauſa per ſe eſſe non poteſt.

C Ἐν τοῖς κατὰ προαίρεσιν. Fortuna tantum in iis eſt, qui agunt προαιρέσει, ut eſt ſolus homo: nec dicitur fortunatus, aut infortunatus, niſi homo.

D Ut ſi quis in regiam veniens, non niſi aulæ ſplendorem & magnificentiam ſpectatum, & præter ſpem vel muneribus ornetur, vel in aulam adſciſcatur. Utroque enim nomine, ſi præſciviſſet, eò ſe contuliſſet. Sic ſi quis animi vel valetudinis cauſa inambulans, aurum inveniat. Namque & hoc nomine non minus exiſſet.

E Οὔτ' ἀεὶ, οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Hæc enim ſunt cauſſarum per ſe. Cum his conſentanea ſunt, & ex eiſdem deprompta hæc Rhetoricorum primo, ut ipſe Philoſophus profitetur.

Ἔστι δ' ἀπὸ τύχης μὲν τὰ τοιαῦτα γιγνόμενα, ὅσων ἥτε αἰτία ἀόριστος καὶ μὴ ἕνεκα τοῦ γίγνεται, καὶ μήτε ἀεὶ, μήθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μήτε τεταγμένως. δῆλον δ' ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς τύχης περὶ τούτων. Sunt autem fortunæ ejuſmodi, cum fiunt, quorum cauſa indefinita eſt, quæque non fiunt propter aliquid, & neque ſemper, neque ut plurimum, neque ordinatè. De his verò etiam liquet ex definitione fortunæ. Actiones autem omninò diſcerni oportet fortuitas à cæteris, maximè ab iis, quæ in noſtra poteſtate ſunt. Nec enim illis; ſed his tribuuntur laudationes & vituperationes, & deſtinantur præmia & pœnæ. Diſcrimen autem apparet evidentius, ſi fontes conſiderentur earum, de quibus hæc divinitus tradita ſunt. Et idem ſecundo de arte dicendi.

Πάντες δὴ, inquit, πάντα πράττουσι. τὰ μὲν οὐ δι' αὑτοὺς. τῶν μὲν μὴ δι' αὑτοὺς, τὰ μὲν διὰ τύχην πράττουσι, τὰ δὲ ἐξ ἀνάγκης, τὰ μὲν βίᾳ, τὰ δὲ φύσει. ὥστε πάντα, ὅσα μὴ δι' αὑτοὺς πράττουσι, τὰ μὲν ἀπὸ τύχης, τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ βίᾳ. ὅσα δὲ δι' αὑτοὺς καὶ ὧν αὐτοὶ αἴτιοι, τὰ μὲν δι' ἔθος, τὰ δὲ δι' ὄρεξιν. καὶ τὰ μὲν διὰ λογιστικὴν ὄρεξιν, τὰ δὲ δι' ἀλόγιστον. ἔστι δὲ ἡ βούλησις μετὰ λόγου ὄρεξις ἀγαθοῦ. οὐδεὶς γὰρ βούλεται, ἀλλ' ἢ ὅταν οἰηθείη εἶναι ἀγαθόν. ἄλογοι δ' ὀρέξεις, ὀργὴ καὶ ἐπιθυμία. ὥστε πάντα, ὅσα πράττουσιν, ἀνάγκη πράττειν, δι' αἰτίας ἑπτὰ, διὰ τύχην, διὰ βίαν, διὰ φύσιν, δι' ἔθος, διὰ λογισμὸν, διὰ θυμὸν, διὰ ἐπιθυμίαν. Sed eadem iterum ſubjiciemus oculis, ut facilius animo lectoris inhæreant.

πάν-

ἀναπηδῶσιν αὐτῷ, καὶ συμπλέκονται πρὸς ἕκαστον· εἶτα ἀπάγουσι. [32] Ποῖ δὲ ἀπά-

grediente, exilientes amplectuntur singulos, atque abducunt. Quo verò abdu-

πάντες, πάντα πράττουσι·
- ἢ οὐ δι' αὐτοὺς
  - διὰ τύχην.
  - ἐξ ἀνάγκης
    - βίᾳ.
    - φύσει.
- ἢ δι' αὐτοὺς
  - διὰ ἔθος.
  - διὰ ὄρεξιν
    - λογιστικὴν
      - βούλησις.
    - ἄλογον
      - ὀργῇ.
      - ἐπιθυμίᾳ.

Cum his conveniunt hæc in 3. Ethicorum, *αἰτίαι γὰρ δοκοῦσιν εἶναι, φύσις καὶ ἀνάγκη, καὶ τύχη. ἔτι νοῦς καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου.* In quarto enim comprehenduntur λογισμὸς, ἔθος, θυμὸς, ἐπιθυμία. Cæterum non solùm magnum imperium habet fortuna in res humanas; sed plerique etiam mortales, qui causas rerum nesciunt, & rationis parum habent, primas ei deferunt, & tantum non omnia accepta ferunt. De ea hæc ex opinione hominum Plinius lib. 2. cap. 7. *Invenit tamen inter has utrasque sententias*, &c. usque ad illa verba, *qua Deus probatur incertus.*

Quantum in fortuna boni esse videatur, quam ejus dona dubia & lubrica omnia, quamque illi minimè fidendum, indicant variæ imagines, quibus eam pingebant: plerasque Dion Chrysostomus his verbis & retulit, & interpretatus fuit: Oration. 1. de fortuna, pag. 398. *Οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ ξυροῦ ἔστησαν αὐτὴν, οἱ δὲ ἐπὶ σφαίρας, οἱ δὲ πηδάλιον ἔδωκαν κρατεῖν, οἱ δὲ τὰ κρείττω γράφοντες, τὸ τῆς Ἀμαλθείας ἔδοσαν κέρας, πλῆρες καὶ βρύον ταῖς ὥραις, ὃ ἐν μάχῃ Ἡρακλῆς ἀχελώου ἀπέρρηξε. τὸ μὲν οὖν ξυρὸν, τὸ ἀπότομον τῆς εὐτυχίας μηνύει· ἡ δὲ σφαῖρα, ὅτι εὐκολος ἡ μεταβολὴ αὐτῆς ἐστιν. ἐν κινήσει γὰρ τυγχάνει πάντοτε ὂν τὸ θεῖον· τὸ δὲ πηδάλιον δηλοῖ, ὅτι κυβερνᾷ τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἡ τύχη· τὸ δὲ τῆς Ἀμαλθείας, μηνύει τὴν τῶν ἀγαθῶν δόσιν τε καὶ εὐδαιμονίαν, &c.* Et hic verò pingitur fortuna cœca, ut Plutus apud Aristophanem; furiosa, surda, insistens globo, *ὅτι οὐκ ἀσφαλὴς, οὐδὲ βεβαία παρ' αὐτῆς δόσις.* Rectè igitur Aristoteles ibidem: *ἔτι ἀβέβαιον εὐτυχία, εὐλόγως, ἡ γὰρ τύχη ἀβέβαιος. οὔτε γὰρ ἀεὶ, οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οἷόντε εἶναι τῶν ἀπὸ τύχης οὐδέν.* i. Præterea, quæ bona fortuna dicitur, res incerta est, nec id causa caret. Fortuna enim incerta est. Fieri enim non potest, ut quicquid à fortuna profectum, vel semper sit, vel ut plurimum. *Caselius.*

Interpres vertit *ἑταιρῶν* meretricum: sed videtur potius *sociarum* vertendum; nam dicuntur paulò post quosdam ad salutem adducere; quod scortis non convenit. Nam ubi dicitur POENITENTIA hominem hunc per omnia malorum genera circumactum ex iis tandem eripere, eique OPINIONEM aliam inserere, & CUPIDITATEM, ad VERAM ERUDITIONEM eum perducturam. Sed *ἐπέχω*, quod videam, infrà voces hanc etiam pro meretricibus usurpari. Quod Cebes in tabula proponit, idem Prodicus Sophista Herculi fabulatur evenisse; ut est apud Xenophontem Memorabilium secundo. *Snecanus.*

[32] Ποῖ δὲ ἀπάγουσιν αὐτούς.]

ἀπάγουσιν αὐτούς; [33] Αἱ μὲν εἰς τὸ σώζεσθαι, ἔφη, αἱ δὲ εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι, διὰ τὴν ἀπάτην. Ὦ δαιμόνιε, ὡς χαλεπὸν τὸ πόμα λέγεις; Καὶ πᾶσαί γε, ἔφη, ἐπαγγέλλονται ὡς ἐπὶ τὰ βέλτιστα ἄξουσι, καὶ εἰς βίον εὐδαίμονα καὶ λυσιτελῆ. οἱ δὲ διὰ τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὴν πλάνον, ὃν πεπώκασι παρὰ τῆς Ἀπάτης, οὐχ εὑ-

ducunt eos? Aliæ ad salutem, inquit, aliæ ad interitum, ob imposturam. O vir optime, quam gravem potionem dicis! Et quidem omnes pollicentur, se illos ad optima quæque perducturas, & ad vitam beatam, in qua acquiescant. Illi verò propter ignorantiam & errorem, quem apud *Imposturam* hauserunt, veram degen-

Non αὐτοὺς. nam ἔγκλισις & ἐρώτησις acutum in fine postulant, non gravem. *Wolfius.*

33 Αἱ μὲν εἰς τὸ σώζεσθαι, αἱ δὲ εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι διὰ τὴν ἀπάτην.] Intelligi potest, falsas opiniones, pravas cupiditates, & turpes voluptates deducere ad interitum: contrà, veras, rectas & honestas, ad salutem. Sunt enim δόξαι, ἐπιθυμίαι, ἡδοναὶ, τῶν μέσων, hoc est, ejusmodi voces, quæ aliàs in bonam, aliàs in malam partem capiuntur, atque adjectivis nominibus distinguuntur: sicut

τύχη { ἀγαθὴ, κακή.

Sed quia sequitur διὰ τὴν ἀπάτην, significare videtur, eos, qui errore se ingurgitârint, perire: qui verò eum leviter degustârint, servari posse. *Idem.*

Hic hærent aliqui, qua ratione *meretrices* (ita enim supra, δόξας omnes nuncupat:) dici potuerint, quæ ad salutem perducunt. Ex mente Platonis, optimè: cui omnis δόξα, quamvis alioquin optima & verissima, donec ad ἐπιστήμην perducatur, res levis & momentanea: ut nos alibi ex ipso docuimus. Sed & Cebes ipse postea, iterum, circa finem: ut ex eadem Schola prodiisse facile colligamus. Hinc Stoicorum scitum, *sapientem non* δοξάζειν. Et sanè δοξαστικοὶ eo nomine à Galeno quoque, qui minimè Stoicus, valde reprehensi; quod quascunque opiniones semel arripuerant, eis adeò mordicus & perditè addicti erant, ut pro illis (seu veris, seu falsis) non aliter ac pro aris ac focis pugnarent. Meritò igitur vel hoc nomine in *meretricum* numero: quamvis veras illas interdum esse, & ad veram ἐπιστήμην perducere, quod hic sub finem asseritur, nihil obstet. Cæterum, ut professas *meretrices* in matronæ mulieris (apud Comicum:) conspectum venire nefas; ita hic quoque servata Decori lege (& fortasse non sine aliqua ad Atticos mores allusione) hæ δόξαι, alias haud malè; scientiæ, & comitatus ejus consortio excluduntur. *Casaubonus.*

εὑρίσκουσι ποία ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς ἡ ἐν τῷ βίῳ· ἀλλὰ πλανῶνται εἰκῆ, [34] ὥσπερ ὁρᾷς. Ὁρᾷς καὶ τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους, [35] ὡς περιάγονται, ὅπῃ ἂν αὗται δεικνύωσιν; [36] Ὁρῶ τοῦτο, ἔφην. ἡ δὲ γυνὴ ἐκείνη τίς ἐστιν, ἡ ὥσπερ τυφλὴ καὶ μαινομένη τις εἶναι δοκοῦσα, καὶ ἑστηκυῖα ἐπὶ λίθου τινὸς στρογγύλου; [37] Καλεῖται μὲν, ἔφη, Τύχη. ἔστι δὲ οὐ μόνον τυφλὴ, ἀλλὰ καὶ μαινομένη καὶ κωφή. Αὕτη οὖν τί ἔργον ἔχει; Περιπορεύεται πανταχοῦ, ἔφη· καὶ παρ' ὧν μὲν ἁρπάζει τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἑτέροις δίδωσι· παρὰ δὲ τῶν αὐτῶν πάλιν ἀφαιρεῖται

degendæ vitæ viam non inveniunt; ſed temerè oberrant, ut vides. Vides item, prius ingreſſos circum ire quo illæ monſtrarint? Video hæc, inquam. Sed quæ eſt illa mulier, quæ, cæcæ & furenti ſimilis, ſaxo rotundo inſiſtit? Vocatur, inquit, illa quidem *Fortuna*: neque cæca ſolum eſt, ſed & inſana & ſurda. Ea ergò quo munere fungitur? Paſſim, inquit, vagatur: & aliis quod habent, rapit, aliiſque largitur; iiſdemque rurſus ſtatim eripit quæ dedit,

34 Ὥσπερ ὁρᾷς. Ὁρᾷς καὶ τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους.] Malè legitur in Wolfiana, Ὥσπερ ὁρᾷς. καὶ τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους. Hanc voculam in Plantiniana etiam deſiderari obſervavit Incomparabilis Gronovius. Cæteræ editiones cum noſtra conveniunt.

35 Ὡς περιάγονται.] Fortaſſis περιάγονται, vides circumduci: vel ut circumducantur: etſi περιάγονται pro περιόντες capere licet. *Wolfius.*

Ita etiam Celeberrimus Gronovius contendit debere legi.

36 Ὁρῶ τοῦτο.] Non τοῦτον.

37 Καλεῖται μὲν, ἔφη, Τύχη. *Vocatur, inquit, illa quidem* F O R-T U N A.] Appoſitè ad hunc locum is, quem laudavimus, Caſelius, fortunæ definitionem attulit ex Ariſtotele, eamque membratim examinavit. Quam verò ea inſtabilis ſit atque incerta, docet Dio Chryſoſtomus Orat. 1. de fortuna, & Galenus in Oratione exhortatoria ad bonas artes. Nec in ejus natura ediſſeranda infans eſt autor. *Snecanus.*

ῥεῖται παραχρῆμα ἃ δέδωκε, καὶ ἄλλοις δίδωσιν εἰκῆ καὶ ἀβεβαίως. διὸ καὶ τὸ σημεῖον καλῶς μηνύει τὴν φύσιν αὐτῆς. Ποῖον τοῦτο; ἔφην ἐγώ. ὅτι ἐπὶ στρογγύλου λίθου ἕστηκεν. Εἶτα τί τοῦτο σημαίνει; Οὐκ ἀσφαλὴς, οὐδὲ βεβαία ἐστὶν [38] ἡ παρ' αὐτῆς δόσις. [39] ἐκπτώσεις γὰρ μεγάλαι καὶ σκληραὶ γίγνονται, [40] ὅταν τις αὐτῇ πιστεύσῃ. Ὁ δὲ ὄχλος ὁ πολὺς οὗτος, ὁ περὶ αὐτὴν ἑστηκὼς, τί βούλεται καὶ τίνες καλοῦνται; Καλοῦνται καὶ οὗτοι [41] ἀπροβούλευτοι. αἰτοῦσι

dedit, eaque donat aliis temerè & inconſtanter. Rectè igitur ſignum ejus naturam declarat. Quodnam illud? inquam. Quod rotundo ſaxo inſiſtit. Id verò quid ſibi vult? Non tuta & firma ejus eſſe munera, ſignificat. Magnæ enim & graves jacturæ fiunt, cum quis ei fidem habet. Quid? magna illa turba quæ eam circumſtat, quid petit, & quei vocantur? Dicuntur hi *Inconſiderati*. Singuli

38 Ἡ παρ' αὐτῆς δόσις.] Fortuna levis eſt: citò repoſcit quæ dedit. Eademque vitrea eſt: & cùm ſplendet, frangitur: autore Mimographo. Sic ille, momento eſt brevior, aurâque levior. *Wolfius.*

39 Ἐκπτώσεις γὰρ μεγάλαι.] ἐκπίπτειν, excidere aliquâ re, fruſtrari ſpe ſuâ, voti non fieri compotem. *Wolfius.*

Ἐκπτώσεις μεγάλαι καὶ σκληραί.] Ἐκπτώσεις ſunt lapſus, ut in dicto: *Tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant.* Sive fruſtrationes, ut ille loquitur apud Comicum, *quanta de ſpe decidi?* ſive amiſſiones: atque hæc iis accidunt, qui fortuna, ejuſque bonis, nituntur; ſeque iis tutos, beatoſque, eſſe autumant. *Caſelius.*

Ἐκπτώσεις. *Jacturæ.*] Videntur potius ſignificari fruſtrationes; quales ſunt eorum qui præſenti fortunæ confiſi quævis ſibi de illa polliceantur, cum ea plerumque frangatur, ſi quando maximè ſplendet, ut docet Mimographus. Iſtiuſmodi verò homines dicuntur Epimetei, qui non niſi malo accepto ſapiunt, ac proindè ἀπροβούλευτοι, hoc eſt, inconſiderati, habentur. *Snecanus.*

40 Ὅταν τις αὐτῇ πιστεύσῃ.] Non αὐτῇ. *Wolfius.*

41 Ἀπροβούλευτοι.] Inconſiderati, qui iidem ſunt Epimethei. De Epimetheo eſt Ἡσιόδου. παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ' οὐκ ἐνόησεν. Sunt in his, quorum educatio negligitur, qui prava educatione

τοῦσι δ' ἕκαστος αὐτῶν [42] ἃ ῥίπτει. Πῶς οὖν οὐχ ὁμοίαν ἔχουσι τὴν μορφὴν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν δοκοῦσι χαίρειν, οἱ δ' ἀθυμοῦσιν, ἐκτετακότες τὰς χεῖρας; Οἱ μὲν δοκοῦντες, ἔφη, χαίρειν καὶ γελᾶν αὐτῶν, οἱ εἰληφότες τι παρὰ τῆς Τύχης εἰσίν. οὗτοι δὲ καὶ [43] Ἀγαθὴν Τύχην αὐτὴν καλοῦσιν. οἱ δὲ δοκοῦντες κλαίειν, [44] καὶ τὰς χεῖρας ἐκτετακότες, εἰσὶ παρ' ὧν ἀφείλετο ἃ δέδωκε πρότερον αὐτοῖς· οὗτοι πάλιν Κακὴν Τύχην αὐτὴν καλοῦσι. Τίνα οὖν ἐστιν ἃ δίδωσιν αὐτοῖς, ὅτι οὕτως [45] οἱ μὲν λαμβάνοντες χαίρουσιν, οἱ

guli verò ea petunt quæ illa abjicit. Quei ergo fit, ut non eodem ſint vultu; ſed alii lætari, alii mœrere paſſis manibus videantur? Qui lætari & ridere videntur, ii ſunt, inquit, qui aliquid à *Fortuna* acceperunt; iidemque *Fortunam Proſperam* eam uocant. Qui verò plorantium ſpecie manus extendunt, ii ſunt, quibus ea eruit quæ ante dederat. Hi contrà, *Malam Fortunam* eandem appellant. Quæ ſunt ergò illa quæ largitur, cum & ii qui ea accipiunt, ita

ne corrumpuntur, qui ſe ad vitam non parant, qui non capiunt maturè de ſuis rebus conſilium, qui in prima ætate ſe non inſtruunt virtute & conſiliis, qui de incommodis vitæ non in tempore cogitant, ut res adverſas vel ratione declinent, vel forti animo perferant; ſed contra, veluti navigium ſine remis & gubernaculo fluctibus, ſic ſe vitæ, cujus ſpatium primum ineunt, committunt. Eſt autem hæc maxima pars mortalium, ſe temeritati fortunæ credentium. *Caſelius.*

42 Ἃ ῥίπτει.] Scilicet ἡ τύχη. Ea quæ Fortuna temerè projicit. *Wolfius.*

43 Ἀγαθὴν τύχην καλοῦσιν.] Quid ſit ἀγαθὴ τύχη Ariſtoteles φυσικ. β. cap. 5. &c. τύχη δὲ ἀγαθή. Quæ non ita facile reddi poſſunt, quando Græcis duobus modis dicitur, quod dupliciter ſignificat, & utrunque Latini uno nomine bonæ fortunæ reddunt: ita & de Contrario. *Caſelius.*

44 Τὰς χεῖρας ἐκτετακότες. *Qui manus extendunt.*] Idem ſupra habuit, & ſignificavit hac phraſi geſtum eorum qui mœſtô ſunt animô, niſi quid addatur, infrà adverbium προθύμως. *Snecanus.*

45 Οἱ μὲν λαμβάνοντες χαίρουσιν,

οἱ δὲ ἀποβάλλοντες κλαίουσι; [46] Ταῦτα, ἔφη, ἃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ εἶναι ἀγαθά.

ita lætentur; & qui amittunt, plorent? Hæc quæ vulgò bona censentur.

σιν, οἱ δ᾽ ἀποβάλλοντες κλαίουσιν.] Tanti sunt bona fortunæ τοῖς ἀπροβελδύτοις, quibus sapientes acceptis non efferuntur, amissis non cruciantur. Pauci igitur sapientes, sive prudentes, sive boni viri, sive fortes. Hæc namque omnia iisdem conveniunt. *Caselius.*

46 Ταῦτα, ἔφη, ἃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ εἶναι ἀγαθά.] Unam atque alteram bonorum differentiam, quæ faciunt ad hujus loci explicationem, præmittemus: ἠθικοῖς μεγάλοις lib. 1. cap. 2. pag. 87. A. ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια, &c. usque ad τάξιν ἔχει.

Quæ hoc in loco δυνάμει ἀγαθὰ nominat, eadem ad Eudemum l. 7. φύσει ἀγαθά. Verba hæc sunt ex ultimo capite: quibus etiam probat, quæ ejus generis sunt, ea esse bona ἀγαθὸς μὲν οὖν ἐστιν, &c. usque ad κόσμοις. Eam divisionem inprimis meminisse oportet, quam Plato disertè tradidit in epist. ad Dionis propinquos, & ad eam omnes vitæ rationes accommodare jubet: quod qui negligat, eum vel miseram vel turbulentam illam agere necesse est: qui observet, quantum quisque potest, tutius vivet, & non paulò quietius. Ἀλλ᾽ ὄντων τριῶν, inquit, ψυχῆς καὶ σώματος, ἔτι δὲ χρημάτων, πρώτην μὲν τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ἔχειν δεῖ. δευτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος, ὑπὸ τῇ τῆς ψυχῆς κειμένην. τρίτην δὲ καὶ ὑστάτην, τὴν τῶν χρημάτων τιμὴν, δουλεύουσαν τῷ σώματί τε καὶ τῇ ψυχῇ. Et Aristoteles Ethic. 1. eadem respiciens, idemque tradens, καὶ τῶν μὲν ἐκτὸς λεγομένων· τῶν δὲ περὶ ψυχὴν κυριώτατα λέγομεν, καὶ μάλιστα ἀγαθά. Idem ἐν ἠθικοῖς μεγάλοις. ἔστι γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, οἷον αἱ ἀρεταί. τὰ δὲ ἐν τῷ σώματι, οἷον ὑγίεια, κάλλος. τὰ δὲ ἐκτὸς, πλοῦτος, ἀρχὴ, τιμὴ, ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων.

Sic partiuntur bona Peripatetici accommodatissimè & vitæ hominum & rebus ipsis. Ex ea verò distinctione, qua alia dicuntur animi, alia corporis, alia exteriora, quæ à fortuna proficiscuntur, & proficisci possunt: quorum permulta etiam aliter, nempè bonis artibus & virtute parantur. In hoc genere sunt:

Εὐγένεια.	ὑγίεια.
εὐτεκνία,	
πολυτεκνία	κάλλος.
πλοῦτος.	
εὐδοξία.	μέγεθος.
τιμή.	εὐγηρία.

Hæc recensentur, Rhetor. 1. ut partes vitæ beatæ, etsi sunt tantum secundæ tertiæque classis. Ibi igitur Philosophus explicat, & quæ sit εὐτυχία, & cujusmodi bonorum causa fortuna sit, & insuper alia. Verba hæc sunt memoratu digna: quibus non hæ solum, sed & aliæ vitæ beatæ primariæ partes continentur, nec tamen hæc repetemus altius. Εἰ δή, inquit, ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τοιοῦτον, ἀνάγκη αὐτῆς εἶναι μέρη, εὐγένειαν, πολυφιλίαν, χρηστοφιλίαν, πλοῦτον, εὐτεκνίαν. πολυτεκνίαν, εὐγηρίαν ἔτι τὰς τοῦ σώματος ἀρετάς. οἷον ὑγίειαν, κάλλος

θαί. Ταῦτα οὖν [47] τίνα ἐστί; Πλοῦτος δηλαδὴ, καὶ δόξα, καὶ εὐγένεια, καὶ τέκνα, καὶ τυραννίδες, καὶ βασιλεῖαι, καὶ τἄλλα, ὅσα τούτοις παραπλήσια. Ταῦτα οὖν πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθά; [48] Περὶ μὲν τούτων, ἔφη, καὶ αὖθις διαλεξόμεθα. νῦν δὲ περὶ τὴν μυθολογίαν γινώμεθα. Ἔστω οὕτως. [49] Ὁρᾷς οὖν; ὡς ἂν παρέλθῃς τὴν πύλην ταύτην, ἀνώτερον ἄλλον περίβολον, καὶ [50] γυναῖκας ἔξω τοῦ περιβόλου ἑστηκυίας, κε-

tur. Ea quæ ſunt? Divitiæ ſcilicet, gloria, nobilitas, liberi, imperia, regna, & id genus alia pleraque. Eho, numnam iſta bona non ſunt? De his quidem aliàs diſputabimus: nunc autem explicationi fabulæ intenti ſimus. Fiat ita. Vides ergò, ubi portam iſtam preterieris, aliud ſeptum altius, & mulieres extra ſeptum ſtantes, meretri-

λος ἰσχὺν, μέγεθος, δύναμιν ἀγωνιστικὴν· δόξαν, τιμὴν εὐτυχίαν ἀρετὴν, ἢ καὶ τὰ μέρη αὐτῶν, φρόνησιν, ἀνδρείαν, δικαιοσύνην, σωφροσύνην.

47 Τίνα ἐστί.] Non ἐστὶ, ut paulò poſt, ἀγαθά. *Wolfius.*

48 Περὶ μὲν τούτων καὶ αὖθις.] Quæ bona, quæ mala ſint, in fine libelli docet. Sed & Satyricus hunc errorem taxat his verſibus:

Omnibus in terris, quæ ſunt à Gadibus uſque
Auroram & Gangem, pauci dignoſcere poſſunt
Quæ ſint vera bona, atque illis diverſa: remotâ
Erroris nebulâ. *Idem.*

49 Ὁρᾷς οὖν, ὡς ὅταν παρέλθῃς τὴν πύλην ταύτην ἀνώτερον ἄλλον περίβολον.] Tria ſepta majora facit; quorum primi & tertii οἰκήματα, hoc eſt exſtructa intra ſepta domicilia etiam περιβόλους vocat. Hæc neque ſine pictura facilè intelliguntur, & in ipſa pictura facillimè aberratur:

Præſertim ſi ſis ſpatiis excluſus iniquis. *Idem.*

50 Γυναῖκας ἔξω τοῦ περιβόλου ἑστηκυίας.] His mulieribus depingit vitia ſive improbos mores divitum, qui malè educati, & perperam ſentientes, omnem felicitatem, beatamque vitam in opibus collocant: eorumque itidem vitia, qui ſe ad fortunatos, ut ſimul illis bonis fruantur, applicant.

Haud facile eſt æquâ commoda mente pati,

ut ait Poëta. Res ſecundæ facile pariunt contumeliam: quod etſi perpetuum non eſt, tamen ut plurimum ita fit, ut quo fortunatior quiſquam ſit, eò & contumelioſior καὶ ὑβριστικώτερος, præſertim qui petulanti ingenio ſint, & minus rectè educati. Si qui modeſti ſint & bo-

κεκοσμημένας ὥσπερ ἑταῖραι εἰώθασι; Καὶ μάλα. Αὗται τοίνυν, ἡ μὲν Ἀκρασία καλεῖται, ἡ δὲ [51] Ἀσω-

tricum instar ornatas? Omninò. Harum alia *Incontinentia* vocatur, alia *Luxu-*

& boni, eos aut naturâ ad beneficentiam factos, aut probè educatos, aut literis emendatos in tempore fuisse oportet: etsi aliquos emendat etiam calamitas. Eam sententiam expressit Solon:

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅταν πολὺς ὄλβος ἕπηται.

Quem versum correxit nonnihil Theognis hoc modo: fol. 14. v. 154.

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν ὅταν κακῷ ὄλβος ἕπηται
Ἀνθρώπῳ, καὶ ὅτῳ μὴ νόος ἄρτιος ᾖ.

Vide Commentaria Græca Camerarii in hunc Poëtam, fol. 24.

Eandem & his verbis reddidit Thucydides, quæ citantur à Clemente Alexandrino. Εἰώθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, φησὶν, οἷς ἂν μάλιστα, καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραγία ἔλθῃ εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. *Solent*, inquit, *multi mortalium, quibus maximè & celerrimè inopinata felicitas obvenerit, ad contumeliam converti.* Eum locum ab hoc historico sumptum Philistus sic explicavit, in altera parte iisdem pene verbis usus. τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα τῆς παρὰ δόξαν ἐστὶ κατὰ κακοπραγίαν. Εἰώθασι γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκήτως εὐπράσσοντες εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. *Ut plurimum quæ res secundæ hominibus bonis rationibus obvenerunt* (ut hæreditate, laboribus, & quibuscunque meritis) *esse firmiores, quam quæ inopinatò & maleficiis. Solent namque maximè qui præter opinionem insperatò felicitatem adepti sint, converti ad injurias.* Primum præcipitantur in voluptates, ac deinde rebus secundis ebrii, bonas vitæ rationes nullas vident, contra pessimæ quæque in eorum animos insinuant. Eæ sunt hîc depictæ mulieres, sive ut dixi vitia familiaria fortunatis, & iis, qui se ad eos applicant.

Ἀκρασία.	Ἀπληστία.
Ἀσωτία.	Κολακεία.

Galenus libello de affectibus. Intemperantia & Incontinentia pto eodem vitio in vulgus usurpantur. Qui enim voluptatibus corporis dediti sunt, eos modò intemperantes, modò incontinentes nominant. Sed discernunt docti, ut revera differunt. Etenim intemperantia habitus est: incontinentia ad voluptates illius generis propensio, cui, ut velit quis, imperare nequeat tamen: præterea intemperans omni studio illud agit incontinens, quod vitare malit, eo invitus abripitur. Adulatio est amicitiæ simulatio, lucri gratia: Adulator blanditiis verborum & varii generis obsequiis alteri præsto, ut vel pecuniam, vel quæ pretio parantur, adipiscatur. Insatiabilitas est, cupiditati modum non ponere, nec expleri posse iis, quæ desideres. Multarum rerum, ut cibi & potus, voluptatum, divitiarum, honoris, gloriæ, imperii: quorum alia necessaria sunt, alia vitæ ornamento: quæ si eousque exspectantur, & conquirantur, hoc & rectè fit, & satis idipsum. Etenim si quid in necessariis desideretur, miseria, ut est, ita perhibetur. Nec enim nunc de iis agam, quæ ornamento sint, & honestæ voluptati. Qui præter

ter utraque illa quid expetit & urget; is molestias graves induit, nec sibi quidquam amplius proficit. Frivolum porrò & falsum est, quod suorum se rationem habere ajunt: cum eos, cum id agunt negligant. Non dicam, quod gravius est, quodque sive Democrati, sive Socrati tribuitur: immodicas opes animos impedire, ne agant, quæ suarum sint partium, quemadmodum demissa ad talos vestimenta corpus impediunt. Id ita refertur: οἱ μὲν ποδήρεις ἐσθῆτες τὰ σώματα· ἡ δὲ ὑπέρμετρος περιουσία τὰς ψυχὰς ἐμποδίζουσι. Insignis est hac de re locus apud Galenum libello de Affectibus, consideratu dignus, quo multis verbis docet, ἀπληστία εἶναι διόντι συνεχῆ τινὰ ἐπιθυμίαν τῶν οὐκ ἔτι ἀναγκαίων, ἀλλὰ περιττῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ βλαβερῶν, sive quod per se noxia sunt, sive quod eorum usus nimius nocet, ut in usu elementorum ibidem docet. Affinia sunt illis συκοφαντεία, διαβολή. Nominant & Latini Sycophantas, alteri dicantur malitiosi: tertii sunt calumniatores. Sycophantæ rem faciunt ex accusationibus non gravis culpæ affinium, & aliquando nullius, occasione arrepta ex re perpusilla. Malitiosi, quæcunque, utut sint dicta factaque rectissimè, in sinistram partem rapiunt.

Calumniam, & quidem eam, quæ princeps est cæterarum, sic definit Lucianus in aureo libello, quo docet, non esse temerè credendum calumniæ. ἔστι τοίνυν διαβολὴ κατηγορία τις, ἐξ ἐρημίας γιγνομένη, τὸν κατηγορούμενον λεληθυῖα, ἐκ τοῦ μονομεροῦς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη. *Est ergò calumnia accusatio quæpiam ejus, qui in judicio non comparet, quique de illa nihil cognoverit, ut ab accusatore solo allata fuit, ita accepta & credita, omni facultate respondendi ademptares.*

Cæterum ita ad exitium pergitur una cum ipsis fortunæ bonis, ut alia ex aliis vitia oriantur, quæ ipsa quoque pro pœnis sint. Prima omnium est servitus dura & perpetua, quam illis mulieribus serviunt. Hæc enim est gravissima & perpetua servitus, animi videlicet: ut prima libertas est animi libertas, quam sapientes tanti fecerunt, ut ejus retinendæ gratia quamlibet corporis servitutem, & quodvis supplicium leve duxerint. Præcipitant non in levia quædam flagitia; sed in nefaria scelera, ut non levia, seque prorsus indigna admittant; id enim est ἀχημονεῖν. Sunt autem:

Ἀποστέρησις.	*Furtum.*
Ἱεροσυλία.	*Sacrilegium.*
Ἐπιορκία.	*Perjurium.*
Προδοσία.	*Proditio.*
Ληϊστεία.	*Latrocinia.*

Quorum nihil non capitale, nec solum illa digna suppliciis; sed per se supplicia. Pingit hic mulieres turpes, sordidas, laceris vestibus: earum Princeps est sive mater τιμωρία, *Pœna:* præter hanc λύπη, *mœstitia animi* sive *conscientia*, quæ intimè sceleratos excruciat: item ὀδύνη, quæ nobis *ærumna* sit, quæ signis dolorem ostendit, & evulsione capillorum: adest & ὀδυρμὸς *Planctus*, qui in verba & querelas erumpit: & ἀθυμία, *desperatio.* Quis dubitet, qui cum iis sit, quin perpetuò perierit? Id est, quod traditur ad κακοδαιμονίαν sive *calamitatem*, semper futurus in vitiis & miseriis. Nec verò alia est eorum conditio, qui in primo ambitu consenescunt, sive plures annos agunt. Consenescent namque pauci, confecti vitiis & miseriis vel brevi tempore. Pereunt igitur quotquot nimium processerint. Qui enim capitalibus sceleribus se devoverint, de iis actum fuerit in perpetuum: paucissimi in errorem fortè inducti in viam reducentur, quibus fortè μετάνοια, *Pœnitentia* occurat; qui in tempore errorem, in quo sint, animad-

animadvertant. Id profectò divinum beneficium est, & divinitus, ac, quemadmodum Plato loquitur, θείᾳ μοίρᾳ fieri existimandum. Vix millesimus quisque in viam redit: sed si qui redeunt, eorum animos pœnitentia non afficit solùm, sed & quasi manu prehensos à devia semita in rectam, aut rectæ propiorem ducit: sive, ut picturæ insistamus, ducit aut rectâ ad ὀρθὴν παιδείαν aut ad ψευδοπαιδείαν. Qui illi traduntur, salvi sunt; qui huic, de iis aliquid bonæ spei, nec nullus tamen metus. In primo ambitu sunt improbi; in secundo non satis probi, etsi in ipsis est, quod probes: errant in hoc maximè, quod suis artibus omnia adscribunt, & sese iis beatos somniant, cum tamen eorum plerique iisdem affines vitiis sint, quibus primi perierant. Illic principatum obtinent fortunæ bona; hic dominantur bona ingenii: quæ suâpte naturâ illis præstant, quantò præstantiora sunt animi bona bonis exterioribus. Exteriora enim bonis etiam corporis inferiora sunt, nec cum iis ullo modo comparanda, nedum cum multo maximis, omniumque primis. Etsi enim in hoc ambitu sunt quidam, qui ex primo ambitu mala secum adferunt, & aliquandiu fovent; tamen nihil vetat, quo minus illis repudiatis, vel meliore studio exclusis ex hoc medio in tertium cum suis artibus transeant, & ascendant denique salutis arcem. Dum in suis septis manent, expertes manent εὐδαιμονίας. Id quemadmodum in singulis animadvertendum sit aperiemus.

Primi sunt Poëtæ. Quid igitur de his sentiendum? idemne de omnibus? In hoc idem, quod nemo eorum calcat salutis atria, quoad poëta; sed si quis, quod quis idem alius, & multis rebus præstantior. In cæteris aliud de aliis sentiendum. Infimæ notæ sunt, & in iis pessimi, quamvis optimi poëtæ, qui nihil nisi delitias agunt, & quasi Sirenes lectorem in omne genus fœdarum voluptatum vocant: æquè mali, qui bonis & virtuti convitium faciunt. Contra boni, sive utiles potius, qui virtutem & bonos laudant, & quasi iter ad virtutem sternunt, etiamsi ipsi non prorsus viri boni. Hoc spectarunt legumlatores, ut comœdiis & tragœdiis theatra aperirent, ut spectatores de vita hominum, & de Virtute quoque docerentur. In iis primus est Euripides, qui propterea *Theatricus Philosophus* dictus fuit: quod fortè movit Aristophanem, ut ei præ omnibus malediceret. Sed iidem poëtæ & nocent & juvant: quod primum Argumentum Platonis est adversum poëtas: quando & bonos & malos, & bona & mala imitantur, cum aliis, tum ipse Homerus; qui tamen, si rectè usurpemus, magister virtutis esse negari non potest, dici rectè potest. De puris item poëtis, ut Philosophis exempla non habemus: quum ipsi, qui versibus vitam informare professi sunt, miscuerunt parum sibi consentanea, ut ipse etiam Theognis, in quem tamen irrepserunt alia multa. Ergò è Philosophia interpretandi sunt, ut in societate hominum usui sint. Illustris est locus apud Dionem de Regno, ubi nartat, quos Poëtas contempserit, quos in pretio habuerit Alexander. Pulcra sunt, & digna consideratione l. 2. de regno, in quo ita sermonem Philippus cum fililio instituit. Διὰ τί ποτε, ὦ παῖ, σφόδρα οὕτως ἐκπέπληξαι τὸν Ὅμηρον, &c. usque ad illa verba fol. 41. ἄγαμαι. Haud alia ratio est Oratorum, quorum cum sit dicere ad persuadendum idonea, & tonare verbis, non utuntur omnes arte sua ad salutem publicam: non solùm, non constituunt civitates, sed etiam evertunt. Non sunt igitur Oratores, quos quærimus, qui nec ipsi ejus-

[51] Ἀσωτία, ἡ δὲ Ἀπληστία, ἡ δὲ Κολακεία. Τί οὖν ὧδε ἑστήκασιν αὗται; παρατηροῦσιν, ἔφη, τοὺς εἰληφότας τι παρὰ τῆς Τύχης. Εἶτα τί; Ἀναπηδῶσι, καὶ συμπλέκονται αὐτοῖς, καὶ κολακεύουσι, καὶ ἀξιοῦσι [52] παρ᾽ αὐταῖς μένειν, λέγουσαι ὅτι βίον ἕξουσιν ἡδὺν, καὶ ἄπονον, καὶ κακοπάθειαν [53] ἔχοντα οὐδεμίαν. Ἐὰν οὖν τις [54] πεισθῇ ὑπ᾽ αὐτῶν

Luxuria, alia Assentatio. Quid ergò heic astant istæ? Observant eos qui aliquid à Fortuna acceperunt. Quid tum? Exultant, & eos amplectuntur, & adulantur: utque apud se manere velint, postulant: ac vitam eis pollicentur suavem, otiosam, & omnis expertem molestiæ. Quod si quis eis obsecutus, delicias

ejusmodi beati videlicet, nec tales efficere alios laborant. Ad rem nihil facit, quod admirationi sunt: nec tamen nisi ad vulgus. Non placuit paucis in exercitu Thersites, laudetur tamen Ulyssis orationis flumen: item Menelai brevitas, qui tamen omnia dicebat ad rem: & suum locum tenet Ægyptius in senatu Ithacensium,

> Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην καὶ μυρία ᾔδη,

principem verò Nestor:

> Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

cujus similes in senatu optat sibi decem Agamemnon. Igitur quoad orator, quisque horum in secundo ambitu locum habet. Neque tamen dicendi ars negligenda est, etiamsi id, quod primum est, non habeat, neque præstet, cum sit in vita & utilis & necessaria, & instrumentum Politicæ proprium; ut illa ipsa sæpè esse visa fuerit penè eundem habitum gerens. *Caselius.*

51 Ἀσωτία.] Non ἀσωτεία. Prodigalitas. *Wolfius.*

Occurrit hîc vox Ἀσωτίας, cujus sensum non expressit interpres; quin eam reddere neglexit; nam vox LUXURIAE potius referenda est ad ἀπληστίαν, quæ quod expleri nesciat, sic dicta est. Id verò ἀσωτίας vitium ex compluribus tantum non vitiis est conflatum; ut unica etiam voce Latina haud facile expresseris. Quippe totalem includit à virtute defectionem, adeò ut ea laborantes servari non posse videantur. Ea est Græcæ vocis ἐνέργεια. Video tamen, & *luxuriæ*, voce in Latino explicari. Tribuitur verò id vitii filio prodigo, Luc. 15. v. 13. ubi propemodum habes παραλληλισμὸν hujus loci. Vide, si placet, ad hunc locum sese diffundentem Caselium. *Snecanus.*

52 Παρ᾽ αὐταῖς μένειν.] Fortassis αὐτοῖς, aut est ἀντίπτωσις. *Wolfius.*

53 Ἔχοντα οὐδεμίαν.] Malim μηδεμίαν, ut concursus vocalium vitetur. *Idem.*

54 Πεισθῇ (non πείθη) ὑπ᾽ αὐτῶν εἰς τὴν ἡδυπάθειαν.] Nisi

αὐτῶν εἰς τὴν ἡδυπάθειαν, μέχρι μέν τινος ἡδεῖα δοκεῖ εἶναι ἡ διατριβὴ, ἕως ἂν γαργαλίζῃ τὸν ἄνθρωπον· εἶτ' οὐκ ἔστιν. [55] ὅταν γὰρ ἀνανήψῃ, αἰσθάνεται [56] ὅτι οὐκ ἤσθιεν, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς κατησθίετο, καὶ ὑβρίζετο. διὸ καὶ ὅταν ἀναλώσῃ πάνθ' ὅσα ἔλαβε παρὰ τῆς Τύχης, ἀναγκάζεται [57] ταύταις ταῖς γυναιξὶ δουλεύειν, καὶ πάνθ' ὑπομένειν, καὶ ἀσχημονεῖν, καὶ ποιεῖν ἕνεκεν τούτων ὅσα ἐστὶ βλαβερά· οἷον, ἀποστερεῖν, ἱεροσυλεῖν, ἐπιορκεῖν, προδιδόναι, λῄζεσθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τούτοις παραπλήσια. [58] ὅταν οὖν πάντα αὐτοῖς ἀπολείπῃ, παρα-

cias amplexus fuerit: ei jucunda videtur ad tempus illa vitæ ratio, dum hominem quasi titillarit; cum revera talis non sit. Ubi enim resipuerit, se non comedisse, sed ab iis & comesum, & contumeliosè tractatum esse, sentit. Itaque jam consumptis iis quæ à Fortuna acceperat omnibus, mulieribus istis servire cogitur, & omnia perpeti, indecoréque se gerere, & propter eas quævis perniciosa in se admittere: cujusmodi sunt, fraudare, fana spoliare, peierare, prodere, latrocinari, cæteraque his consimilia. Sed cum eos hæc omnia defecerint, tra-

verbum aliquod defuerit, rarior constructio videbitur. *Idem.*

55 Ὅταν γὰρ ἀνανήψῃ. *Ubi enim resipuerit.*] Ad verbum ad sobrietatem redierit; nisi malimus dicere *evigilaverit*. Est enim prægnans verbum, ut loquuntur Grammaticorum filii, quod hic usurpat author, cujus thema est ἀνανήφω evigilo, sobrius fio. *Snecanus.*

56 Ὅτι οὐκ ἤσθιεν ἀλλ' ὑπ' α.] Dixit prius ὅτι ἡδεῖα δοκεῖ εἶναι ἡ διατρ. nihil de cibo. Videtur legendum ἥσθη non ἤσθιεν. Cogitet lector. Oppositio plenior, si τὸ ἤσθιεν retineatur. Arabs ab αἰσθάνομαι deduxisse videtur: aut certè verbum indè deductum reperisse. *Casaubonus.*

57 Ταύταις ταῖς γυναιξὶ δουλεύειν. Salmasiana absque articulo: Ταύταις γυναιξὶ δουλεύειν.

58 Ὅταν οὖν πάντα αὐτοῖς ἀπολείπῃ.] Malim αὐτοὺς ἐπιλείπῃ, ut Isocrates in Parænesi: ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, &c. *Wolfius.*

παραδίδονται τῇ Τιμωρίᾳ. Ποία δέ ἐστιν αὕτη; Ὁρᾷς ὀπίσω τι αὐτῶν, ἔφη, ὥσπερ θύρεον μικρὸν, καὶ τόπον στενόν τινα, καὶ σκοτεινόν; Οὐκοῦν καὶ γυναῖκες αἰσχραὶ, καὶ ῥυπαραὶ, καὶ ῥάκη ἠμφιεσμέναι δοκοῦσι συνεῖναι; Καὶ μάλα. Αὗται τοίνυν, ἔφη, ἡ μὲν τὴν μάστιγα ἔχουσα, καλεῖται Τιμωρία· ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχουσα, Λύπη· ἡ δὲ τὰς τρίχας τίλλουσα ἑαυτῆς, Ὀδύνη. Ὁ δ' ἄλλος οὗτος ὁ παρεστηκὼς αὐταῖς, δυσειδής τις καὶ λεπτὸς, καὶ γυμνὸς, καὶ μετ' αὐτοῦ τις ὁμοία αὐτῷ, αἰσχρὰ, καὶ λεπτὴ, τίς ἐστιν; Ὁ μὲν Ὀδυρμὸς καλεῖται, ἔφη· ἡ δὲ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ἀθυμία. τούτοις οὖν παραδίδοται, καὶ μετὰ τούτων συμβιοῖ τιμωρούμενος. εἶτα πάλιν ἐν τοῦθα εἰς ἕτερον οἶκον ῥίπτεται, εἰς τὴν Κακοδαιμονίαν, καὶ ὧδε τὸν λοιπὸν βίον καταστρέφει ἐν πάσῃ κακοδαιμονίᾳ,

ἂν

traduntur Pœnæ. Qualis ea eſt? Vides à tergo eorum aliquid feneſtellæ ſimile, & locum quendam anguſtum & tenebroſum? Atque etiam mulieres quædam fœdæ, & ſordidæ, & pannis obſitæ, ibi eſſe videntur? Omninò. Ea igitur quæ flagellum tenet, *Pœna* dicitur: Quæ caput ad genua demittit: *Mœſtitia*: Quæ capillos evellit, *Ærumna*. Alius verò quidam, illis qui aſtat, deformis, extenuatus, & nudus, ac poſt eum mulier quædam, ei ſimilis, deformis, & tenuis, quinam ſunt? Ille quidem, inquit, *Luctus* vocatur: ejus verò ſoror, *Deſperatio*. His igitur traditur, & cum his in cruciatibus vitam agit. Deinde rurſus in aliam domum conjicitur, *Infælicitatis*; ubi, quod reliquum eſt ævi, in omni miſeria exigit,

niſi

[59] ἂν μὴ Μετάνοια αὐτῷ ἀπὸ τῆς Τύχης συναντήσῃ. Εἶτα τί γίγνεται; Ἐὰν ἡ Μετάνοια αὐτῷ συναντήσῃ, ἐξαιρεῖ αὐτὸν ἐκ τῶν κακῶν, καὶ συνίστησιν αὐτῷ ἑτέραν Δόξαν καὶ Ἐπιθυμίαν, τὴν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἄγουσαν, ἅμα δὲ καὶ τὴν εἰς τὴν Ψευδοπαιδείαν καλουμένην. εἶτα τί γίγνεται; ἐὰν μέν φησι, τὴν δόξαν ταύτην προσδέξηται, τὴν ἄγουσαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, καθαρθεὶς ὑπ' αὐτῆς σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. εἰ δὲ μὴ, [60] πάλιν πλα-

nisi ei *Pœnitentia* forte fortuna occurrerit. Quid tum fit? *Pœnitentia*, obviam ei facta, ex istis malis eum eripit, eique *Opinionem* aliam, & *Cupiditatem*, ad *Veram Eruditionem* perducturam, inserit; unáque eam, qua ad *Falsi nominis eruditionem* perveniat. Quid tum fit? Siquidem, inquit, eam opinionem comprehenderit, quæ ipsum ad *Veram eruditionem* perducat, ab ea purgatus servatur: & omnis calamitatis expers, ac beatus omne tempus ætatis degit: sin minus, denuò

59 Ἂν μὴ μετάνοια αὐτῷ ἀπὸ τῆς τύχης συναντήσῃ.] Fortassis ἀπὸ τύχης, idem quod κατὰ τύχην, forte fortuna ἀπὸ τῆς τύχης videtur significare, pœnitentiam à Fortuna interdum obviam mitti afflictis. Sed sensus eôdem recidit utroque modo. *Idem.*

Ἀπὸ τῆς τύχης.] Caselius: *à Fortuna*: quod melius quam ut hic *forte fortuna*. Est autem *Fortuna* apud multos qua Græcos, qua Latinos scriptores, planè idem quod *Deus*: aut *providentia Dei*: quod alibi multis exemplis ostendimus: interdum una eademque periodo; *Fortuna & Deus*: aut *divina providentia*; synonyma. Hierocles τῇ ἐπιούσῃ ἐπιπλοκῇ τοῦ νόμου (fati:) πρὸς τὴν προαίρεσιν, ἣν δὲ τύχην καλοῦμεν. Apulejus: *Sed nimirum nihil fortuna renuente licet homini nato dexterum provenire: nec consilio prudenti, vel remedio sagaci divinæ providentiæ fatalis dispositio subverti, vel reformari potest.* *Casaubonus.*

60 Πάλιν πλανᾶται ὑπὸ τῆς ψευδοδοξίας.] ψευδοδοξίας legendum (ut Clemens, Νικᾷ μὲν ἀλήθεια, ψευδοδοξία δὲ καταλύεται) ac potiùs ψευδοπαιδείας· nam de ea tantùm hic agitur. Cum Cebete Plato consentit Epistola ad Aristodorum, cujus verba ascribere visum est. τὸ βέβαιον, καὶ πιστὸν, καὶ ὑγιὲς τοῦτο ἐγώ φημι εἶναι τὴν ἀληθινὴν φιλο-

πλανᾶται [61] ὑπὸ τῆς Ψευδοδοξίας. Ὦ Ἡράκλεις, ὡς μέγας ὁ κίνδυνος ἄλλος οὗτος; ἡ δὲ Ψευδοπαιδεία, ποία ἐστίν; ἔφην ἐγώ. Οὐχ ὁρᾷς τὸν ἕτερον περίβολον ἐκεῖνον; Καὶ μάλα, ἔφην ἐγώ. Οὐκοῦν ἔξω τοῦ περιβόλου παρὰ τὴν εἴσοδον γυνή τις ἕστηκεν, ἣ δοκεῖ πάνυ καθαρὰ, καὶ εὔτακτος εἶναι; Καὶ μάλα. Ταύτην τοίνυν οἱ πολλοὶ, [62] καὶ εἰκαῖοι τῶν ἀνθρώπων, Παιδείαν καλοῦσιν· οὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ Ψευδοπαιδεία, ἔφη. οἱ μέντοι σωζόμενοι, ὁπόταν βού-

denuò à Falsi nominis erud'tione seducitur. Pro Jupiter, ut ingens est, & alterum hoc discrimen! Qualis verò, inquam, est *Falsi nominis eruditio*: Nonne vides, inquit, alterum illud septum? Utique, inquam. Extra id septum, juxta vestibulum, stat mulier quædam, quæ valde munda & composita esse videtur. Eam vulgus, & vani homines, Eruditionem vocant: cum ea non sit, sed Falsi nominis eruditio. Ad hanc igitur ii, qui servandi sunt,

φιλοσοφίαν· τὰς δὲ ἄλλας τε, καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, κομψότητας οἶμαι προσαγορεύων, ὀρθῶς ὀνομάζειν. Hoc est: Constantiam, fidem, integritatem, veram philosophiam esse judico. Cæteras autem & aliò spectantes scientias & artes, elegantiam quandam & venustatem si dixere, rectè me dicere arbitrabor. Et alibi: πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Hoc est: Omnis scientia quæ remota est à Justitia, cæterisque virtutibus, calliditas potiùs quàm sapientia est appellanda. *Wolfius.*

61 Ὑπὸ τῆς Ψευδοδοξίας.] Ita omnes habent editiones: sola Caseliana ὑπὸ τῆς Ψευδοπαιδείας.

62 Καὶ εἰκαῖοι τῶν ἀνθρ.] Casel. *non de vulgò homines*: quod quamvis quidam, quibus Græca nunquam inspecta, laudent: excusari tamen aliter non potest, nisi d..camus Caselium, οὐκ εἰκαῖοι (qui tamen aliter ipse edidit:) reperisse: vel certè verum ita esse (de quo tamen nihil in Notis:) judicasse. Sed repugnat τὸ, οἱ πολλοὶ, quod præcessit. *Casaub.*

Ἐικαῖοι τῶν ἀνθρώπων. *Vani homines.*] Melius alius interpres; *quidam non de vulgo homines*. Videtur significare id genus mortalium, in quos præsumptio non cadit quod errent, quales sunt quos postea seriatim enumerat. *Sneccanus.*

βούλωνται) εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἐλθεῖν, ὧδε πρῶτον παραγίγνονται. Πότερον οὖν ἄλλη ὁδὸς οὐκ ἔστιν ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἄγουσα; Ἔστιν, ἔφη. Οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἔσω τοῦ περιβόλου ἀνακάμπτοντες, τίνες εἰσίν; [63] Οἱ τῆς Ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταὶ, ἠπατημένοι, οἰόμενοι μετὰ τῆς ἀληθινῆς παιδείας συνομιλεῖν. Τίνες οὖν καλοῦνται οὗτοι; Οἱ μὲν ποιηταὶ, ἔφη, οἱ δὲ Ῥήτορες, οἱ δὲ [64] Διαλεκτικοὶ, οἱ δὲ [65] Μουσικοὶ, οἱ

ſunt, & ad veram eruditionem perventuri, huc primum divertunt. Nunquid ergò alia via nulla eſt, quæ ad Veram eruditionem ducat? Eſt, inquit. Iſti verò homines, qui intra ſeptum obambulant, qui ſunt? Falſi nominis eruditionis amatores, inquit, decepti, atque opinantes, ſe Veræ eruditionis frui conſuetudine. Quibus ergò nominibus appellantur iſti? Alii Poëtæ, inquit, alii Oratores, alii Dialectici, alii Muſici, alii

63 Οἱ τῆς Ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταὶ, ἠπατημένοι.] Ita omnes quas vidi editiones: Salmaſianæ editionis præfectus à vulgata lectione recedens legebat malè: Οἱ τῆς Ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταὶ, καὶ ἠπατημένοι. Vocula enim conjunctiva καὶ hoc loco redundat.

64 Διαλεκτικοί.] Διαλεκτικοὶ quot modis dicantur, & quis uſus artis, quæ neceſſitas, longius foret explicare, & ad alium locum magis propriè pertinet. Propriè Dialectica eſt, cui reſpondet demonſtratio: alii uſurpant impropriè pro logica, cujus propriè non niſi pars eſt: & ipſam facultatem diſſerendi nominamus, qua qui præditi ſunt, dicuntur & ipſi Dialectici, quos hoc loco intelligimus. Divinum ſanè bonum, videre rationes, quæ in utranque partem faciant, & ad veritatem eruendam per neceſſarium: quo qui præditus ſit, magnum etiam adminiculum habeat ad ſpatium rectè perficiendum. Namque ſecundum Platonem, *& Diis & hominibus ad bona dux eſt veritas.* Nec ignorandum, ſæpe Platonicis eſſe Dialecticum, ipſum ſapientem. *Caſelius.*

65 Μουσικοί.] Plato opponit μουσικὴν καὶ γυμναστικήν: & Pythagoræi, & nominatim Timæus, ipſam Philoſophiam Muſicam appellat. Qui autem voce, fidibus, tibiis canunt, & mirifica ſuavitate regum, fortunatorumque nominum non aures ſolum, ſed etiam animos demulcent, ut ille apud poëtam θεοῖς ἐναλίγκιος αὐδήν; felicitate alios imper-

οἱ δὲ [66] Ἀριθμητικοὶ, οἱ δὲ Γεωμέτραι, οἱ δὲ Ἀστρολόγοι, οἱ δὲ [67] Ἡδονικοὶ, οἱ δὲ [68] Περιπατητικοὶ, [69] οἱ δὲ Κριτι-

alii Arithmetici, alii Geometræ, alii Astrologi, alii Voluptarii, alii Peripatetici, alii Critici,

impertiunt, & tamen adhuc veris bonis vacant, & interdum toto cælo à beatitate absunt. *Idem.*

66 Ἀριθμητικοὶ, γεωμέτραι, ἀστρολόγοι.] Huc refer, quod Aristippus censuit apud Diogenem Laërtium lib. 2. τοὺς τῶν ἐγκυκλίων παιδευμάτων μετασχόντας, φιλοσοφίας δὲ ἀπολειφθέντας, ὁμοίους ἔλεγεν εἶναι τοῖς τῆς Πηνελόπης μνηστῆρσι· καὶ γὰρ ἐκείνους, Μελανθὼ μὲν καὶ Πολυδώραν, καὶ τὰς ἄλλας θεραπαίνας ἔχειν· πάντα δὲ μᾶλλον ἢ αὐτὴν τὴν δέσποιναν δύνασθαι γῆμαι. *Qui disciplinas encyclias sibi comparassent, neglectâ Philosophiâ, eos similes esse ajebat procis Penelopes. Habere enim ipsos Melantho & Polydoram, & ancillas alias, & quævis potius ducere posse, quam ipsam Dominam. Idem.*

Arithmeticos Caselius in Græco textu præterivit, cum tamen in versione justum locum obtineant.

67 Ἡδονικοί.] Ἀπὸ τέλους ἢ διαθέσεως. *Caselius.*

68 Περιπατητικοί.] Ἀπὸ συμπτωμάτων. Lege Procemium Diogenis Laërtii, ubi traduntur pleraque, & Galen. in historia Philosoph. *Idem.*

69 Κριτικοί.] Ut Aristoteles, qui Iliada correxit Alexandro, ut Aristarchus, & hujus sæculi plures, quidam perridiculi.

Nec enumerantur omnes; sed ad eosdem referuntur tamen hi quoque: etsi neque sic omnes numerabimus:

Ζωγράφοι.
Ἀνδριαντοποιοί.
Ἀρχιτέκτονες.
Φιλοθεάμονες sive φιλίστορες, quorum princeps celebratur Ulysses, qui

Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.

Ἱστορικοί.
Νομικοί.
Πολύγλωττοι.
Πολυμαθεῖς.

de quibus apud Platonem est hic versus:

Πουλυμαθημοσύνη τοῦ οὐ κενεώτερον οὐδέν.

De his autem & nonnullis superioribus insignis locus est 4. libro de Regno apud Dionem Chrysostomum, ubi inducit Diogenem dissèrentem cum Alexandro. fol. 124. Ἢ σὺ οἴει, inquit Diogenes, τοὺς σοφιστὰς εἶναι, τοὺς διδάσκοντας βασιλεύειν, &c. usque ad illa verba fol. 128. παρὰ τοῖς κακοδαίμοσι σοφισταῖς, id est: *An tu artem regnandi à Sophistis esse expetendam dicis? At multi ex his non solum non gubernandi, sed ne vivendi quidem artem noverunt. An nescis, disciplinam esse geminam, alteram divinam, alteram humanam? Divina magna est, & firma & facilis. Humana exigua, imbecillis, plena periculorum, & vanitatis habet non parum; sed illa tamen ad priorem rectè adjungitur. Hanc multi disciplinam nominant (& puto esse disciplinam) quique multas Persicas, Græcas, Syriacas, & Phœnicias artes didi-*

Κριτικοί. Καὶ ὅσοι ἄλλοι τούτοις εἰσὶ παραπλήσιοι. 7° Αἱ | ci, cæterique horum non dissimiles. Mulieres verò

didicerit, libros plurimos collegerit, hunc sapientissimum, & planè doctissimum arbitrantur. Iidem si fortè in improbum quempiam, timidum, aut avarum inciderint, rem contemnendam, & hominem nullius pretii judicant. Alteram verò, interdum disciplinam, interdum fortitudinem, & animi excellentiam nominant: atque ita misso vulgato disciplinæ nomine, veteres illi nihilominus eos, quibus bona educatio obtigisset, quique animi fortitudine præditi essent, educatos disciplina appellabant, ut Herculem illum: sed tamen qui hac disciplina præditus est, etiam alterius facile potest fieri particeps, si paucula saltem audit, & illis maximis & potissimis initiatus fuerit, & ea intimis sensibus custodierit: à qui'us nullum ipsum neque tempus, neque homo, neque Sophista facile, ne quidem igne comburus, deduxerit. Quin etiam siquis hominem cremare velit, uti Herculem tradunt, seipsum combussisse; tamen hærerent in mente præcepta, non minus, quam hominum combustorum ajunt dentes manere, reliquis membris igne absumptis omnibus. Non enim discere, saltem recordari opus est, postea continuò novit & intelligit, quod ab initio præcepta illa complexus est animo. Præterea, si in virum quempiam inciderit, ceu gnarum viæ, ab eo sine labore ullo informari, citoque expediri poterit. Sin cum Sophista ignaro & superbo egerit, hic eum circumducit, modo in Orientem, modò in occasum, modò in Septentrionem, ipsemet ignarus omnium; sed opinione tantum Sapiens, ut qui olim ab hujuscemodi ostentatoribus in errorem inductus sit: ut enim imperiti & indomiti canes in ipsa venatione non solum ipsi nihil intelligunt, nec indagare possunt; sed latratu suo, & ipsa specie decipiunt alios: qui hos visos frequenter clangentes temerè sequuntur: ex his muti alii sunt, nec quicquam vocis amittunt; sed soli decipiuntur: alii petulantiores multò, magisque stulti, illos priores imitati tumultuantur, & alios infraudem conantur impellere. Idem inter Sophistas quos dicunt, deprebendas, multitudinem concomitantem hominum insipientium, ut parum omninò inter Sophistam & Eunuchum lascivum intersit. Hoc audito, mirari Alexander, & quærere: cur Sophistam cum Eunucho contulisset. Ille contrà: Eunuchos, ajunt, viros omnium libidinosissimos esse, & amatores mulierum: cum quibus & concumbere, & eas fatigare; sed præterea nihil fieri affirmant, si vel dies integras noctesque cum iis rem habeant. Eodem modo multos apud Sophistas nihilo prudentiores factos, consenuisse, invenies: multò miserius in errorem circumductos sermonibus, quam Ulyssem in mari errantem inducit Homerus. Ante quidem inferi adeundi forent, quam audiendo & dicendo bonus existeret. Tibi verò; cum talis sis, si intelligentis viri data potestas fuerit, vel una dies ad cognitionem rerum, & artis sufficeret: nec quicqdam subtilibus Sophismatibus, aut sermonibus opus esset. Sin nec Jovem præceptorem, nec alium quempiam ad dicendum res necessarias idoneum paratumque nactus fueris, nihil proficies, si vel tempus vitæ omne, vigilando & esuriendo apud Sophistas illos infælices, ætatemque consumseris. Idem.

Οἱ δὲ Κριτικοί. *Alii Critici.*] Tales dicebantur olim qui libris emendandis incumbebant, & in iis τὰ γνήσια ab adulterinis distinguebant, hæc obelo configentes. Sic Aristoteles in gratiam Alexandri Magni correxit Iliada Homeri. Talis fuit Aristarchus Grammaticus, & hujus sæculi non infæliciter huic studio operati. *Snecanus.*

[70] Αἱ δὲ γυναῖκες ἐκεῖναι αἱ δοκοῦσαι περιτρέχειν ὅμοιαι ταῖς πρώταις, ἐν αἷς ἔφης εἶναι τὴν Ἀκρασίαν, καὶ αἱ ἄλλαι αἱ μετ' αὐτῶν, τίνες εἰσίν; Αὗται ἐκεῖναί εἰσιν, ἔφη. [71] πότερον οὖν καὶ ὧδε εἰσπορεύονται; Νὴ Δία καὶ ὧδε, σπανίως δὲ, καὶ οὐχὶ ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. πότερον οὖν καὶ αἱ Δόξαι; Ναὶ, ἔφη. ἔτι μὲν γὰρ καὶ ἐν τούτοις τὸ πόμα, ὃ ἔπιον παρὰ τῆς Ἀπάτης, καὶ ἡ Ἄγνοια μένει, Νὴ Δία, καὶ μετ' αὐτῆς γε ἡ Ἀφροσύνη. καὶ οὐ μὴ ἀπέλ-

rò illæ, quæ circumcursare videntur, primis similes, inter quas esse dicebas *Incontinentiam*, & reliquas illius socias, quænam sunt? Nunquid ergò & huc ingrediuntur? Et huc medius fidius, sed raro: nec ita frequenter, ut in primum septum. Numquid ergò & Opiniones? Næ, inquit, nam & in his etiamnum Potio, ab Impostura propinata, & Ignorantia, manet: atque etiam mehercule, una cum ea, Amentia. Neque verò ab

70 Αἱ δὲ γυναῖκες.] Non sunt contemnendi, qui in secundo septo sedes suas habent. Neque enim toti sunt demersi in voraginem vitiorum; sed iisdem nihilominus obnoxii sunt: tamen aliqua spe è paucis malis emergendi, cum de prioribus prorsus desperatum sit. Conflictantur, quamdiu ibi morantur, cum Incontinentia, quæ neminem finit sapere, & cum cæteris vitiis. Opinionibus quoque prioribus sunt dementati, & inscitia mancipati: tantisper enim, dum quis opinatur, à vero aberrat, & ab inscitia se non vindicavit. denique opinio inscitia est, & inscitiæ. Ubi autem falsæ opiniones ut de gloria, honoribus, divitiis, genere, forma, viribus, & cæteris fortunæ bonis; ibi earum rerum nimio & perverso studio homines intemperantiæ, avaritiæ, injustitiæ, quibusque vitiis dediti sunt, student. Contrà, si de illis rebus verè sentirent, & rectè statuerent, referrent se totos à vitiis ad virtutes. Non possunt autem, donec sunt sub disciplina pseudopædiæ, quæ magistra quidem eximia est, & in admiratione multorum, nec à bonis prorsus contemni debet, nec potest; sed hoc ipsa neque tenet, neque docet, quod vera disciplina, sive veritatis magistra, quæ aliud habet collegium, & alibi sedem fixit, ad quam quæ via ducat, dispiciendum sive quærendum est. Res enim magni momenti, imò id, in quo cujusque salus vertitur. *Caselius.*

71 Πότερον οὖν καὶ ὧδε.] Non οὖ. *Wolfius.*

ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτῶν οὔθ' ἡ Δόξα, οὔθ' ἡ λοιπὴ Κακία, μέχρις ἂν [72] ἀπογνόντες τῆς Ψευδοπαιδείας, εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν, [73] καὶ πίωσι τὴν τούτου καθαρτικὴν δύναμιν καὶ ἐκβάλωσι τὰ κακὰ πάνθ' ὅσα ἔχουσι, καὶ τὰς Δόξας, καὶ τὴν Ἄγνοιαν, καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν Κακίαν. τότε ἂν οὕτω σωθήσονται. ὧδε δὲ μένοντες παρὰ τῇ Ψευδοπαιδείᾳ, οὐδέποτε ἀπολυθήσονται, οὐδὲ ἐλλείψει αὐτοὺς κακὸν οὐδὲν ἕνεκα τούτων τῶν μαθημάτων. ποία οὖν αὕτη ὁδός ἐστιν, ἡ φέρουσα ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν παιδείαν; Ὁρᾷς, ἔφη, ἄνω τόπον τινὰ ἐκεῖνον, ὅπου οὐδεὶς ἐπικατοικεῖ, ἀλλ' [74] ἔρημος δοκεῖ εἶναι; Ὁρῶ.

ab eis vel Opiniones vel cætera vitia recedent, donec, repudiata Falsi nominis eruditione veram ingressi viam, purgatricem istarum rerum vim biberint, & mala omnia, quibus urgentur, ut Opiniones & Ignorantiam, & reliquam omnem Vitiositatem, ejecerint, tum demum enim servabuntur. Dum verò heic manserint apud Falsi nominis eruditionem, nunquam liberabuntur: nec ullum malum, illarum quidem disciplinarum subsidiô, profligabunt. Quæ ergò via est, quæ ad Veram eruditionem ferat? Videsne, inquit, editum illum locum, qui à nemine incoli, ac desertus esse videtur? Video.

72 Ἀπογνόντες τῆς ψευδοπαιδείας.] Desperata ope falsæ doctrinæ: vel ea rejecta: vel aversati eam. *Idem.*

73 Τὴν τούτων καθαρτικήν.] A καθαίρω. non τούτου καταρτικήν. *Idem.*

Καὶ πίωσι τὴν τούτου καθαρτικὴν δύν.] τοῦ πόματος scil. quod paulò ante memoratum. τὴν τούτου καθαρτ. δύν. igitur est *passivè* dictum, non *activè*: ut θηρὸς μορὸς: *mors feræ*; & *à fera illata*: & id genus alia sexcenta. Possis & ad περίβολον referre: Sed ita quoque *passivum* fuerit. Fortasse legendum τούτων: quod ita & Wolfius in Notis voluisse; aut ita reperisse videtur. *Casaubonus.*

74 Ἔρημος εἶναι δοκεῖ.] Pauci verum iter ingrediuntur. Sic & apud Poëtam:

--- *pauci,*

Ὁρῶ. [75] Οὐκοῦν καὶ θύραν τινὰ μικρὰν, καὶ ὁδόν τινα [76] πρὸς τῆς θύρας, ἥτις οὐ πολὺ ὀχλεῖται, ἀλλὰ πάνυ ὀλίγοι πορεύονται, [77] ὥσπερ δυσανόδου τινὸς [78] καὶ τραχείας [79] καὶ πετρώδους εἶναι δοκούσης; Καὶ μάλα, ἔφην. Οὐκοῦν καὶ [80] βουνός τις ὑψηλὸς δοκεῖ εἶναι, καὶ ἀνά-

Video. Ergò & januam, parvam, & viam quandam ante januam, parùm frequentem, & à perpaucis tritam, ut quæ & præceps & aspera, & prærupta esse videatur? Omninò, inquam. Ibi & Tumulus excelsus cernitur, & angustus

- - - pauci, quos æquus amavit
Jupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus,
Diis geniti potuère. *Caselius.*

75 Οὐκοῦν καὶ θύραν. *Ergo & januam.*] Conveniunt omnes quas perlustravi editiones exceptâ Caselii, in qua minus ornatè οὐκοῦν θύραν? Sed tamen in versione sua melius vim interrogationis expressit quam Wolfius; apud quem legitur: *Nonne & fores quasdam pusillas?* Et ita etiam paulò infrà: οὐκοῦν καὶ βουνός τις ὑψηλὸς; *Nonne & jam collis quispiam perexcelsus?*

76 Πρὸ τῆς θύρας.] Non πρὸς nisi dativo jungatur, πρὸς τῇ θύρᾳ· vel, πρὸς ταῖς θύραις, eodem ferè sensu. *Wolfius.*

77 Δυσανόδου τινός.] Est via ardua & ascensu difficilis. *Caselius.*

Ὥσπερ δυσανόδου. *Ut quæ præceps sit.*] At verbum, quæ difficilem habeat aditum sive ingressum. Idem expressit Hesiodus cum ait, τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ, &c.

Noti enim sunt versus. Quos etiam expressit utcunque author τοῦ ὖ ψιλοῦ Pythagoræ inscripti. Nec abludunt ab hac phrasi mysticæ literæ. *Sneeanus.*

78 Καὶ τραχείας.] Et aspera & dumis obsita. *Caselius.*

79 Καὶ πετρώδους.] Denique saxea & dura. *Idem.*

80 Βουνός.] Tumulus: quia est editiore loco, non humilis virtus & salus.

Μεγάλη. ὑψηλή. κύκλῳ ἀποκρημνός.

De asperitate viæ ducentis ad Virtutem Simonides, citante Clemente Alexandrino 4. Στρωμ. Ἐστί τις λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, νῦν δέ μιν θοὰν χῶρον ἁγνὸν ἀμφέπειν· οὔτε πάντων βλεφάροισι θνατῶν ἔσοπτος, ᾧ μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκητ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας.

Ibidem apud Clementem
Æschylus.

Τῷ πονοῦντι δ' ἐκ θεῶν ὀφείλεται
Τέκνωμα τοῦ πόνου κλέος.

Pindarus ult. Pyth.

Εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνευ
Καμάτου οὐ φαίνεται.

Idem alibi:

Ἄπονον δ' ἔλαβον χάρμα παῦροί τινες.

Ad

ἀνάβασις στενὴ πάνυ, καὶ κρημνοὺς ἔχουσα [81] ἔνθεν κἀκεῖθεν βαθεῖς; Ὁρῶ. Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ ὁδὸς, ἔφη, ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν. Καὶ μάλα γε χαλεπὴ προσιδεῖν. οὐκοῦν καὶ ἄνω γε περὶ τὸν βουνὸν ὁρᾷς πέτραν μεγάλην, καὶ ὑψηλὴν, κύκλῳ ἀπόκρημνον; Ὁρῶ, ἔφην. Ὁρᾷς οὖν καὶ γυναῖκας

stus aditus, utrimque in profundum præceps. Video. Hæc igitur, inquit, via est, quæ ad Veram eruditionem ducit. Et quidem aspectu, inquam, valde ardua. Ergò & supernè juxta tumulum magnum rupem vides, & altam, undique præruptam? Video, inquam. Vides ergò & duas mu-

Ad omnes res præclaras gerendas opus est ἐγκρατείας καὶ καρτερίας, maximè ad virtutem adipiscendam, & quasque actiones Virtutis designandas. Continentia, ut desideria voluptatum corporis exuas, aut certè, quam maximè fieri possit, minuas. Tolerantia, ut molestias & labores ne extimescas, sed intrepidè subeas: interdum & pericula. Proinde Epictetus in omni vita jussit tolerare & abstinere. Refertur enim ad eum hoc, Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Cujus verb. hæc vis est, ut dura ultrò subeamus, adsuescamus curis, molestis, laboribus, vigiliis; toleremus æstum, frigus, ventos, imbres, quascunque tempestates: nec frangincs adversis patiamur: paupertate, exilio, conviciis improborum & odiis, & quicquid est adversæ fortunæ: deindè, ut nec ulli cujuscunque geners voluptatum corporis succumbamus: Fieri enim non potest, qui iis incumbit, virtuti se totum devoverit. Quin ipsum etiam corpus voluptatibus conficitur. qui locus copiosè facile illustrari potest. Sic in literis si velis proficere, ἀπέχου à vino, ab amoribus, à somno, ab alca, à pigritia, & hujus gencris omnibus. Idem facit venator: nec solum à suavibus abstinet; sed & famen, sitim, nives, gelu, imbrem totos dies tolerat: incertus spei futuræ; nec deterret eum ab instituto, εἰ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἠτύχησεν. In studiis igitur literarum & virtutum, impotiundi earum certâ spe, perpeti quidvis oportet, & à jucundis non solum abstinere; sed & ea, quibus frui possis & liceat, fugere. Ut plurimum contrà fit, ut voluptatum cupiditate faciamus turpia, & fuga molestiæ honesta mittamus, id quod his verbis ostendit Philosophus: Διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν, inquit, τὰ φαῦλα πράττομεν· διὰ δὲ τὴν λύπην καλῶν ἀπεχόμεθα. *Idem.*

81 Ἔνθεν κἀκεῖθεν βαθεῖς.] Optimè uti solet Vir summus Gronovius conjicit hic forte esse legendum: ἔνθεν κἄνθεν βαθεῖς: hæc enim plerumque à scriptoribus conjunguntur.

κας δύο ἑστηκυίας ἐπὶ τῆς πέτρας, λιπαρὰς, καὶ εὐεκτούσας τῷ σώματι, καὶ ὡς ἐκτετάκασι τὰς χεῖρας προθύμως; Ὁρῶ· ἀλλὰ τίνες καλοῦνται, ἔφην, αὗται; [82] Ἡ μὲν Ἐγκράτεια καλεῖται, ἔφη· ἡ δὲ Καρτερία. εἰσὶ δὲ ἀδελφαί. Τί οὖν τὰς χεῖρας ἐκτετάκασιν οὕτω προθύμως; Παρακαλοῦσιν, ἔφη, τοὺς παραγινομένους ἐπὶ τὸν τόπον, θαῤῥεῖν, καὶ μὴ ἀποδειλιᾶν, λέγουσαι, ὅτι βραχὺ ἔτι δεῖ καρτερῆσαι αὐτοὺς, εἶτα ἥξουσιν εἰς ὁδὸν καλήν. Ὅταν οὖν παραγένωνται ἐπὶ τὴν πέτραν, πῶς ἀναβαίνουσιν; ὁρῶ γὰρ ὁδὸν φέρουσαν οὐδεμίαν ἐπ' αὐτήν. Αὗται ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ προσκαταβαίνουσι, [83] καὶ ἕλκουσιν αὐτοὺς

mulieres, ſucci plenas, & robuſto corpore in rupe ſtantes, quæ manus alacriter extendunt? Video, inquam, ſed quæ eis nomina ſunt? Una, inquit, Continentia vocatur, altera Tolerantia. Sunt autem ſorores. Cur verò manus adeò alacriter extendunt? Hortantur, inquit, viatores ad eum locum progreſſos, ut bonis ſint animis, nec per ignaviam deſperent. Fore enim, ut poſt parvi temporis difficultates, in amœnam viam perveniant. Ubi autem ad rupem acceſſerint; quo pacto aſcendunt? Nullam enim, quæ eò ferat viam perſpicio. Ipſæ à præcipitio ad eos nonnihil deſcendunt, eoſque furſum

82 Ἡ μὲν ἐγκράτεια καλεῖται, ἔφη, ἡ δὲ καρτερία. *Una inquit, continentia vocatur, altera tolerantia.*] Continentia, quod ex Ethicis patet, verſatur circa voluptates, uti tolerantia circa labores, quos jubet magno animo ferre, ut illa voluptates ſpernere. Proinde Epictetus in omni vita juſſit tolerare & abſtinere. Quippe horſum pertinet celebre illud dictum ipſius, Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. *Suſtine & abſtine.* Quibus duobus mandatis omnem virtutum chorum ſibi videbatur complexus. *Snecanus.*

83 Καὶ ἕλκουσιν αὐτοὺς ἄνω.] Notanda vox. Negat enim Hierocles in Deo ſitum eſſe, ut quenquam *trahat*: Chriſtianos, ut opinor, ſugillans ob dictum Johannis, vel

τοὺς ἄνω πρὸς ἑαυτάς. [84] εἶτα κελεύουσιν αὐτοὺς διαναπαύσασθαι, [85] καὶ μετὰ μικρὸν διδόασιν [86] Ἰσχὺν καὶ Θάρσος, καὶ ἐπαγγέλλονται αὐτοὺς καταστῆσαι πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, καὶ δεικνύουσιν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, ὡς ἔστι καλή τε, καὶ ὁμαλὴ, καὶ εὐπόρευτος, καὶ καθαρὰ παντὸς κακοῦ, ὥσπερ ὁρᾷς. Ἐμφαίνει νὴ Δία. Ὁρᾷς οὖν, ἔφη, καὶ ἔμπροσθε τοῦ ἄλσους ἐκείνου τόπον τινὰ, ὃς δοκεῖ καλός τε εἶναι, καὶ λειμωνοειδὴς, καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμε-

ſum ad ſeſe attrahunt. Poſtea jubent eos requieſcere: & paulò poſt eis dant Robur & Fiduciam, & pollicentur ſe eos ad veram eruditionem perducturas: ac demonſtrant, quam ea via ſit amœna, & plana, & expedita, & omnis expers mali, ut vides. Ita certè quidem apparet. Videſnè porrò, inquit, ante lucum illum locum quendam, qui & amœnus videtur, & prati inſtar, multaque luce illuſtris?

vel *Domini Salvatoris* in Johanne, potius: Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατ. ὁ πέμψας με, ἑλκύσῃ αὐτόν. Eodem verbo utitur & Hierocles. Εἰ γὰρ ἐπὶ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἑλκύσαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἄκοντας, τί αὐθαίρετα πήματα ἔχειν αὐτοὺς ἐγκαλοῦμεν; Reſpondet hic Cebes; ex cujus explicatione lux huic verbo & controverſiæ, ſi quis attendat, haud contemnenda: ſed hoc non agimus. *Caſaubonus.*

84 Εἶτα κελεύουσιν αὐτοὺς διαναπαύσασθαι.] Ut intendere non oportet violenter, ne frangatur arcus, ita cavendum, ut laboribus moderemur, ne iis concidamus. Tantum denique laborandum eſt, quantum & corporis & animi nervi facere valeant. *Caſtlius.*

85 Μετὰ μικρὸν διδόασιν.] Id eſt, ubi habitum nobis pepererimus, vicerimus: nec tum illa eſt difficultas, quæ fuerat initio. *Idem.*

86 Ἰσχὺν καὶ Θάρσος.] Ne debilitentur vires, & ne concidat animus. Qui contemnit voluptates, & laborem in ſe ſuſcipit, ſive qui non aliò pellicitur voluptatibus, nec deterretur laboribus, ἰσχύει καὶ θάρσει. His ducibus progredi cuique integrum ad doctricem ſinceram & perfectam. Hæc de difficultate viæ nihil negans, novam viam oſtendit, amœnam, planam, expeditam, puram. Primus aditus gravis eſt; ubi ardua ſuperaveris, via amœna & jucunda eſt, omnia tempe & lux ipſa. Idem & Heſiodus teſtatur:

Ῥηϊδίη δὲ ἔπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα. *Idem.*

πίμενος; Καὶ μάλα. Κατανοεῖς οὖν καὶ ἐν μέσῳ τοῦ λειμῶνος περίβολον ἕτερον, καὶ πύλην ἑτέραν; ἔστιν οὕτως. Ἀλλὰ τίς καλεῖται ὁ τόπος οὗτος; [87] Εὐδαιμόνων οἰκητήριον, ἔφη. ὧδε γὰρ διατρίβουσιν αἱ Ἀρεταὶ πᾶσαι, καὶ ἡ Εὐδαιμονία. [88] Εἶεν, ἔφην ἐγὼ, ὡς καλὸν τὸν τόπον εἶναι. Οὐκοῦν παρὰ τὴν πύλην ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι γυνή τις ἐστὶ καλὴ, καὶ καθεστηκυῖα τὸ πρόσωπον, [89] μέση δὲ καὶ κεκριμένη ἤδη

ſtris? Utique. Videſnè in prati medio etiam aliud ſeptum, & aliam portam? Et ita. Sed quomodo vocatur locus ille? Beatorum domicilium, inquit. Hic enim degunt Virtutes omnes, & Beatitudo. Amœnus dubio procul is locus eſt. Vides ergò, inquit, juxta portam ſtare matronam formoſam, conſtanti vultu, ætate media, & jam ad ſenectu-

87 Εὐδαιμόνων οἰκητήριον.] Beatorum domus, quam incolunt virtutes, & ipſa beatitudo. Hæc enim abſque illis non eſt, & illa ſunt hæc ipſa. Qui virtutem adepti fuerint, eorum eſt bona conditio, eorum vita bea.a, ſicut ipſi beati cenſend.. Pingitur beatitudo, ut virtus apud Prodicum, in Xenophonte: ætate integra, nec enim infans, nec puellula ſine mente, neque vetula: ſemper enim viret virtus: nihil in ea fucatum aut aſcititium: ſimplex habitus, ut & color. In quadrato lapide conſiſtunt: Παιδεία. Ἀλήθεια. Πειθώ.

Lapis quadratus indicat certam ad ſalutem ſemitam, & certas firmaſque veræ diſciplinæ dotes: proinde & ipſi virtute perfecti quadrati primum à Simonide, deindè & à Platone & Ariſtotele dicti fuêre: nec dubium eſt, quin Cebes ex eodem Poëta hanc imaginem deſumpſerit. Platonis hæc ſunt verba in Protagora: λέγει γάρ που Σιμωνίδης πρὸς Σκόπαν τὸν Κρέοντος υἱὸν τοῦ Θετταλοῦ, ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν μὲν ἀληθέως γενέσθαι χαλεπὸν, χερσί τε καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετράγωνον, ἄνευ ψόγου τετυγμένον. Ariſtotel. 1. Ethic. Ἀεὶ γὰρ ἢ μάλιστα πάντων, πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετὴν, καὶ τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα. καὶ πάντῃ πάντως ἐμμελῶς ὅ γ' ὡς ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Idem Ariſtot. Ethic. 3. οἷον τὸ ἀγαθὸν ἄνδρα φάναι εἶναι τετράγωνον, μεταφορά, ἄμφω γὰρ τέλεια, ἀλλ' οὐ σημαίνει ἐνέργειαν. *Idem.*

88 Εἶεν, ἔφην ἐγὼ, ὡς καλὸν τὸν τόπον εἶναι.] Videtur aliquid deeſſe, aut ponitur pro συγχωρῶ, ὅτι καλὸς ὁ τόπος ἐστί. Aſſentior amœnum eſſe locum. *Wolfius.*

89 Μέση δὲ καὶ κεκριμένη ἤδη τῇ ἡλικίᾳ.] Κεκριμένην ἡλικίαν intelligo, τὴν ἐπὶ τὸ γῆρας μᾶλλον νεύου-

ἤδη τῇ ἡλικίᾳ,[90] στολὴν δ' ἔχουσα ἁπλῆν,[91] καὶ οὐδένα καλλωπισμόν; ἕστηκε δὲ οὐκ ἐπὶ στρογγύλου λίθου, ἀλλ' ἐπὶ τετραγώνου, ἀσφαλῶς κειμένου. καὶ μετὰ ταύτης ἄλλαι δύο εἰσί. [92] θυγατέρες τινός δοκοῦσιν εἶναι. Ἐμφαίνει οὕτως ἔχειν. Τούτων τοίνυν ἡ μὲν ἐν τῷ μέσῳ, Παιδεία ἐστίν.[93] ἡ δὲ, Ἀλήθεια· ἡ δὲ Πει-

senectutem declinante, veste simplici, & asciticii cultus experte? Insistit autem saxô non globosô, sed quadratô atque immobili. Ei adsunt aliæ quædam duæ, filiæ ejus, ut videtur. Ita quidem videtur. Harum igitur media, Eruditio est, inquit: altera, Veritas: altera, Sua-

νεύουσαν. etsi fortasse legendum κεκλιμένη, ut alludat ad Platonicum illud: Beatum esse, cui vel in senectute contigerit veras habere de rebus opiniones. Tribuit autem Cebes veræ eruditioni judicium de rebus bonis, malis, & mediis: præ quo omnem aliam cognitionem contemnit. Genevense Lexicon κεκρεμβῶλαι ἡλικίαν interpretatur ætatem, quæ sit firmo judicio prædita. *Idem.*

Salmas. in *Præfat.* [Ἡλικία μέση ἢ κεκρεμένη, est media ætas & stata. Nam κεκρεμ. hic pro πεπηγμένη accipitur, ut etiam exponit Hesychius.] *Casaubonus.*

Κεκρεμένη ἤδη τῇ ἡλικίᾳ. *Ætate media & jam ad senectutem declinante.*] Videtur interpres legisse κεκλιμένη, à verbo κλίνω: id enim esset *inclinante.* Locus sanè mihi de mendo suspectus est. *Snecanus.*

90 Στολὴν ἔχουσα ἁπλῆν καὶ καλλωπισμόν.] Aut ἁπαλὴν, Veste tenera & ornata: aut, ἁπλῆν καὶ ἀκαλλώπιστον. nam vestis simplex & inornata magìs decere videtur Eruditionem. Nisi fortè καλλωπισμὸς hîc intelligatur τὸ καθάρειον, mundities & elegantia. *Wolf.*

91 Οὐδένα καλλωπισμόν.] Sequimur Salmasium & alios viros doctos, qui nobis locum hujus tabulæ perperam exhibuerunt: Verùm Caselianæ editionis lectionem improbare non possum, in qua excusum est; στολὴν δὲ ἔχουσα ἁπλῆν καὶ ἀκαλλώπιστον. Verum optimè omnium placet quod Clariss. Gronovius, nostrum præsidium & grande decus, ad oram sui codicis annotaverat, fortasse legendum esse, ἄνευ καλλωπισμοῦ: ita enim conjectabat, quia mendosè in Plantiniana inveniebat: στολὴν δ' ἔχουσα ἁπλῆν, καὶ καλλωπισμόν.

92 Θυγατέρες τινές.] Scilicet ἐκείνης. & τὸ τινὲς, πλεονάζειν δοκεῖ. *Wolfius.*

93 Plato: Ἀλήθεια δὴ, πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις. Vide Procemium Alexandri Aphrodisæi εἰς τὸ πρότερον τῶν προτέρων ἀναλυτ. Sic apud Xenophontem virtus ad Herculem profitetur, se vera dicere, &c.

Θάρσος. Ἀφοβία.

Eodem

Πειθώ. Τί δὲ ἕστηκεν ἐπὶ λίθου τετραγώνου αὕτη; Σημεῖον, ἔφη, ὅτι ἀσφαλής τε καὶ βεβαία ἡ πρὸς αὐτὴν ὁδός ἐστι τοῖς ἀφικνουμένοις, καὶ τῶν διδομένων ἀσφαλὴς ἡ δόσις τοῖς λαμβάνουσι. Καὶ τίνα ἐστὶν, ἃ δίδωσιν αὕτη; Θάρσος, καὶ Ἀφοβία, ἔφη ἐκεῖνος. Ταῦτα δὲ τίνα ἐστίν; Ἐπιστήμη, ἔφη, τοῦ μεδὲν ἄν ποτε δεινὸν παθεῖν ἐν τῷ βίῳ. Ἡράκλεις, ὡς καλὰ, ἔφην, τὰ δῶρα. [94] Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν ἔξω τοῦ περιβόλου ἕστηκεν οὕτως; Ὅπως τοὺς παραγινομένους, ἔφη, θεραπεύῃ καὶ [95] ποτίζῃ τὴν καθαρτικὴν δύναμιν. εἶθ' ὅταν καθαρθῶσιν, οὕτως αὐτοὺς

Suadela. Cur autem quadrato saxo insistit? Indicio, inquit, est, & viatoribus viam ad eam esse tutam ac firmam: & accipientibus, munerum ejus fructum securum. Ecquæ sunt ejus munera? Fiducia, Securitas seu Vacuitas à perturbationibus, inquit ille. Quamnam ista vim habent? Eam ut sciant, nihil unquam in vita sibi mali eventurum. Dii boni, inquam, quam præclara munera! Sed cur sic extra septum adstat? Ut hospites, inquit, sanet, eisque Vim purgatricem propinet. Ubi verò purgati fuerint; tum demum

Eodem ambo redeunt, ut rectè faciat. nec à veritate ac justitia ullo periculo, ac ne morte quidem, aut ulla mortis specie deterrentur. *Caselius.*

94 Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν, ἔξω τοῦ περιβόλου ἕστηκεν οὕτως.] ἡ παιδεία scilicet, quæ τὸ καθαρτικὸν ποτήριον propinat. Verùm enim judicium, quò Eruditio confert, aditus est ad virtutem, & voluntatem excitat. *Wolfius.*

95 Δύναμις καθαρτική.] Vis purgatrix est rationis explicatio, qua fœditas, & virtutis pulchritudo ostenditur: illius miseria, hujus felicitas. Sunt autem morbi non minus animi, quam corporis, ut inscitia & error. Recensentur & cæteri: gloriositas, cupiditas, incontinentia, ira, avaritia; cum reliquo morborum animi grege. *Caselius.*

αὐτοὺς εἰσάγῃ πρὸς τὰς Ἀρετάς. πῶς τοῦτο; ἔφην ἐγώ. οὐ γὰρ συνίημι. Ἀλλὰ συνήσεις, ἔφη. [96] ὡς ἂν εἴ τις [97] φιλοτίμως κάμνων ἐτύγχανε, πρὸς τὸν ἰατρὸν ἂν δήπου γινόμενος, πρότερον καθαρτικοῖς ἐξέβαλε πάντα τὰ νοσοποιοῦντα· εἶτα οὕτως ἂν αὐτὸν ἰατρὸς εἰς ἀνάληψιν καὶ ὑγίειαν καθέστηκεν· [98] εἰ δὲ μὴ ἐπείθετο οἷς ἐπέταττεν, εὐλόγως ἂν δήπου ἀπωσθεὶς ἐξώλετο ὑπὸ τῆς νόσου. Ταῦτα συνίημι, ἔφην ἐγώ. Τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον, ἔφη, καὶ πρὸς τὴν παιδείαν ὅταν τις παραγίγνηται, θεραπεύει αὐτὸν, καὶ ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει, ὅπως ἐκκαθάρῃ πρῶτον, καὶ ἐκβάλῃ τὰ κακὰ πάντα, ὅσα ἔχων ἦλθε. ποῖα ταῦτα; τὴν Ἄγνοιαν καὶ τὴν

demum eos ad Virtutes adducit. Quomodo iſtud? inquam. Neque enim intelligo. Sed intelliges, inquit, Fit enim hic perinde, ut ſi quis gravi affectus morbo ad medicum perducatur. Is verò purgationibus inprimis omnes morbi cauſas ejicit; ac tum demum vires confirmat, ſanitatemque reſtituit. Sin æger medico non paruiſſet: merito ejectus à morbo interiſſet. Hæc, inquam, intelligo. Ad eum ergò, inquit, modum ad Eruditionem ubi quis pervenerit, ea curat illum, ſuamque illi vim propinat, ut ante omnia, expurget & ejiciat mala quæ ſecum attulerat omnia. Quænam iſta? Ignorantiam, &

96 Ὡς ἂν εἴ τις φιλοτ. κ. ἐτ.] Planè ita & Philoſtratus, *De vita Apoll.* lib. I. *Caſaubonus.*

97 Φιλοτίμως κάμνων.] Durum, pro χαλεπῶς· aut φιλοπόνως, ſedulò. Et paulò pòſt pro γινόμενος, videtur legendum γενόμενος· & pro καθέστηκεν, lego vel καθέστακεν per α, vel κατέστησεν per τ. Nam καθέστηκεν, & κατέστη, paſſivè ſeu abſolutè: καθέστακε verò, & κατέστησεν, abſolutè ſignificat. *Wolfius.*

98 Εἰ δὲ μὴ ἐπείθετο.] Et mox, ἀπωσθεὶς ἐξώλετο. *Idem.*

καὶ τὴν πλάνον, ὃν ἐπεπώκει παρὰ τῆς Ἀπάτης, καὶ τὴν Ἀλαζονείαν, καὶ τὴν Ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, καὶ τὸν Θυμὸν, καὶ τὴν Φιλαργυρίαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ὧν ἀνεπλήθη ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. Ὅταν οὖν καθαρθῇ, ποῦ αὐτὸν ἀποστέλλει; Ἔνδον, ἔφη, πρὸς τὴν Ἐπιστήμην, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας Ἀρετάς. ποίας ταύτας; οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ἔσω τῆς πύλης χορὸν γυναικῶν, ὡς εὐειδεῖς δοκοῦσιν εἶναι, καὶ εὔτακτοι, καὶ στολὴν ἀτρύφερον καὶ ἁπλῆν ἔχουσιν; ἔτι τε ὡς ἄπλαστοί εἰσι, καὶ οὐδαμῶς κεκαλλωπισμέναι ὥσπερ αἱ ἄλλαι; ὁρῶ, ἔφην. ἀλλὰ τίνες αὗται καλοῦνται; Ἡ μὲν πρώτη [99] Ἐπιστήμη, ἔφη, καλεῖται. αἱ δὲ ἄλλαι ταύτης ἀδελφαί, Ἀν-

& Errorem apud Imposturam haustum, & Arrogantiam, & Cupiditatem, & Incontinentiam, & Iracundiam, & Avaritiam, cæteraque omnia, quæ in primo septo ingurgitarat. Postquam autem purgatus fuerit, quo eum mittit? Intro, inquit, ad Scientiam, & cæteras Virtutes. Quasnam istas? Non vides, inquit, intra portam cœtum matronarum, quæ & formosæ, & modestæ videntur: atque etiam ficti nihil habent, minimèque comptæ sunt, ut cæteræ? Video. Sed quæ sunt earum nomina? Prima quidem, Scientia dicitur: reliquæ verò ejus sorores, For-

99 Ἐπιστήμη.] Virtutes verò scientia non sunt. Est igitur hoc loco *γνῶσις τῶν πρακτέων καὶ τῶν φευκτέων*.

Ἀνδρεία.	Εὐταξία.
Δικαιοσύνη.	Ἐλευθερία.
Καλοκἀγαθία.	Ἐγκράτεια.
Σωφροσύνη.	Πραότης.

Apparet autem in ipsa prudentia, quæ est quasi oculus & dux virtutum omnium. Itaque seorsim nunc non nominat prudentiam, quasi eam per scientiam intelligat: etsi scientia & prudentia multum differunt. quod illa fortè absque hac reperiatur, hæc sine illa esse non queat. Vide Ethic. 6. *Caselius.*

Ἀνδρεία, καὶ Δικαιοσύνη, [1] Καλοκαγαθία, [2] Σωφροσύνη, [3] Εὐταξία, [4] Ἐλευθερία, [5] Ἐγκράτεια, [6] πρᾳότης. Ὢ κάλλιστα, ἔφην ἔγωγε· ὡς ἐν μεγάλῃ ἐλπίδι ἐσμέν; [7] Ἐὰν συνῆτε, ἔφη, καὶ ἕξιν περιποιήσεσθε, ὧν ἀκούετε. Ἀλλὰ

Fortitudo, Justitia, Vitæ integritas, Temperantia, Modestia, Liberalitas, Continentia, Clementia. O pulcherrimas, inquam! Quanta in spe siti sumus! Si quidem intellexeritis, inquit, & usu vitæ confirmabimini in iis quæ auditis. Enim-

[1] Καλοκαγαθία.] Quæ sit, quomodoque intelligenda, & quis hoc nomine censeatur, docet Aristoteles Ethic. τοῖς πρὸς Εὔδημον. *Idem.*

[2] Σωφροσύνη.] *In ea*, inquit Tullius, *parte honestatis verecundia, & quasi quidam ornatus vitæ, temperantia & modestia, omnisque sedatio perturbationum animi, & rerum modus cernitur.* *Idem.*

[3] Εὐταξία.] Huc pertinet interpretatio loci Xenophontei apud Columellam lib. 12. cap. 2. Nam vetus proverbium est; *paupertatem certissimam esse, cum alicujus indigeas, uti eo non posse, quia ignoretur, ubi projectum jaceat, quod desideratur.* Itaque in re familiari laboriosior est negligentia, quam diligentia. Quis enim dubitet, nihil esse pulchrius in omni ratione vitæ dispositione atque ordine? Quod in ludicris spectaculis licet sæpè cognoscere. Nam ubi chorus canentium non ad certos modos, neque numeros præeuntis magistri consentit, dissonum quiddam ac tumultuosum audientibus canere videtur; at ubi certis numeris ac pedibus, velut facta conspiratione consentit, atque concinuit, ex ejusmodi vocum concordia, non solum ipsis canentibus amicum quiddam & dulce resonat; verumetiam spectantes audientesque lætissima voluptate permulcentur. *Idem.*

[4] Ἐλευθερία.] Apud Philonem Euripides, τ' ἐλευθερίας γὰρ ὄνομα παντὸς ἄξιον. κἂν μικρὸν ἔχῃ τις μεγάλ' ἔχειν νομιζέτω. Hæc igitur est verè aurea libertas, non altera

totum quæ decipit orbem,

ut ait Poëta. *Idem.*

[5] Ἐγκράτεια.] Per quam transimus à voluptatibus & cupiditatibus ad temperantiam. Nec enim continentia virtus est, ut Peripatetici loquuntur. *Idem.*

[6] Πρᾳότης.] Quæ est iræ moderatio. de qua Ethic. 4. *Idem.*

[7] Ἐὰν συνῆτε, καὶ ἕξιν περιποιήσεσθε ὧν ἀκούετε.] Non meræ doctrinæ res est, sed habitu opus est; neque tamen non doctrinam vel præcedere, vel comitari oportet; sed ea contentum esse, quasique acquiescere non oportet. Unde illa dicuntur verè & divinitus in Ethicis: ὅτι τέλος οὐ γνῶσις, ἀλλὰ πρᾶξις. Item: οὐ μανθάνομεν, ἵνα εἰδῶμεν, ἀλλ' ἵνα πράττωμεν. Ita se habet, ut in pictura, statuaria, citharistica, architectura, similibus, de quibus meditari, scire, differere, nihil est, nisi agas, aut ut deinceps agâs. *Idem.*

Ἀλλὰ προσέξομεν ὡς μάλιστα, ἔφην ἔγωγε. Τοιγαροῦν, ἔφη, σωθήσεσθε. ὅταν οὖν παραλάβωσιν αὐτὸν αὗται, ποῦ ἀπάγουσι; [8] πρὸς τὴν μητέρα, ἔφη. Αὕτη δὲ τίς ἐστιν; Εὐδαιμονία, ἔφη, ποία δὲ ἐστιν αὕτη; ὁρᾷς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, τὴν φέρουσαν ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο, ὅ ἐστιν ἀκρόπολις τῶν περιβόλων πάντων; ὁρῶ. οὐκοῦν ἐπὶ τοῦ προπυλαίου γυνὴ καθεστηκυῖα εὐειδής τις κάθηται ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ, κεκοσμημένη ἐλευθέρως, καὶ ἀπεριέργως, καὶ ἐστεφανωμένη στεφάνῳ εὐανθεῖ πάνυ

Enimverò, inquam, summo studio elaborabimus. Itaque salvi eritis, inquit. Hæ verò cum eum susceperint, quo deducunt? Ad matrem suam, inquit. Ea verò quæ est? Beatitudo, inquit. Cujusmodi verò est? Videsnè viam illam quæ ducit ad fastigium illud, quæ arx est septorum omnium? In vestibulo igitur Matrona, constanti ætate, & formosa, in alto solio sedet, compta liberaliter, & citra luxum, corona florida pere-

8 Πρὸς τὴν μητέρα ἀπάγουσι, πλὴν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία.] Coronatur, quemadmodum victor, à beatitudine, ipsius δυνάμει: quia virtutes in sese habent beatam vitam, nec illis est aliquid suavius, utilius, præstabilius. At quæ vincimus certamina? τὰ μέγιστα θηρία: vitia intelligit, de quibus statim in principio egimus. Summa rei hæc est, ut superet animum & cupiditatem ratio: quam primam laudatissimam victoriam nominavit Plato. Τὸ νικᾶν, inquit, αὐτὸν ἑαυτὸν, πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη. τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. Cum his conveniunt & hæc ejusdem, ut Cebes etiam verba ipsa sumpsisse à Platone videatur. τῆς τῶν ἡδονῶν, inquit, νίκης ἀκρατεῖς ὄντας ἂν ζῆν εὐδαιμόνως. ἡττωμένους δὲ, τοὐναντίον ἅπαν. Indicat verò etiam non solum ita sapientes loqui, sed & vulgus, ubi inquit, ἡδονῆς μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λεγόμενον σχεδὸν, ἅπαντες ὡς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ ἥττων ἐστί. Explicantur illæ belluæ uberius: quarum aliæ sunt vitiorum scaturigines, aliæ ipsa vitia, aliæ mala, quæ vitia ipsa comitantur. Ignorantia in errorem inducit, errantes in plerisque graviter delinquimus, ex vitiis denique calamitas. *Idem.*

πάνυ καλῶς; Ἐμφαίνει οὕτως ἔχειν. Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ Εὐδαιμονία, ἔφη. ὅταν οὖν ὧδέ τις παραγένηται, τί ποιεῖ; Στεφανοῖ αὐτὸν, ἔφη, τῇ ἑαυτῆς δυνάμει Εὐδαιμονία, καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι Ἀρεταὶ, ὥσπερ τοὺς νενικηκότας τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. Καὶ ποίους ἀγῶνας νενίκηκεν αὐτός; ἔφην ἐγώ. Τοὺς μεγίστους, ἔφη, καὶ τὰ μέγιστα θηρία. ἃ πρότερον αὐτὸν κατήσθιε, καὶ ἐκόλαζε, καὶ ἐποίει δοῦλον. ταῦτα πάντα νενίκηκε, καὶ ἀπέρριψεν ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ κεκράτηκεν ἑαυτοῦ. ὥστε ἐκεῖνα νῦν τούτῳ δουλεύουσι, καθάπερ οὗτος ἐκείνοις πρότερον. Ποῖα λέγεις ταῦτα τὰ θηρία; πάνυ γὰρ ἐπιθυμῶ ἀκοῦσαι. Πρῶτον μὲν, ἔφη, τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον. ἢ οὐ δοκεῖ σοι θηρία ταῦτα εἶναι; Καὶ πονηρά γε, ἔφην ἐγώ. Εἶτα τὴν Λύπην, καὶ τὸν ὀδυρμὸν, καὶ τὴν Φιλαργυρίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν,

καὶ

peregregiè ornata. Ita sanè videtur. Ea igitur Beatitudo est, inquit. Cum autem huc aliquis pervenerit, quid illa agit? Coronat eum, inquit, sua vi, cæteræque virtutes omnes, ut eos qui maximis sint certaminibus defuncti. Quibus autem certaminibus is est defunctus? inquam. Tum ille: Maximis, inquit: & maximas belluas, quæ prius ipsum devorabant, & cruciabant, superavit omnes, & à se profligavit, ipse sui juris factus: adeò ut illæ jam ei ita serviant, quemadmodum ipse dudum illis serviebat. Quasnam dicis belluas? Perquam enim audire cupio. Primum, inquit, Ignorantiam & Errorem. An verò eas esse belluas non censes? Et quidem maleficas, inquam. Deinde Dolorem, Luctum, Avaritiam, Intemperantiam,

&

καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν κακίαν. πάντων τούτων κρατεῖ, καὶ οὐ κρατεῖται, ὥσπερ τὸ πρότερον; Ὦ καλῶν ἔργων, ἔφην ἐγώ, καὶ καλλίστης νίκης, ἀλλ' ἐκεῖνο ἔτι μοι εἰπὲ, τίς ἡ δύναμις τοῦ στεφάνου, ᾧ ἔφης στεφανοῦσθαι αὐτόν; Εὐδαιμονική, ὦ νεανίσκε. ὁ γὰρ στεφανωθεὶς ταύτῃ τῇ δυνάμει εὐδαίμων γίνεται, g καὶ μακάριος, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἑτέροις τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμονίας, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ.

& omnia genera vitiorum. His omnibus imperat; non paret, ut prius. O præclara, inquam, facinora, victoriamque pulcherrimam! Verum illud etiam mihi dicito: quæ vis est illius coronæ, qua eum ornari dicebas? Beatifica, ô adolescens. Nam qui ea vi coronatur, fit beatus, & malorum expers: nec in aliis spem felicitatis habet repositam, sed in semet ipso.

g Καὶ μακάριος, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἑτέροις τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμονίας ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ.] Hæc à Schola Stoica non prorsus abhorrentia, tamen ex ipso Platone desumpta videri possunt. cujus hæc sunt verba in Epitaphio: Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ, inquit, εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ, ἢ κακῶς πραξάντων πλανᾶσθαι ἠνάγκασται, καὶ τὰ ἐκείνου, τούτῳ ἄριστα παρεσκεύασται ζῆν· οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων, καὶ οὗτος ὁ ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος. οὗτος γιγνομένων χρημάτων καὶ παίδων, καὶ διαφθειρομένων, μάλιστα πείσεται τῇ παροιμίᾳ. οὔτε γὰρ χαίρων οὔτε λυπούμενος ἄγαν φανήσεται, διὰ τὸ αὑτῷ πεποιθέναι.

Quem locum sic interpretatus est M. Tullius: *Nam cui viro ex se ipso apta sunt omnia, quæ ad benè vivendum ferunt, nec suspensa aliorum, aut bono casu, aut contrario, pendere ex alterius eventis, & errare coguntur: huic optimè vivendi ratio comparata est. Hic est ille moderatus, hic fortis, hic sapiens: hic es nascentibus & cadentibus cum reliquis commodis, tum maximè liberis, parebit & obediet præcepto illi veteri: neque enim lætabitur unquam, nec mærebit nimis: quod semper in seipso omnem spem reponat sui.* Quod Plato ait, si ab eo excludatur benevolentia, sive beneficium DEI falsum sit. Sed cum cæteri clamant, tum Philosophi magnificè prædicant, nihil esse boni, nisi à DEO, & maxima maximè. Sic apud eundem ait Socrates Eutyphrone: οὐδὲν γάρ ἐστιν ἡμῖν ἀγαθὸν, ὅ,τι ἂν μὴ ἐκεῖνοι δῶσιν. Nec de Platonis mente dubitari potest, qui inter Philosophos maximè omnium religiosè scripsit. Sic & Aristoteles Ethic. I. περὶ εὐδαιμονίας, ὅτι μάλιστα θεόσδοτον. *Idem.*

τῷ. Ὡς καλὸν τὸ νίκημα λέγεις; ὅταν δὲ στεφανωθῇ, τί ποιεῖ, ἢ ποῖ βαδίζει; [10] Ἄγουσιν αὐτὸν ὑπολαβοῦσαι αἱ ἀρεταὶ πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἦλθε πρότερον, καὶ δεικνύουσιν αὐτῷ τοὺς ἐκεῖ διατρίβοντας, ὡς κακῶς καὶ ἀθλίως ζῶσι, καὶ ὡς ναυαγοῦσιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ πλανῶνται, καὶ ἄγονται καταχεκρατημένοι, ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων· οἱ μὲν ὑπ' Ἀκρασίας, οἱ δὲ ὑπ' Ἀλαζονείας, οἱ δὲ ὑπὸ Φιλαργυρίας, ἕτεροι δὲ ὑπὸ Κενοδοξίας, οἱ δὲ ὑφ' ἑτέρων κακῶν· ἐξ ὧν οὐ δύνανται ἐκλῦσαι ἑαυτοὺς τῶν δεινῶν, οἷς δέδενται, ὥστε σωθῆναι, καὶ ἀφικέσθαι ὧδε. ἀλλὰ ταράττονται διὰ παντὸς τοῦ βίου; τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἐνθάδε ὁδὸν εὑρεῖν.

ipso. O præclaram victoriam! Ubi autem coronatus est, quid facit, quove abit? Virtutes eum deducunt eo unde ante venerat: & ostendunt ei illos qui ibi agunt, ut malè & miserè vivant, & ut vitæ naufragium faciant, & errent: & quasi victi ab hostibus ducantur; alii ab Incontinentia, alii ab Arrogantia, alii ab Avaritia, alii Vanæ gloriæ studio, alii ab aliis malis. Quibus à difficultatibus, quibus constricti tenentur, ipsi eluctari non possunt, ut serventur, & huc perveniant; sed per omnem ætatem turbantur. Quod eo illis accidit, quod viam hanc invenire non possunt;

[10] Ἄγουσιν αὐτόν.] Nec enim è cætu mortalium se abducit vir bonus, etiamsi salutem sit consecutus; sed in re domestica & publica operam ipse navat generi mortalium. Hoc autem ipsum est beatum sive divinum, benè de amicis, benè de patria, benè de multis mortalibus mereri. Quando verò etiam quis animadvertit errorem maximæ multitudinis mortalium, duplicatur ei id, quo potitus fuit, summum bonum: quod & Lucretius affirmat suavissimis versibus.

Suave mari magno turbantibus æquora ventis, &c. *Idem.*

ρεῖν. ἐπελάθοντο γὰρ τὸ παρὰ τοῦ δαιμονίου πρόσταγμα. Ὀρθῶς μοι δοκεῖς λέγειν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν ἀπορῶ, διὰ τί δεικνύουσιν αὐτῷ τὸν τόπον ἐκεῖνον αἱ Ἀρεταὶ, ὅθεν ἧκε τὸ πρότερον. Οὐκ ἀκριβῶς ᾔδει, οὐδὲ ἠπίστατο, ἔφη, οὐδὲν τῶν ἐκεῖ, ἀλλ' ἐνεδοίαζε. καὶ διὰ τὴν Ἄγνοιαν, καὶ τὸν Πλάνον, ὃν δὴ ἐπεπώκει, τὰ μὴ ὄντα ἀγαθὰ ἐνόμιζεν ἀγαθὰ εἶναι, καὶ τὰ μὴ ὄντα κακὰ, κακά. διὸ καὶ ἔζη κακῶς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι οἱ ἐκεῖ διατρίβοντες. νῦν δὲ ἀπειληφὼς τὴν ἐπιστήμην τῶν συμφερόντων, αὐτός τε καλῶς ζῇ, καὶ τούτους θεωρεῖ ὡς κακῶς πράσσουσιν. Ἐπειδὰν οὖν θεωρήσῃ πάντα, τί ποιεῖ, ἢ [11] ποῖ βαδίζει; Ὅπου ἂν βούληται, ἔφη· πανταχοῦ γάρ ἐστιν αὐτῷ ἀσφάλεια, [12] ὥσπερ τὸ κωρύκιον ἄντρον ἔχοντι.

sunt; quippe obliti mandatum quod Genius dederat. Rectè mihi dicere videris. Sed rursus illud dubito, cur Virtutes eum locum illi monstrent, unde prius huc venerat. Non satis norat, neque intelligebat, inquit, quicquam eorum quæ ibi geruntur: sed dubitabat: &, ob Ignorantiam & Errorem quem imbiberat, ea quæ bona non sunt, bona esse putabat; & mala, quæ mala non sunt. Quare malè vivebat, ut cæteri qui ibi degunt. Nunc verò conducibilium rerum scientiam consecutus, cum ipse benè vivit, tum illorum miserias perspicit. Hæc autem contemplatus, quid agit, aut quo vadit? Quæcunque voluerit, inquit. Ubique enim in tuto est, non secus ac si Corycium antrum teneret.

11 Ποῖ βαδίζει.] Vera ἐλευθερία. Ei verò ubique benè, ubique patria: miseri in patria exsulant, se ipsi fugiunt. *Idem.*

12 Κωρύκιον ἄντρον.] Pingit hunc locum Oratione. Quod in tuto sit & amœno loco virtute præstans, quale antrum Corycium descri-

τι. καὶ πανταχοῦ οὗ ἂν ἀφίκηται, πάντα καλῶς βιώσεται μετὰ πάσης ἀσφαλείας· ὑποδέξονται γὰρ αὐτὸν ἀσμένως πάντες, καθάπερ τὸν ἰατρὸν οἱ πάσχοντες. Πότερον οὖν κἀκείνας τὰς γυναῖκας, ἃς ἔφης θηρία εἶναι, οὐκ ἔτι φοβεῖται, μή τι πάθῃ ὑπ' αὐτῶν; Οὐδέν. οὐ μὴ διοχληθήσεται, οὔτε ὑπὸ Ὀδύνης, οὔτε ὑπὸ Λύπης, οὔτε ὑπ' Ἀκρασίας, οὔτε ὑπὸ Φιλαργυρίας, οὔτε ὑπὸ Πενίας, οὔτε ὑπ' ἄλλου κακοῦ οὐδενός. ἁπάντων γὰρ κυριεύει, καὶ ἐπάνω πάντων ἐστὶ τῶν πρότερον αὐτὸν λυπούντων. [13] καθάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι. τὰ γὰρ θηρία

ret. Et quocunque pervenerit, omninò honestè vivet, ab omni periculo remotissimus. Omnes enim eum libenter suscipient, ut ægroti medicum. Nunquid ergò illas quoque mulieres, quas dicebas esse belluas, timere desiit, nihil ab eis expectans mali? Nihil. Neque enim vel Dolore, vel Molestia, vel ab incontinentia, vel ab Avaritia, vel à paupertate, vel ab ullo alio malo vexabitur. Omnibus enim dominatur, omnibus est superior iis à quibus ante exagitabatur; quemadmodum viperarii. Nam serpentes,

describitur, in quo optimus crocus provenit. Esse enim cavernam ingentem, rotundam, altis rupibus cinctam undiquaque: ubi descenderis solum etsi inæquale & maxima ex parte saxosum; tamen perpetuò viventibus fruticibus ferax, juxta solum croco consitum, ut scribit Strabo lib. 14. Κώρυκος, inquit, ἄκρα, ὑπὲρ ἧς ἐν εἴκοσι σταδίοις, &c. *Idem.*

Ὥσπερ τὸ κωρύκ. ἄντρον ἔχοντι.] Salmas. in *Præfat.* [Notum ex Geographis, quale fuerit antrum Corycium. Ex ejus descriptione liquet, quam tuti esse potuissent ac securi, qui specum illum incolere voluissent vide Melam. lib. 1. c. 13. *Casaubonus.*

Significat, locum hunc tutum & amœnum esse, instar antri Corycii. Cujus elegantem τοπογραφίαν vide apud Melam cap. XIII. in descriptione Ciliciæ. Meminit ejus quoque Strabo lib. 14. *Snecanus.*

13 Ut ad hujus loci sententiam propius accedamus, subjiciam quæ ad institutum facere arbitror. Sic igitur Plinius libro septimo, capite secundo, de Ophiogenibus, Phyllis &

θηρία δήπου πάντας τοὺς ἄλλους κακοποιοῦντα μέχρι θανάτου, ἐκείνους οὐ λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον αὐτοὺς τούτου· καὶ τοῦτον οὐδὲν λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον. Καλῶς

tes, qui omnes alios ad necem uſque perſequuntur, illos non lædunt, eo quod hoc veneni remedium habent. Ita & hunc nihil lædit, eo quod remedium habet. Rectè

& Marſis: *Crates Pergamenſis in Helleſponto, &c.* uſque ad illa verba, *natos ſerpentibus.* Et paulò inferius: *Simile & in Italia Marſorum genus durat, quos à Circes filio ortos ferunt, & ideo ineſſe iis vim naturalem eam.* Eodem capite, ſed multo inferius, refert, incolere Athon montem, qui viperinis carnibus alantur: itaque nec capiti, corporive, nec veſtibus eorum noxia eſſe animalia. Sic Strabo: ἐνταῦθα μυθεύουσι τοὺς ὀφιογενεῖς συγγένειάν τινα ἔχειν πρὸς τοὺς ὄφεις. Pagina 94. Εἶτα Τέντυρα πόλις, ἐνταῦθα δὲ διαφερόντως παρὰ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ κροκόδειλος ἠτίμωται, &c. uſque ad illa verba, οἱ Τεντυρῖται. Ipſa autem verba, [καθάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι] quomodo interpretes, aut quomodo aptam ex iis ſententiam eliciam non video: aliquam hic maculam hærere ſuſpicor, nec tamen aliquid corrigo, nec me unum ex Criticis profiteor. Fortè legendum ſit οἱ ὀφιογενεῖς: aut quos alios nominatim appellârit. Altera dictio ex margine in verba ſcriptoris irrepſerit. Sed de neutro affirmo. Quid velit, nos, opinor, non fugit: hoc videlicet, ut quidam, quod inviolabiles ipſi ſunt, aut certum remedium in promptu habent, morſu viperæ non læduntur, aut pereunt: ita quem Diva beatitas coronaverit, is nec à feris, quæ dicuntur, necari aut lædi poteſt: non conficitur, nec angore, nec triſtitia, nec intemperantia, nec avaritia, nec paupertate, nec ullis horum malorum, quibus plerique mortalium graviter afficiuntur, & multi miſeri pereunt. Sunt item viperæ, in quibus etiam plus veneni: fortuna bona, honores, imperium, opes, nec non voluptates omnis generis, præter eas, quæ ſunt expurgati animi. Illa non anxiè deſiderat vir bonus. Sive accepit aliunde, ſive ſibi comparavit, iis non abutitur, ſed ſic utitur, ut officii nulla in parte obliviſcatur. Hoc cauſa eſt, quod qui ſapientia ſunt præditi, ut ita loquamur, æmulantur Prometheum. quæ propriè prudentia dicitur, directrix omnium actionum & conſiliorum, quæ in noſtris rebus capimus: in quibus προαίρεσις ſemper eſt rectè agendi, quod eſt acre ſtudium, nec ullo unquam tempore intermittitur. Fieri igitur non poteſt, aut certè nec citò, nec facile fieri poteſt, ut bonus à ſe deſciſcat, & ſui diſſimilis evadat. Nec verò de viri boni conſtantia dubitandum, περὶ οὐδὲν γὰρ οὕτως ὑπάρχει τῶν ἀνθρωπίνων βεβαιότης, ὡς περὶ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ᾽ ἀρετήν, ut Ariſtot. Ethic. primo ait. Tanta eſt perpetuitas & conſtantia operationum virtutis, ut nullius rei humanæ. Sunt autem ἐνέργειαι non tantùm facta, ſive actiones virtutis; ſed etiam conſilia & mentis cogi-

Καλῶς ἐμοὶ δοκεῖς λέγειν. ἀλλ' ἔτι τοῦτό μοι εἰπὲ, τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ δοκοῦντες ἐκεῖθεν ἀπὸ τοῦ βουνοῦ παραγίγνεσθαι; καὶ οἱ μὲν αὐτῶν [14] ἐστεφανωμένοι, ἔμφασιν ποιοῦσιν εὐφρο-

Rectè mihi dicere videris. Sed illud etiam mihi explica, quinam ii sint qui inde à tumulo adventant? Quorum alii coronati, speciem hilaritatis præ se

cogitationes, quæ diriguntur ad virtutem, quæ nunquam oportet quiescere. Non est igitur beatus Chamæleontis instar aut Polypi, sed ex Platone, sive potius ex ipso Simonide adducitur ibidem, τετράγωνος ἄνευ ψόγου ὁ ἀγαθός: *vir bonus revera quadrans absque reprehensione.* Totus ille locus consideretur. *Caselius.*

Καθάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι.] Salm. in *Præfat.* [Ἐχιόδηκτοι haud alii queant intelligi, præter eos quos vipera momorderit. Ecquod illi morsum viperæ, qui à vipera morsi fuerint, haud fateor me videre.] Hinc vir summus, quia Arabs, *viperarios* reddidit, conjicit eum legisse ἐχιοθῆρες vel ἐχιοθῆραι: i. *viperarum venatores.* Ego minori mutatione, ἐχιοδεῖκται dudum legendum conjiciebam, & ita ad oras meas notaveram; ut intelligat, qui viperas circumferebant, (aut alebant) ad spectaculum; quod quæ aliis morsu suo perniciosæ vulgò essent; illi sine noxa familiariter tractarent. Tales, aut valde fallor, alicubi legere memini, & locum in libris, qui jam non mei juris, annotasse. Ratio nominis obvia: & H. Stephanus, in opere nunquam satis laudato, citat ex v. l. δείκτησι, θηρῶν: quod idem ferè est. Cæterùm, nec illud Salmasianum, ἐχιοθῆρες, ullibi est; quod ego sciam. Caselii conjectura, (sed quæ ab ipso modestè proponitur) remotior, ὡς ὁ φιογλυφεύς. in Veteri Lexico, (quod me monuit vir doctiss. *Ja. Wyndet*, Doctor Medicinæ Londinensis;) ὀφιοδιώκτης: *morsio.* Pari ratione, & ἐχιοδιώκτης. Nulla est harum lectionum quæ non vulgatæ præferenda videatur. Sed nunquam satis cauti sumus, cum de mutanda lectione ferenda sententia est. Hinc tot Criticorum fœdæ & feræ digladiationes. Duplici argumento eo propè nunc adducor, ut nihil mutandum censeam. Primo, quia dicit διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον αὐτοὺς τοῦτο. Quid illud τοῦτο, nisi τὸ δηχθῆναι ὑπὸ τῆς ἔχιος intelligat? Deindè, ratio similitudinis tantò plenior, cum pariter de *beato* dixerit, jam eum lædi non posse, à quibus ante lædebatur. Cæterum de viperæ morsu an ita res habeat, nec ne, non hic quæro. Quam multa vulgò recepta & credita, quæ falsi convincit experientia? Mirum ni alii, qui jam non occurrunt, ita olim prodiderint. Cælius Rhodoginus aliquid in hanc sententiam, quod apud ipsum lector inveniet. *Casaubonus.*

14 Ἐστεφανωμένοι.] Qui in studio virtutis perseverant, coronantur, sunt certo animo; habent enim quibus contenti sunt, nec conficiuntur desideriis rerum, quæ extra ipsos sunt. Namque necessaria paratu non sunt difficillima. Sin quis modum

εὐφροσύνης τινός· [15] οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι, καὶ τὰς κνήμας καὶ τὰς κεφαλὰς δοκοῦσι τετρῖφθαι· κατέχονται δὲ ὑπὸ γυναικῶν τινῶν. Οἱ μὲν ἐστεφανωμένοι, σεσωσμένοι εἰσὶ πρὸς τὴν Παιδείαν, καὶ εὐφραίνονται, τετυχηκότες αὐτῆς· οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι ὑπὸ τῆς Παιδείας, ἀνακάμπτουσι, κακῶς καὶ ἀθλίως διακείμενοι· οἱ δὲ ἀποδεδειλιακότες, καὶ ἀναβεβηκότες πρὸς τὴν Καρτερίαν, πάλιν ἀνακάμπτουσι, καὶ πλανῶνται ἀνοδίᾳ. Αἱ δὲ γυναῖκες, αἱ μετ' αὐτῶν ἀκολουθοῦσαι, τίνες εἰσὶν αὗται; Λῦπαι ἔφη, καὶ Ὀδύ-

se ferunt; qui verò coronis carent desperabundi, cum cruribus & capitibus attritis esse, tum à mulieribus quibusdam detineri videntur. Qui coronas gestant, inquit, incolumes ad Eruditionem pervenerunt, eaque se potitos esse lætantur. Qui autem coronis carent, partim ab Eruditione repudiati recedunt, malè ac miserè affecti; partim ignavia debilitati, cum ad Tolerantiam ascendissent, retrò redeuntes, nullo certo itinere oberrant. Mulieres verò, eos affectantes, quæ sunt? Ærumnæ, inquit, & Mo-

dum non statuat cæteris bonis, is nunquam in summa fortuna acquiescit, quoniam nova ille semper sitit. Boni autem ira animo confirmati, quoquò etiam tutò se vertant, & ita vitæ mortalis spatium non adeò miserè, immò satis feliciter conficiant. Debent autem illa omnia rectæ educationi. *Caselius.*

15 Οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι.] Victoria excidunt, qui ad *παιδείαν*, sive rectam educationem non accesserunt, aut ei dicto minus audientes fuerunt. Plerique autem deficiunt abstracti illecebris falsarum sive noxiarum voluptatum, aut negotiorum, laborumque impatientia. Hi in vita sibi nusquam constant; sed in omnibus ejus partibus errant, & hinc inde vagantur, non incomitati. Sectantur enim eos molestiæ & dolores, graves cruciatus animi, desperatio, infamia sive obscuritas, inscitia denique illarum pessima mater. *Idem.*

Ὀδύναι, καὶ Ἀθυμίαι, καὶ Ἀδοξίαι, καὶ Ἄγνοιαι. Πάντα κακὰ λέγεις αὐτοῖς ἀκολουθεῖν. Νὴ Δία, πάντα, ἔφη, ἀκολουθοῦσιν· [16] ὅταν δὲ οὗτοι παραγίνωνται εἰς τὸν πρῶτον περίβολον πρὸς τὴν Ἡδυπάθειαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, [17] οὐχὶ αὐτοὺς αἰτιῶνται, ἀλλ' εὐθὺς κακῶς λέγουσι καὶ τὴν Παιδείαν, καὶ τοὺς ἐκεῖσε βαδίζοντας, ὡς ταλαίπωροι καὶ ἄθλιοί εἰσι, καὶ κακοδαίμονες, οἱ τὸν βίον τὸν παρ' αὐτοῖς ἀπολιπόντες κακῶς ζῶσι, καὶ οὐκ ἀπολαύουσι τῶν παρ' αὐτοῖς ἀγαθῶν. [18] ποῖα δὲ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι; τὴν Ἀσω-

Molestiæ, & Desperationes, & Ignominia, & Ignorationes. Si ita est, ut dicis, mala omnia eos assectantur. Utique profectò mala omnia sequuntur. Cum verò isti in primum septum ad Luxuriam & Incontinentiam redierunt, non semet ipsos accusant: sed statim & Eruditioni, & id iter ingressis maledicunt, ut ærumnosis; & miseris atque infelicibus, qui ea vita, quam ipsi agant, relicta, malè vivant, nec perfruantur ipsorum bonis. Quæ verò bona esse dicunt? Luxum,

16 Ὅταν δὲ οὗτοι.] Primum nulli se culpæ affines esse autumant, quando non sentiunt, cum quantis luctantur malis: quod est ipsis malorum principium & caput, ut insani in maximo morbo sunt, qui se insanire ne suspicantur quidem. Alterum est, quod oderunt παιδείαν, eique faciunt convitium: quod & in artibus fit, ut quæ ignoramus, ea habeamus in vilissimis: vulgò certè ita fieri experimur. *Idem.*

17 In quibusdam editionibus reperitur οὐχ' ἑαυτοὺς. Sed hæc librariorum, ut opinor, vitio subindè commutantur. *Wolfius.*

18 Ποῖα δὲ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι.] Cum vitam beatam in voluptate ponant, eaque sordida, luxu & intemperantia se beatos judicant. Vitam autem vivunt non hominum; sed pecudum, quasi anima tantum vegetativa & sensitiva præditi, rationis expertes. Sic Xenophon ἀπομν. δ. τί γὰρ διαφέρει, ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου. usque ad βοσκημάτων. Aristot. 3. Ethic. περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία ἐστίν, ὧν καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα κοινωνεῖ· ὅθεν ἀνδραποδώδεις καὶ θηριώδεις φαίνονται. *Caselius.*

Ἀσωτίαν, καὶ τὴν Ἀκρασίαν, ὡς εἴποι ἄν τις ἐπὶ κεφαλαίου. τὸ γὰρ εὐωχεῖσθαι βοσκημάτων τρόπον, ἀπόλαυσιν μεγίστων ἀγαθῶν ἡγοῦνται εἶναι. Αἱ δὲ ἕτεραι γυναῖκες αἱ ἐκεῖθεν παραγινόμεναι, [19] ἱλαραί τε καὶ γελῶσαι, τίνες καλοῦνται; [20] Δόξαι. ἔφη. καὶ ἀγαγοῦσαι πρὸς τὴν Παιδείαν τοὺς εἰσελθόντας πρὸς τὰς Ἀρετὰς, ἀνακάμπτουσιν ὅπως ἑτέρους ἀγάγωσι, καὶ ἀναγγείλωσιν, ὅτι εὐδαίμονες ἤδη γεγόνασιν, οὓς τότε ἀπήγαγον. Πότερον οὖν, ἔφην ἐγὼ, αὗται εἴσω πρὸς τὰς Ἀρετὰς εἰσπορεύονται; Ἔφη, [21] οὔ· οὐ γὰρ θέμις Δόξαν εἰσπορεύεσθαι πρὸς τὴν

Luxum, & Incontinentiam, ut summatim dicam. Nam, pecudum more gulæ servire, maximorum bonorum esse fructum opinantur. Alteræ verò mulieres illinc profectæ, hilares, & ridentes, quibus nominibus appellantur? Opiniones, inquit: & perductis ad Eruditionem iis qui ad Virtutes sunt ingressi, redeunt, ut alios adducant, atque renuncient, eos quos illo adduxerint, jam beatos esse factos. Utrum igitur, inquam, istæ ad Virtutes ingrediuntur? Non, inquit: neque enim fas est Opinionem intrare ad

[19] Ἱλαραί τε.] Non ἡλαραί τε. *Wolfius.*

[20] Δόξαι.] Opiniones cum falsæ sint, quo pacto quem ad veram disciplinam deducant? Sic opinor, quia fieri non potest, quin qui opinamur, cogitationes huc illuc verset. Quanquam autem nihil videt, de quo certi aliquid statuat: tamen adfulget illi recti aliquid, sive scintillula veritatis. Cum igitur certiora scire desideremus, opiniones quodammodo duces sunt ad veritatem, nisi in eas quis juraverit. Sunt hilares & rident: quia qualiscunque cognitio animum lætitia perfundit, etiamsi ex opinione solida non sit. Variæ opiniones inter se comparatæ à veritate non penitus abhorrent. Regrediuntur, manentque in vulgo. Cum autem quis verum viderit, & falsa à veris distinxerit, jam opinari desinit, & scire rem ipsam incipit. *Caselius.*

[21] Οὐ γὰρ θέμις δόξαν εἰσπορ.] Vide supra notata, num. 16. *Casaub.*

τὴν Ἐπιστήμην. ἀλλὰ τῇ παιδείᾳ παραδιδόασιν αὐτούς. εἶτα ὅταν ἡ παιδεία παραλάβῃ, ἀνακάμπτουσιν αὗται πάλιν, ἄλλους ἄξουσαι· ὥσπερ αἱ νῆες, τὰ φορτία ἐξελόμεναι, πάλιν ἀνακάμπτουσιν, καὶ ἄλλων τινῶν γεμίζονται. Ταῦτα μὲν δὴ καλῶς μοι δοκεῖς, ἔφην, ἐξηγῆσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο οὐδέπω ἡμῖν δεδήλωκας, [22] τί προστάττει τὸ Δαιμόνιον τοῖς εἰσπορευομένοις εἰς τὸν βίον ποιεῖν; Θαρρεῖν, ἔφη. διὸ καὶ ὑμεῖς θαρρεῖτε· πάντα γὰρ ἐξηγήσομαι, καὶ οὐδὲν παραλείψω. Καλῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. Ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα πάλιν, Ὁρᾶτε, ἔφη,

ad Scientiam: sed Eruditioni tradunt illos. Quos cum Eruditio susceperit, redeunt istæ, rursus alios adductura; veluti naves, expositis sarcinis reductæ, aliis rebus onerantur. Ista quidem mihi rectè explicare videris. Sed illud nondum declarasti, quid Genius in vitam introëuntibus præcipiat? Ut bonis animis sint, inquit. Quare bonis animis este & vos. Enarrabo enim omnia, neque quicquam prætermittam. Rectè dicis inquam. Rursus igitur extenta manu, Videtis, inquit,

22 Τί προστάττει τὸ δαιμόνιον.] Docet Genius, primum de fortuna, ejusque bonis; quemadmodum illa levia, hæc incerta sint. Igitur nec fortunæ, nec ejus bonis esse nitendum. Seneca:

Nemo confidat nimium secundis,
Nemo desperet meliora lapsis.

Hoc præceptum sapientiæ expressit & Tragoedus Euripides, ut opinor:

Μὴ δ' εὐτύχημα μηδὲν ὧδ' ἔστω μέγα,
Ὅ σ' ἐξεπάρῃ μεῖζον ἢ χρεὼν φρονεῖν·
Μὴ δ' ἄν τι συμβῇ δυσχερὲς, δουλοῦ πάλιν.
Ἀλλ' αὐτὸς αἰεὶ μίμνε, τὴν σαυτοῦ φύσιν
Σώζων βεβαίως, ὥστε χρυσὸς ἐν πυρί.

Hinc Horatius & hoc expressisse videtur:

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare, &c. Caselius.

ἔφη, τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἣ δοκεῖ τυφλή τις εἶναι, καὶ ἐπὶ λίθου στρογγύλου ἑστάναι, ἣν δὴ ἄρτι ὑμῖν εἶπον, ὅτι Τύχη καλεῖται; Ὁρῶμεν. Ταύτῃ κελεύει, ἔφη, μὴ πιστεύειν· καὶ βέβαιον μηδὲν πιστεύειν μηδὲ ἀσφαλὲς ἔχειν, ὅ,τι ἂν παρ' αὐτῆς λάβῃ τις, μηδὲ ὡς ἴδια ἡγεῖσθαι· οὐδὲν γὰρ κωλύει ταῦτα πάλιν ἀφελέσθαι, καὶ ἑτέρῳ διδόναι· πολλάκις γὰρ τοῦτο εἴωθε ποιεῖν. Καὶ διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν κελεύει [23] πρὸς τὰς ἑαυτῆς δόσεις οὐχ [24] ἥττους γίγνεσθαι, καὶ μήτε χαί-

inquit, mulierem istam, quæ cæca esse videtur, & rotundo saxo, insistere, quam vobis modò dixi Fortunam appellari? Videmus. Huic, inquit, fidem habere vetat, aut quicquam firmum putari, tutove possideri, aut pro suo teneri, quod illi acceptum referatur. Nihil enim obstare, quo minus ea eripiat, & alteri tradat. Sæpe enim eam hoc facere solere. Ob eam igitur causam monet, ne vincantur illius muneribus; nevè gau-

23 Πρὸς τὰς αὐτῆς δόσεις οὐχ ἥττους· vel, ἀνηττήτους. *Wolfius.*

Πρὸς τὰς ἑαυτῆς δ. οὐχ ἥττους γί.] Aliter omnes quas vidi edit. (Casel. Salmas. Plantin. &c.) exhibent: πρὸς τὰς ἑαυτῆς δ. ἥττους γ. manifesto errore. Caselius, ἀνηκήτους reponebat; ut & nos olim ad oras nostras: vel certè ἀήττους. Sed non minus placet οὐχ ἥττους, quod hic invenimus; undecunq; promptum: ex libris, aut ingenio. *Casaubonus.*

24 Ἥττους γίγνεσθαι.] Genius jubet, ne quis se fotmæ muneribus subjiciat, sive se ab iis vinci patiatur: sive ut se invictos omnes præbeant, ut neque efferamur secundis, neque adversis animum despondeamus, sed has vel consilio emendemus, vel fortiter toleremus, illas moderemur, atque iisdem rectè utamur & fruamur. Videtur autem legendum pro ἥττους vel οὐχ' ἥττους, vel ἀνηττήτους. Quæritur an sint bona? Id explicatum, quando ostendimus nominatim δυνάμει ἀγαθά, καὶ φύσει ἀγαθά.

An sint accipienda? & acceptanda & retinenda & firmanda. Potest enim id virtus, quam scientia largitur. Parantur verò etiam ab ipsa virtute, atque ita sunt firmiora. Carmen extat Casæ in fortunam omnibus partibus perfectum, elegantia & sententiæ bonitate.

Expers consilii, quæ pede lubrico, &c. vide in locis Communibus. Titulo Fortunæ. *Caselius.*

χαίρειν ὅταν διδῷ, μήτε ἀθυμεῖν ὅταν ἀφέλῃ, καὶ μήτε ψέγειν αὐτὴν, μήτε ἐπαινεῖν. οὐδὲν γὰρ ποιεῖ μετὰ λογισμοῦ, ἀλλ' εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχε πάντα, ὥσπερ πρότερον ὑμῖν ἔλεξα. Διὰ τοῦτο οὖν τὸ Δαιμόνιον κελεύει, [25] μὴ θαυμάζειν ὅ, τι ἂν πράττῃ αὕτη, μηδὲ γίγνεσθαι ὁμοίους τοῖς [26] κακοῖς τραπεζίταις. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, ὅταν μὲν λάβωσι τὸ ἀργύριον παρὰ τῶν ἀνθρώπων, χαίρουσι, καὶ ἴδιον νομίζουσιν εἶναι. ὅταν δὲ ἀπαιτῶνται, ἀγανακτοῦσι, καὶ δεινὰ οἴονται πεπονθέναι· οὐ μνημονεύοντες, ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔλαβον τὰ θέματα, ἐφ' ᾧ οὐδὲν κωλύει τὸν θέμενον πάλιν κομίσασθαι. ὡσαύτως τοίνυν κελεύει ἔχειν τὸ Δαιμόνιον

gaudeant cum largiatur; nevè doleant cum eripiat: utque eam neque laudent, neque vituperent. Neque enim quicquam consultò facere, sed temerè atque inconsideratè, sicut ante vobis dixi. Quare Genius monet, nè mirentur, quicquid illa faciat: nevè malos mensarios imitentur, qui acceptâ ab aliis pecuniâ gaudeant tanquam sua; eademque repetitâ indignentur, atque injuriam sibi factam putent: obliti nimirum, ea conditione apud se fuisse depositam, ut absque ullo impedimento à creditore reciperetur. Eodem ergò modo jubet Genius

[25] *Μὴ θαυμάζειν ὅ,τι πράττει αὕτη.*] Bona autem fortunæ oblata non nisi æquo animo absque insolentia accipienda sunt: ab eadem ablata, non iniquo, neque cum animi cruciatu dimittenda: imò authori sic restituenda, quasi mutua acceperis, quo ad certum, sive ad quemcunque diem visum fuerit, mensario solvas. *Caselius.*

[26] Κακοῖς τραπεζίταις.] Τραπεζίταις hic Arabs interpres pro *convivis* accepit: & notat Salmas. verbum Græcum ea notione interdum occurrere. Sed illa notio nihil ad hunc locum. Κακοὺς τραπεζίτας Salm. interpretatur, *malos argentarios*: & θέμα (quod mox sequitur) pecuniam ad mensam positam. *Casaubonus.*

νιον καὶ πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς δόσιν. καὶ μνημονεύειν, ὅτι τοιαύτην ἔχει φύσιν ἡ Τύχη, ὥς τε, ἃ δέδωκεν, ἀφελέσθαι, καὶ ταχέως πάλιν δοῦναι πολλαπλάσια. [27] αὖθις δὲ ἀφελέσθαι ἃ δέδωκεν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰ προϋπάρχοντα. ἃ γοῦν διδῷ, [28] κελεύει λαμβάνειν παρ' αὐτῆς, καὶ συντόμως ἀπελθεῖν ἔχοντα πρὸς τὴν βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ δόσιν. ποίαν ταύτην; ἔφην ἐγώ. Ἣν λήψονται παρὰ τῆς παιδείας,

nius erga ejus munera esse affectos: & id Fortunæ esse ingenium meminisse, ut &, quæ dederit, eripiat, & subitò longè plura largiatur, rursusque auferat ea quæ dederat: nec ea solum, sed illa etiam quæ illi ante habuerint. Quæ igitur det, accipi jubet ab ea; iisque acceptis quam primum accedi ad constantem & tutam largitionem. Quænam illa est? inquam. Quam ab Eruditione sunt accepturi,

27 Αὖθις δὲ ἀφελέσθαι ἃ δέδωκεν· τὸ μόνον redundat. *Wolfius.*

28 Κελεύει λαμβάνειν.] Quæ fortuna dilargitur, etsi comparata ad vera bona indifferentia sunt, tamen aspernari non oportet, quorum usus bonis semper egregius, omnibus necessarius quodammodo est. Ita Paris de forma, quam sibi ab Hectore exprobrari intelligebat:

> Οὐ γάρ, inquit, ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικύδεα δῶρα.
>
> *Munera nequaquam fas est contemnere Divûm.*

Nec verò debet esse vitæ Domina fortunà; sed à scientia ad fortunam transeundum, id est, ad virtutem, sine qua illius bona exitio sunt, nec iis bona, qui ipsa possident. In via transeundum curriculo, uti sunt ἀσωτία καὶ κακίαι: nec penes eas hærendum. Ubi radices egerint, vix unquam evelli poterunt. habitus malos discere perfacile est: nihil difficilius est, quam dediscere & exuere. Unde celebratur illud Poëtæ:

> *Quo semel est imbuta recens servabit odorem*
> *Testa diu.*

Nihil autem magis cavendum, quam voluptas. Ethic. 2. in extremo, qui locus insignis est. Non ita subitò prætereunda est, quæ dicta fuit ψευδοπαιδεία. Licet enim ejus consuetudine aliquando frui: nec interea non potest quis respicere ad primam disciplinam. Ab illa petitur quasi quoddam viaticum. Philo ἐν τῷ περὶ μέθης. ὁ δὲ σοφίας ἀσκητὴς εἰδὼς καὶ φύσεις ἀρχόνους ὑπαρχούσας ἐφίεται καὶ νεωτέρων προτέρων, καὶ πρεσβυτέρων ὑστέρων, &c. usque ad illa verba, ὅθεν ὡρμήσαντο ἰσχύουσι. *Caselius.*

δείας, ἣν διασωθῶσιν ἐκεῖ. Αὕτη οὖν τίς ἐστιν; Ἡ ἀληθὴς Ἐπιστήμη, ἔφη, τῶν συμφερόντων, καὶ ἀσφαλὴς δόσις, καὶ βεβαία, καὶ ἀμετάβλητος. Φεύγειν οὖν κελεύει συντόμως πρὸς ταύτην. καὶ ὅταν ἔλθωσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκείνας, ἃς καὶ πρότερον εἶπον, ὅτι Ἀκρασία καὶ Ἡδυπάθεια καλοῦνται, καὶ ἐντεῦθεν κελεύει συντόμως ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲ ταύταις μηδὲν, ἕως ἂν πρὸς τὴν Ψευδοπαιδείαν ἀφίκωνται. [29] κελεύει οὖν αὐτοῖς χρόνον τινὰ ἐνδιατρίψαι, καὶ λαβεῖν ὅ,τι ἂν βούλωνται παρ' αὐτῆς, ὥσπερ ἐφόδιον. εἶτα ἐντεῦθεν ἀπιέναι πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν συντόμως. Ταῦτ' ἐστὶν, ἃ προστάττει τὸ Δαιμόνιον. Ὅστις τοίνυν παρ' αὐτά τι ποιεῖ ἢ παρακούει, ἀπόλλυται κακὸς κακῶς. ὁ μὲν δὴ μῦθος, ὦ ξένοι, ὁ ἐν τῷ πίνακι,

ri, si eo pervenerint incolumes. Ea verò quæ eſt? Vera ſcientia, inquit, rerum utilium, largitioque conſtans, tuta & immutabilis. Quare celeriter ad hanc jubet confugi: cumque ad mulieres illas, quas ante dixi Incontinentiam & Luxuriam appellari, pervenerint, etiam ab iis ſtatim diſcedi, ac ne his quidem fidem haberi ullam: donec ad Falſi nominis Eruditionem progreſſi fuerint. Apud hanc verò ad tempus eos commorari jubet: & quicquid voluerint, ab ea pro viatico accipere: Poſt celeriter indè ad Veram Eruditionem contendere. Hæc ſint mandata Genii: quæ qui aut non obſervat, aut non rectè accipit, malus malè perit. Ac fabula quidem, hoſpites, quam Tabula

[29] Wolfius in Notis legit; κελεύει οὖν αὐτῇ χρόνον τινὰ ἐνδιατρίψαι.

γακι, τοιοῦτος ἡμῖν ἐστίν. εἰ δὲ δεῖ τι προσπυθέσθαι περὶ ἑκάστου τούτων, οὐδεὶς φθόνος. ἐγὼ γὰρ ὑμῖν φράσω. Καλῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ τί κελεύει αὐτοὺς τὸ Δαιμόνιον λαβεῖν παρὰ τῆς Ψευδοπαιδείας; Ταῦθ' ἃ δοκεῖ εὔχρηστα εἶναι. Ταῦτ' οὖν τίνα ἐστί; Γράμματα, ἔφη, καὶ τὰ τῶν ἄλλων μαθημάτων. [30] ἃ καὶ Πλάτων φησὶν ὡσανεὶ χαλινοῦ τινος δύναμιν ἔχειν τοῖς νέοις, ἵνα μὴ εἰς ἕτερα περισπῶνται. πότερον δὲ ἀνάγκη ταῦτα λαβεῖν εἰ μέλλοι τις ἥξειν πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, ἢ οὔ; Ἀνάγκη μὲν οὐδεμία, ἔφη, χρήσιμα μέν τοί ἐστι. πρὸς δὲ τὸ βελτίους γενέσθαι οὐδὲν συμβάλλεται ταῦτα. Οὐδὲν ἄρα λέγεις ταῦτα χρήσιμα εἶναι πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι ἄνδρας; [31] Ἔστι γὰρ καὶ ἄνευ τούτων βελτίους γενέ-

bula continet hujuſmodi eſt. Si quid verò amplius de horum unoquoque percontari placet, licebit. Ergò enim vobis dicam. Rectè, inquam, dicis. Quid ergò eos Genius à Falſi nominis Eruditione jubet accipere? Ea quæ uſui eſſe videntur. Quænam illa ſunt? Literæ, inquit, & cæteræ diſciplinæ: quas & Plato adoleſcentibus frœni eſſe inſtar ait, ne aliis rebus diſtrahantur. Num verò neceſſe eſt iſtas accipere eum qui ad Veram Eruditionem pervenire velit an non? Nulla id quidem neceſſitas cogit. Nam commodæ illæ quidem ſunt, ſed ad incrementa virtutis nihil conferunt. Itanè eas nihil conferre ad id dicis ut viri meliores evadamus? Licet enim vel ſine his fieri melio-

30 Ἃ καὶ Πλάτων φησί.] Vide Platonem 7. de LL. & Xenophontem ἀπομν. 4. *Caſlius.*

Videtur intendere digitum ad librum ſeptimum de Legibus. *Snecanus.*

31 Ἔστι γὰρ καὶ ἄνευ τ.] Videtur hic aliquid deeſſe: Οὐδὲν, ἔφη vel tale

γίνεσθαι. ὅμως δὲ οὐκ ἄχρηστα κἀκεῖνά ἐστιν, ὡς γὰρ δι' ἑρμηνέως συμβάλλομεν τὰ λεγόμενά ποτε, ὅμως μὲν τοί γε οὐκ ἄχρηστον ἦν, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν φωνὴν ἀκριβεστέραν ἔχειν; [32] κἄν τι συνήκαμεν· [33] οὕτω ἄνευ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύσει γίνεσθαι. [34] πότε-

meliores, inquit. Neque tamen inutiles sunt etiam istæ. Ut enim aliquando per interpretem ea quæ dicuntur cognoscimus; & tamen non incommodum fuerit, nos ipsos illius linguæ accuratiorem habere cognitionem, quamvis aliquid per interpretem perceperimus: sic disciplinis istis carere, nihil est quod vetet. Non

tale quid: quod tamen non affirmem, cum posteà quoque similis ἐλλείψεως exemplum. *Casaubonus.*

[32] Ἔχειν ἄν τι συνήκαμεν.] Fortasse κἄν τι. & paulò pòst, οὕτως ἄνευ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύσει γίνεσθαι· videtur καλοὺς κἀγαθοὺς, vel εὐδαίμονας addendum. nisi fortè γίνεσθαι ἄνευ τούτων, capiatur pro μὴ ἔχειν ταῦτα, καὶ ἀγνοεῖν. Similitudo autem illa de interprete videtur obscurior. sed hanc tamen eius sententiam esse reor, ut falsi nominis eruditionem interpreti virtutis: eos verò qui citra illam ad virtutem perveniant, orationem virtutis per se intelligentibus & conferat, & præferat alteris. *Wolfius.*

Ἄν τι συνήκαμεν.] Sententia quam interpres expressit (nec alia commodior se offert:) videtur exigere, ὧν τι· vel κἄν τι συνηκ. Et mox rectè observat Casel. εὐδαίμονας, aut tale quid supplendum esse, sine quo pendet sententia. Sed illud præterea notandum fuit; ut hæc aliquo defectu; ita sequentia, fastidiosa redundantia laborare. Facilè observabit attentus Lector. Sententia plana: cætera, non tanti. Mox etiam, μαθηματικοὶ, interpres hic, *Mathematici*, nimis ambiguè. Melius Caselius: istiusmodi doctrinis instructi: vel, *disciplinarum sectatores:* ut hic infrà. *Casaubonus.*

33 Οὕτω ἄνευ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύσει γίνεσθαι.] Hic adjiciendum videtur εὐδαίμονας, vel καλοὺς καὶ ἀγαθούς. Alioquin enim penderet sententia. Ad Philosophiam, quæ in contemplatione consumitur, absque illis disciplinis, citra controversiam nemo pervenit: integritatem animi & virtutes morales sibi comparabit etiam quis, qui in illis non magnopere sit versatus. Qui tamen versatus sit, plus adjumenti habebit ad rectè agendum. Itaque eam Philosophiam servam nominat idem Philo. pag. 303. ὅτι τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν, καὶ ὡς νεωτέραν καὶ ὡς θεραπαινίδα ἀσπάζομαι, τὴν δὲ ἐπιστήμην καὶ φρόνησιν, ὡς τελείαν καὶ δέσποιναν ἐκτετίμηκα. *Circularem eruditionem etiam, ut minorem & famulam amplector: scientiam verò, ut perfectam & heram veneror.* *Caselius.*

[34] πότερον οὐδὲν προέχουσιν οὗτοι οἱ μαθηματικοὶ πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; πῶς μέλλουσι προέχειν, ἐπειδὰν φαίνωνται ἠπατημένοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὥσπερ οἱ ἄλλοι, καὶ ἔτι κατεχόμενοι ὑπὸ πάσης κακίας; Οὐδὲν γὰρ κωλύει, εἰδέναι μὲν γράμματα, καὶ κατέχειν τὰ μαθήματα πάντα, ὁμοίως δὲ μέθυσον καὶ ἀκρατῆ εἶναι, καὶ φιλάργυρον, καὶ ἄδικον, καὶ προδότην, καὶ τὸ πέρας ἄφρονα. Ἀμέλει πολλοὺς τοιούτους ἐστὶν ἰδεῖν. Πῶς οὖν οὗτοι προέχουσιν, ἔφη, εἰς τὸ βελτίους ἄνδρας γενέσθαι, ἕνεκα τούτων τῶν μαθημάτων; Οὐδαμῶς φαίνεται ἐκ τούτου τοῦ λόγου.

Non ergò meliore conditione ſunt cæteris iſti Mathematici, nec facilius poſſunt fieri meliores? Quo pacto inquit, præſtarent cæteris, cum eos de rebus bonis & malis non minus ſentire perperam conſtet, quam cæteros mortales, & omni adhuc vitiorum genere conſtrictos teneri? Nihil enim vetat, noſſe literas, & tenere diſciplinas omnes: & æquè tamen eſſe ebrioſum, intemperantem, avarum, injurium, proditorem, denique amentem. Multos certè quidem tales videre licet. Quæ ergò, inquit, iſtorum quaſi prærogativa eſt ob iſtas diſciplinas, ut in viros evadant meliores? Nulla omninò eſſe videtur, ſiquidem ita ſe res habet.

34 Πότερον οὐδὲν προέχουσιν οὗτοι.] Quærit ſpectator, ſintne meliore conditione ad adipiſcendam virtutem, ſecundi ſepti diſciplinis eruditi. Eos enim omnes appellat Mathematicos, ni fallor. Nec enim magis Mathematicos, quam cæteros videtur intelligere. Negat eſſe meliores, tabulæ interpres: tum quod neque dum ipſi de rebus bonis & malis ſatis informati ſint, tum quod fieri poſſit, ut iidem non minus, quam omnium neſcia multitudo, affines ſint vitiis, & flagitioſi & facinoroſi. Sunt enim inter eos ebrioſi, incontinentes, avari, injuſti, proditores, denique rectæ vitæ imperiti, & expertes omnis conſilii: nec illi pauci. Non igitur ob eas artes prærogativam habent ad virtutem. *Idem.*

λόγου. 35 Ἀλλὰ τί ἐστιν, ἔφην ἐγώ, τὸ αἴτιον; Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ διατρίβουσιν, ὥσπερ ἐγγίζοντες πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν; Καὶ τί τοῦτο ὠφελεῖ αὐτούς, ἔφη; ὅταν πολλάκις ἐστὶν ἰδεῖν παραγιγνομένους ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου ἀπὸ τῆς Ἀκρασίας, καὶ τῆς ἄλλης κακίας, εἰς τὸν τρίτον περίβολον, πρὸς τὴν παιδείαν τὴν ἀληθινήν, οἳ τούτους τοὺς μαθημα-

habet. Sed quæ caufa eft inquam, cur in fecundo verfentur fepto, tanquam Veræ eruditioni vicini? Et quem, inquit, inde capiunt fructum? cum fæpe videre liceat aliquot è primo fepto ab Incontinentia cæterifque vitiis in tertium feptum pervenire ad veram Eruditionem, qui iftos difciplinarum fectatores

35 Ἀλλὰ τί ἐστιν, τὸ αἴτιον.] Cum videatur in fequentibus effe quædam perplexitas: expediam, quantum potero. Hactenus locutus fuit interpres. Hæc verba, οὐδαμῶς φαίνεται ἐκ τούτου τοῦ λόγου: vel eidem judici, vel fpectatori, tribui poffunt. Hic fpectator de caufa quærit, qui fiat, quod plerique illorum nihilo fint meliores primi fepti incolis. Quia, refpondet interpres, ibi nimis diu commorantur, rati fe magnum fpatium confeciffe, nec jam longè abeffe à prima veraque παιδείᾳ. Quid illa contatio, interrogat fpectator, ipfis prodeft, quum multi è primo fepto ab incontinentia & cæteris vitiis properent in tertium, præteritis illis Mathematicis? atque adeo ipfi videntur illis effe potiore conditione. An per pigritiam non pergunt, an per ingenium iis erudiri nequeunt? Dic, quæfo, inquit adhuc fpectator, qui id fiat? Refpondet interpres: Vel voluptatis, five quorumcunque vitiorum adhuc illecebris ibi tenentur, vel fuæ artis dulcedine, in qua putant effe omnia. Proinde profitentur, fe ea fcire, quæ nefciunt. Ea igitur imbuti opinione, neceffe eft eos effe fegniores ad contendendum ad veram παιδείαν. Iidem alios fecum retinent, nec patiuntur ulterius progredi: atque eorum confiliis multi de juventute cum ipfis pereunt. qui locus plenius declarari poterit. Altera caufa eorum five exitii, five erroris: quod ad eos è vulgo accedunt opiniones: id eft, fic judicant de plerifque, ut populus: tanti effe honores, tanti divitias, tanti voluptates, tanti genus, tanti dominatum; & fic de cæteris. Hi perfuafione fapientiæ ebrii, non tamen nifi opinantur. Statuit igitur eos effe prioribus nihilo meliores, nifi ad eos accedat pœnitentia: nifi agnofcant culpam graviffimam effe fuam, & à falfa magiftra ad veram fefe referant. Tum demum enim eos fervari. *Idem.*

θηματικοὺς παραλλάττουσιν. [36] ὥστε πῶς ἔτι περιέχουσιν; ἆρα ἢ ἀκινητότεροι, [37] ἢ δυσμαθέστεροί εἰσι; πῶς ἔφην, τοῦτο, ἐγώ; Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ εἰ μηδὲν ἄλλο, προσποιοῦνταί γε ἐπίστασθαι, ἃ οὐκ οἴδασιν. ἕως δ᾽ ἂν ἔχωσι ταύτην τὴν δόξαν, ἀκινήτους αὐτοὺς ἀνάγκη εἶναι, πρὸς τὸ ὁρμᾶν πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν. εἶτα τὸ ἕτερον οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ αἱ Δόξαι ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου εἰσπορεύονται πρὸς αὐτοὺς ὁμοίως; Ὥστε οὐδὲν οὗτοι ἐκείνων βελτίους εἰσὶν, ἐὰν μὴ καὶ τούτοις συνῇ Μεταμέλεια, καὶ πεισθῶσιν, ὅτι οὐ παιδείαν ἔχουσιν, ἀλλὰ

tores prætereunt. Quis ergò jam dicat, eos præſtare cæteris? Aut igitur ſegniores ſunt, aut minus dociles? Quomodo iſtud? inquam. Quia, qui in ſecundo ſepto ſunt, ut nihil aliud, illud certè peccant, quod ea ſe ſcire profitentur, quæ neſciunt. Qua opinione dum imbuti ſunt, ſegniores eos eſſe neceſſe eſt ad veram eruditionem expetendam. Deindè alterum illud non vides, ut Opiniones etiam è primo ſepto adhuc ad eos commeent? Quare nihilo cæteris hi meliores ſunt, niſi cum ipſis etiam Pœnitentia ſe conjunxerit: perſuaſumque habuerint, non vera,

36 Ὥστε πῶς ἔτι περιέχουσιν.] Salm. in *Præfat.* [qua in re præſtant indoctis (inquit Cebes) quo citius perveniant ad ſcientiam boni, cum ipſi indociliores ſæpe ſint, & tardiores ad eam artem addiſcendam, quæ ſola vera eſt, & ſummi boni magiſtra? Ita enim legenda Græca apud Ceberem, quæ vulgò corruptiſſima ſunt, ὥστε πῶς ἔτι περιέχουσιν ἆρα, οἱ ἀκινητότεροι, ἢ δυσμαθέστεροί εἰσιν; Reſpondet alter ac quærit, quomodo id fieri poſſit, ut qui artes liberales didicerunt, &c. Rationem reddit ſenex, quod qui in ſecundo ſepto habitant, artium nempè doctores liberalium, ſimulant ſe ſcire, quod neſciunt. Et dum putant ſe veram adeptos eſſe ſcientiam; eo redduntur ad eam perſequendam ineptiores.] *Caſaubonus.*

37 Ἢ δυσμαθέστεροί εἰσι.] Et mox, ὅτι οἱ ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ, εἰ μηδὲν ἄλλο ἃ προσποιοῦν). *Wolfius.*

ἀλλὰ ψευδοπαιδείαν, δι' ἣν ἀπατῶνται). οὕτω δὲ διακείμενοι, οὐκ ἄν ποτε σωθεῖεν. [38] Καὶ ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ξένοι, ἔφη, οὕτω ποιεῖ-

vera, sed Falsi nominis eruditione se esse præditos, à qua in errores inducantur, eoque incolumes esse nequeant. Et vos igitur, hospites, inquit, nisi ita fece-

38 Καὶ ὑμεῖς τοίνυν ὦ ξένοι.] Cohortatio senis cum præcepto supra modum necessario. nec frustra instituitur, ut videri possit, ejusdem sermonis repetitio. Docet enim spectatorem diligenter, & rem urget longè maximè necessariam. quasi dicat, ne quis existimet, hæc spectata obiter, & semel audita, sufficere: non ita facilè intelliguntur. Nec enim videntur intellecta antequam persuadeantur, nec persuasa antè, quam iis parandis incubueris, ac denique paraveris. Hoc neque obiter, neque subitò fieri potest: prorsus & multò magis, ut sese habet in habitibus corporis, in quibus sensus adjumento sunt. Non satis est, rectè fides intendere, scire, quas quando, quandiu tangere oporteat: neque satis fidibus canere lentè, & ut ajunt, mediocriter. Satis longo tempore, & quotidiano studio opus est, ut rectè, celeriter, argutè, suaviter, cumque voluptate, & admiratione id auditorum agas. Quanto magis hoc consilio utendum est, in formando animo, & parandis virtutibus. Idem monet Epictetus sedulò: Εἰδέναι χρή, ὅτι οὐ ῥᾴδιον πρᾶγμα παραγένεσθαι ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὰ αὐτὰ καὶ λέγοι τις καὶ ἀκούοι, καὶ ἅμα χρῷτο πρὸς τὸν βίον. *Scire, sive semper in memoria, conspectuque habere oportet: nullo pacto fieri posse, ut quamcunque agendi facultatem nobis comparemus, nisi quotidie, (quia intermissione temporis semper aliquid negligitur, vel oblivione perit,) eadem præcepta, quæ vera rectaque esse debent, & dicat quis & audiat (repeti enim ea & explicari ex usu est, & iisdem ad vitam utatur, sive ipsa factis exprimat.* Nec enim quis habitum secus adipiscetur. Eodem respiciunt, quæ versibus expressa sunt in Aureis carminibus Pythagoræ adscriptis:

> Πρῆξαι δὲ τοῦθ' ἅ σε μὴ βλάψῃ, λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου,
> Μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι, &c.

usque ad illum versum, Ταῦτά σε, &c.

Eorum est aliquanto fusior interpretatio apud Ausonium Εἰδυλλ. 12.

> *Vir bonus & sapiens (qualem vix repperit unum*
> *Millibus è cunctis hominum consultus Apollo,)* &c.

usque ad illum versum:

> *Offensus pravis, dat palmam & præmia rectis.*

Rectè hæc dicuntur à spectatore. Verùm enim & cum omnium judicio consentaneum, tum ratio convincit: ut libertas sit bonum rectè ea utenti; si eam in licentiam vertat, malum. Sic opes liberali bonæ sunt, incontinenti & contumelioso malæ. Ita sentiunt de ejus generis rebus homines, & sic loquuntur. Apud Latinum Comicum Chremes quærit de Clinia ex Clitiphone, *Quid narrat? Cl. Quid ille? se miserum esse. Cl. miserum! quem minus credere est? Quid reliqui est? quin habeat, quæ quidem in homine dicuntur bona? Parentes, patriam incolumem,*

ποιεῖτε, καὶ ἐνδιατρίβετε τοῖς λεγομένοις, μέχρις ἂν ἕξιν λαβεῖν. ἀλλὰ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις δεῖ ἐπισκοπεῖν, καὶ μὴ διαλείπειν. τὰ δ' ἄλλα πάρεργα ἡγήσασθε. εἰ δὲ μή, οὐδὲν ὄφελος ἔσται ὧν νῦν ἀκούετε. Ποιήσομεν. Τοῦτο δὲ ἐξήγησαι, πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ὅσα λαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι παρὰ τῆς Τύχης; οἷον τὸ ζῆν, τὸ ὑγιαίνειν, τὸ πλουτεῖν, τὸ εὐδοξεῖν, τὸ τέκνα ἔχειν, τὸ νικᾶν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τούτοις παραπλήσια; ἢ πάλιν, τὰ ἐναντία πῶς οὐκ ἔστι κακά; πάνυ γὰρ ἡμῖν

feceritis, & in iis quæ diximus, diu multumque verſati fueritis, donec habitum acquiratis, (nam ſæpius eadem revolvenda ſunt, nec intermittenda, ſed cætera præ his ſupervacanea putanda,) nullus vobis eorum uſus erit quæ auditis. Faciemus. Sed hoc declara, cur bona non ſint ea quæ homines à Fortuna accipiunt? ut vita, ut ſanitas, divitiæ, gloria, liberi, victoria, cæteraque his ſimilia, contraque ea quæ his adverſantur, cur mala non ſint? Omninò enim

mem, amicos, genus, cognatos, divitias:

Atque hæc perinde ſunt, ut illius animus, qui ea poßidet:
Qui uti ſcit, ei bona: qui non utitur rectè, mala.

Sic & ſentit Plato & loquitur, hoc præſertim illuſtri loco lib. 2. de legibus.

Ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγώ που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα, δικαίοις μὲν καὶ ὁσίοις ἀνδράσιν ἄριστα κτήματα, ἀδίκοις δέ, κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξαμένοις ἀπὸ τῆς ὑγιείας. καὶ δὴ καὶ τὸ ὁρᾶν, καὶ τὸ ἀκούειν, καὶ αἰσθάνεσθαι, τὸ παράπαν ζῆν, μέγιστον μὲν κακόν, τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα, καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθά, πλὴν δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἁπάσης. ἔλαττον δέ, ἂν ὡς ἐλάχιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζώῃ. ταῦτα δὲ λέγειν οἶμαι καὶ τοὺς παρ' ὑμῖν ποιητάς, ἅπερ ἐγώ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε. καὶ ἔτι τούτοις ἑπομένους ῥυθμούς τε καὶ ἁρμονίας ἀποδιδόντας, παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ὑμῶν. ἡ γὰρ ὁρᾶτε, ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα, ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακά. τὰ δὲ ἀγαθά, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς, ὄντως ἀγαθά, τοῖς δὲ κακοῖς, κακά. *Caselius.*

ἡμῖν παράδοξον καὶ ἄπιστον δοκεῖ τὸ λεγόμενον. Ἄγε τοίνυν. πειρῶ, ἔφη, ἀποκρίνασθαι τὸ φαινόμενον, περὶ ὧν ἄν σε ἐρωτῶ. Ἀλλὰ ποιήσω τοῦτο, ἔφην ἐγώ. πότερον οὖν κἂν κακῶς τις ζῇ, ἀγαθὸν ἐκείνῳ; Οὔ μοι δοκεῖ· ἀλλὰ κακὸν, ἔφην ἐγώ. Πῶς οὖν ἀγαθόν ἐστι τὸ ζῆν, ἔφη, εἴπερ τούτῳ ἐστὶ κακόν; Ὅτι τοῖς μὲν κακῶς ζῶσι, κακόν μοι δοκεῖ εἶναι, τοῖς δὲ καλῶς, ἀγαθόν. καὶ κακὸν ἄρα λέγεις τὸ ζῆν, καὶ ἀγαθὸν εἶναι; Ἔγωγε. Μὴ οὖν ἀπιθάνως λέγε. [39] ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ κακὸν καὶ ἀγα-

enim admirabilis, & incredibilis iſta nobis videtur oratio. Age ergò; da, inquit, operam, ut ad ea, quæ rogaro id reſpondeas quod tibi videtur. Ita faciam, inquam. Utrum igitur etiam ei, qui malè vivit, bonum eſt vivere? Non videtur mihi; ſed malum. Quo pacto ergò, inquit, bonum eſt vivere, ſi illi malum eſt? Quia ut malè viventibus, malum mihi videtur vivere; ita benè, bonum. Et malum igitur eſſe dicis vivere, & bonum? Ego verò. Cave abſurdè loquaris. Neque enim fieri poteſt, ut res eadem & mala & bona

39 Ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Neque enim fieri poteſt, ut res eadem & mala & bona ſit.] Scilicet eodem tempore, eodemque reſpectu. Diverſis autem temporibus & reſpectibus poteſt: ut vini moderatus uſus bonus eſt homini rectè valenti, febricitanti verò & immodicè ingurgitanti nocet vinum. Stoicis concedi facilè poteſt, opinor, eas res quæ hîc recenſentur, ſuâpte naturâ & per ſeſe medias atque indifferentes eſſe: ſed pro earum uſu atque abuſu fieri eaſdem bonas aut malas, nec ipſi negabunt opinor, niſi contentionis & novitatis cupidiores fuerint quàm veritatis & concordiæ. Neque verò cauſam habent à communi omnium mortalium loquendi ratione diſcedendi, & pro bonis vitam & ſanitatem indifferentia vocandi: niſi ut moneant, iis & rectè utendum, & non nimiùm tribuendum eſſe. Quantò ſimpliciùs, civiliùs, & veriùs de rebus diſſerit Terentius: Miſerum, inquit, Quem minùs credere eſt? Quid reliqui eſt quin habeat, quæ quidem in homine dicuntur bona? parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias. Atque hæc perinde ſunt, ut illius animus qui

ἀγαθὸν εἶναι. οὕτω γὰρ καὶ ὠφέλιμον καὶ βλαβερὸν ἂν εἴη, [40] καὶ αἱρετὸν καὶ φευκτὸν ἅμα ἀεί. Ἀπίθανον μέν. Ἀλλὰ πῶς, εἰ τὸ κακῶς ζῆν, ᾧ ἂν ὑπάρχοι, κακόν τι ὑπάρχει αὐτῷ, κακὸν αὐτὸ τὸ ζῆν ἐστίν; Ἀλλ' οὐ τὸ αὐτό, ἔφη, ὑπάρχει τὸ ζῆν τῷ κακῶς ζῆν. ἢ οὐ σοι φαίνεται; Ἀμέλει οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ τὸ αὐτὸ εἶναι. Τὸ τοίνυν ζῆν οὐ κακόν ἐστιν· ἐπεὶ εἰ ἦν κακόν, τοῖς ζῶσι καλῶς κακὸν δὴ ὑπῆρχεν, ἐπεὶ τὸ ζῆν αὐτοῖς ὑπῆρχεν,

bona ſit. Sic enim & utilis erit & noxia, ſimulque ſemper & expetenda & fugienda. Abſurdum id quidem. Sed, ſi is, qui malè vivit, malum habet; quo pacto ipſa vita mala erit? Atqui non idem eſt, vivere, inquit, & malè vivere. An non & tibi videtur? Profectò nec mihi videtur eſſe idem. Vivere igitur non eſt malum. Malum enim ſi eſſet, etiam benè viventibus utique eſſet malum. Vitam enim haberent,

qui ea poſſidet. Qui uti ſcit, ei bona: illi qui non utitur rectè, mala. Voces ἅμα ἀεί, ſimul ſemper, à nemine ſano concedentur: nec eſſe quenquam exiſtimo, qui ſic loquatur: ſed ἐνίοτε, καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους, interdum, & diverſis temporibus aliàs eſſe bona, aliàs mala, concedent opinor omnes. *Wolfius.*

Vera eſt ſententia Peripateticorum de bonis; ſed cum Stoicis loquitur hic tabulæ interpres. Quæ ut intelligantnr commodius, pauca è Zenonis diſciplina mihi depromenda ſunt; idcirco obſcuriora, quod à judicio & loquendi conſuetudine omnium gentium diſcedunt. Cætera peti poſſunt ex Laërtio: nec tamen ad captum primæ ætatis ea eſſe exiſtimem. Stoicis controvertuntur bonum & honeſtum; malum & turpe: ſed ut omnes loquuntur, bonorum alia ſunt prima, & perpetuo bona; Virtus videlicet & Sapientia: alia propter illa expetibilia bona, & bonis bona. Hoc diſcrimine ſervato facilè intelligitur illis bonis conſtitui εὐδαιμονίαν vel ſolis, vel potiſſimum. Inferiora autem vel adminicula ſunt virtutis vel inſtrumenta. quæ ea de cauſa bona eſſe nemo negavit, niſi in opinionem juratus. *Caſelius.*

40 Καὶ αἱρετὸν καὶ φευκτὸν ἅμα ἀεί. Et expetendum & fugiendum ſimul ſemper.] Neque ſimul, neque ſemper; ſed ſeorſim, & aliquando. Vita bono & ſapienti viro expetenda eſt, ſtulto & malo non item: ut ſectio ægrotanti, valenti nequaquam. *Wolfius.*

χεν, ὅπερ ἐστὶ κακόν. Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν. Ἐπεὶ τοίνυν ἀμφοτέροις συμβαίνει τὸ ζῆν, καὶ τοῖς κακῶς ζῶσι, καὶ τοῖς καλῶς, [41] οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἀγαθὸν εἶναι τὸ ζῆν, οὔτε κακόν. [42] ὥσπερ οὐδὲ τὸ τέμνειν, καὶ καίειν ἐν τοῖς ἀρρωστοῦσιν ἐστὶ νοσερὸν καὶ ὑγιεινόν. οὐκοῦν οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ζῆν ἐστὶ ταῦτα. Σὺ τοίνυν οὕτω θεώρησον· πότερον ἂν βούλοιο ζῆν κακῶς, ἢ ἀποθανεῖν καλῶς καὶ ἀνδρείως; Ἀποθανεῖν ἔγωγε καλῶς. [43] Οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν κακόν ἐστιν, εἴπερ αἱρετώτερόν ἐστι πολλάκις τὸ ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν. Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ὑγιαίνειν, καὶ

rent, quæ malum eſſet. Vera mihi videris dicere. Quia ergò fit ut vita utriſque ſuppetat, tam malè quam benè viventibus: vivere neque malum fuerit, neque bonum: ſicut neque ſecare & urere. Nam ægrotantibus quidem ea ſalubria ſunt, ſanis verò noxia. Eodem igitur modò, & vita ſe habet. Proindè ſic tu rem conſidera: Malleſnè malè vivere, an mortem benè oppetere, ac fortiter? Ego verò honeſtè mori. Ergò neque mori eſt malum. Siquidem oppetere mortem ſæpe magis eſt expetendum, quam vivere. Sunt iſta. Eadem ergò eſt & ſanitatis ratio, &

41 *Οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἀγαθὸν εἶναι τὸ ζῆν.*] *τὸ εἶναι* redundare videtur, niſi peculiaris loquendi modus ſit: ut apud Ariſtotelem, *κατηγορεῖσθαι ἐκ τοῦ τί ἦν εἶναι*. *Idem.*

42 *Ὥσπερ οὐδὲ τὸ τέμνειν.*] Satis plana eſt ſententia, quam tamen interpretes non planè ſunt aſſecuti. Dixerat prius, fieri non poſſe, ut eadem res per ſe, aut ſua natura, bana ſit & mala. Quod uni bonum, alteri malum per ſe, neque bonum, neque malum eſt. Ut in re medica, *Uri, ſecari:* quia quandoque prodeſt ignis ad ſalutem: quandoque, nocet, ſi intempeſtivè adhibeatur: ergò per ſe, ſive ſimpliciter & abſolutè; neque bonum, neque malum. *Caſaubonus.*

43 *Οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν.*] Mors non per ſe expetitur, ſed ut aut majus malum vitetur, turpitudo & miſeria: aut majus acquiratur bonum, immortalitas. His autem ſublatis, vita morti ſemper anteponetur. *Wolfius.*

καὶ νοσεῖν. πολλάκις γὰρ οὐ συμφέρει ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τοὐναντίον, [44] ὅταν ἡ περίστασις τοιαύτη. Ἀληθῆ λέγεις. Ἄγε δὴ, σκεψώμεθα καὶ περὶ τοῦ πλουτεῖν οὕτως. εἴγε θεωρεῖν ἐστιν, ὡς πολλάκις ἐστὶν ἰδεῖν ὑπάρχοντά τινι πλοῦτον, κακῶς δὲ ζῶντα τοῦτον καὶ ἀθλίως. Νὴ Δία πολλούς γε. Οὐκοῦν οὐδὲν τούτοις ὁ πλοῦτος βοηθεῖ εἰς τὸ ζῆν καλῶς. Οὐ φαίνεται. αὐτοὶ γὰρ φαῦλοί εἰσιν. Οὐκοῦν τὸ σπουδαίους εἶναι, οὐχ ὁ πλοῦτος ποιεῖ, ἀλλὰ ἡ Παιδεία. Εἰκός γε. Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου πῶς ὁ πλοῦτος ἀγαθόν ἐστιν, εἴπερ οὐ βοηθεῖ τοῖς ἔχουσιν αὐτὸν εἰς τὸ βελτίους εἶναι; Φαίνεται. Οὕτως οὐδὲ συμφέρει ἄρα ἐνίοις πλουτεῖν, ὅταν μὴ ἐπίστωνται τῷ πλούτῳ χρῆσθαι. Δοκεῖ μοι. [45] Πῶς οὖν τοῦτο ἄν τις κρινεῖ ἀγαθὸν εἶναι, ὃ πολ-

& morborum. Sæpè enim valere non prodest, si casus aliquis ita tulerit. Vera dicis. Age verò, & divitias eodem modo consideremus: si modò illud considerare est, quod sæpè videre licet, eundem & habere divitias, & malè miserèque vivere. Mehercule multos. Nihil ergò eis divitiæ conferunt ad benè beatèque vivendum? Non videtur, cum ipsi mali sint. Viros ergò bonos, non Divitiæ, sed Eruditio facit. Probabile quidem est. Hac ergò ratione Divitiæ quei bonum sunt, cum possessores suos in eo non adjuvent ut fiant meliores? Ita videtur. Ergò nonnullis nè expedit quidem esse divites, cum divitiis uti nesciant. Mea quidem opinione. Quo pacto ergò id quisquam bonum judicabit, quod

44 Ὅταν ἡ περίστασις τοιαύτη. Si talis casus inciderit.] Ut si quis aburatur valetudine ad libidinem & injuriam. *Idem.*

45 Πῶς οὖν τοῦτο ἄν τις κρινεῖ ἀγαθὸν εἶναι, ὃ πολλάκις οὐ συμφέρει ὑπάρχειν οὐδαμῶς. Quo pacto quisquam id bonum esse judicet, quod

ὃ πολλάκις οὐ συμφέρει ὑπάρχειν; Οὐδαμῶς. Οὐκοῦν εἰ μέν τις ἐπίσταται πλούτῳ χρῆσθαι καλῶς καὶ ἐμπείρως, εὖ βιώσεται· εἰ δὲ μὴ, κακῶς. Ἀληθέστατά μοι δοκεῖς τοῦτο λέγειν. Καὶ τὸ σύνολον δὲ, τὸ τιμᾷν ταῦτα ὡς ἀγαθὰ ὄντα, ἢ ἀτιμάζειν ὡς κακὰ, τοῦτό ἐστι τὸ ταράττον τοὺς ἀνθρώπους καὶ βλάπτον, ὅταν τιμῶσί τε αὐτὰ,[46] καὶ οἴονται διὰ τούτων μόνων εὐδαιμονεῖν, καὶ πάνθ' ἑπομένως πράττουσιν ἕνεκα τούτων, καὶ τὰ

quod ſæpe nullô modô ſuppetere prodeſt? Nullô pactô. Si quis ergò divitiis benè & peritè uti ſcierit, benè vivet: ſin minus, malè. Veriſſima dicere mihi videris. Ad ſummam, quia hæc aut in pretio ſunt, ut bona; aut in contemptu, ut mala; id ipſum eſt quod homines perturbet & lædat; cum ſcilicet ea mortales magnifaciunt, ſeque per ea ſola Felicitatis fore compotes opinantur: eorumque cauſa ordine faciunt omnia, etſi maxi-

quod ſæpè nequaquam ſuppetere expediat? Imò quis malum judicet id, quo ſemper uti rectè liceat, quoque carere nunquam bono & prudenti viro ſit commodum? Jam quod antè dixit, divitias non eſſe bonas, propterea quòd bonum non reddant: nonnè eodem argumento concludi poſſit, aurum non eſſe aurum, quòd poſſeſſorem aureum non faciat? quo quid ineptius & magìs puerile? *Idem.*

46 *Καὶ οἴονται διὰ τούτων μόνων εὐδαιμονεῖν.* Seque putant per hæc ſola beatos fore.] Hic quidem error jure meritoque reprehenditur. Sed ſi ſapientia & virtus maxima bona ſunt, non ſequitur, ſanitatem & divitias non eſſe bona, ſed imperfectiora & minora bona, & cum illis non comparanda: bona tamen ſuo loco, & rectè utenti. Bonum enim conſenſu totius humani generis non id tantùm dicitur, quod poſſeſſorem bonum facit: ſed illud etiam, quod ad naturam tum corporis, tum animi conſervandam & inſtaurandam facit. Cùm igitur divitiæ, cibum, potum, veſtitum, domicilium, medicinam, præceptores, otium, libros ſuppeditent, quæ cauſa eſt, cur aut vituperentur, aut negentur eſſe bonæ? Verùm *ὑπερβολαί τε καὶ μειώσεις* Stoicorum eò pertinent, ut admirationem virtutis augeant, rerum externarum minuant. Ut enim plerique virtuti parùm, fortunæ muneribus nimiùm tribuunt: ſic hi contrariam ingreſſi viam, iniquum petere videntur, ut æquum ferant, more mercatorio atque etiam oratorio. *Idem.*

τὰ ἀσεβέστατα δοκοῦντα εἶναι, ταῦτα δὲ πάσχουσι διὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἄγνοιαν.

[47] *Reliqua Græcè nondum reperta sunt. Quæ textus Arabicus habet, heic Latinè supplentur.*

*

*

*

maximè impia esse videantur. Hæc verò eis accidunt, quia, quid bonum sit, ignorant: neque didicerunt, fieri non posse, ut à malo quidquam boni producatur, vel, quod bonum est, mali quid edat. Exempli causâ; Divitiæ quàm plurimæ per opera mala atque turpia comparantur: qualia sunt, mendacium, fraus, furtum, templorum & pischinarum spoliatio; & hujusmodi plæraque; quæ ab illis malis, quæ absolutè talia sunt, ortum habent. Quare, si bonum nullâ ratione ex malo proficiscatur, immensis opibus, à malo provenientibus, titulum ullius boni attribuere non debes. Tum ergò, Necessario, inquam, ex hoc

47 Appendicem versionis Arabicæ, quam quædam Cebetis editiones latinè versam exhibent. Salmasius pro genuina non habet: eo præcipuè nixus argumento, quod in exemplaribus Græcis, quæ plura vidit antiquissima, eam non repererit. Putat igitur esse fœtum interpretis Arabis, qui etiam in prioribus haud pauca interpolavit, & addidit. Ego hactenus illi assentior, ut quandoquidem Græca desunt; Latinis, cujuscunque sint, facilè carere possumus: præcipuè cum res ipsa à non uno vetere philosopho, Platone, Cicerone, aliisque tractata reperiatur. Esse tamen Arabis interpretis assumentum, non adeò mihi probabile est, quod pars ejus etiam apud *Odaxium*, Veterem Cebetis interpretem Latinum, longè antequam versio Arabica cuiquam nota aut audita, nedum vulgata, inveniatur. *Casaubonus.*

hoc sermone istud consequitur. Pergo, inquit ille; Nullam justitiam, sapientiam nullam, ex rebus malis comparamus: neque per res laudabiles mali aut iniqui reddimur, quam nec illarum indoles sit, ex his existere; nec harum, ex illis. Nihil item prohibet, quominus opulentiâ, famæ amplitudine, victoriis, ac ejusdem censuræ aliis, pravi homines & iniqui fruantur. Unde colligitur, hæc, atque similia, neque bona neque mala; verum Intelligentiam Sapientiamque solas Bona, ut Ignorantiam solam Malum esse. Cui egò; Evicisti, quantum judico, decretum hoc, inquam. Quod satis est. Et profligavimus eam opinionem, qua illa à pravis actionibus esse creduntur. utique multum hoc est, inquit: & idem ac illud, cujus causa diximus, talia neque bona neque mala esse. Idque eo magis, quod, si ea ex solis pravis actionibus provenirent, mala semper essent. Atqui ab utro-

utroque genere cuncta proficiſcuntur ; ideoque neu bona ea , neu mala eſſe diximus. Quemadmodum ſomnus vigiliaque , non bona , non mala ſunt. Similiter , mea quidem ſententia , & deambulare , & ſedere , & reliquæ res , quæ unicuique intelligentium ignorantiumque contingunt. Sed eorum verò , quæ alterutrius propria ſunt , alterum bonum , malum alterum eſt : ut tyrannis & juſtitia : quæ duo aut uni accidunt , aut alteri ; eo quod præditis intelligentia perpetuò juſtitia adhæret, ipſa tyrannis nullos niſi ignoranteis comitatur. Nec enim fieri poteſt , quod nos antè diximus , ut uni eidemque rei , tempore uno & eodem , accidant res duæ ad eum ſe modum habentes ; ita ut homo unus & idem eodem temporis momento & dormiat vigiletque , ſapiens ſit & ignarus ſimul , vel aliud quidlibet eorum quæ parem rationem habent. Ad hæc egò , Toto hoc , in-

quam, ſermone rem omnem te jam abſolviſſe autumo. Ille autem ſic reſpondit: Hæc univerſa ego ab illo principio, quod verè divinum eſt, proficiſci affirmo. At quodnam illud eſt, inquam, quod tu innuis? Ille id hujuſmodi oratione complexus eſt: Vita & mors, ſanitas & morbus, divitiæ & paupertas, cæteraque de quibus diximus ea neque bona neque mala eſſe, accidunt plæriſque hominibus à Non-malo. Planè conjicimus, inquam, id neceſſario ex hoc ſermone ſequi, talia nempe neu bona neu mala eſſe: ita tamen ut haud me firmum in hocce judicio prædicem. Hoc fit, inquit, eo quod longiuſculè abs te abeſt habilitas illa, qua ſententiam hanc imaginando debes concipere. Quocirca rerum uſum, quem paulo ante vobis indicavi, toto vitæ veſtræ curriculo perſequimini: ut ea, quæ dicta ſunt, veſtris inſigantur animis, perque eadem habitus vobis accidat.

dat. Quod ſi de aliquo iſtorum adhuc dubitaveritis, revertimini ad me, ut ea de re id ex me cognoſcatis, cujus auxilio dubitatio diſcedat à vobis.

*

Finiunt ea, quibus Hercules Socraticus Cebeti Platonico explicavit ænigma, contentum in ea imagine, quæ in veſtibulo templi Saturno dicati inventa erat.

ALTERCATIO HADRIANI AVG. ET EPICTETI PHILOSOPHI.

* * * primum eſt, quid ſit mundus? Epict. Mundus eſt, ô Hadriane, conſtitutio cœli & terræ, & omnium quæ in eis ſunt, de quibus paulò plus diſſeram, ſi iis, quæ dicentur, diligenter intenderis. Mundus eſt ſpectabilis ſuppellex, ineffabilis circuitus, per ſe genitum theorema; multiformis formatio; æternus tenor: circuitus ſine errore, Solis lumen, dies, nox, aſtra, tenebræ, terra, aër, aqua.

Had. Quid eſt Oceanus? Epict. Oceanus eſt terminus coronatus, mundi amplexus, vinculum * ancliticum, univerſæ naturæ circumcurſus. Orbis ſuſtentaculum, Audacia viæ, Limes terræ, Diviſio regnorum, hoſpitium fluviorum, fons imbrium. refugium in periculis, gratia in voluptatibus.

Had. Quid eſt deus? Epict. Deus eſt ſummum bonum, mens immortalis, incontemplabilis celſitudo, forma multiformis, multiplex ſpiritus, incogitabilis inquiſitio, inſopitus oculus, omnia continens lux.

Had. Quid eſt dies? Epict. Stadium laboris, principium quotidianum, æterna computatio.

Had. Quid eſt ſol? Epict. Mundi oculus, noctis concertatio, caloris circuitus, indeficiens cauma, ſplendor ſine occaſu, cœleſtis viator, diei ornatus, cœli pulchritudo, naturæ gratia, horarum diſtributor.

Had. Quid eſt luna? Epict. Cœli purpura, Solis æmula, malefactorum revelatrix, itinerantium ſolamen, navigantium directio, ſignum ſolennitatum, recalcu-

calculatio mensium, oculus noctis, roris larga infusio, tempestatum præsaga.

HAD. Quid est terra? EPICT. Cœli basis, mundi meditullium, Custos & Mater omnium, operculum miserorum, devoratrix omnium ant. * . . . . nascentium, cellarium vitæ.

HAD. Quid est homo? EPICT. Mens incarnata, laboriosa anima, parvi temporis habitaculum, spiritus receptaculum, phantasma temporis, speculator vitæ, lucis desertor, vitæ consumptio, mancipium mortis, transiens viator, loci hospes.

HAD. Quid est cœlum? EPICT. Sphæra volubilis, culmen immensum.

HAD. Quid est pulchritudo? EPICT. Naturalis captio, parvi temporis fortuna, flos marcidus, incompositum negotium, humana concupiscentia.

HAD. Quid est mulier? EPICT. Hominis confusio, insatiabilis bestia, sollicitudo continua, indesinens pugna, quotidianum damnum, tempestas domus, sollicitudinis impedimentum, viri incontinentis naufragium, adulterii vas, inconcisum prælium, animal proximum, pondus gravissimum, aspis insatiabilis, humanum mancipium.

HAD. Quid est amicus? EPICT. Homo vix apparens, desiderabile nomen, non invenienda possessio, refugium infelicitatis, miseriæ respectio, indeficiens quies, indesinens sollicitas.

HAD. Quid agricola? EPICT. Laborum minister, operator multorum, terræ medicus, arbustorum plantator, montium complanator.

HAD. Quid est navis? EPICT. Domus absque fundamento, avis lignea, incerta salus.

HAD. Quid nauta? EPICT. Fluviorum viator, marinus equitator, orbis hospes, terræ desertor, tempestatis concertator.

HAD. Quid ſunt divitiæ? EPICT. Auri pondus, curarum miniſtratio, injucunda delectatio, inſatiabilis invidia, res deſiderata, deſiderium inexplebile, inviſa concupiſcentia.

HAD. Quid paupertas? EPICT. Bonum odibile, ſanitatis mater, curarum remotio, ſapientiæ repertrix, poſſeſſio abſque calumnia, negotium ſine damno, ſine ſollicitudine felicitas.

HAD. Quid eſt Senectus? EPICT. Optatum malum, viventium mors, Veneris expers, mors expectata.

HAD. Quid eſt ſomnus? EPICT. Mortis imago, laborum quies, vigilantium ſapientia, vinctorum ſolutio, infirmantium votum, miſerorum deſiderium, univerſi ſpiritus requies.

HAD. Quid vita? EPICT. Beatorum lætitia, miſerorum mœſtitia, expectatio mortis.

HAD. Quid eſt mors? EPICT. Æterno ſomnus, diſſolutio corporum, divitum pavor, pauperum deſiderium, inevitabilis eventus, incerta peregrinatio, fuga vitæ, reſolutio omnium.

HAD. Quid eſt litera? EPICT. Hiſtoriæ cuſtos.

HAD. Quid verbum? EPICT. Animi proditor.

HAD. Quid eſt lingua? EPICT. Aëris flagellatio.

HAD. Quid eſt aër? EPICT. Cuſtodia vitæ.

HAD. Quid eſt libertas? EPICT. Hominis innocentia.

HAD. Quid eſt caput? EP. Hominis culmen.

HAD. Quid eſt corpus? EPICT. Animæ domicilium.

HAD. Quid comæ? EPICT. Veſtes capitis.

HAD. Quid barba? EPICT. Sexus diſcretio.

HAD. Quid eſt cerebrum? EPICT. Cuſtos memoriæ.

HAD.

HAD. Quid oculi? EPICT. Duces corporis, indices animi.

HAD. Quid nares? EP. Odorum attrectatio.

HAD. Quid aures? EPICT. Sonorum consultatores.

HAD. Quid os? EPICT. Nutritor corporis.

HAD. Quid dentes? EPICT. Molæ mordentes.

HAD. Quid labia? EPICT. Valvæ corporis.

HAD. Quid manus? EP. Corporis operarii.

HAD. Quid digiti? EP. Cordarum plectrum.

HAD. Quid pulmo? EPICT. Servator aëris.

HAD. Quid est cor? EPICT. Receptaculum vitæ.

HAD. Quid jecur? EPICT. Custodia caloris.

HAD. Quid fel? EPICT. Iracundiæ susceptaculum.

HAD. Quid splen? EPICT. Risus & lætitiæ capax.

HAD. Quid stomachus? EP. Ciborum coquus.

HAD. Quid ossa? EPICT. Robur corporis.

HAD. Quid coxæ? EPICT. Epistylia columnarum.

HAD. Quid pedes? EPICT. Mobile fundamentum.

HAD. Quid crura? EP. Columnæ corporis.

HAD. Quid sanguis? EPICT. Humor venarum vitæ.

HAD. Quid venæ? EPICT. Fons carnis.

HAD. Quid est lux? EPICT. Facies omnium rerum.

HAD. Quid stellæ? EPICT. Pictura culminis, nautarum gubernatores, noctis decor.

HAD. Quid pluvia? EPICT. Conceptio terræ, frugum genitrix.

HAD. Quid eſt nebula? EPICT. Nox in die, labor oculorum.

HAD. Quid eſt ventus? EPICT. Aëris perturbatio, mobilitas agrorum, ſiccitas terræ.

HAD. Quid ſunt flumina? EPICT. Curſus indeficiens, refectio Solis, terræ irrigatio.

HAD. Quid eſt aqua? EPICT. Subſidium vitæ, ablutio ſordium.

HAD. Quid eſt gelu? EPICT. Herbarum perſecutio, vinculum terræ, fons agrorum.

HAD. Quid eſt nix? EPICT. Aqua ſicca.

HAD. Quid eſt hyems? EPICT. Æſtatis exul.

HAD. Quid eſt ver? EPICT. Pictor terræ, maturatio fructuum.

HAD. Quid eſt quod amarum dulce facit? EPICT. Fames.

HAD. Quid eſt quod hominem laſſum fieri non ſinit? EPICT. Lucrum.

HAD. Quid eſt ſpes? EP. Vigilanti ſomnium.

HAD. Quid eſt ſpes? EPICT. Refrigerium laboris, dubius eventus.

HAD. Quid eſt anima? EPICT. Æqualitas animorum.

HAD. Quid fides? EPICT. Ignotæ rei miranda celſitudo.

* * * * *

HAD. Quid erit nobis ſi cinctum ſolvas, neque nudaberis i ſe? reſpice corpus, quo & doceri poſſis. EPICT. Epiſtola eſt.

HAD. Quid eſt epiſtola? EPICT. Tacitus nuncius.

HAD. Quid eſt pictura? EPICT. Veritas falſa.

HAD. Quare hoc dixiſti? EPICT. Videmus enim poma picta, flores, animalia, aurum, argentum, & non eſt verum.

HAD.

HAD. Quid eſt aurum? EPICT. Mancipium mortis.

HAD. Quid eſt argentum? EP. Invidiæ locus.

HAD. Quid eſt ferrum? EPICT. Omnis artis inſtrumentum.

HAD. Quid eſt gladius? EPICT. Regimen caſtrorum.

HAD. Quid eſt gladiator? EPICT. Sine crimine homicida.

HAD. Qui ſunt qui ſani ægrotant? EPICT. Qui aliena negotia curant.

HAD. Qua ratione homo laſſus non fit? EP. Lucrum faciendo.

HAD. Quid eſt amicitia? EPICT. Concordia.

HAD. Quid eſt longiſſimum? EPICT. Spes.

HAD. Quid eſt ſpes? EP. Vigilanti ſomnus, expectanti dubius eventus.

HAD. Quid eſt quod homo videre non poteſt? EPICT. Alterius animum.

HAD. Qua re peccant homines? EPICT. Cupiditate.

HAD. Quid eſt libertas? EPICT. Innocentia.

HAD. Quid regi & miſero commune eſt? EPICT. Naſci & mori.

HAD. Quid eſt optimum ac peſſimum? EPICT. Verbum.

HAD. Quid eſt quod alii placet & alii diſplicet? EPICT. Vita.

HAD. Quid eſt optima vita? EPICT. Breviſſima.

HAD. Quid eſt certiſſimum? EPICT. Mors.

HAD. Quid eſt mors? EPICT. Perpetua ſecuritas.

HAD. Quid eſt mors? EPICT. Timenda nulli, ſi ſapiens degat, inimica vitæ, numen amantium,

Metus parentum, Liberorum præda, Teſtamenti gratia, Poſt obitum ſermo, Supremæ lachrymæ, Poſt memoriam oblivio, Fax rogi, Onus ſepulchri, Titulus monumenti, Mors omnium malorum finis.

HAD. *Quare mortuus coronatur?* EPICT. Agonem ſe vitæ tranſegiſſe teſtatur.

HAD. *Quare mortuo pollices ligantur?* EP. Ut parem poſt obitum eſſe ſe neſciat.

HAD. *Quid eſt veſpillo?* EPICT. quem multi devitant, & nemo effugit.

HAD. *Quid eſt rogus?* EPICT. Contentio crediti, perſolutio debiti.

HAD. *Quid eſt tuba?* EPICT. Belli incitamen, Caſtri ſignum, Arenæ admonitio, Scenæ commiſſio, Funeris deploratio.

HAD. *Quid eſt monumentum?* EPICT. Saxa ſtigmoſa, Otioſi viatoris ſpectatio.

HAD. *Quid eſt homo pauper?* EPICT. *Quem* ut puteum deſertum, omnes aſpiciunt, & ſuo loco illum relinquunt.

HAD. *Quid eſt homo?* EPICT. Balneo ſimilis. Prima cella tepidaria unctuaria, infans natus perungitur. Secunda cella, ſudatoria, pueritia eſt. Tertia cella aſſa perferentaria juventus. quarta, cella frigidaria, ſenectus, omnibus æquat ſententiam.

HAD. *Quid eſt homo?* EPICT. Pomo ſimilis. Poma ut in arboribus pendent, ſic ſunt & corpora noſtra, aut matura cadunt: aut, ſi cito, acerba ruunt.

HAD. *Quid eſt homo?* EPICT. Sicut lucerna in vento poſita.

HAD. *Quid eſt homo?* EPICT. Loci hoſpes, Legis imago, Calamitatis fabula. Mancipium mortis, Vitæ mora. *Quo* fortuna ſæpe ſuos ludos facit.

HAD. *Quid eſt fortuna?* EPICT. Ut matrona nobilis, quæ in ſervos ſe impingit.

HAD.

HAD. Quid eſt fortuna? EP. Sine judicio proxima meta, Alienorum bonorum caſus, Ad quem venit, ſplendorem oſtendit, A quo recedit, umbram facit.

HAD. Quot ſunt autem fortunæ? EPICT. Tres. Una cæca quæ ubilibet ſe impingit. Et alia inſana, quæ concedit, cito aufert. Tertia ſurda, quæ miſerorum preces non exaudit.

HAD. Quid ſunt Dii? EP. Oculorum ſigna, Mentis numina: Si metuis timor eſt, ſi contines, religio eſt.

HAD. Quid eſt Sol? EPICT. Splendor orbis, qui tollit & ponit diem, per quem ſcire nobis curſum horarum datur.

HAD. Quid eſt Luna? EPICT. Diei adjutrix, Noctis oculus, Fax tenebrarum.

HAD. Quid eſt cœlum? EPICT. Culmen immenſum.

HAD. Quid eſt cœlum? EPICT. Aer mundus.

HAD. Quid ſunt ſtellæ? EP. Fata hominum.

HAD. Quid ſunt ſtellæ? EPICT. Litora gubernatorum.

HAD. Quid eſt terra? EP. Horreum Cereris.

HAD. Quid eſt terra? EPICT. Cellarium vitæ.

HAD. Quid eſt mare? EPICT. Iter incertum.

HAD. Quid eſt navis? EPICT. Domus erratica.

HAD. Quid eſt navis? EP. Ubilibet hoſpitium.

HAD. Quid eſt navis? EPICT. Numina Neptuni, Anni curſuum tabellarium.

HAD. Quid eſt Nauta? EPICT. Amator Pelagi, Firmi deſertor, Contemptor vitæ, mortiſque, Undæ cliens.

HAD. Quid eſt ſomnus? EPICT. Mortis imago.

HAD. Quid eſt nox? EPICT. Laboranti requies, Graſſanti lucrum.

HAD. Quid eſt culcitra? EPICT. Inſomnis volutatorium.

HAD.

HAD. Quare Venus nuda pingitur? EP. Nuda Venus picta, nudi pinguntur amores. Quibus nuda placet, nudos dimittat oportet.

HAD. Quare Venus Vulcano nupta eſt? EPICT. Oſtendit amorem ardore incendi.

HAD. Quare Venus ſtraba eſt? EPICT. Quia pravus eſt amor.

HAD. Quid eſt amor? EPICT. Otioſi pectoris moleſtia, In puero pudor, In virgine rubor, In fœmina furor, In juvene ardor, In ſene riſus, In deriſore delicti, nequities eſt.

HAD. Quid eſt Deus? EP. Qui omnia tenet.

HAD. Quid eſt ſacrificium? EPICT. Delibatio.

HAD. Quid eſt ſine ſocietate? EPICT. Regnum.

HAD. Quid eſt regnum? EPICT. Pars deorum.

HAD. Quid eſt Cæſar? EP. Publicæ lucis caput.

HAD. Quid eſt ſenatus? EPICT. Ornamentum urbis, Splendor civium.

HAD. Quid eſt miles? EPICT. Murus imperii, Defenſor patriæ, Glorioſa ſervitus, Poteſtatis indicium.

HAD. Quid eſt Roma? Fons imperii orbis terrarum, Mater gentium, Rei poſſeſſor, Romanorum contubernium, Pacis æternæ conſecratio.

HAD. Quid eſt victoria? EPICT. Belli diſcordia, Pacis amor.

HAD. Quid eſt pax? EP. Tranquilla libertas.

HAD. Quid eſt forum? EPICT. Templum libertatis, Arena litigantium.

HAD. Quid ſunt amici? EPICT. Statuæ aureæ ſunt.

HAD. Quid eſt amicus? EP. Pomo citreo ſimilis, foris beatus, nam intra pectus acidum occultat malo.

HAD. Quid ſunt paraſiti? EPICT. Qui tanquam piſces adeſcantur.

DISPU-

DISPUTATIO

Regalis & nobilissimi Juvenis

PIPPINI

CUM

ALBINO

SCHOLASTICO.

PIP. Quid est litera? AL. Custos historiæ.

PIP. Quid est verbum? AL. Proditor animi.

PIP. Quis generat verbum? AL. Lingua.

PIP. Quid est lingua? AL. Flagellum aëris.

PIP. Quid est aër? AL. Custodia vitæ.

PIP. Quid est vita? AL. Beatorum lætitia, miserorum mœstitia, expectatio mortis.

PIP. Quid est mors? AL. Inevitabilis eventus, incerta peregrinatio, Lachrymæ viventium, Testamenti firmamentum, latro hominis.

PIP. Quid est homo? AL. Mancipium mortis, transiens viator, loci hospes.

PIP. Cui similis est homo? AL. Pomo.

PIP. Quomodo positus est homo? AL. Ut lucerna invento.

PIP. Ubi est positus? AL. Intra sex parietes.

PIP. Quos? AL. Supra, subtus, ante, retro, dextra, lævaque.

PIP. Quot habet socios? AL. Quatuor.

PIP. Quos? AL. Calorem, frigus, siccitatem, humorem.

PIP. Quot modis variabilis est? AL. Sex.

PIP. Quibus? AL. Esurie & saturitate, requie & labore, vigiliis & somno.

PIP.

PIP. Quid est somnus? AL. Mortis imago.

PIP. Quid est libertas hominis? AL. Innocentia.

PIP. Quid est caput? AL. Culmen corporis.

PIP. Quid est corpus? AL. Domicilium animæ.

PIP. Quid sunt comæ? AL. Vestes capitis.

PIP. Quid est barba? AL. Sexus discretio, honor ætatis.

PIP. Quid est cerebrum? AL. Servator memoriæ.

PIP. Quid sunt oculi? AL. Duces corporis, vasa luminis, animi indices.

PIP. Quid sunt nares? AL. Adductio odorum.

PIP. Quid sunt aures? AL. Collatores sonorum.

PIP. Quid est frons? AL. Imago animi.

PIP. Quid est os? AL. Nutritor corporis.

PIP. Quid sunt dentes? AL. Mola morsorum.

PIP. Quid sunt labia? AL. Valvæ oris.

PIP. Quid est gula? AL. Devorator cibi.

PIP. Quid manus? AL. Operarii corporis.

PIP. Quid sunt digiti? AL. Chordarum plectra.

PIP. Quid est pulmo? AL. Servator aëris.

PIP. Quid est cor? AL. Receptaculum vitæ.

PIP. Quid est jecur? AL. Custodia caloris.

PIP. Quid est fel? AL. Suscitatio iracundiæ.

PIP. Quid est splen? AL. Risus & lætitiæ capax.

PIP. Quid est stomachus? AL. Ciborum coctor.

PIP. Quid est venter? AL. Custos fragilium.

PIP. Quid sunt ossa? AL. Fortitudo corporis.

PIP. Quid sunt coxæ? AL. Epistylia columnarum.

PIP. Quod sunt crura? AL. Columnæ corporis.

PIP. Quid sunt pedes? AL. Mobile fundamentum.

PIP. Quid est sanguis? AL. Humor venarum, vitæ alimentum.

PIP. Quid sunt venæ? AL. Fontes carnis.

PIP. Quid est cœlum? AL. Sphæra volubilis.

PIP. Quid est lux? AL. Facies omnium rerum.

PIP. Quid est dies? AL. Incitamentum laboris.

PIP. Quid est Sol? AL. Splendor orbis, cœli pulchritudo, naturæ gratia, honor diei, horarum distributor.

PIP. Quid est Luna? AL. Oculus noctis, roris larga, præsaga tempestatum.

PIP. Quid sunt stellæ? AL. Pictura culminis, nautarum gubernatores, noctis decor.

PIP. Quid est pluvia? AL. Conceptio terræ, frugum genitrix.

PIP. Quid est nebula? AL. Nox in die, labor oculorum.

PIP. Quid est ventus? AL. Aëris perturbatio, mobilitas aquarum, siccitas terræ.

PIP. Quid est terra? AL. Mater crescentium, nutrix viventium, cellarium vitæ, devoratrix omnium.

PIP. Quid est mare? AL. Audaciæ via, limes terræ, divisor regionum, hospitium fluviorum, fons imbrium, refugium in periculis, gratia in voluptatibus.

PIP. Quid sunt flumina? AL. Cursus indeficiens, refectio solis, irrigatio terræ.

PIP. Quid est aqua? AL. Subsidium vitæ, ablutio sordium.

PIP. Quid est ignis? AL. Calor nimius, fotus nascentium, maturitas frugum.

PIP. Quid est frigus? AL. Febricitas membrorum.

PIP. Quid est gelu? AL. Persecutio herbarum, perditio foliorum, vinculum foliorum, vinculum terræ, fons aquarum.

PIP. Quid est nix? AL. Aqua sicca.

PIP. Quid est hyems? AL. Æstatis exul.

PIP. Quid eſt ver? AL. Pictor terræ.

PIP. Quid eſt æſtas? AL. Reveſtio terræ, maturitio frugum.

PIP. Quid eſt autumnus? AL. Horreum anni.

PIP. Quid eſt annus? AL. Quadriga mundi.

PIP. Quis ducit? AL. Nox & Dies, Frigus & Calor.

PIP. Quis eſt auriga ejus? AL. Sol & Luna.

PIP. Quot habet palatia? AL. Duodecim.

PIP. Qui ſunt Prætores palatiorum? AL. Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, Aquarius, Piſces.

PIP. Quot dies habitat in unoquoque palatio? AL. Sol XXX. & * exmis horas. Luna duos dies & octo horas, & biſſe unius horæ.

PIP. Magiſter, timeo altum ire? AL. Quis te duxit in altum?

PIP. Curioſitas? AL. Si times, deſcendam, ſequar quocunque ieris.

PIP. Si ſcirem quid eſſet navis, præpararem tibi, ut venires ad me? AL. Navis eſt domus erratica, ubilibet hoſpitium, viator ſine veſtigiis, vicina arenæ.

PIP. Quid eſt arena? AL. Murus terræ.

PIP. Quid eſt herba? AL. Veſtis terræ.

PIP. Quid ſunt holera? AL. Amici medicorum, laus cocorum.

PIP. Quid eſt * amar x' dulcia facit? AL. Fames.

PIP. Quid eſt quod hominem non laſſum facit? AL. Lucrum.

PIP. Quid eſt vigilanti ſomnus? AL. Spes.

PIP. Quid eſt ſpes? AL. Refrigerium laboris.

PIP. Quid eſt amicitia? AL. Æqualitas amicorum.

PIP. Quid fides? AL. Ignotæ rei admiranda certitudo.

PIP.

PIP. Quid eſt mirum? AL. Nuper vidi hominem ſtantem, mortuum ambulantem, qui nunquam fuit.

PIP. Quomodo poteſt eſſe, pande mihi? AL. Imago in aqua.

PIP. Cur hoc non intellexi per me, dum toties vidi illum? AL. Quia bonæ indolis es juvenis, & naturalis ingenii, proponam tibi quædam alia mira, tentans, ſi per te ipſum poſſis conjicere illa.

PIP. Faciam, tamen ita, ſi ſecus, quàm eſt, dicam, corrigas me. AL. Faciam ut vis. Quidam ignotus mecum ſine lingua & voce locutus eſt, qui nunquam ante fuit, nec poſtea erit, & quem non audiebam, nec novi.

PIP. Somnium te fatigavit, Magiſter. AL. Etiam fili. Audi & aliud: Vidi mortuos generare vivum, & aura vivi conſumpti ſunt mortui.

PIP. De fricatione arborum ignis natus eſt conſumens. AL. Verum eſt. Audivi mortuos multa loquentes.

PIP. Nunquam benè, niſi ſuſpendantur in aëre? AL. Verè. Vidi ignem inextinctum pauſare in aqua.

PIP. Silicem. AL. Ut reris, ſic eſt. Vidi mortuum ſedentem ſuper vivum, & in riſu mortui mortuus eſt vivus.

PIP. Hoc coci noſtri norunt. AL. Sed pone digitum ſuper os, ne pueri hoc audiant, quid ſit. Fui in venatione cum aliis, in qua ſi quid cepimus, nihil nobiſcum portavimus: quem non potuimus capere, domum portavimus nobiſcum.

PIP. Ruſticorum eſt hæc venatio. AL. Eſt. Vidi quendam natum, antequam eſſet conceptus.

PIP. Vidiſti, & forte manducaſti. AL. Manducavi. Quid eſt, qui non eſt, & nomen habet, & reſponſum dat ſonanti?

PIP. Biblos in ſilva interroga. AL. Vidi hoſpitem currentem, cum domo ſua, & ille tacebat, & domus ſonabat.

PIP. Para mihi rete, & pandam tibi. AL. Quis eſt, quem videre non potes, niſi clauſis oculis.

PIP. Qui ſtertit, tibi oſtendit illum. AL. Vidi hominem octo in manu tenentem, & de octonis rapuit ſeptem, & remanſerunt ſex.

PIP. Pueri in ſcholis hoc ſciunt. AL. Quis eſt, cui ſi caput abſtuleris, altior ſurgit?

PIP. Vide ad lectum tuum, & ibi invenies. AL. Tres fuêre, unus nuſquam natus, & ſemel mortuus, * tertius ſemel natus, & his mortuus.

PIP. Primus æquivocus terræ, ſecundus dō meo, tertius homini pauperi. AL. Dic tamen primas literas.

PIP. I. V. XXX. AL. Vidi fœminam volantem, roſtrum habentem ferreum, & corpus ligneum, & caudam pennatam, mortem portantem.

PIP. Socia eſt militum. AL. Quid eſt miles?

PIP. Murus imperii, timor hoſtium, glorioſum ſervitium. AL. Quid eſt, quod eſt, & non eſt?

PIP. Nihil. AL. Quomodo poteſt eſſe, & non eſſe?

PIP. Nomine eſt, & re non eſt. AL. Quid eſt tacitus nuntius?

PIP. Quem manu teneo. AL. Quid tenes manu?

PIP. Epiſtolam meam. AL. Legé feliciter.

NIKA-

ΝΙΚΑΡΙΟΥ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ καὶ ΑΠΟΡΙΣΕΙΣ.

Τί ψυχή; Τὸ κινούμενον.
Τὶ ἄψυχον; Τὸ μὴ κινούμενον.
Τὶ κοινόν; Ζωή.
Τί φθόνος;

* * *

NICARII INTERROGATIONES ET RESPONSIONES.

Quid anima? Quod movetur.
Quid ſine anima? Quod non movetur.
Quid commune? Vita.
Quid invidia?

* * *

ΚΑΡΦΙΛΙΔΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ καὶ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ.

Τί Θεός; Αὐτοφυὴς θέασις.
Τί κόσμος; Ἀχόρταστον χώρημα.
Τί ὠκεανός; Φυσικὸς περίδρομος.
Τί ἡμέρα; Ἀρχὴ καθημερινή.
Τί γῆ; Καρπῶν μήτηρ.
Τί ἄνθρωπος;

CARFILDIS INTERROGATIONES ET RESPONSA.

Quid Deus? Naturalis viſus.
Quid orbis? Inſatiabilis capacitas.
Quid oceanus? Naturalis circuitus.
Quid dies? Initium cotidianum.
Quid terra? Fructuum mater.
Quid homo?

Ὀλιγοχρόνιον φάντασμα.	Minimi temporis fantaſia.
Τί φίλος;	Quid amicus?
Ἀνέγκελτον κτῆμα.	Incomparabilis res.
Τί πλοῦτος;	Quid divitiæ?
Καθημερινὴ ἐξουσία.	Cotidiana poteſtas.
Τί λεγόμενα;	Quid dicta?
Τύφλωσις.	Cæcitas.
Τί πρόσταγμα;	Quid auctoritas?
Ἔνδεια.	Inopia.
Τί πλούσιος;	Quid dives?
Σανὶς καταγελαστή.	Tabula deriſoria.
Τί ναύτης;	Quid nauta?
Κυμάτων ἑταῖρος.	Fluctuum comes.
Τί μονομάχος;	Quid gladiator?
Τύχης αἰτίαμα.	Fati querela.
Τί γυνή;	Quid mulier?
Οἰκεῖον ἀγόραιον.	Domeſticum nundinum.
Τί φθόνος;	Quid invidia?
Ὑπεροχή.	Exuperantia.
Τί γονεῖς;	Quid parentes?
Σπέρμα.	Semen.
Τί ὥριμον;	Quid maturum?
Χείμασις.	Tempeſtivitas.
Τί ἀκριβές;	Quid certum?
Ἀλήθεια.	Veritas.
Τί ὅλον;	Quid totum?
Διαβολή.	Crimen.
Τί μισητόν;	Quid odioſum?
Ψεῦδος.	Mendacium.

Τί εὐτυχία; qvid felicitas?
Καιρός. Tempus.
Τί ἀθῷον; qvid innocentia?
Καλὸν ἐνθύμημα. Bona cogitatio.
Τί νόμος; qvid lex?
Ἀνάγκη. Neceſſitas.
Τί ἐπιείκεια; qvid quietum?
Εἰρήνη. Pax.
Τί φιλία; qvid amicitia?
Καλοκαγαθία. Benivolentia.
Τί ἐχθρία; qvid inimicitia?
Φθόνος. Invidia.
Τί ἡμέρα ἑορτή; quid dies feſtus?
Πρᾶγμα. Cauſa.
Τί θάνατος; quid mors?
Διάλυσις. Solutio.
Τί ἰατρική; quid medicina?
Εὐχρηστία. Commoditas.
Τί πιστόν; quid fidele?
Γῆ. Terra.
Τί ἄπιστον; quid infidele?
Θάλασσα. Mare.
Τί ἄπληστον; quid avidum?
Κέρδος. Lucrum.
Τί κοινόν; quid commune?
Φῶς. Lux.
Τί ἀκοινώνητον; quid ſine ſocio?
Βασιλεία. Regnum.
Τί κάλλος; quid pulchritudo?
Φυσικὴ ζωγραφία. Naturalis pictura.
Τί φωνή; quid vox?

Πνεῦ.

Πνεῦμα.	Spiritus.
Τί δύναμις;	Quid virtus?
Ἔνδοξον ὄνομα.	Gloriosum nomen.
Τί ἁλιεύς;	Quid piscator?
Ἰχθύων σκοπευτής.	Piscium speculator.
Τί ἥλιος;	Quid Sol?
Οὐράνιος ὀφθαλμός.	Cœlestis oculus.

ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΦΡΟΝΙΜΩΝ.

Πρῶτον ἐπηρώτησεν ὡς αὐτῷ δόξειε πλέονας εἶναι τοὺς ζῶντας ἢ ἀποθνήσκοντας;

Οὗτος εἶπε ζῶντας. ἀνάγκη γὰρ ἐστιν τοὺς ὄντας πλείονας εἶναι τῶν μὴ ὄντων.

Δεύτερον ἐπηρώτησεν, πότερον μείζων εἴη, γῆ ἢ θάλασσα;

Ὁ δὲ εἶπεν, Γῆ. καὶ γὰρ ἡ θάλασσα ἐπὶ τῆς γῆς ἐστιν.

Τῷ τρίτῳ ἐπηρώτησεν, τί τερατωδέστερον δοκεῖ εἶναι τῶν θηρίων.

Ὁ δὲ εἶπεν, Ὃ οὐδεὶς ἐπίσταται.

RESPONSA SAPIENTUM.

Primum interrogavit, Utrum ei videretur, plures esse vivos aut mortuos?

Is dixit vivos, necesse enim, qui sunt, plures esse quam qui non sunt.

Secundo interrogavit, Utrum major esset, terra aut mare.

Is dixit, terra: Nam & mare super terram est.

Tertio interrogavit; quod monstruosius esse videretur bestiarum.

Is dixit, Quod nemo scit.

Τῷ

Τῷ τετάρτῳ ἐπηρώτησεν, Διὰ τί μάχεσθαι συμβουλεύοιεν;

Quarto interrogavit, Quare pugnare consiliarentur?

Οὗτος εἶπεν, Ἵνα καλῶς ζώσιεν, ἢ ἰσχυρῶς ἀποθνήσκοιεν.

Is dixit, ut benè vivant, aut fortiter moriantur.

Τῷ πέμπτῳ ἠρώτησεν, Τίς πρῶτος ἐγεννήθη νὺξ ἢ ἡμέρα;

Quinto interrogavit, Qui primus natus est, nox aut dies?

Ὁ δ' εἶπεν, νύκτα μίαν πρότερον ἡμέραν.

Is dixit, noctem unam ante diem.

Τῷ ἕκτῳ ἠρώτησεν, τί ἄν τις ποιῶν γλυκὺς γίνεται;

Sexto interrogavit, Quid aliquis faciendo dulcis fiat?

Οὗτος εἶπεν, ὃ οὐ δύναται ἄλλος ἄνθρωπος ποιεῖν.

Is dixit, Quod non potest alius homo facere.

Τῷ ἑβδόμῳ ἠρώτησεν, Τί ἄν τις ποιῶν, ἀγαθὸς καὶ καλὸς γίνοιτο;

Septimo interrogavit, Quid aliquis faciendo bonus fiat?

Οὗτος εἶπεν, εἰ ὁ δυνατὸς ὢν, οὐδενὶ φοβερὸς εἴη.

Is dixit, Qui quum potens est, nemini metuendus sit.

Τῷ ὀγδόῳ ἐπηρώτησεν, πότερόν ἐστιν στερεώτερον, θάνατος ἢ ζωή;

Octavo interrogavit, Utrum esset firmius, mors aut vita.

Οὗτος εἶπεν, ζωή.

Is dixit, Vita.

Ἔννατῳ ἐπηρώτησεν, Ἕως πότε καλή ἐστιν ἡ ζωή;	Nono interrogavit, uſque quamdiu bona eſt vita?
Οὗτος εἶπεν. Ἕως ἂν λογίσονται χρήσιμον εἶναι.	Is dixit, Donec arbitrentur utilius eſſe.

F I N I S.

ERRATA.

Typographica ſic corrige.

Pag. 2. lin. 1. lege ξιφίδιον, pro ξιψίδιον.

Pag. 5. lin. 10. pro ἐφορμῶν, lege ἐφορμῶν.

Pag. 6. lin. 9. pro erigendum, lege erigendi.

Pag. 9. in Notis lin 3. ὤπλεαξ, lege ἄπλεαξ.

Pag. 12. lin. 1. in Not. pro μετὰ, lege μέν.

Pag. 21. in Nota Caſaub. pro βληθης, lege βληθῆς.

Pag. 25. lin. 5. in Not. prima pro παίδιον, lege παιδίον.

Pag. 48. in Nota ſecund. lin. 6. eſſe, lege eſſet.

Pag. 51. lin. 11. in verſione. philoſophri, lege philoſophari.

Pag. 53. lin. 10. ad I athletas, lege ad l. athletas.

Pag. 54. lin. 24. Cæſeris, lege Cæſaris.

Pag. 57. in Nota ſecunda lin. ὠκειώθεις, lege ὠ κειώθης.

Pag. 73. lin. 17. in Tex. ἐστιάτορα, lege ἑστιάτορα. num. 79. pro ξς΄. lege ξς΄.

Pag. 88. in Not. lin. 14. contentis, lege contentio.

Pag. 163. lin. 20. ἐτέρα, lege ἑτέρα.

Pag. 170. lin. 7. στρογύλε, lege στρογγύλε.

Pag. 192. in Nota 91. lin. 13. lege ἄνδυ, pro ἄδυ.

Si alia occurrant inter legendum, benignus lector emendabit.

Ex Typographia

GAASBEQVIANA.

cIↄ Iↄc LXX.

λθ'.

Σιωπὴ τὸ πολὺ ἔστω σοι. δι' ὀλίγων δὲ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα. Εἰ δὲ καὶ τοσαύτη χρεία γένοιτο, ὥστε λαλεῖν, ὅρα μὴ περί τινος κοσμικοῦ, ἢ βρωμάτων, ἢ δόξης. μάλιστα δὲ πάντων οὐ λαλήσεις περὶ ἀνθρώπων, ψέγων, ἢ συγκρίνων τινάς. Εἰ δὲ ἄλλοι τῶν τοιούτων ἄρξονται, καὶ οἷός τε ἦς, μετάγαγε τὸν λόγον ἐπὶ τὸ πρέπον. Εἰ δὲ ἀδυνατεῖς τοῦτο ποιεῖν, σιώπα.

XXXIX.

Ut plurimum, silentium præsta: quæ autem necessaria, paucis dicantur. Quod si ita res postulet, ut loquendum tibi sit, vide ne de rebus mundanis, de cibis, aut dignitate, tua sit oratio. Sed ante omnia id cave, ne de aliis, aut vituperans, aut alium alii præferens. Alii autem si tales sermones aggrediuntur, quantum in te est, traduc eorum sermonem ad alia quæ magis eos deceant. Sin id supra tuas vires est, tu saltem fac sileas.

μ'.

Γέλως μή σοι πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς, μηδὲ ἀνειμένος.

XL.

Risus ne sit multus, nec ob multa, nec effusus.

μα'.

Ἑστιάσεις τὰς ἐν οἰκίαις κοσμικῶν ἀπόκρουε· εἰ δέ ποτε γένηται καιρὸς, συντετάσθω σοι ἡ προσοχὴ, μήποτε [16] ὑποσυρῇς εἰς ἰδιω-

XLI.

Convivia in sæcularium domibus devita. Sed si quando tulerit occasio, animadversio intendatur, ne forte in vulgares mores pro-

[16] Ὑποσυρῇς εἰς ἰδιωτισμόν.] Epict. ὑποῤῥυῇς· verbo significantissimo: sed cui non cedit quod hic habemus. Est enim ὑποσύρειν hic, *sensim trahere*, ut minimè percipias; & incauto obrepere: quem vocis usum

ἰδιωτισμόν. ἴσθι γὰρ ὅτι ἐὰν ἑταῖρος μεμολυσμένος ᾖ, καὶ τὸν συνανατριβόμενον αὐτῷ μολύνεσθαι ἀνάγκη.

prolabaris. Scito enim si alius pollutus fuerit, eum etiam qui familiariter cum ipso versatur, effugere non posse, quin & ipse polluatur.

μβ΄.

Τὰ περὶ τὸ σῶμα μέχρι τῆς χρείας ψιλῆς παραλάμβανε. Τὸ δὲ πρὸς δόξαν, ἢ τρυφὴν, ὅλως περίγραφε.

XLII.

Quæ ad corpus pertinent, ad usus necessarios adhibe. Quicquid autem ad ostentationem aut delicias, repudiato.

μγ΄.

Ἐγκράτειαν τῶν σωματικῶν εἰς δύναμιν ἀσκουτέον, καὶ παντὶ σθένει τὰ εἰς αὐτὴν συντελοῦντα μεταδιώκειν ὀφείλεις· μὴ μέντοι ἐπαχθὴς γίνου τοῖς ἄλλοις, μηδὲ ἐλεγκτικὸς, μηδὲ πολλαχοῦ, ὅτι αὐτὸς ἄκρως σωφρονεῖς, παράφερε.

XLIII.

Quæ ad voluptates corporeas attinent, in iis continentiam, quantum potes, exerce, & quæ ad eam tuendam conducunt, totis viribus persequere. Ne tamen aliis ideo molestus sis, vel vitio verte; vel quod ipse perfectè contineas, identidem subinfer.

μδ΄.

Ἐάν τις σε λοιδορῶν κακῶς λέγῃ, μὴ πειρῶ τοῖς ἀπαγγέλλουσί σοι ἀπο-

XLIV.

Si quis per convitium malè de te loquitur, ne contende iis qui tibi renun-

usum ex Gregor. notavit olim Græcarum literarum decus illud immortale, Budæus; subscribente sup-

pari Stephano, in incomparabili *Thesauro*: nisi quod λύχνον ibi, pro λίχνον, sphalmate typographico.

δορεῖται, ὅταν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν τῷ παιδὶ μὴ μεταδῷ. ἔνθεν ὁ γεωργὸς αἰτιᾶται τὸν θεὸν, ἔνθεν ὁ ναύτης, ἔνθεν οἱ τοὺς ἀδελφοὺς, ἢ τέκνα ἀπολλύντες οἴονται ἀδικεῖσθαι.

lius, convitietur, cum quæ in bonis habentur, filio non impertierit: quod agricola & nauta Deum accusent: quod denique qui fratres aut natos amittunt, injuria se affici existimant.

λζ'.

Προσφορὰς προσφέρειν, καὶ [15] δεομένοις ἐπαρκεῖν, ἑκάστῳ προσήκει καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως, ἢ ἀμελῶς, μηδὲ γλισχρῶς, μηδὲ ὑπὲρ δύναμιν.

XXXVII.

Præterea, ad Dei cultum pertinet, ut oblationes offeramus, & egenorum necessitatibus subveniamus, purè & nitidè: non negligenter, non sordidè, sed neque supra facultates.

λή.

Προσευχόμενοι μὴ περὶ χρημάτων ἢ τῶν ἄλλων τῶν ἐκτὸς αἰτώμεθα· μᾶλλον δὲ τὸ θέλημα αὐτοῦ αἰτώμεθα πάντοτε, ὅτι καὶ προγινώσκει ὧν χρῄζομεν, καὶ κήδεται πάντοτε.

XXXVIII.

Cum Deum precamur, ne de re, pecuniis, aut omninò rebus ad externa quælibet pertinentibus precemur: sed id potius, & continuò, ut *fiat ejus voluntas*: qui quibus rebus indigeamus, jam multo ante novit, & nos semper curat.

15 Καὶ δεομένοις ἐπαρκεῖν.] Eleganter: & ita purissimi Scriptores: præter ea quæ jam aliis notata: Philostr. De vita Apoll. lib. 5. τοῖς μὲν δεομένοις ἐπαρκῶν. Sed inprimis Pindarus: φίλοις ἐξαρκέων.

λθ'.